EXERCITATORIUM SPIRITUALE

CUM

DIRECTORIO
HORARUM CANONICARUM

AUCTORE

R. P. GARCIA CISNERIO

ABB. O. S. B.

ET

FORMULA
ORATIONIS ET MEDITATIONIS

AUCTORE

R. P. LUDOVICO BARBO

ABB. O. S. B.

NEAPOLI,
EX REGIA TYPOGRAPHIA.

MDCCCLVIII.

Meditatio et examen conscientiae cibus et potus animae religiosae.

Gerardus Belga, Monachus Ord. S. Benedicti.

PRAEFATIO.

Ad studium religiosae perfectionis tam in clericis quam in monachis promovendum, ad Ordinem, ubi opus fuerit, restaurandum, et ad Religionem, ubi viget, conservandam atque augendam, ad unitatem Religiosorum spiritualem restituendam vel confirmandam plurimum conferunt exercitia spiritualia bene ordinata et materiae meditationis vel contemplationis determinatae, quae certo ordine distributae sunt per singulas hebdomadas et dies in via purgativa, illuminativa et unitiva, sicut in monasteriis Ordinis S. Benedicti jam antiquitus in usu esse solebant.

In opusculis, quae hujusmodi exercitia meditationesque tractant, praecipuum est illud, cujus titulus: *Exercitatorium spirituale*, cujus auctor est Garcias Cisnerius, Abbas monasterii Ord. S. Benedicti ad S. Mariam in Monte Serrato Hispaniae.

Hic natus erat 1455 ex familia praeclara Cisneria. Avunculus ipsius fuit celeberrimus Cardinalis Archiepiscopus et Catholicorum regum primus Minister Franciscus Ximenez de Cisneros, Hispaniae decus amplissimum. Ille Cisnerius a pueritia magistris piis et prudentibus traditus, habitum S. Benedicti in monasterio Vallisoletano, ubi potissimum vigebat disciplina regularis, recipere decrevit, atque anno vicesimo primo aetatis suae vota regularia professus est. In mediis, quae perfectionem ejus religiosam promovebant, praecipue devotam S. Regulae lectionem quotidianam elegit atque ad » hanc minimam inchoationis Regulam » perficiendam ita se exhortari solebat: Ecce Regula, ecce Lex, sub qua reliquos per annos vitae tuae militare et vivere vovisti coram Deo et Sanctis ejus. Ipsam ergo debes usque ad res minimas,

quas ordinat, observare, eique omnes actiones tuas reddere conformes. -- Praeterea orationis et contemplationis amantissimus fuit. Abbas igitur monasterii Montisserrati ordinatus, ut fratres ipsos et subditos solidam pietatem et vitam contemplativam doceret, atque ut eosdem ad fideles in viis Domini ducendos idoneos et spirituales faceret, duo scripsit opuscula: 1) Directorium horarum Canonicarum, 2) Exercitatorium vitae spiritualis, anno 1500. -- Illud de praeparatione animi ad officium divinum, de modo attentionis et reverentiae retinendae, et de fructu exinde percepto bene conservando agit. -- Hoc Exercitatorium materias et formas meditationum atque doctrinam vitae spiritualis continet ad usum incipientium, proficientium ac perficiendorum fidelium, inprimis clericorum et monachorum. Sacerdotes professi eodem libello utebantur etiam ad regenerandos et informandos peregrinos innumerabiles, qui S. Mariam in Monte Serrato salutabant et venerabantur, et monachorum, qui sub ejus praesidio erant, regimini spirituali sese tradebant. Quo in numero erat S. P. Ignatius de Loyola, qui ibidem exercitia fecit spiritualia

duce monacho Clanonio, discipulo Garciae, qui jam defunctus erat, et ad Christum totus convertebatur. Ex illis exercitiis afflante gratia S. Spiritus ita affectus esse videtur, ut librum praeclarissimum Exercitiorum condere et Societatem Jesu venerandam instituere posset.

Garcias Abbas, hoc modo de innumeris monachis, sacerdotibus, laicis vel saecularibus bene meritus atque dignus, quem omnes inprimis alumni S. Benedicti sequamur, ut spiritu S. Ordinis crescamus atque repleamur, quo ipse vigebat, obiit 1510, et apud Hispanos titulo » Venerabilis » gaudet.

Huic opuscolo adjectus est libellus, cujus titulus : » *Formula Orationis et Meditationis* » cujus auctor Ludovicus Barbo, Abbas S. Justinae de Padua Ordinis S. Benedicti a Gregorio XII Papa ex anno 1408 creatus. Ad disciplinam spiritumque renovandum illam Congregationem instituit S. Justinae, quae ob honorem metropoleos S. Ordinis nostri Cassinensis postea vocabatur, atque certam orationis et meditationis formam omnibus monachis familiarissimam esse volebat, quare ipse formulam hu-

jusmodi composuit. Ludovicus Abbas Monasterio Paduano circa annos 29 praefuit, et cum invitus Episcopus Tarvisinus factus esset, ab hoc munere post annos sex se abdicavit, in monasterium rediit, atque cum magna sanctitatis opinione anno 1443 obiit.

Exercitatorium praelo commissum est prima vice ab ipso Garcia in Monasterio Montisserrati, ubi tunc temporis jam aderant typi, sub anno Domini MD. Idibus Novembris. In Monte Cassino exemplar hujus editionis asservatur. Ejusdem Exercitatorii quamvis plures postea factae sunt editiones impressae, nec non versiones in varias linguas, italicam praesertim et gallicam; tamen opusculum istud aeque ac » Formula » quam Ludovicus Barbo composuit, rarissime jam reperitur. Ne igitur oblivioni maneant tradita haec opuscula, recenter sunt edita.

Monachii in festo omnium Sanctorum Ordinis S. Benedicti (13. Nov.) 1855.

† P. B. A.

INDEX

EXERCITATORII SPIRITUALIS.

Secunda pars: *Via illuminativa.*

QUARTA PARS: *Via contemplativa.*

INDEX

DIRECTORII HORARUM CANONICARUM.

INDEX

FORMULAE ORATIONIS ET MEDITATIONIS.

TRACTATUS

QUI

EXERCITATORIUM VITÆ SPIRITUALIS

DICITUR,

ET HOMINEM, QUIBUS VIIS AD VERAM SUMMAMQUE PERFECTIONEM ILLI TENDENDUM PERVENIENDUMQUE SIT, PIE INFORMAT.

PRAEFATIO AUCTORIS.

Zelus Domus tuae comedit me.
Psal. 68.

SECUNDUM sententiam Salvatoris operari debemus cibum, non qui perit, sed qui permanet in vitam aeternam. Igitur importuna instantia quorundam nostrorum Fratrum et non improbae temeritatis audacia me induxit, ut de *Exercitiis spiritualibus* aliquam facerem compilationem. Et quamvis vires judicii libra discutiens inveniam me scientiae ignarum et ingenii tardioris : spero tamen quod imperfectum meum et supplebit divina Bonitas, et coadjuvabit fraterna charitas, et excusabit bona et sincera, quam gero, voluntas. Et quoniam Ordinem S. Benedicti Dei sum miseratione professus, ideo ad B. Benedicti postulanda suffragia devotus recurro, ut ipse apud Dei clementiam exorare dignetur, quatenus praesens *Opusculum*, et ad laudem suam dirigat, et ad legentium utilitatem convertat, et mihi ad meritum provenire concedat. Amen.

PROLOGUS AUCTORIS.

Ad Beatissimae Trinitatis, et Gloriosissimae Virginis Dei Genitricis Mariae, et Dominae nostrae gloriam, et ad magnam in vita spirituali se exercere cupientium utilitatem, in hoc libro, Fratres dilectissimi, tractabimus, qualiter exercitator, et vir devotus debeat exercitari secundum illas tres vias, scilicet:

Purgativam,
Illuminativam,
Unitivam.

Et qualiter certis et determinatis exercitiis per omnes dies hebdomadae

Meditando,
Orando,
Contemplando,

gradatim poterit ascendere ad consecutionem optati finis, qui est, *Animam Deo uniri*, quod Sancti veram et absconditam *Sapientiam* appellant.

Istae praedictae tres viae attribuuntur tribus Virtutibus Theologicis, quae sunt:

Fides,
Spes,
Charitas,

per quas, quasi per quaedam media, ad summitatem montis, qui est *Divinus Amor*, ascendimus.

Fidei	tribuitur via	*Purgativa, ut initium.*
Spei		*Illuminativa, ut medium.*
Charitati		*Unitiva, ut finis.*

Non enim sine medio secundum Gersonem in suo monte Contemplationis de imperfecto ad perfectum transire valemus: neque subito quis et repente fit summus et in virtutibus perfectus; sed acquiritur ipsa perfectio ad similitudinem operationis naturalis, quae procedit ab imperfecto ad perfectum. Ignis enim, ut videmus, a fumo incipit, deinde est flamma cum fumo, postremo ignis purus et clarus in carbone. Similiter granum in terra seminatum primo putrescit, secundo germinat, postea pullulat extra terram, et crescit usque ad maturitatem. Et planta transplantanda, in terra sterili existens, primo eradicabitur, secundo replantabitur, et erit tanquam mortua, postea virescit, et in altum succrescit. Suo modo videre est in aliis naturalibus per totum.

Pariformiter volens ascendere ad vitam *Unitivam et Contemplativam* in suo initio non potest habere perfectionem, quin potius oportet eum prius emittere fumum displicentiae de vita sua praeterita, et flere amare, seipsum turbare sine aliqua consolatione;

postea veniet flamma amoris cum fumo tali; postremo amor purus sine fumo. In statu primo mortificabitur vita carnalis praeterita; in secundo germinabit altius extra terram; in tertio fructus erit perfectus. Simili modo in similitudinem plantae eradicabitur talis de terra mala et sterili vitae mundanae; quod fiet cum poena magna et labore; postea replantabitur, ubi adhuc leviter sustinebit gravitates; ultimo vero erit radicatus fortiter et perfecte, et affert fructum multum.

Itaque qui in praedictarum trium viarum exercitiis diligenter fuerit exercitatus, aviditate adipiscendi divinum amorem, adjuvante Domino citius valebit attingere perfectionem, nisi ex sua culpa et negligentia hoc noluerit, desinens in eis exerceri, aut rediens ad vitia et noxias delectationes; quae ut superentur et radicitus evellantur, solicite est laborandum; alioquin modicum proficiet, prout plenius continetur in Tractatu de spiritualibus ascensionibus, cujus initium est: *Beatus vir* etc.

PRIMA PARS.

De via purgativa.

CAPUT I.

Quod Religioso spiritualiter proficere cupienti multum confert, bonorum consortia quaerere et malorum devitare.

HORTATUR nos Propheta dicens: *Cum Sancto sanctus eris, et cum perverso perverteris.* Igitur, frater in Christo Jesu dilectissime, diligenter cave, ne per pravorum dissoluta et dolosa consortia decipiaris. Adhaere alicui viro religioso, qui sit virtute praeditus, disciplina ornatus, scientiâ eruditus, gravitate maturus, in timore Dei fundatus, a quo jugiter audias aedificationis et consolationis verba et imitatione digna. Sicut enim calculus frigidus, si adjungatur calculo ignito, accenditur et ardet; ita, qui tepidus et

frigidus est, adjunctus ei, qui est fervidus et devotus, fervescit saepe et fit devotus, eruditus atque bonis moribus adornatus. Sicut Apostoli Redemptori nostro cohaerentes facti sunt viri sancti et repleti Spiritu Sancto. Similiter Marcus adhaerens Petro fuit eruditus in Evangelio et meruit esse Evangelista. Timotheus quoque Paulum comitatus ab ineunte pueritia in scripturis sanctis peritissimus fuit: atque per eundem Apostolum Paulum Episcopus ordinatus, demumque Evangelium praedicans obiit gloriosus martyr. Rursus secutus Ambrosium Augustinus ab eo fuit instructus et baptizatus, meruitque in sancta Ecclesia doctor esse clarissimus atque in toto terrarum orbe nominatissimus. Sanctus etiam puer Maurus gloriosum patrem Benedictum sectatus meruit postea Abbas dignissimus esse, ac virtutibus et miraculis refulgere. Et devotus Bernardus Abbatem Stephanum comitans in Cisterciensi monasterio in sua religione totius religiositatis effectus est lumen splendidum, et instar coruscantissimi sideris in cunctis claruit terris, et nunc claret in coelis. Plura possemus tam veteris quam novi testamenti exempla ponere, quod ad salutem animae et ad spiritualia exercitia bonorum consortia multum prosunt, et malorum nimium obsunt, quae ob prolixitatem vitandam praetermittimus.

CAPUT II.

Quod ad purgandum spiritum religioso valde est necessarium, in spiritualibus exercitiis exerceri.

Fratres dilectissimi, in libro Psalmorum scribitur, quod magnus ille propheta David dicebat: *Meditatus sum nocte cum corde meo, et exercitabar et scopebam spiritum meum.* Devoto igitur religioso, qui desiderat spiritum ad imaginem et similitudinem Dei factum de Hierusalem in Hiericho, id est, a statu tranquillitatis et pacis ad tantam status mutabilitatem lapsum reformare et pristino statui restituere: necessarium est, ut praefati praeclarissimi Prophetae exemplum accipiens, spiritualibus exercitiis spiritum suum castiget, mundet, et purget tam a vitiis et peccatis, quam a corruptis affectionibus, ut gratiarum et spiritualium donorum valeat esse capax; nam scriptum est, quod *in animam malevolam non introibit sapientia, neque habitabit in corpore subdito peccatis.* Et quia, ut ait *Augustinus*, ordo est causa pacis et tranquillitatis animae, et ea, quae non sunt ordinata, non possunt permanere et semper sunt inquieta: et quae ordinata sunt, permanent et quiescunt et praestant animae magnam fortitudinem; fit enim hostibus terribilis ut castrorum acies ordinata: ideo operae pretium est, dare aliquem modum, et aliqua assignare

determinata exercitia: ut scientes, quae nobis agenda sunt, semper simus pacifici; et in eis nosmetipsos exercentes spiritum nostrum ad suam pristinam reformemus amissam dignitatem.

CAPUT III.

De fructibus, qui ex certis et determinatis exercitiis proveniunt.

Bonorum exercitiorum perquam gloriosus est fructus.

1) *Primus* ex certis et determinatis exercitiis proveniens est pravarum et volubilium cogitationum, ac noxiarum affectionum devitatio, quibus frequenter sordescimus, non habentes fraenum, quo motus cordis nostri constringantur: cum sensus nostri et cogitatio sint prona ad omne malum ab adolescentia sua, ut in *Genesi* scribitur. Est autem impossibile, cor a vagis cogitationibus revocare, nisi mediante divina gratia fuerit certis et determinatis exercitiis stabilitum. Ut enim ait *Abbas Serenus* in collationibus Patrum: *Naturaliter anima nunquam potest esse otiosa; sed est necessarium, ut secundum suam propriam mobilitatem discurrat, nisi habeat aliquid fixum et stabile, ubi suos motus exerceat.* Et secundum Sanctorum doctrinam anima absque certis exercitiis est quasi domus quatuor habens januas apertas; nam qui-

cunque volunt, ingrediuntur et egrediuntur, domino domus nesciente: similiter faciunt cogitationes in animam certa exercitia non habentem.

2) *Secundus fructus*, quem determinata afferunt exercitia, est cordis nostri ad expedite et magnifice operandum stabilitio; nam saepe idem facientes illud convertimus in naturam, et generatur in anima nostra habitus per continuatam operationem: certa autem exercitia non habentes tot in suis exercitiis recipiunt consilia, quot opera vident alios facientes; hodie circa unum et cras circa aliud occupantur, semper dispersi et vagi, quod est valde reprehensibile, ut in collationibus Patrum legitur, et in Tractatu, cujus initium est: *Homo quidam descendebat de Hierusalem in Hiericho*, ubi dicitur, quod isti tales parum aut nihil proficiunt.

3) *Tertius fructus* est fervor: qui enim habet ordinata exercitia, est ferventior ad explendum ea, et pudet torpore seu negligentia dimittere, quod semel ferventer et solicite coepit. Unde fit, ut devoti religiosi certa soleant habere exercitia secundum tempora et horas perutilia, ne in spiritus torpeant profectu: quin potius talibus exercitiis se arctant, quo magis ac magis jugiter in tali profectu flammescant. Et secundum Sanctorum doctrinam sicut ex incuria et negligentia spiritualium exercitiorum causatur tepor et frigiditas, ita ex assiduo eorundem studio, sive ad animam sive ad corpus pertineant, si absque

aliqua remissione operemur ea, generatur in nobis suavis quaedam actualis vel habitualis affectio.

4) *Quartus fructus* est, quia per certa exercitia facilius in tui devenies cognitionem: ut scilicet scias, quantum proficis vel quantum deficis, si progrederis vel si retrogrederis, considerans, si expleveris exercitia ferventius et solicitius hodie quam heri, an tepidius seu negligentius. Itaque comparatione unius diei ad aliam videbis, si proficis vel deficis.

5) *Quintus fructus* est, quia longe plus proficit et meretur, qui pauca ordinate operatur recta intentione, quam qui agit multa et difficilia vagus absque certo modo et ordine. Et, ut Sancti testantur, utilius est unum opus recte ordinatum sapientis, quam multa laboriosa insipientis.

Considera ergo, quam copiosus fructus accrescit eis, qui cor suum tradere curant certis vel determinatis exercitiis. Et quia tantus inde provenit fructus, Deo adjutore, aliqua certa et determinata exercitia disponemus, in quibus per totam hebdomadam valeamus exercitari secundum praedictas tres vias: scilicet Purgativam, Illuminativam, et Unitivam, prout inferius est dicendum.

CAPUT IV.

Quas conditiones debent habere, qui in exercitiis spiritualibus exercendi sunt.

Oportet primo, fratres dilectissimi, ut ille, qui in spirituali vita vult exercitari, ab omni mortali crimine cor suum expurget per contritionem et confessionem; cor enim impurum Spiritus Sancti influxus nequaquam capere potest.

Secunda conditio est, ut omnem abhòrreat carnis voluptatem, fugiens omnem levitatem, videlicet risum, fabulas et quascunque hujusmodi consolationes, *quia*, ut ait Bernardus, *delicata est divina consolatio: et non datur admittentibus alienam.* Et Augustinus dicit: *Cum cor nostrum habet unde delectetur exterius: absque consolatione manet interius.* Filii Israel non receperunt manna, donec defuit eis farina, quam de Aegypto asportaverant. Et quae est, fratres, farina Aegypti, nisi nostra saecularia opera, quae donec desint, coeleste manna, quod est divina consolatio, nequaquam gustare valemus?

Tertia conditio est, ut cor a curis exterioribus et superfluis sit alienum: ut quasi vas vacuum divinae gratiae implendum illud offerat.

Quarta est, ut spiritualem profectum ardenter sitiat ad instar Jacob, qui pro Rachele servivit non

sentiens piae amoris magnitudine solis ardorem, neque hyemis algorem. Sit fervens in recolendo sua exercitia et in observando rememorata, ita ut nec minima negligat: nam qui minima negligit, paulatim decidit.

Quinta conditio est, ut sit moderatus, id est discretus in exercitiorum electione et executione, ne eorum multitudine gravetur, et ob indiscretionem ab intento fine fraudetur. Alio enim modo nos debemus habere circa finem, qui est diligere Deum sine mensura, et eum in cor nostrum imprimere, ut nullatenus aliquo consilio ab actu interioris (si fieri potest) dilectionis cessemus; nam hujusmodi dilectioni nullus ponitur terminus: et alio modo nos debemus habere circa ea, quae nos ad finem deducunt, quae sunt spiritualia exercitia, et sic ea ordinare, quatenus facilius nos valeant in optatum finem deducere, qui est divinus amor et cordis puritas, ut in collationibus Patrum et in tractatu *Beatus vir* scribitur.

CAPUT V.

Qualia debent esse exercitia spiritualia, et de eorum moderamine.

Non expedit, frater, ut leviter eligas qualiacunque exercitia; quin potius debes ea eligere et formare secundum sanctorum Patrum exempla, juxta illud

quod scriptum est: *Omnia fac secundum exemplar, quod tibi monstratum est in monte.* Observabant autem sancti Patres in suis spiritualibus exercitiis certas conditiones, quas et tu in tuis observare debes.

Prima est, ut divinis scripturis et Sanctorum dictis et Patrum exemplis consonent; nam quidquid sacrae scripturae dissonum est, non immerito, licet videatur bonum, suspectum est. Et quia sunt multi, qui ad suum sensum scripturarum intellectum extorquent, ideo oportet, ut tua exercitia cum aliquo spirituali et illuminato viro tractes, et super his ejus consilium accipias.

Secunda conditio est, diligenter attendere, ut exercitia sint moderata, maxime quantum ad duo, secundum Sanctorum doctrinam. *Primum* est, ne nimiam afflictionem neque immoderatam occupationem in eis sumas. Nam propter afflictionis nimietatem mentis dulcedo in amaritudinem vertitur, et propter immoderatam occupationem mentis tranquillitas destruitur. Unde sic oportet exercitia moderari, ut omnia cum quadam mentis alternatione et moderatione agantur secundum illud: *Modo lege, modo ora, modo cum fervore labora, et sic hora brevis et labor erit levis.* Nec te circa ea ita occupes, quod tibi fastidium generent aut causent infirmitatem, alioquin non possent multum durare.

Tertia conditio est, ut exercitia sic sint disposita et ordinata, quod congruant unicuique secundum

suum statum et dispositionem tam interiorem quam exteriorem; non enim omnia omnibus conveniunt: neque omnes circa eandem rem aequaliter se habere possunt, quin potius talia exercitia unusquisque debet sibi eligere, quae contra suas vitiosas inclinationes decertent, et ad virtutis amorem trahant et promoveant, et per talia exercitia magis poterit proficere: nam secundum *Ambrosium* quaerendum quidem in omni actu, quid personis conveniat, quid temporibus et aetatibus, quid etiam singulorum ingeniis sit accommodum.

Quarta conditio est, ut summe caveatur, ne sint temporalia, videlicet quod ad tempus permaneant et ad tempus negligantur: sed sint stabilia, hoc est, usque in finem permanentia. *Valde namque*, ait Bernardus, *est suspecta levitas eorum, qui nunc hoc volunt, nunc illud, nunc sic se exercent, nunc sic; in nullo fixi, qui tot de se consilia praesumunt, quot loca revisunt, semper quod non habent cupientes, et quod habent fastidientes, et in neutro proficientes.* Qui vult in suis exercitiis proficere, oportet statuere aliquem finem, et ad ejus adeptionem sua media, quae sunt spiritualia exercitia, ordinare, et in illis fixus permanere. Finis autem nostrorum exercitiorum, ut ait *Abbas Moyses* in quadam sua collatione et tractatu *Beatus vir*, est: adipisci cordis puritatem et perfectam Dei charitatem. Quorum unum, scilicet Dei perfecta dilectio vel beatitudo, est finis ultimus: alte-

rum, quod est finis secundarius et dispositivus, est cordis munditia, quae disponit nos ad perfectae charitatis et beatitudinis adeptionem; et ad hos duos fines animae oculus semper est dirigendus instar sagittariorum, qui aliquod ponere signum consueverunt, in quod sagittas suas jaciant: alioquin multo consumpti labore modicum proficeremus.

CAPUT VI.

De his, quae ad spiritualia exercitia nos excitant.

Apostolus *Paulus* exhortatur nos dicens: *Solicitudine non pigri: spiritu ferventes, Domino servientes.* Solicite igitur consideranda sunt fervoris incitamenta, quia secundum Sanctorum doctrinam initium totius boni est ejusdem boni fervens desiderium; nunquam enim in religione fervens erit, qui ante fervens desiderium non habuerit. Nam secundum *Bernardum* necesse est, ut ignis desiderii praeeat omnem locum, quo est ipse venturus. Et ut ignis iste desiderii in nobis excitetur, sedecim considerationes hic assignabimus, quas summo studio devotus religiosus debet in corde suo ponere: nullatenus enim spiritualis vita diu permanere potest, nisi per earum assiduam recordationem.

1) *Prima* igitur est: ut cum summa diligentia attendamus, quantum diligendus est Deus ratione suae

summae perfectionis, beatitudinis, magnitudinis, pulchritudinis, infinitae potentiae et ineffabilis sapientiae cum ipse sit summum bonum, et aliarum innumerabilium perfectionum in eo existentium. Considera igitur, quantum ipsum diligis, quoniam totum hoc modicum est ad id, quod debes.

2) *Secunda consideratio* est: quot dolores, angustias, anxietates, dura verba, duriora verbera et acerbissima ac immanissima supplicia passus est, et pro nobis in cruce mori dignatus est: et quam modicum nos pro eo pati volumus.

3) *Tertia consideratio* est: quot bona nobis promisit in illa aeterna beatitudine in animae et corporis glorificatione: et quam tepide laboramus pro illius summi thesauri adeptione.

4) *Quarta consideratio* est: quot et quanta bona Dominus noster generi humano contulit in ejus creatione et redemptione: et unicuique nostrum in vocatione ad religionem, in sustentatione et conservatione; et propter tot et tanta beneficia non solum gratias non impendimus, quin potius eum incessanter offendimus.

5) *Quinta* est: quot et quanta peccata nobis dimisit, et quoties in eis relabimur: et pro gratiarum actione in odibile ingratitudinis scelus incurrimus.

6) *Sexta* est: ad quantam perfectionem tenemur; scilicet ad decalogi observationem propter praecipientis auctoritatem, et per consequens ad nunquam

mortaliter peccandum, et ad Deum super omnia diligendum, nihil in hac vita aeque vel supra ipsum amando, et ad cupiendum proximis nostris bonum, eos sicut nosmetipsos diligendo, et eorum salvationem desiderando, hoc est, ut Deum super omnia diligant.

7) *Septima consideratio* est: quot nobis perfectionis exempla in sanctis Patriarchis, Prophetis, Apostolis et in omnibus Sanctis sunt exhibita, qui omnes sicut nos mortales erant: tamen ex nostra desidia illorum exemplorum vestigia nolumus imitari.

8) *Octava* est: quanta est virtutum formositas, utilitas et honestas, et quanta est vitiorum deformitas, confusio et vilitas: nos tamen a virtutibus deviantes inseparabiliter vitiis adhaeremus.

9) *Nona* est: quam difficile est, spiritualem vitam inchoare his, qui ex tepiditate hoc differunt; cum enim Dominus noster semper sit paratus adjuvare liberi arbitrii infirmitatem, nos nequaquam conamur facere, quod in manu nostra est. Et hinc est, quod pauci bene inchoant, pauciores ceptum bonum prosequuntur, et paucissimi usque in finem perseverant, propter quod ex divinae misericordiae confidentia et ex ferventi conatu et ex tota nostra scientia, voluntate et facultate debemus tendere in perfectionem.

10) *Decima* est: quantae est difficultatis, carnis et mundi bella devincere, tam quae ex bonorum terrenorum appetitu, quam quae ex pravorum, inter

quos degimus, consilio et familiaritate insurgunt: et etiam malignorum spirituum subtilia et crebra certamina, nos autem, quamvis in tantis simus periculis constituti. ac si essemus securi, tepescimus et torpemus, et nullatenus ad resistendum satagimus.

11) *Undecima* est: quam rari sunt, qui usque in finem perseverent: multi quidem sunt, qui perfectionis scalam ascendunt et currunt, et usque ad ejus medietatem pertingunt, non tamen ad ejus summitatem perveniunt. Verumtamen rari inveniuntur, qui de tanto bono, sicut est perseverantia, curant, pro qua semper est orandum, si salvari cupimus, cum revera sciamus, non esse coronandum, qui triginta vel quadraginta annis bene vixerit, sed qui perseveraverit usque in finem.

12) *Duodecima* est: quam brevis est vita praesens, et quot merita in ea possemus acquirere, et quod, si semel fuerit amissa, nunquam ad eam redire poterimus; nos vero tempus nobis ad mensuram datum inutiliter consumimus: morti et extremo judicio, virtutibus vacui et vitiis pleni, quotidie instanter appropinquamus.

13) *Tertia decima* est: quanti rigoris, asperitatis et severitatis est divina justitia, quae pro uno solo mortali crimine, de quo si quis poenitentiam non ageret, neque usque ad finem emendaretur, corpus et animam ejus, qui hujusmodi est in inferno, absque dubio aeternaliter cruciaret: et quod nullum

peccatum veniale quantumcunque minimum manebit impunitum. Considerauda est hic caecitas et stultitia nostra; cum enim Dominus noster placari et ad misericordiam inclinari per poenitentiam, suspiria et dolorem de peccatis, quae in eum perpetravimus, nunc valeat, hoc agere negligimus et, tanquam intellectu rudes, jugiter divinae justitiae manibus appropinquamus.

14) *Quarta decima* est: quanta est acerbitas, diversitas et aeternitas infernalium poenarum; quarum tamen reus est, qui brevi et momentanea delectatione sibi per Deum prohibita vult hic frui. Et cum illa tormenta multiplicia, saevissima et perpetua credamus, non curamus ab eis fugere, cum per millia millium annorum quascunque temporales poenas deberemus libenter sustinere, ut ab illis doloribus et nunquam finiendis cruciatibus liberari possemus, dicente Propheta: *Quis poterit habitare ex vobis cum igne devorante, aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?*

15) *Quinta decima* est: prae oculis semper habere profundam abyssum divinorum judiciorum, quae super multos fecerit, qui multo tempore sancte vixerunt et in magna sanctitate diu perstiterunt, quos tamen Dominus propter aliqua vitia in ipsis latentia deseruit. Si hoc attente adverteremus, non dubito, quin ad bene agendum ferventes essemus. Unde Propheta nos admonet dicens: *Venite, et videte opera Dei, ter-*

ribilis in consiliis super filios hominum. Hic oportet, nos considerationem facere de nostra salute, et timere, ne divina gratia privemur.

16) *Decima sexta* et ultima *consideratio* est: quanto nos Beati expectant desiderio, et quanta aviditate nostrum affectant adventum. Si hoc bene attenderemus, non ambigo, quin ad eos ire instaremus. De quo dicit Bernardus: *Expectant nos Angeli, ut ruina eorum instauretur: Beati, ut eorum gloria compleatur: Deus Pater nos expectat quasi filios et haeredes, quos super omnia bona sua constituat: Filius quasi fratres et cohaeredes, ut fructum nativitatis, et pretium sui sanguinis nobis impendat: et ipse Spiritus Sanctus, qui est charitas et benignitas, in qua nos Pater ab aeterno praedestinavit, neque dubium quin praedestinationem suam adimpleri velit.* O fratres, quomodo curreremus ad aliquem locum in hac vita, si sciremus, ibi esse dominam nostram nos expectantem? Quanto magis igitur ad locum deliciarum et gloriae, quae fine carent, festinandum est, ubi tam multi, tam magni, tamque affectuose nos expectant? In hac consideratione habendum est desiderium, resolvi et esse cum Christo.

Istarum considerationum finis in duobus consistit. *Primum* est propriae imperfectionis clara cognitio. *Secundum* est ardens desiderium ascendendi in altiorem perfectionem et majorem fervorem. Quis igitur erit, qui haec in corde suo conferens, nisi mentem habeat ferream, statim ad recte et gloriose vivendum

non inardescat, omnem a se expellens torporem et negligentiam?

Ista, quae supra dicta sunt, non hic scripsi, ut ea tantum semel legas: sed saepe et quasi semper maneant in memoria: et omni die verses ea in corde tuo, ne frigescat, vel si frigere contigerit, eorum recordatione reflammescat.

CAPUT VII.

Quod promissa vota et loci dignitas nos ad fervorem cogant in nostris exercitiis habendum.

Legitur in Ecclesiaste: *Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis et stulta promissio.* Vehementer ad recte et ferventer in religione vivendum votis astringimur solemniter promissis. Firmiter quippe tenendum est, per omne votum rite promissum voventes ad sui teneri observationem. Et ut Doctorum quidam asserunt, magis obligat votum quam juramentum. Itaque, qui promissum transgreditur votum, mortaliter peccat, et gravius quam transgressor juramenti, secundum *S. Thomae secundam secundae.* Quid igitur, o fratres, promisimus, nisi per labores et exercitia dare operam, ut ad virtutis veniamus perfectionem; a quo conatu qui recedit, voti transgressor reputandus est, sicut e contra secundum *D. Bernardum*, quamdiu indefessum profi-

ciendi studium, jugemque ad altiora anterioraque conatum habuerimus, non voti fractores deputamur, etiamsi crebrius ceciderimus. Habentes igitur hoc desiderium, et debita et ordinata exercitia, explentes quod promisimus, persolvamus: et quod nobis promissum est, obtinebimus. Sumamus a saeculi hominibus exemplum, qui adeo promissa violare perhorrescunt, ut captivi, dimissi reditum pollicentes, promisso tempore redeant, quamvis se acriter cruciandos agnoscant. Incitat nos quoque ad fervorem loci dignitas. Utinam attente adverteremus, quam graviter offendunt illi, qui tepide et remisse in monasterio vivunt. De quibus dicit Propheta Jeremias: *Quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa?* Gravissime quidem peccant, qui hujusmodi sunt, multiplici ratione.

1) *Primo* propter religionis sublimitatem, quam transgrediuntur mentientes, cum, quod Deo promiserunt, non solvunt.

2) *Secundo* propter loci sanctitatem, secundum illud Isaiae: *In terra Sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam Dei;* et secundum illud Jeremiae: *Contaminasti terram sanctam meam.*

3) *Tertio* propter temporis opportunitatem, quam habet in monasterio ad sancte vivendum. Valde tamen est dolendum, quia mens nostra dura et ad malum prona, manna fastidiens appetit manducare caepe, quae suos edentes ad lacrymas cogunt.

4) *Quarto* propter bonorum societatem; nam qui inter bonos malus est, similis est Judae inter discipulos Domini et sicut Satan inter filios Dei.

5) *Quinto* propter Dei liberalitatem, ei necessaria providentis, proditor siquidem deputandus est; qui contra Dominum suum, ei necessaria administrantem, pugnat; nam et canis suos consuevit amare beneficos.

6) *Sexto* propter votum et professionem, quae multum peccatum aggravant; non enim levis putanda est culpa, ut qui se primo Deo obtulit, ab eo discedens se offerat diabolo, et sic mentiatur Spiritui Sancto.

7) *Septimo*, quia, qui in monasterio male vivit, unius boni locum occupat.

8) *Octavo*, quia praesumit illos actus exercere, ad quos non est idoneus; nam praesumit astare in conspectu Dei, et alia plura hujusmodi.

9) *Nono*, quia non timet illas gravissimas poenas, quibus legimus fuisse punitos, qui in locis sacris aliqua crimina perpetrarunt.

10) *Decimo et ultimo*, quia non timet damna, quae incurrit; nam perdit omnia religionis bona, et fit expers bonorum religiosorum, et comparatur blasphemo latroni, quia de cruce claustri descendit ad crucem inferni. Et concludens vos admoneo: ut, si quis vestrum se torpere senserit, cum D. Bernardo dicat: *Cur torpes, cur desidia anima tabescis? Non sunt*

condignae passiones hujus temporis ad culpam praeteritam, quae remittitur, et ad gratiam praesentem, quae immittur, et ad futuram gloriam, quae promittitur. Evigila anima mea, quia magna sunt, quae promisimus: sed majora sunt, quae nobis promittuntur. Compleamus ista, o anima mea, et suspiremus ad illa. Attende, quia delectatio peccati brevis est, et poena perpetua: parvus labor virtutis, et gloria infinita: vocatio multorum, et pauci electi: omnium remuneratio: quidam ad gloriam, et alii ad poenam sine fine. Vigila igitur frater in tuis exercitiis, et tempore orationis statuto post vigilias ne dormias, quia, qua non putas hora, vocaberis. Et attende, qui vigilant, dici beatos.

Hactenus diximus, quam sit necessarium ad spiritualem profectum consortium bonorum, et de studio spiritualium exercitiorum, et de eorum fructibus, si sint certa et ordinata, et de eorum conditionibus, qui in eis sunt exercitandi, et de exercitiorum moderamine, et de his, quae in nobis sanctum fervorem excitant. Restat nunc, ut dicamus et disponamus, qualiter religiosus debeat exercitari secundum illas praememoratas tres vias, scilicet *Purgativam, Illuminativam* et *Unitivam*, ut per earundem exercitium, et per orationem, et contemplationem valeat gradatim ad optatum finem pervenire, scilicet animam Deo unire secundum illud Pauli: *Qui adhaeret Deo, unus spiritus est*, et hoc a Sanctis dicitur ad veram sapientiam pertingere.

CAPUT VIII.

Quod spiritualia exercitia habere debent certas et determinatas materias, tempora et horas.

Spiritualium diversitate ciborum uti debet religiosus. Experientia namque novimus, quod, quantumcunque aliquis cibus sit delectabilis, si quotidie sumatur, interdum parit fastidium, et appetit homo alios cibos, quamvis non ita sapidos. Et si cui apponuntur diversi cibi, tanto plus et avidius ex eis sumit, quanto in eorum singulis novum experitur saporem. Similiter et devotus religiosus, cum ad orandum accedit, spiritualium varietas epularum sibi quaerenda est. Non enim mediocriter laborare credenda sunt caput, pectus et universa corporis membra, cum anima ignitis desideriis in coelum conatur ascendere. Unde variis meditationum dapibus utendum est, ut in saporum vicissitudine aliquid valeat corpus relevaminis reperire. Primus et praecipuus cibus debet esse devota oratio et castum desiderium: ut scilicet anima appetat *purgari*, *illuminari* et *uniri* illi suo beatissimo et dulcissimo Sponso. Et ideo maxime incipientes duo debent considerare vel meditari. *Primo* illa, quae timorem incutiunt, a quo anima inchoat, spiritualem viam ad Deum volens accedere. *Secundo* debet crebro Redemptoris nostri vi-

tam et passionem ruminare. Nam Redemptoris vita, mors et passio est ostium, quo intratur ad amorem divinitatis; et in hujus signum ejus latus ferro fuit apertum, ut per hoc clare nobis innotesceret, neminem ad divinitatis amorem ingredi posse, nisi per januas vulnerum humanitatis. Et cum Dei servus coeperit radicari in deitatis amore, poterit aliquandiu a consideratione humanitatis cessare. Nam propter hujus gustus et experimentalis cognitionis adeptionem circa humanitatem et ejus vulnera prius versabatur. Et hoc modo per totam hebdomadam secundum ferias materiae sunt distinguendae. Erit igitur agendum de timore secundum *viam purgativam*; de divinis beneficiis secundum *illuminativam;* de divinis perfectionibus et laudibus secundum *viam unitivam*, ut exercitator dapum spiritualium habeat multiplicitatem. Et hoc quantum ad materias.

Quantum ad temporum et horarum assignationem, fratres, notandum est, quod multo utilius est corpori, et convenientius ejus appetitui, ut assuescat aliquo determinato tempore cibum sumere, si illud semper observetur. Simili modo anima appetens spiritualiter vivere debet habere tempus conveniens, in quo valeat seorsum sola manere, et certas horas diei et noctis ad orandum, quibus quotidie panem spiritualem et spirituale divinae consolationis vinum valeat accipere; multo enim amabilius et delectabilius est animae hoc convivium, quam carni est cibus

corporalis: non enim est rationi consentaneum, ut anima, quae domina est corporis, maneat jejuna et expers sui suavis et delectabilis cibi: et caro, quae est ancilla nequam et pigra, assignata et certa hora victum suum accipiat.

Quod autem horae assignatio orationi sit utilis, facile potest ostendi; nam sicut ex consuetudine et frequentatione bonorum operum generatur in anima quidam habitus et inclinatio, qua placet ei, et delectatur in bono: ita, cum tempus est determinatum vel hora, in qua vacet orationi, eodem tempore se sentit promptiorem et expeditiorem ad sursum erigendum cor suum per fervens desiderium. Tempus autem ad orandum aptius est nocturnum, secundum illud Prophetae: *Nox illuminatio mea in delitiis meis.* Et cum Dei servus habet horam deputatam orationi, semper illa hora per desiderium se sentit aliquo modo proniorem ad orandum. Et si illa hora absque solita praeterit oratione, non manet cor absque magno dolore, et praecipue, cum dimittitur ex negligentia vel aliqua minus rationabili causa; non enim est anima cruciatus expers, cum suo dulcissimo cibo, delectabili refectione et spirituali laetitia, quam degustare solebat, frustrari se conspicit. Itaque concludentes dicimus, quod opportunum orationi tempus est nocturnum, secundum illud Psalmi: *In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte canticum ejus,* ac si apertius diceret: In die jussit Dominus operibus

vacare misericordiae: et nocte cantico laudis suae.

Horae autem orationi congruentes secundum Hieronymum et Bernardum sunt post vigilias et post completorium; in istis enim horis servus Dei ad vacandum spiritualibus exercitiis est expeditior; et haec sufficiant quantum ad tempora et horas.

CAPUT IX.

Quod multiplici ratione Sancti determinata assignaverunt tempora et horas, in quibus vacandum est mentali orationi.

O fratres dilectissimi, non immerito statuerunt Sancti Patres, ut certis horis diei et noctis mentali orationi religiosi vacarent; supra modum enim secundum devotum Bonaventuram convenit proficere cupienti, ut assiduis orationis et devotionis studiis exerceat cor suum, siquidem, ut praedictus Sanctus dicit, religiosus, qui hanc orationem quotidie non frequentat, non solum est miser et inutilis, sed revera animam mortuam portat in corpore vivo. Cum enim tanta sit efficacia et virtus orationis, ipsa sola certamina et tentationes superat spirituum malignorum. Et omnis anima, quae orationis rore non irrigatur, facit imperfecta opera et multiplici infecta fastidio. Et e converso oratio est valde utilis et inaestimabilis virtutis ad omnia proficua promovenda, et noxia amovenda, et ideo:

Si vis patienter tollerare adversa, sis homo orationis.

Si vis tentationes et tribulationes superare, sis homo orationis.

Si vis pravas affectiones conculcare, sis homo orationis.

Si vis astutias Satanae cognoscere, ac ejus fallacias vitare, sis homo orationis.

Si vis laetanter vivere in opere Dei, et laboris et afflictionis viam incedere, sis homo orationis.

Si vis in spirituali vita te exercere, et carnis curam non agere in desideriis, sis homo orationis.

Si vis vanas muscas cogitationum fugare, sis homo orationis.

Si vis animam tuam sanctis et bonis cogitationibus, desideriis, fervoribus et devotionibus impinguare, sis homo orationis.

Si vis cor tuum virili spiritu, et constanti proposito in Dei beneplacito stabilire, sis homo orationis.

Si vis vitia exstirpare, et virtutibus imbui, sis homo orationis.

Si vis denique ad contemplationem ascendere, et sponsi amplexibus perfrui, sis homo orationis. In ea enim recipitur S. Spiritus unctio, quae de omnibus mentem docet, et ad contemplationem et coelestium degustationem per orationis exercitium devenitur.

Videtis, fratres, orationis rationes, et quam magnae sit potentiae et virtutis. Ad quorum omnium

confirmationem, omissis scripturarum confirmationibus, hoc tibi sit pro efficaci probatione, quod quotidie audimus et videmus ad oculum, illiteratas et simplices personas praemissa et alia complura potiora dona adeptas fuisse. Solicite ergo omnes orationi vacare debent, qui Christum imitari desiderant: et praecipue religiosi, quibus major ad hoc debet esse temporis copia. Quare inquit idem sanctus et seraphicus Doctor ad sororem suam scribens: *Te hortor, tibique, quantum possum, mando districtius, ut pro principaliori exercitio tuo sumas orationem: nihilque aliud te delectet, nisi oratio, quia nihil tantum te delectare debet, quam morari cum Domino: quod fit per orationem.*

CAPUT X.

Quod incipientes Deo servire inchoant a timore, qui divinae est initium sapientiae; et de speciebus timoris.

Secundum Anselmum in libro doctrinarum, omnes incipientes incipiunt a timore servili, quia a timore servili incipit filialis. Beatus, cui datum est habere timorem Dei; timor enim Dei est fundamentum fidei, charitatis origo, initium divinae sapientiae; secundum illud, quod scribitur in Proverbiis, *principium sapientiae timor Domini*, quia est janua conversionis, et ut dicit Cassiodorus, *per hunc enim*

ad Deum, velut quibusdam januis introitur: et devotus Bernardus super *Cantica* dicit: *Tunc primo Deus animae sapit, cum eam afficit ad timendum, non cum eam instruit ad sciendum.* Et Cassianus lib. 4 Institutionum dicit: *Principium nostrae salutis ejusdemque custodia timor est; per hunc enim et initium conversionis, et vitiorum purgatio, et virtutum custodia his, qui imbuuntur ad viam perfectionis, acquiritur.* Unde notandum est, quod secundum Magistrum sententiarum in 3 dist. 34 quatuor sunt species timoris, secundum quem aliquo modo ad Deum convertimur vel ab eo avertimur, scilicet *Timor mundanus*, sive humanus, *servilis*, *initialis*, castus vel *filialis.*

Humanus timor, ut ait Cassiodorus, est, quando timemus pati pericula carnis, vel perdere bona mundi, propter quod delinquimus; hic timor malus est et procedit ex nimio sui et praesentis vitae amore.

Secundus timor est *servilis*, de quo loquimur in praesenti: et, ut dicit Augustinus, timor servilis est, cum propter timorem gehennae aut alicujus temporalis incommodi, seu mali, continet se homo a peccato. Iste autem servilis timor, cum peccandi voluntatem non auferat, non est cum charitate, et habens hunc solum timorem non posset salvari, sed adveniente charitate propellitur: qui adhuc ideo bene agit, quia poenam timet, et qui Deum non amat, nondum est inter filios Dei. Advertendum tamen, quod licet *timor servilis* simul cum charitate non stet,

nihilominus via est ad illam, secundum illud Ecclesiastici: *Timor Domini initium dilectionis:* et D. Augustinus ait: *Timor Dei locum praeparat charitati; cum coeperit charitas habitare, pellitur, qui ei praeparavit locum; quantum illa crescit, tantum ille decrescit; major charitas, minor timor; si nullus timor, perfecta charitas.*

Tertius timor dicitur *filialis* sive castus, et est ille, quo timemus, ne sponsum offendamus, ne sponsus tardet, ne discedat, ne eo careamus. Timor iste de vero Dei amore nascitur, de quo Propheta ait: *Timor Domini sanctus permanet in saeculum saeculi.* De differentia autem istorum duorum timorum, videlicet *servilis*, et *filialis* sive casti, D. Augustinus super prima canonica Joannis dicit sic: *Est timor, quem charitas foras mittit, et est timor castus permanens in saeculum saeculi: sicut sunt homines, qui timent Deum, ne mittantur in gehennam, iste timor introducit charitatem, sed sic venit, ut exeat; si enim propter poenas times Deum, non amas, non bona desideras, sed mala caves, corrigis te, et incipis bona desiderare; et cum incipis bona desiderare, est in te timor castus, qui est, ne amittas ipsa bona, sicut si ponas duas mulieres maritatas, quarum una velit adulterium facere, sed timet maritum, ne veniat: haec diligit nequitiam, et onerosa est ei praesentia mariti: altera amat virum, et nulla se adulterina immunditia vult maculare, optat praesentiam viri: timet illa, timet ista: illa timet virum, ne*

veniat: ista timet, ne discedat: illa dicit, timeo, ne damner: ista dicit, timeo, ne deserar. Hoc exemplo cognosci potest, quomodo timor servilis, quem charitas foras mittit, differt a timore filiali vel casto, qui permanet in saeculum saeculi.

Quartus timor dicitur *initialis*, qui est quasi medius inter duos supradictos, scilicet *servilem* et *filialem*; nam *servilis timor*, juxta praemissa, est, quo se homo continet a peccato timore poenae: *timor filialis* est, quo se homo continet a peccato timore offensae; filiorum est enim timere patris offensam: *timor* vero *initialis* dicitur, quo homo propter utrumque, scilicet poenam et offensam, se a peccato abstinet. Et ideo dicitur a B. Bernardo duos habere oculos, dextrum, quo respiciens sursum timet a Deo separari: sinistrum, quo respiciens deorsum timet incurrere poenas; *timor* iste dicitur *initialis*, quia est incipientium, in quibus inchoatur *filialis timor* per inchoationem charitatis: non tamen est in eis *timor filialis* perfecte, quia nondum pervenerunt ad perfectionem charitatis. Et ideo *timor initialis*, ut dicit S. Thomas, hoc modo se habet ad filialem, sicut charitas imperfecta ad perfectam, quae non differunt secundum essentiam, sed secundum statum; quidam enim sunt in statu incipientium, alii proficientium, alii perfectorum.

Hos timores hic exposuimus, ut dignoscere queas, quo ipsorum sis affectus, et, relicto servili, a filiali possidearis timore.

CAPUT XI.

De his, quae a nobis semper sunt timenda.

Dilectissimi fratres, quamvis plura sunt, quae nobis timenda sunt, quaedam tamen sunt periculosiora et ideo horribilius metuenda, ex quibus potiora colligantur, ut ab illis solicitius cavere valeamus.

Debet homo timere:

Hujus mundi mutabilitatem et instabilitatem, quia homo nunquam in eodem statu permanet, et nescit, utrum odio vel amore dignus sit; si enim nos Deus desereret, in ictu oculi daemon nos perverteret.

Carnis proprie, mundi et diaboli bellum: quo indesinenter spiritus impugnatur.

Imbecillitatem et quotidianam negligentiam in resistendo, poenitendo et proficiendo.

Divinae justitiae severitatem, quae claruit in casu Luciferi, qui pro uno commisso peccato fuit in aeternum de coelo ejectus; quanto magis, qui multa commiserunt peccata illuc nequaquam ascendent?

Apparet quoque ista severitas in peccato Adae, qui propter unum peccatum a Paradiso fuit expulsus, et porta coeli fuit clausa donec Salvator noster per suam mortem eam aperuit.

In qua etiam morte et passione apparuit rigor in-

flexibilis et terribilis divinae justitiae, quia reliquit suum dilectissimum Filium in manibus tam dirae gentis, ut patuit quando cum clamore valido in cruce clamavit dicens: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Quia ergo severissimus rigor et rigidissima severitas divinae justitiae ita apparuit in viridi ligno et virtutibus pleno, et tam dilecto a Patre, quid erit in nobis, qui sumus ligna virtutibus arida et iniquitatibus repleta?

Relucet etiam hujusmodi rigor in diluvio: tunc enim totus (praeter animas octo) mundus periit.

Ambiguum ex hac vita egressum, quia nemo scit ubi, quando aut quomodo, scilicet si bene vel male, moriturus est.

Futurum judicium, ubi judex neque decipi, neque precibus aut muneribus poterit inclinari, neque ab ejus poterit appellari sententia, neque ab eo quisquam valebit fugere.

Poenarum purgatorii acerbitatem, quae secundum Augustinum omnem hujus vitae poenam superat.

Daemoniorum et poenarum inferni horrorem, ejusque ignem inextinguibilem.

Perpetuam a dilectissimis coelestibus civibus separationem.

Amarissimos fletus et gemitus damnatorum omni carentium solatio, *nam sicut oves in inferno positi sunt, et mors depascet eos.*

Cognitionem et confusionem suorum peccatorum.

Odium sui et universorum, quae in toto mundo aguntur.

Poenarum infernalium perpetuitatem, quia in inferno nulla est redemptio.

Perpetuam illius ineffabilis gloriae et spei ad eam perveniendi privationem.

Rationis obstinationem, quia qui sunt in inferno, sunt in malo obstinati, et nihil boni appetunt.

Dentium stridorem prae angustiae nimietate, qua damnati ultra quam dici potest, torquentur.

Damnatorum detentionem et captivitatem, non enim inde exire cum volunt, valent.

Conscientiae vermem, qui incessabiliter eorum conscientias corrodit et cruciat

propter { *Bona omissa*, *Scandala dimissa*, *Mala commissa*,

vel propter { *Bonorum dimissionem*, *Scandalorum impensionem*, *Malorum commissionem*.

Levemus igitur in aethera oculos, et orantes dicamus:

Christe Redemptor pie,
Qui sumus causa tuae viae,
Ne perdas nos in hac die.

CAPUT XII.

De meditationum partitione per totam hebdomadam, secundum viam purgativam.

Devotus religiosus, et praesertim incipiens, praecipue se debet exercere secundum *viam purgativam.* Et ut juxta ea, quae praemissa sunt, sua habeat determinata et ordinata exercitia, dividendae sunt meditationes *viae purgativae* per totam hebdomadam hoc modo:

Feria secunda	Memoria	*Peccatorum.*
Feria tertia		*Mortis.*
Feria quarta		*Inferni.*
Feria quinta		*Judicii.*
Feria sexta		*Passionis.*
Sabbato		*Dominae nostrae.*
Die Dominica		*Coelestis Gloriae.*

Feria secunda, debemus exerceri in memoria peccatorum, secundum tres particulas *viae purgativae,* quae sunt:

Exasperativa,
Compunctiva,
Elevativa.

Quarum exercitium hoc modo practicari potest.

Justitia et judicium juxta *Prophetam* sunt praeparatio sedis Domini. Quando igitur ascendere appetit

cordis affectibus ad perfectam coelestis Sponsi unionem, si pane illo quo fruuntur spiritus beati in gloria coelesti, quasi quibusdam micis, adhuc in hujus mortalis vitae miseria exulans, cupit refici, necesse est ei tria habere officia, per quae adjutus divina gratia paulatim ascendat per scalam coelestis contemplationis. Dicit enim divinus Dionys. *in lib. coelest. Hier.*, quod tria sunt Angelorum officia, scilicet: *purgare*, *illuminare* et *perficere*. Oportet ergo *Primo*, ut anima, quae adhuc in hac mortali vita existens, ascendere cupit ad altissimum coelestis beatitudinis statum, ubi Angeli visione divinae gloriae laetificantur, studeat se purgare. *Secundo* radiis divini splendoris illuminari. *Tertio* conetur, ut ascendens ad altiorem gradum cordialium affectuum, perficiatur altitudine divini amoris, qui eam unum cum Deo faciet spiritum. Unde primo dicendum est de prima, scilicet *purgativa*, in qua se exercens luget peccata sua, et iniquitates quas contra Deum perpetravit, ut sic lugens, divinam imploret misericordiam. Nam in via ista purgatur conscientia, quod juxta praemissa, statui convenit incipientium. Et hac via disponitur et instruitur novum cor absque aliqua humana doctrina, vacans solum coelestium studiis doctrinarum; quantumcumque enim sit simplex et laicus et illiteratus, qui circa hoc versatur exercitium, necessario divina illustratione elevabitur non ad theoriam scientiae, sed ad praxim experientiae. Unde antequam illa in-

creata Sapientia in anima sedeat, sicut in proprio throno, secundum illud: *Anima justi sedes est sapientiae*, oportet in anima fieri judicium et justitiam. Judicium quidem, ut quemadmodum per peccatum mortale a suo Creatore se avertens, reliquit eum et contempsit, ad creaturam tam infeliciter quam miserabiliter per amorem se convertens, sic plene se humiliet, ut tantum ad misericordiam divinam inclinet pietatem sua humilitate, quantum adversum se justitiam et vindictam superni Judicis sua provocavit temeritate. Justitiam vero, ut anima, quae sui Creatoris amabilem delectationem commutavit, pro abominabili creaturae delectatione, tanto se cruciet dolore, ut secundum rationem saltem tanta correspondeat satisfactio offensae Majestatis divinae, quanta correspondere deberet, secundum rationis aequitatem, injuriae humanae.

Quia igitur fratres oportet, ut in nobis ipsi faciamus judicium et justitiam, feria secunda post matutinas, hora deputata orationi veniens ad locum statutum, genuflexus signans crucis vexillo frontem, os et pectus, dic hanc antiphonam: *Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, et tui amoris in eis ignem accende;* et ter hunc versum: *Deus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina.* Et spiritu attracto accipe personam rei, et timoris affectu positus coram Deo, quasi quodam severo judice te damnare volente, debes accuratissime ad

memoriam revocare et attentissime considerare, quantum Deus quolibet offenditur peccato, et ut tali recordatione ad devotionem compungaris et exercitoris secundum primam particulam, quam diximus exasperativam; in principio orationis vulneretur cor tuum peccatorum memoria, teipsum acerrime reprehendens, et his actus stimulis meditans dic:

O anima mea, considera nunc attentissime et totis viribus sentire satage, quantum unum solum peccatum displiceat Deo.

Intuere diligenter, et vide quomodo superbia e coelo Luciferum ejecerit. Adam inobedientia de paradiso, et luxuria consumptae sunt Sodoma et Gomorra, et totus mundus diluvio periit.

Considera, quomodo Filius Dei Redemptor tuus propter peccatum tam amarissimam sustinuit mortem, ne peccatum scilicet maneret impunitum et justitia divina absque satisfactione.

Rimare etiam in corde tuo non nisi secundum opera tua, Deum te judicaturum.

Contemplare Deum esse

Aequitatem { *Intelligibilem*
Infallibilem
Indeclinabilem }

non minus in punitione malorum, quam in glorificatione electorum. Unde secundum opera tua tribuet tibi.

Animo quoque tuo revolve peccata ante tuam con-

versionem commissa, quàm multiplicia sunt, scilicet cogitationis, consensus, delectationis, oris et operis : tot enim sunt, ut prae multitudine ea nequeas numerare.

Adverte, quam turpia, et praecipue, quantum ad carnalia, in quibus tamen non est demorandum, ne unde quaeris contritionem, decipiaris a delectatione.

Attende, quam gravia sunt, quibus Deum offendisti, et iterum Christum crucifixisti.

Recogita quoque peccata post conversionem perpetrata, quomodo semper tam negligenter, tam tepide, tamque inutiliter tot vixeris annis.

Conspice peccata tua singillatim, et ea in conspectu Dei confitere, et cum te examinaveris, ista diligenter in corde tuo pertracta.

Quam modicum pro tuis satisfeceris peccatis.

Quam modicum pro eis dolorem assumpseris.

Quam pauca opera satisfactoria pro eis feceris. Scias quidem te in hac vel in futura vita soluturum usque ad ultimum quadrantem. Et ideo dicit sanctus Bernardus: *Centuplum reddes, quod hic simplo solvere posses.*

Cum igitur tu peccator, et praecipue, si noviter incipis, ista in animo tuo versaveris, et te timore confixum senseris, ac interius dolore plenum, non timore inferni, quo dignus es, sed quia tuum benignissimum Deum offenderis; humilians animam tuam, inclina faciem tuam, sive caput super genua interpo-

sitis brachiis, indignum te reputans coelum suspicere, et dirigens cor tuum in Deum cum amara contritione dic:

O piissime Pater! ego sum ille filius prodigus, qui omnia scelera haec contra tuam immensam Majestatem perpetravi, et ingratus extiti. Tu enim me innocentem condidisti, sed ego meipsum pollui, deformavi et universis peccatis laceravi. Tu Domine pro me crucifixus, vulneratus et humiliatus es, et ego omnibus viribus exaltari curavi. Tu Domine nudus in cruce, et ego vanis et lascivis indutus vestibus. Tu Domine felle et aceto potatus, et ego in commessationibus et ebrietatibus sum delectatus. Tu Domine totus multiplicibus laboribus plenus, et ego torpens et otiosus. Quid igitur faciam Domine? Nunquid desperabo? Ubi est illud quod ait Propheta: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat.* Aes eruginosum et speculum maculis respersum expurgatur, igitur et ego per viam

Purgativam { *Contritionis*, *Confessionis* et *Satisfactionis*

lima purgari curabo. Et sicut meipsum exaltavi, sic fiam abjectio et opprobrium hominum. Contra avaritiam, proprietatibus renunciabo. Contra carnis illecebras, jejuniis, vigiliis, fame et siti me affligere non cessabo, ac meipsum per tria expurgare conabor, scilicet:

per { *Gemitum orationis,*
Caminum tuae passionis,
Incendium tuae dilectionis.

Exercitata igitur anima hoc modo in prima particula *viae purgativae,* et per dolorem asperum ex suorum memoria peccatorum amaritudine et dolore plena, transeat ad secundam ejusdem viae particulam scilicet compunctivam, et vivaci affectione dicat:

O Domine, doleo

Tuam amicitiam amisisse;
Tuam majestatem contempsisse;
Iniquitatibus meis consensum praebuisse, et multifarie culpabilem vitam egisse;
Tempus et vires tam animae quam corporis dilapidasse;
Jussa tua et tuae sanctae Ecclesiae ac majorum meorum transgressum fuisse;
In resistendo peccatis, poenitendo et in virtutibus proficiendo infirmum fuisse;
Laborem manuum, orationem, meditationem et lectionem neglexisse;
Habitum, consuetudinem et creberrimam intentionem peccandi habuisse;
Ingratitudinis nequissimo vitio ultra, quam dici potest, te offendisse: te enim mihi meorum scelerum indulgentiam saepissime concedente, fateor

me miserum in eis iterum et iterum et infinities reincidisse ;

Charitatem, vitam animae meae, peccatorum meorum innumerabili multitudine frequentissime in me extinxisse ;

Timorem tuum delictorum meorum gravedine et ingenti abominatione, quae contra te Dominum Majestatis commisi, deseruisse.

Et hoc modo humiliatus, compunctus et confusus orans dic :

O Domine Deus meus Jesu Christe ! ego sum ille iniquus et infelix omnium peccatorum infelicissimus et abominabilissimus peccator, qui tot et tanta contra tuam immensam Majestatem crimina perpetravi, ut ea numerare non sufficiam, sunt enim super numerum arenae maris, quae prae multitudine numerari non possunt.

Et orans hoc modo vel alio, prout te contritio cordis vel devotio inclinaverit, ex omnibus viribus tuis satage emittere viscerosa suspiria et gemitus, siquidem quemadmodum lima purgat et polit ferrum, auferens ab eo omnem rubiginem, sic cordialia suspiria et gemitus peccatorum et vitiorum eruginem destruunt, et rore divinae gratiae penitus diluunt. Et sic ex praecordiis suspirans et gemens dic :

Quo igitur, Domine, a facie Majestatis tuae fugiam ? *Si ascendero in coelum, tu illic es ; si descendero in infernum, ades ;* atque ita orans adde : O Do-

mine! quid faciam? Nunquid meipsum interficiam? Absit, Domine, scio enim te piissimum omnibus, qui ad te in veritate convertuntur, et miserationes supra omnia opera manuum tuarum.

Si autem neque sic dolorem in te valeas excitare, non propterea cesses per singulas noctes, in tuis exercitiis, praedicta saltem cursim transcurrere. Nam Deo satis est, ut conemur facere, quod in nobis est. Et adhuc saepe Dominus noster expectat finem operum nostrorum, et derelinquit nos aliquantulum, non impendens nobis compunctionem neque aliquam consolationem, ut fides et patientia in nobis probentur, et peccatorum nostrorum major compunctio nobis fide et patientia probatis per ipsum donetur.

Postquam sic te in particula compunctiva exercueris, de Domini misericordia non desperans, erige per spem animam tuam secundum illam particulam, quae appellatur elevativa, et cum grandi fiducia sustolle caput, quod hactenus supra genua tenueras, et erectus stans parumper quiescens, collige animam tuam, et cum dulcedine mentis eleva te intra temetipsum ad laudandum Dominum, implorans ejus misericordiam, contemplans ejus magnitudinem et nobilitatem, his quinque verbis magnae devotionis excitativis :

Domine,	*Dulcis,*
Bone,	
Pulcherrime,	*Misericors.*

Ad obtinendum siquidem ejus gratiam, sine qua ejus consequi misericordiam est impossibile, oportet, ut ad similitudinem parasitorum principum magnorum curias discurrentium, qui cum aliquod temporale munus acquirere cupiunt ab aliquo principe, primo cum multis modis laudant, et deinde quod desiderant expostulant: sic spiritualis fias parasitus, laudans Dominum ad obtinendam tuorum veniam facinorum. Et cum Deus sit tantae excellentiae, ut nullius humano linguae officio possit, prout in se est, nominari, eum per opera ejus nominamus, et per eadem ejus magnitudinem et nobilitatem commendamus: 1. in quantum est principium et origo totius creaturae, dicentes: O *Domine*, scilicet factor omnium creaturarum. 2. *Bone*, secundum quod se habet ad animas sanctas et Angelos in aeterna beatitudine, ac si diceremus: O summa bonitas, quam facie ad faciem vident et contemplantur omnes Angeli et animae sanctae in illa ineffabili felicitate. 3. Nominamus eum considerantes modum, secundum quem se habet ad universa creata, tam rationabilia quam irrationabilia, scilicet quomodo dominatur omnibus, et quomodo in tanta pulchritudine ea creaverit, dicentes: *Pulcherrime*, id est: o omnium creaturarum pulchritudo. 4. *Dulcis*, id est: o dulcedo omnium justorum. 5. *Misericors*, scilicet omnibus peccatoribus, miserere mihi peccatori tribuens indulgentiam omnium peccatorum meorum. Et ubi in quinque istis Domi-

num laudaveris, secure omnium iniquitatum tuarum veniam poteris postulare. Et hoc modo orare docemur in Canticis, ubi sponsam alloquens ait sponsus: *Vox tua dulcis et facies tua decora,* scilicet per tenebrarum fugationem, quibus ante caligaverat. Et quolibet istorum quinque verborum coelestis sponsus modo speciali poterit commendari, et adeo animae devotae conveniunt, ut semper deberet ea corde ruminare. Et cum orare volueris, non erit tibi necesse per multitudinem verborum vagus discurrere, sed intra te ipsum collectus et non per ea, quae foris sunt, dispersus, poteris orare dicens:

O Domine bone, pulcherrime, dulcis, misericors, propitius esto huic peccatori, quem precioso sanguine Filii tui redemisti.

Et haec dicens verba, ad hoc solummodo debes intendere scilicet, ut tuorum veniam peccatorum valeas obtinere. Et quia pro aliis orare est valde meritorium, atque non minus Deo gratum, ideo istis eisdem verbis orare debes pro cunctis tam fidelium, quam infidelium statibus dicens:

O Domine etc., propitius esto universis peccatoribus, et converte omnes infideles ad agnitionem tuae sanctae fidei Catholicae. Et poteris nonnunquam ab hoc tuum inchoare exercitium. Post haec implora quoque misericordiam Redemptoris nostri, et expurga te ponens inter te et Deum ejus pretiosam mortem et passionem, dicens: O Domine, per sanctam

passionem dilectissimi Filii tui, qui pro me in cruce immolatus est, propitius esto mihi peccatori. Vel dicens: Per sanctam Incarnationem dilectissimi Filii tui, vel per sanctam Nativitatem, prout scilicet occurrerit meditatio vitae dominicae secundum occurrentem feriam.

Rursum obsecra per Sanctorum et praecipue Dominae nostrae intercessionem dicens: O piissima Virgo mater Dei et Salvatoris nostri, tu quae es sanctissima, humillima et benignissima supra omnes Sanctos coelestis curiae, et inclinas aurem tuam, ut exaudias orationes servorum tuorum et semper es juvare parata: si tu Domina dignaris inclinans te ante divinam majestatem orare pro me, qui sum supra modum peccator superbissimus et cunctis deterior peccatoribus, tecum pariter, o Domina, inclinabitur tota coelestis curia dicens:

Inclina, Domine, aurem summae pietatis tuae ad supplicationes sanctissimae Genitricis tuae; dignissimum namque est, ut

ejus { *Intuitu*, *Intercessu*, *Affectu*,

tribuatur { *Gratia et benedictio miserabili et perdito*, *Cura et mèdicatio aegro*, *Venia et remissio reo*.

O pientissima Virgo, si ego sum indignus, tu Domina dignissima. Si ego superbissimus, tu Domina

humillima. Si ego immundus, tu mundissima. Si ego foetidissimus, tu fragrantissima. Si ego carnalis et libidinosus, tu Virgo purissima. Si ego peccator nequissimus, tu Sanctissima. Ex omnibus igitur praecordiis meis te supplico per universos dolores, quos ferventissimo amore pro tuo dulcissimo Filio pertulisti, digneris pro me miserabili et derelicto intervenire et supplicare. Per fugam Aegypti. Per amissionem dilectissimi Filii tui in illo triduo, quo inter Doctores demoratus est in templo disputans. Per illum dolorem, quem habuisti, cum suam mortem et passionem tibi in Bethania praenunciavit. Per illud amarissimum verbum, quod in cruce te alloquens dixit: *Mulier, ecce filius tuus.* Per fellis et aceti amarissimum potum ei subministratum. Per latus pretiosum mucrone dirae lanceae perfossum. Per ejus preciosissimi corporis in sacrosancta brachia tua descensum, ut mihi dignetur dimittere omnia peccata mea, largirique in praesenti vita gratiam et in futura aeternam suam gloriam.

Et his peractis convertere ad Sanctos, videlicet:

Feria secunda, ad omnes Angelos generaliter, et ad Angelum custodem specialiter, qui in magna devotione et reverentia tibi habendus est, et offer ei quotidie aliquam devotam orationem, Sancto quoque cujus festum illo die celebratur.

Feria tertia, ut supra dictum est ad Dominam nostram et ad sanctos Patriarchas, Prophetas, Aposto-

los, Evangelistas et Discipulos Domini, accipiendo unum eorum pro principali advocato, cum Sancto qui illo die celebratur.

Feria quarta, ad Dominam nostram et ad sanctos Martyres.

Feria quinta, ad Dominam nostram et ad Confessores.

Feria sexta, ad dolorosam et amarissimam Domini Passionem.

Sabbato, ad Dominam nostram cum universo Choro Virginum.

Die dominica, ad beatissimam Trinitatem, eam supplicans, per suam omnipotentiam, et per sapientiam Filii, et per bonitatem Spiritus Sancti, considerans immensam Dei altitudinem, et mirabilem ejus super filios hominum dispensationem.

Et cum hoc modo divinam imploraveris misericordiam, dilata animam tuam adorans, magnificans, et gratias agens pro susceptis beneficiis, et signanter pro beneficiis illius diei, et contritione et devotione, et pro aliis donis tunc receptis dicens:

O supersumme Domine, anima mea te adorat, magnificat, et gratias impendit pro tot et tantis muneribus a tua largiflua magnificentia receptis. Ex totis praecordiis meis tuae me dedico pietati. Et his dictis post trinam pectoris tunsionem dic ter haec verba: *Deus propitius esto mihi peccatori*, atque exurgens sta in tuis pedibus cum ingenti reverentia, et

dic Psalmum: *Laudate Dominum in Sanctis ejus;* vel Psalmum: *Lauda anima mea Dominum;* vel Psalmum: *Benedic anima mea Dominum*; usque ad versum: *Renovabitur ut aquilae juventus tua*, cum *Gloria Patri*, et *Pater noster*, et *Ave Maria*, dicens in fine: *Et ne nos. Sed libera nos. Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veniat.* Oremus: *Deus ad quem digne laudandum;* vel de Trinitate: *Omnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis.* Et hoc modo finitur exercitium hujus *viae purgativae.*

Debes tandem advertere, quod quamvis quaelibet istarum trium viarum habeat nomen determinatum et proprium modum procedendi, non propter hoc aestimes quin in earum qualibet, seorsum te exercitans in omnibus simul tribus, divina praeventus gratia, valeas exerceri; scilicet *purgativa, illuminativa* et *unitiva;* tuas miserias recognoscens, gratias agens et ad adorandum et magnificandum Dominum animam tuam dilatans. Et cave ne finito praefato exercitio statim diffundaris, sed pro viribus stude conservare cor tuum in sua virtute et vigore, ne vaga vel fluida cogitatione aut vana laetitia dissolvaris, et sic anima tua lucrum perdat compunctionis dans locum vanis et fluidis cogitationibus, sed stabilire cura cor tuum in vita Domini, secundum meditationem ejus in illa die vel in aliqua alia materia sancta devotionis excitativa.

CAPUT XIII.

Quid feria tertia post matutinos sit meditandum.

Frater dilectissime, in oratorio positus et crucis signaculo insignitus spiritu ad te revocato, prout supra *feria secunda* diximus, forma meditationem circa mortem hoc modo. Et ut semper ejus horam habeas suspectam,

Cogita, quomodo improvisa veniet, nam sicut fur, ita ventura est ; cum eam minus suspicatus fueris, cum minus fueris praeparatus, cum major tibi fuerit vivendi fiducia, cum multa facere proposueris.

Et versa et reversa accuratissime in corde tuo modum et ordinem quo ad mortem tendimus, et interdum ac si statim esses moriturus: et sic profundius senties sequentia.

Quomodo mortem praecedet quaedam gravissima infirmitas, et quomodo hujus languoris caeterae infirmitates sunt nuncii.

Languoris gravitatem. Considera terrorem naturalis inclinationis non mori, sed permanere vehementer affectantis.

Quomodo cum jam tibi transitus tuus ab hac vita innotuerit, indicantibus tibi hoc medicis, vel te hoc in teipso prognosticante ; quantus erit tunc clamor conscientiae, quantus remorsus, quia cum potuisti,

non te disposuisti, tunc omnia peccata tua ad memoriam tibi revocabuntur.

Quanto pro eorum singulis passionibus, quas non superare curasti, dolore cruciaberis.

Si in tali mortis esses constitutus articulo, et vitiis et concupiscentiis astrictus, quantum unum annum, vel saltem unam horam appeteres sanitatis.

Quomodo cum ad illam perveneris horam, si tempus praeteritum ad aeternitatem ad quam es transiturus comparaveris, quam breve tibi videbitur. Tota vita tua tibi somnium fuisse videbitur. Et omnes dies tui erunt tunc tibi ac si per modicum spatium, videlicet unius miliaris perambulasses.

Quantus tibi erit dolor, cum te propter momentaneam et minimam delectationem aeterna et ineffabilia amisisse gaudia lugebis.

Quam amarissimum erit divortium, cum avulsus eris ab his rebus, quas hic male amasti, scilicet ab honoribus et status celsitudine, ad quem hic totis viribus inhiasti, et a delitiis quibus tam avide adhaesisti, et similiter de aliis multis similibus.

De dispositione morientis, quomodo corpus nigrescit, rigescit, et caligant oculi.

Quomodo daemones ibi assistunt tanquam rugientes leones praeparati ad escam, animam praestolantes.

Quomodo misera anima, ejus exitu instante de corpore, incipiet anxie considerare regionem illam sibi incognitam ad quam tendit, et quot daemones eam

praestolantur. Quam invita a corpore egredietur, et quam libenter, si posset, ad illud regrederetur, non tamen potest, quia omnes portae sensuum sibi clausae sunt, itaque cogitur inde exire et per medios daemones transire.

Quomodo tunc spiritus singulorum vitiorum ad eam concurrent, quaerentes singuli, quod suum est, spiritus superbiae superbiam, spiritus luxuriae luxuriam, itaque unusquisque illorum immundorum spirituum quaeret, quod suum est.

Postremo quomodo anima de corpore egressa mox ante tribunal judicis statuetur, tunc sententiam receptura irrevocabilem, et ubi lignum ceciderit, ibi erit in perpetuum.

Adverte quomodo tumulo cadaver traditur et perpetuae oblivioni, hospes enim unius noctis fuit in hoc mundo, et abiit et periit memoria ejus de terra.

Hoc modo per contrarium meditationes formare potes de morte justorum. Nam justi praecognoscentes se de hac vita migraturos, valde laetantur suae testimonio conscientiae, et quia se per mortem vident ab hujus vitae miseriis liberari, sed et quia hic carnalibus non fuerunt illecti concupiscentiis vel aliis, non dolent hinc egredi.

Et post horum vel aliquot eorum meditationem, prout noveris sufficere ad compunctionem et devotionem excitandam, assume personam rei vel servi, qui Dominum suum offendit, et humilitatis et dolo-

ris affectu forma orationem ex intimis cordis tui, sicut supra dictum est, recognoscensque tuam miseriam postula misericordiam dicens : *O Domine bone, pulcherrime, dulcis, misericors!* miserere hujus peccatoris, quem pretioso sanguine Filii tui redemisti. Et his dictis implora misericordiam nostri Redemptoris, ponens inter te et Deum pretiosam suam mortem et passionem, dicens ut supra: *O Domine*, per sanctam passionem pretiosissimi Filii tui, qui pro me in ligno crucis immolatus est, propitius esto mihi peccatori. Et post haec converte tuae meditationis oculum ad Dominam nostram postulans auxilium ab ea, sicut supra est expositum, deinde ad Sanctos illius feriae, et specialiter ad Sanctum cujus solemnitas illo die agitur. Et tandem adorans, magnificans, gratiasque agens tuum terminabis exercitium secundum ea, quae fuerunt dicta in fine *secundae feriae.*

CAPUT XIV.

De his, quae post matutinorum expletionem feria quarta sunt meditanda.

Igitur *feria quarta* ad oratorium veniens, postquam te signaculo crucis insignieris, spiritumque recollexeris secundum quod *feria secunda* diximus, forma meditationes circa poenas inferni hoc modo :

Debes frater considerare poenas inferni, ipsumque

infernum secundum aliquas similitudines, quas Sancti in hac materia assignant.

Considera quoddam teterrimum chaos, quendam locum sub terra tanquam quendam profundissimum puteum totum ignitum.

Civitatem quandam horribilissimam et maximam, tenebrosam, flammis teterrimis et terribilibus succensam et ardentem, ubi commorantes, validos emittunt clamores, ululatus, et omnes miserabiliter ac inconsolabiliter plangunt prae dolorum magnitudine et numerositate, nec est lingua mortalis, quae eos sermone explicare valeat.

Per has et similes figuras inexplicabilem poenarum acerbitatem. Nam, ut B. Augustinus dicit, tantum ignis inferni ab isto igne distat, quantum verus distat ab igne depicto. Et idem considera circa algorem et foetorem. Acerbitas poenarum clare patet in stridore dentium, gemitibus, planctibus et blasphemiis, quas in Deum inferunt.

Poenarum multiplicitatem, ibi est teterrimus ignis, qui nunquam extinguitur, intolerabilis algor, intolerabilis foetor, palpabiles tenebrae, ibi omnes sensus incessabiliter cruciabuntur. Visus, in terribili daemonum aspectu. Auditus in gemituum, fletuum et clamorum auditione.

Miserabilem societatem et tortorum immanissimam feritatem, sunt enim absque ulla pietate, neque in torquendo lassescunt, neque ad misericordiam un-

quam inclinantur, sed insultantes eis quos cruciant, dicunt: Ubi est nunc vestrae gloriae claritas, ubi status vestri sublimitas, ubi superbia, ubi deliciae? Et sic de aliis vitiis.

Quomodo in omnibus membris damnati vexantur, sed in his acerbius quibus deliquerunt.

Poenas interiores, scilicet conscientiae remorsum et vermem, qui nunquam morietur. Quis igitur sufficienter contemplari poterit, quantum reprobi ibi crucientur? eo quod in hoc mundo viventes modicis, et quasi momentaneis laboribus hujus vitae, illos acerbissimos et nunquam finiendos, evadere non curaverunt, cum potuerunt.

Interiores passiones quantum in ipsis regnabunt. Erunt enim ultra quam dici potest iracundi et invidi sicut canes rabidi, recordabuntur quidem praeteritorum peccatorum et praecedentium delitiarum ad suppliciorum augmentum, et lamentantes dicent: Quid profuit nobis superbia, quid luxuria, quid cupiditas, quid gloria temporalis, quid carnis oblectamenta?

Poenarum diuturnitatem, quarum nullus est finis neque per millia millium annorum, quia ibi nulla est redemptio et per consequens neque finis.

Frater igitur dilectissime, conscientia tua praemissis meditationibus stimulata, convertere ad Dominum dicens in corde tuo: O altitudo sapientiae et scientiae Dei! quam incomprehensibilia sunt judicia

tua. O Domine, quot cruciantur in inferno pro uno solo peccato? Et ego qui tot et tanta commisi, quantarum sum reus poenarum? Justissime reus sum damnationis aeternae, obnoxius enim sum omni supplicio et indignus omni beneficio. Itaque his verbis aut similibus ex intimis praecordiis prolatis, humilia coram Domino animam tuam ante cujus es conspectum. Nam cum orationi intendis, firmiter debes credere te esse coram Domino, et quo te magis mortis aeternae reum judicaveris et intra te humiliatus fueris, eo citius absolutus eris, et in altiori statu sublevaberis. Itaque dolore compunctus erige per spem animam tuam, et fiducia veniam consequendi, devote forma orationem in intimis cordis tui assumens personam rei, et humilitatis et timoris affectu, tuas calamitates et miserias recognoscens, implora divinam misericordiam, et age gratias, ejus contemplans beneficia, secundum quod dictum est in aliis feriis.

CAPUT XV.

In quibus meditationibus debet religiosus exerceri feria quinta post matutinalem Synaxin.

Feria quinta constitutus in loco orationi deputato, armans te sacro crucis vexillo, collecto spiritu sicut patuit *feria secunda*, sic formabis meditationes circa finale judicium.

Attende, quantus erit terror, cum illam Archangeli tubam, et illa tam terribilia signa tonitruorum et fulgurum audient et videbunt peccatores. Turbabuntur horrore terribili ultra, quam dici potest.

Justi judicis iram implacabilem, qui veniet contra eos, qui eum offenderunt, et quantum illi reprobi terrebuntur.

Amarissimum illud divortium, cum justi humiles et mansueti ponentur a dextris, superbi autem, invidi et luxuriosi a sinistris, nunquam de caetero conjungendi.

Quantus tremor, quantus terror, quanta admiratio erit tunc superbis et elatis, cum se humiliatos, abjectos, pauperes, viles et despectos viderint, et quos viles reputabant in gloria a dextris Christi astare conspexerint? Unde et prae dolore intra semetipsos dicent: Isti sunt quos aliquando habuimus in derisum. Et e contrario: Justi stabunt in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt.

Quomodo ibi omnium operum et cogitationum est reddenda ratio. Illic Jerusalem scrutabitur in lucernis, hoc est, illi qui nunc videntur sancti, ibi examinabuntur, et quicquid in eis latebat, illic clare patebit, testes erunt Angeli et daemones, qui ostensuri sunt nobis, quae fecimus mala, tempus pariter et locum. Propria quoque peccata et totus mundus peccatores accusabunt.

Quomodo Christus insignia passionis suae osten-

det, et malis suae incarnationis beneficia improperabit, quia eum contempserunt.

Illam tam terribilem et irrevocabilem sententiam, cum dicturus est : *Ite maledicti in ignem aeternum.*

Dulcissimum convivium aeternae coenae, ad quam vocandi sunt justi illis suavissimis verbis: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod paratum est vobis ab origine mundi.*

Quantum Deo placent opera misericordiae et pietatis, cum sola ea Christus Redemptor noster in judicio allegare videatur.

Quomodo justi ibunt in vitam aeternam, mali autem ad aeterna tormenta. Et ista duo loca, scilicet *Paradisus* et *Infernus,* propter interpositum magnum chaos, in aeternum permanebunt divisa. Stimulata igitur frater conscientia tua per suprapositam meditationem, verte cor tuum ad Dominum, et dices : O Domine, quis evadere poterit illud tam justum et tam tremendum judicium ? *O Domine, non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Et per haec verba vel similia, forma orationem ut supra patuit.

CAPUT XVI.

Quae cogitanda sunt feria sexta post matutinorum officium.

Postquam *feria sexta* ad oratorium veneris, et te crucis signo munieris, collecto spiritu, prout supra dictum est *feria secunda*, forma tuas meditationes, quomodo scilicet Redemptor noster in horto orabat, et ac si ibi praesens esses.

Debes considerare, quomodo consummata coena in Hierusalem in coenaculo, in monte Sion egressus est cum Discipulis suis in hortum.

Cum quanta eos benignitate alloquitur dicens: *Vigilate et orate, ne intretis in tentationem.*

Quomodo est avulsus ab eis, et sciens omnia quae super eum ventura erant, se munivit armis orationis.

Quomodo in agonia positus, fuit in eo tantus dolor et timor in parte sensitiva, ut per omnia corporis membra sanguinei sudoris guttae scaturient, insinuans per hujusmodi sudorem, magnitudinem internorum dolorum et anxietatum.

Quot et quanti fuerint dolores, et eorum causae, et acerrimi doloris gladii cor suum transfigentes, quorum omnium causa fuerunt Electorum praecedentium, praesentium et futurorum, quae omnia ipse clarius, apertius et distinctius vidit, quam aliqua mens humana aliquid valeat cognoscere.

Quomodo ibi satisfecit Patri pro injuriis sibi illatis, pro singulis electorum peccatis, infinitam ei offerens satisfactionem, scilicet infinitum dolorem et passionem sustinens pro unaquaque Patris sui offensa.

Quomodo tunc praesentata fuerunt ei omnia peccata tua usque ad minimum veniale singillatim, et quantum pro eorum singulis assumpsit dolorem, Patri pro te abundantissime satisfaciens.

Conditiones, quae in eo fuerunt, ex quibus tam incomparabiles dolores oriebantur.

Primam conditionem, quia erat Filius Dei, et ideo vehementer dolebat de offensis Patris.

Secundam, quia erat pacis Mediator inter Deum et homines, et quanto pacem diligebat, tanto de inimicitia et ira Dei contra homines ex peccato exorta dolebat.

Tertiam, quia erat animarum sponsus, et earum pulchritudinem ardenter amabat, unde propter eam fuit doloribus plenus.

Quartam, quia erat gratiae Reparator, quae per peccatum fuerat destructa.

Quintam, quia erat universalis Redemptor, et oportebat, ne peccatum maneret impunitum, ut pro omnibus divinae justitiae solveret et satisfaceret.

Acerrimos doloris gladios cor ejus transfigentes.

Debes considerare primo, videns Gloriae suae regnum diversis peccatis ita expoliatum, ut quam rari illud erant ingressuri.

Secundo, videns gratiam multiplicibus peccatis destructam in animabus, et suam sacrosanctam passionem paucissimis profuturam. Nam cum ipse esset ipsamet gratia, dolebat de peccatis tanquam sui destructivis.

Tertio, propter nostram ingratitudinem in quantum considerabat peccata illorum, qui post cognitionem tam inextimabilis redemptionis non verentur ad peccata redire, eum in seipsis denuo crucifigentes.

Quarto, videns januas inferorum patulas et omnes reprobos damnatos, et usque ad finem mundi damnandos.

Quinto, cum nude clare ac distincte omnes dolores, opprobria et improperia, quae continuo erat passurus, fuit intuitus.

Sexto, cum ei illic fuerunt praesentati omnes suae Sanctissimae Matris, et omnium discipulorum suorum dolores, ac universae Martyrum omnium cruces, et caeterorum labores Electorum, quae usque ad finem mundi propter eum erant passuri, omnes enim animam suam transfixerunt.

Acerbitatem dolorum ex suarum vivacitate potentiarum, excedunt enim omnem mensuram, qui fuerunt longe plures et majores, quam nos intelligere valemus.

Suam infinitam misericordiam ex parte nostri, et ex parte Dei tam copiosam redemptionem et satisfactionem.

O durissimum cor, quantum malum erit tibi in novissimo tempore, si ad tot amoris insignia nequis frangi, et totum per amorem resolvi et tot vinculis allectivis non potes a tua duritia evelli.

Agitata igitur, frater, conscientia tua per praemissam meditationem, verte ad Dominum oculum mentis tuae, procidens ante suos sanctissimos pedes, petensque indulgentiam omnium peccatorum tuorum, et ingratitudinis, et frigiditatis hactenus a te habitarum, proponensque de caetero calescere ad tantum amoris ignem dicens cum Propheta: *Memoria memor ero, et tabescit in me anima mea*, scilicet propter ea quae dicta sunt. Et sic prostratus non sinas eum donec benedicat tibi; caetera fiant sicut praecedentibus feriis.

CAPUT XVII.

De materia meditationis Sabbato post matutinalem synaxin.

Sabbato in oratorio positus, ac crucis vexillo insignitus, spiritu ad interiora revocato, ut patuit *feria secunda*, forma tuas meditationes, considerans maximos dolores Dominae nostrae hoc modo. Attende igitur quod si ejus filius cupis esse et eam tuam Advocatam, oportet te condolere ei, quae omni tempore vitae suae fuit plena doloribus, angustiis, laboribus et afflictionibus, tota quippe ejus vita fuit quoddam dolorosum martyrium.

Attende, quem habuit dolorem, cum vidit suum benedictum Filium in praesepio vagientem prae frigoris asperitate, nil habens quo eum operiret.

Idem in *circumcisione*, et in eo quod Simeon ei praedixit, quod suam illius animam gladius esset transfixurus. In *fuga Aegypti*. In *triduo* illo quo eum quaerens, tandem invenit in templo; et in toto ejus vitae decursu, videns eum fame, et aliis inopiis vexari, neque valens ei subvenire.

Cum vidit eum saepe plorantem, cum quo et ipsa lugebat.

Cum vidit eum ex itineribus fatigari fame, et siti cruciari, et docentem contemni, vilipendi, et blasphemari, et ad comprehendendum observari. Numquid haec non fuerunt ei immanissima martyria? Revera sic.

Cum toties audiebat eum de morte et passione sua loquentem; si enim Petro et aliis discipulis erat tam grave, eum de passione sua loquentem audire, quid putas dicendum de Matre, quae eum tam tenerrime diligebat?

Cum cognovit, eum a Juda fuisse venditum, a Judaeis comprehensum, et a discipulis derelictum.

Cum vidit de judice ad judicem trahi, et, mortis sententia in eum data, crucem in humeris bajulare.

Attende, quem habuit dolorem, cum vidit eum in cruce, et audivit eum loquentem transfixo corde prae doloris magnitudine sui dilectissimi Filii, et in ago-

nia positum vidit expirare. Et cum de cruce depositum in suis sacrosanctis ulnis est intuita mortuum et tam dire vulneratum. Et cum conspexit eum tumulari, magnitudinem suorum tunc dolorum non est lingua quae possit depromere.

Manens in coenaculo cum Joanne et Mariis et aliis discipulis, qui postea supervenerunt, quomodo erant supra modum tristes et afflicti propter mortem et passionem Domini die hesterna celebratam: et ac si ibi adesses, intuere diligenter, quam moestum est videre, quod Domina mundi et principes divini exercitus sic sint reclusi in quadam domuncula, pleni timore, amaritudine et dolore.

Cum ad invicem loquebantur magnis fletibus et singultibus.

Cum discipuli aderant, pleni pudore et confusione, eo quod eum dereliquerant, et praecipue Petrus, qui eum negaverat, omnes percutientes pectora sua, postulantes, sibi a Domina veniam praestari.

Cum eos verbis consolatoriis consolabatur et confortabat dicens: Magister bonus et pastor fidelis discessit a nobis, et ecce mansimus sicut orphani, sed firmiter expecto, nos citius eum rehabituros. Vos scitis, quam benignus est Filius meus, et quantum vos diligebat; non dubitetis, quia bene reconciliabimini ei, et libenter remittet omnem offensam. Tantus autem permissione Patris fuit furoris impetus contra eum, et ita praevaluit malorum audacia, quod

non potuissetis eum juvare etiam existentes cum eo, et ideo nolite turbari. Et quam verecunde respondet Petrus dicens : Vere , Domina , ita est , ut dicitis ; nam et ego , qui tantam de meipso confidentiam habebam , tanto in atrio Caiphae fui timore percussus, ut vix crederem , me evadere posse, et eum negavi , nec fui memor verborum, quibus hoc praedixerat mihi , quousque me respexit.

Conscientia igitur, frater, tua per praecedentem meditationem stimulata , convertere ad Dominum , petens ab eo veniam omnium peccatorum tuorum , quibus toties eum negasti, quoties in eum deliquisti, et ad Dominam nostram cum omnibus aliis Sanctis , sicut fuit praemissum , accede.

CAPUT XVIII.

Quae meditaturus est exercitator die Dominica expleto matutinorum officio.

Dominica die , postquam ad locum orationi assignatum accesseris, et te armis salutiferae crucis munieris , revoca ad te spiritum tuum eo modo , quo superius fuit dictum , et forma meditationes tuas *de coelesti gloria* hoc modo. In primis

Contemplare illum mirabilem locum , scilicet coelum empyreum , sic appellatum propter suum admirabile lumen; hoc autem debes speculari per quasdam

similitudines imaginarias a Sanctis inventas, ut hoc capere possimus.

Illum locum, qui est sicut quaedam magna civitas, ex auro purissimo gemmisque pretiosissimis mirabiliter constructa : singulae ejus portae sunt ex singulis margaritis.

Quod in civitate illa intrinsecus est campus speciosissimus, omnium florum, qui excogitari possunt, pulchritudine decoratus: ibi lilia, rosae et caetera florum genera tam suavissimae fragrantiae, ut nullo linguae officio explicari queat; quae nunquam marcescunt. Ibi semper est amoenissima aestas, fragrantissima odorum suavitas.

Illud aeternarum deliciarum habitaculum penitus unius moris et absque ulla dissensione, in quo Sancti aeternaliter habitant, continens in se omne, quod delectare potest.

Quantum illic erit gaudium, semper videre beatissimam Trinitatem, in qua relucet omnis pulchritudinis, dulcedinis et bonitatis exemplar, in qua visione omnia scibilia cognosces, omnia concupita possidebis; in ea enim beatus eris.

Quantum est gaudium, quo ibi perfruuntur beati; gaudent enim feliciter in perfecta et praeclara contemplatione divinae claritatis, et gaudent dulciter in fruitione sapidissima divinae bonitatis, gaudent aeternaliter in possessione securissima divinae Majestatis; non enim timent, ea unquam privari.

Visionem humanitatis Redemptoris nostri : quomodo ille, qui quondam in hoc exilio visus est pauper, humilis et abjectus, illic videbitur ut Deus altissimus et homo verus.

Gaudium, quod ibi tibi erit ex consortio Virginis Mariae Dominae nostrae et omnium Sanctorum, scilicet Apostolorum, Martyrum, Virginum et Confessorum; ita enim de gaudiis eorum gaudebis sicut de propriis.

Dotes, quibus corpus tuum beatificabitur, scilicet immortalitatem, impassibilitatem, agilitatem et claritatem.

Dotes animae, scilicet plenitudinem scientiae, justitiae et laetitiae.

Quam multa alia magna et ineffabilia ex his principalibus dotibus consequeris, videlicet securitatem, ut jam non timeas ejici, neque aliqua tentatione vinci, quia nullam experieris; habebis summam libertatem, sanitatem, voluptatem, amicitiam, honorem et concordiam; et breviter omnia colligendo, habebis quidquid volueris, et quod nolueris non habebis.

Unde, frater, tua conscientia hujusmodi amoris stimulis agitata, dole vehementer, te tuis sceleribus ab hoc tam mirifico tabernaculo elongasse, et tuos defectus recognoscens convertere ad Dominum ex toto corde tuo dicens: O Domine, trahe me post te, et curram in odorem unguentorum tuorum. Et eodem modo orans convertere ad Redemptorem no-

strum et ad ejus Genitricem Dominam nostram, et post implorationem suae misericordiae et gratiarum actionem fac finem exercitii tui eodem modo, quo diximus *feria secunda*.

CAPUT XIX.

Quanto est tempore manendum in praefata via purgativa, et quomodo valet cognoscere quis, se esse purgatum.

Diximus in superioribus de via purgativa, per quam novus Christi discipulus disponitur ad adeptionem optati finis, qui est, gradatim ascendere ad uniendum animam cum Deo, quod est vera sapientia et quod oportet eum studiose in ea assueficri. Ubi autem in hoc assuefactus fuerit exercitio, scilicet per spatium unius mensis, ut dicit Henricus de Palma *in sua mystica Theologia*, progrediatur ulterius amori coelestium intendens, quod fit per exercitium secundae viae, quae dicitur *illuminativa*, eo quod cor illuminat per morosam divinorum beneficiorum considerationem. Et quamvis sit magnus peccator, non vereatur, a Domino petere sui amoris incendium, quia in hoc nulla est praesumptionis culpa. Cum enim per praefatum temporis spatium Salvatoris pedes fuerit osculatus suorum amara recordatione peccatorum, digne potest accedere ad manuum oscula per divinorum beneficiorum consi-

derationem, quod tamen intelligendum est, si ita studiosam custodiam adhibuerit vitae suae, quod non habeat aliquid jugiter purgandum. Et ad cognoscendum, an sit purgatus, debet diligenter considerare, utrum haec tria fuerit adeptus, scilicet:

Strenuitatem		*negligentiam.*
Severitatem	contra	*concupiscentiam.*
Benignitatem		*nequitiam.*

His enim tribus habitis conscientia fit bona, munda et recta. Et ut ista facilius valeant intelligi, ponendae sunt hic earum definitiones, quas ponit S. Bonaventura in tractatu quodam, qui dicitur: *Parvum bonum.*

Strenuitas est quidam vigor animi, excutiens omnem negligentiam et disponens animam ad faciendum bona opera:

Vigilanter,
Confidenter,
Eleganter.

Severitas est quidam vigor animi, restringens omnem concupiscentiam et habilitans animam, ac ferventem reddens eam ad amorem, scilicet

Asperitatis,
Paupertatis,
Vilitatis.

Benignitas est quidam dulcor animae, excludens omnem nequitiam, scilicet omnem iracundiam, in-

vidiam et acediam, et habilitans animam ad

Benevolentiam,
Tolerantiam,
Internam laetitiam.

Et hic est finis et terminus *viae purgativae* secundum viam meditationis; nam omnis conscientia munda laeta est et jucunda. His tribus adeptis promptus est animus, ut sursum tendat, et per ista cognoscere poterimus terminum nostrae purgationis.

SECUNDA PARS.

De via illuminativa.

CAPUT XX.

Quod accedens ad exercitium *viae illuminativae* est prius purgandus et mundandus a suis peccatis per *viam purgativam*, ut splendores divinae lucis possit capere.

Hactenus diximus de *via purgativa,* per quam purgatur conscientia, quae facilius in corde recolligi quam scripto vel verbo doceri potest, per quam immediate Dei servus ad *viam illuminativam* ascensurus est, quae ad illuminandum ordinatur, secundum illud prophetae: *Beatus vir, cujus auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum, in loco, quem posuit.*

Ubi est notandum, quod per lacrymas et gemitus *viae purgativae* mundatur anima a rubigine malorum operum: et hinc immediate assurgit ad illustrationem per divinae lucis radios. Et hoc est conveniens ex parte recipientis, prout experientia videmus in

materiali speculo, quod si erugine vel aliqua alia re fuerit maculatum, non clare apparet in eo facies in eo se speculantis, sicut quando est bene tersum et politum. Anima autem speculo comparatur, quia, si se perfecte consideraret in seipsa, cerneret illum, cujus imago ipsa est. Cum enim ab ea abstergitur, quidquid in ea obscurum est, confestim eam illustrat ille spiritualis sol splendoribus suae gratiae et bonitatis. Et quod plus est: quemadmodum radius hujus materialis solis percutit fenestram non retrocedens, sperans, quando aperiatur ei, cui si aperitur, totam illuminat domum, quae prius tenebrescebat: sic verus justitiae sol, cujus similitudinem gerit iste sol materialis, nihil aliud exspectat immobiliter nostrae conscientiae januam pulsans, nisi quod ei quoquo modo aperiamus et praestemus ingressum ad feliciter quiescendum in anima nostra. Et sic anima spiritualiter illuminatur. Unde, cum anima nostra divinis habet irradiari fulgoribus, oportet ut eis proportionetur et conformetur, scilicet ut mundetur prius per *viam purgativam* a tenebris et sordibus peccatorum, ut conformis effecta speculo immaculato illius increatae lucis radios capere valeat. Et quia jam assignavimus exercitia, in quibus post matutinalem synaxim secundum *viam purgativam* debes occupari, quae ad praefatam animae purgationem ordinatur: restat dicendum de exercitiis *viae illuminativae*, ad quae aptius tempus est post comple-

torium secundum quod dicit Bernardus : In hac hora debet religiosus examinare suam conscientiam et pro beneficiis gratias agere.

CAPUT XXI.

Quomodo ad transeundum ad viam illuminativam exercitator debet suam conscientiam examinare.

Egressus a *completorio* non expedit tibi, diu extra cellam demorari, aut per signa vel verba dissolvi. Ut enim dicit Bernardus, post completorium non debet monachus loqui, quousque finita sit missa sequentis diei, nisi sit urgens causa.

Supradicta igitur hora, cellam ingressus, flexis genibus vel supra pedes stans, postquam te crucis vexillo armaveris, attrahens spiritum et invocans Spiritum Sanctum dic sequentem antiphonam : *Veni Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, et tui amoris in eis ignem accende.* Et sequatur Psalmus : *Deus in adjutorium meum intende,* totus dicatur. Nesciens antiphonam et Psalmum dicat ter hunc versum: *Deus in adjutorium meum intende. Domine, ad adjuvandum me festina.* Post haec tene tibi diligenter capitulum, te examinans de

peccatis { *Negligentiae*, *Concupiscentiae*, *Nequitiae*,

ad quae omnia alia possunt reduci.

Quantum ad negligentiam, debes te examinare in novem.

Si negligens fueris illo die: Cordis custodiendi, examinans te, quid cogitaveris, dixeris, feceris.

Temporis expendendi.

Finis debiti intendendi, scilicet in omnibus operibus tuis, scilicet: Utrum ea feceris principaliter ad honorem et gloriam Dei, ad quam omnia sunt referenda.

In oratione: Quomodo illa die diurnum expleveris officium: an tepide vel devote, vel si aliquam praetermiseris canonicam horam, vel aliquid de tuis solitis exercitiis.

In lectione.

In bonorum operum executione. In his enim tribus debes diligenter te exercere, et cordis tui agrum excolere, ut possit bonum fructum dare in tempore suo. Et unum horum sine aliis non sufficit:

Ad dolendum de iniquitatibus;
Ad resistendum tentationibus;
Ad proficiendum in virtutibus.

Debes enim summopere:

Deflere culpam commissam,
Repellere tentationem diabolicam,
Proficere de una virtute in aliam,

ut sic possis pervenire ad terram promissam. Nota bene, ista novem, quae diximus, pertinere ad peccatum negligentiae.

Circa concupiscentiam debes cogitare, si vivit in te:

Concupiscentia voluptatis,
Concupiscentia curiositatis,
Concupiscentia vanitatis.

Primo cogitare debes *concupiscentiam voluptatis*, quae tunc vivit in te, si fuerit in te

appetitus { *Dulcium*, *Mollium*, *Carnalium*.

Hoc est, si quaeris:

Cibaria saporosa,
Vestimenta delitiosa,
Oblectamenta luxuriosa.

Quae omnia non solum est reprehensibile appetere cum consensu, sed etiam homo debet ea respuere primo motu.

Secundo te debes examinare de *concupiscentia curiositatis:* si vivat vel vixerit in te; hoc autem deprehenditur,

cum appetis { *Scire occulta*, *Videre pulchra*, *Habere cara.*

In omnibus his est vitium avaritiae et curiositatis: hoc autem multum reprehensibile est in viro religioso.

Tertio te debes examinare de *concupiscentia vanitatis*, quae tunc vivit in te, si habueris

appetitum { *Favoris*, *Laudis*, *Honoris*,

quae omnia vana sunt, et hominem vanum reddunt, et ita fugienda sunt, sicut concupiscentia mulierum. Et de omni tali debet conscientia arguere cor tuum. Attende bene haec, quae pertinent ad peccatum concupiscentiae.

Circa nequitiam debes te examinare, si in te vivit vel aliquando vixerit:

scilicet { *Iracundia*, *Invidia*, *Acedia*,

quae faciunt hominem nequam.

Primo est cogitanda *iracundiae nequitia*, quae consistit:

in { *Animo*, *Signo*, *Verbo*. vel in { *Corde*, *Facie*, *Clamore*. vel in { *Affectu*, *Affatu*, *Effectu*.

Secundo cogitanda est *nequitia invidiae*, quae

in aliena { *Prosperitate tabescit*, *Adversitate hilarescit*, *Mendicitate refrigescit*.

Tertio recogitanda est *nequitia acediae*, ex qua

oriuntur { *Suspiciones malignae*, *Cogitationes blasphemae*, *Detractiones iniquae*.

Omnis enim talis nequitia admodum detestanda

est. Et hoc modo examinata conscientia tua, si te culpabilem inveneris, compunge te ante Deum, et ablue peccatorum tuorum sordes, purificans lacrymis conscientiam tuam, ac proponens in corde tuo confiteri, si quid notabile repereris. Et attende istum modum examinandi praedictum, quem ideo protraximus, ut in confessione peccatorum tuorum tibi serviat. Non enim oportet te tam prolixe semper post *Completorium* examinare, praecipue si in tui custodia pervigil fueris, quin potius breviter te examinans, quomodo diem illum expenderis, debes postulare tibi veniam a Deo, dicens generalem confessionem et Psalmum *De profundis* pro negligentiis. Et hinc transibis ad morosam et diligentem divinorum beneficiorum considerationem. In qua recordatione divinis fulgoribus illustraberis, cumque te illustrari cognoveris, ignito affectu gratias age. Et ut plenius et perfectius Dei beneficia recolere valeas, per *Ferias* ea describere volui, ut in sequentibus apparebit.

CAPUT XXII.

De via illuminativa secundum D. Dionysium.

Purgata et tersa admodum speculi conscientia, ut supra diximus, tunc jam fit aptior et capacior divini amoris, ut possit se transferre ad *viam illuminati-*

vam, in qua incipit anima jam suum dilectum cognoscere, in quem propter rubiginem peccatorum suorum aspicere non poterat. Tunc autem anima se interrogat, dicens: Quisnam est dilectus meus? Et ipsa respondet sibi dicens: Ille, qui tot et tanta mihi contulit bona, a cujus, si possibile foret, laudibus nunquam cessare deberem, sed ei semper gratias referre. Hanc *viam illuminativam* habuit Propheta, cum in Psalmo dicebat: *Benedic anima mea Domino, et omnia quae intra me sunt nomini sancto ejus*. Est tamen considerandum, quod non debemus principaliter Deum diligere propter ejus beneficia, sed propter suam immensam bonitatem et propter seipsum. Nam quemadmodum res non videtur propter lumen tanquam propter finem, sed tanquam medium, per quod clarius videtur: sic *via illuminativa* appellatur *illuminativa*, quia accendit, provocat et illuminat hominem ad dilectionem Dei. Unde dicit Bernardus: *Tot bona contulit mihi Deus, quod si ea attenderem, et si unus rusticus mihi ea praestitisset, eum diligerem. Quid igitur rependam summo amatori de suis beneficiis? Revera gratias referam, et ea quamdiu potero recolere non lassabor*. Et ne discurras per diversas materias, sed ut valeas morosius divina considerare beneficia, repetenda sunt hic quae diximus in *Directorio* in Meditationibus *primae* et *tertiae*.

CAPUT XXIII.

De modo, quem per omnes hebdomadae ferias ad animae irradiationem religiosus debet habere in divinorum beneficiorum recognitione, et pro eis gratiarum actione, secundum viam illuminativam.

Feria secunda post *Completorium* diligenter considera c r e a t i o n i s b e n e f i c i u m dicens in unoquoque sequentium articulorum:

Gratias tibi ago, supersumme Domine, Deus meus:

Qui ab aeterno me praedestinasti, et perpetua me charitate dilexisti.

Qui tempore, quo tibi placuit, me creasti unam creaturarum tuarum nobilissimam, scilicet hominem; non enim me fecisti lapidem vel aliquid aliud hujusmodi.

Qui ex parte corporis dedisti mihi membrorum integritatem, complexionis bonitatem, sexus nobilitatem, liberans me a multis miseriis, faciensque aptum ad tuum servitium.

Qui ex parte animae ad imaginem et similitudinem tuam me fecisti, eam tui capacem atque immortalem faciens, nec non multis naturalibus viribus et potentiis decorans.

Quia tempore conceptionis in utero matris meae mihi Angelum deputasti custodem, qui mihi innumera conferret beneficia.

Qui mihi parentes contulisti Christianos, et me Christianum, non Judaeum, non agarenum aut paganum vel infidelem fecisti, et in tempore fidei Christianae.

Itaque, ubi hoc recognitionis beneficiorum expleveris exercitium et secundum hanc *viam illuminativam* gratias egeris, impone finem tuo exercitio, cum ingenti reverentia adorans et glorificans Deum et dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori,* et Canticum: *Benedicite omnia opera Domini Domino,* vel: *Te Deum laudamus,* vel Psalmum: *Lauda anima mea Dominum,* et finito Psalmo dices: *Sit nomen Domini benedictum. Ex hoc nunc et usque in saeculum. Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veniat.*

OREMUS.

Gratias tibi ago Domine, sancte Pater omnipotens, aeterne Deus, qui me dignatus es in hac die per tuam sanctam misericordiam custodire, concede mihi hanc noctem mundo corde et corpore sic transire, quatenus mane tibi gratum servitium exolvere possim, per Christum Dominum nostrum.

Itaque apponens circa te studiosam custodiam quiesce in lecto, et jubilans in corde tuo dic: *O Amator ardentissime, amor meus, gloria mea, Pater meus, spes mea. Quando te diligam filiali amore? Quando te ex totis visceribus meis amplexabor?* Et si haec verba ex viscerali amore iterum et iterum,

et saepe geminaveris, experientia disces, quantum proficies, et ad quem gradum proveheris, et sic capies somnum praedictis vel similibus verbis jubilans.

Attende autem diligenter, quod in hoc exercitio *viae illuminativae* non est festinanter meditandum, ut totum percurras; sed in singulis articulis demorandum accendens amoris igne animam tuam, quousque in admirationem redigatur. Et si tempus orationi deputatum non sufficit, nisi ad meditandum unum solum articulum, non cures de aliis, nisi ut cursim eos mente pertranseas; et ita concludes tuum exercitium. Et haec eadem regula observenda est in omnibus aliis exercitiis; non enim expedit, ut totum exercitium meditando festines transcurrere, sed si in illius primordiis devotionis vel compunctionis gratia te Dominus visitaverit, claude te intra teipsum, et mane fixus conservans in te illam gratiam et dilatans cor tuum in fervidis affectionibus, et circa hoc expende totum tempus orationi deputatum, nec te per alia dispergas; si enim vis ulterius procedere, sive ut totum expleas exercitium vel alia quacunque causa, continuo gratia devotionis vel compunctionis evanescet, nec poteris eam ad nutum rehabere. Et cum te amore et devotione senseris ignitum, cave, ne in fine exercitii facias prostrationes vel accipias disciplinas.

Feria tertia post *Completorium* de beneficio gratificationis.

Gratias ago tibi, supersumme Domine, Deus meus: Qui me dignatus es gratificare tuo dilectissimo Filio, non parcens ei, sed illum pro me dans

in { *Pretium*, *Exemplum*, *Socium*. }

Qui dedisti mihi Spiritum Sanctum

in { *Signum adoptionis*, *Privilegium dilectionis*, *Annulum desponsationis*. }

Qui dedisti mihi Sacramenta : primo dans mihi sanctam Ecclesiam in refugium, ubi salvare possem a diluvio peccatorum, sicut salvatus fuit Noë in arca.

Pro gratia baptismali, qua

Deletur originalis culpa,
Restituitur innocentia,
Confertur justitia.

Pro Sacramento Confirmationis, cujus gratiam multi non sunt adepti, per quod multa mihi contulisti munera et multa a me removisti mala.

Qui ad ostendendum me gratificatum, et in tua gratia receptum, me tuo nomine vocasti, scilicet Christianum. Et hoc in tui memoriam constituens me filium et haeredem regni coelorum.

Itaque hoc exercitio hujus *Feriae* consummato caetera omnia facies, prout dictum est in fine *feriae secundae* secundum hanc *viam illuminativam*.

Feria quarta post *Completorium* de beneficio vocationis.

Gratias tibi ago, supersumme Domine, Deus meus:

Qui post tam innumera beneficia a te recepta, te spreto, per diversa peccata ad creaturas conversum tam patienter sustulisti, tamque longanimiter expectasti, neque me damnare voluisti, neque me mori in tali statu permisisti.

Qui toties et tam multipliciter errantem multis modis me revocasti:

Modo {
Internis inspirationibus,
Aliorum admonitionibus,
Scripturarum exhortationibus,
Tuorum beneficiorum collationibus,
Praemiorum promissionibus,
Suppliciorum comminationibus,
Nec non aliis modis pluribus.

Qui dignatus es auferre duritiam mentis meae, dans virtutem voci tuae et dans mihi bonam voluntatem, quae est tuorum donorum praecipuum, et obstacula meae conversionis repulisti.

Qui quoties ad te volui converti, paternaliter ad similitudinem illius filii prodigi evangelici, gaudenter me recepisti, tuis amorosis amplexibus me constringens, meque deosculans, ac mihi primam stolam et primum annulum restituens.

Qui non solum me eduxisti de saeculo, sed me adunasti consortio sancto et reformato, et custodisti me a conventu non reformato, dando mihi poenitentiae tempus, quod est valde pretiosum, et gratiam

ad merendum, ac remittens mihi per professionem quasi per alterum baptisma universa delicta mea.

Post haec fient caetera sicut praemissum fuit in fine *Feriae secundae*.

Feria quinta post *Completorium* de beneficio justificationis.

Gratias tibi ago, supersumme Domine, Deus meus:

Qui dignatus es ita mutare voluntatem meam, ut opera poenitentiae, quae mihi prius amara erant, essent mihi dulcia: et quae mihi prius sapiebant, essent mihi insipida, dans mihi continentiam, quod valde insigne est donum.

Qui dedisti mihi constantiam et perseverantiam, sine qua fieri salvus potest nemo, cum tam multi coeperint et non perseveraverint.

Qui, ne in coeptis deficerem, mihi virtutem dedisti et spem veniae, gratiae et gloriae, de hac varietate consolationum internarum me certum reddens, dansque gratiam profectus, per odium praeteritorum malorum et per desiderium futurorum bonorum.

Qui, ne in profectu lassatus succumberem, mihi mensam, ubi reficerer et educarer, praeparasti, dans mihi Sacramentum pretiosissimi Corporis et Sanguinis tui

in { *Viaticum peregrinationis*,
Sacramentum communionis,
Sacrificium redemptionis.

Qui, ut plenius possem justificari et mundari, mihi

universa necessaria subministrasti, dans mihi sacram Scripturam et sanctos libros velut quoddam speculum, in quo defectus meos valeam cernere et affectus accendere.

Qui dedisti mihi ornamenta et exercitia virtutum, quibus turpitudine peccatorum meorum cooperirem. Et ne in justificatione deficerem vel tepescerem, proposuisti mihi Sanctorum exempla, quibus possem in bono informari et excitari.

His peractis facito omnia alia, sicut *Feria secunda* digessimus.

Feria sexta post *Completorium* de beneficio singularis dotationis.

Gratias tibi ago, supersumme Domine, Deus meus: Qui mihi dedisti

in bonis naturae { *Sensum capacem*, *Memoriam tenacem*;

in bonis fortunae { *Fortitudinem*, *Pulchritudinem*;

in bonis gratiae { *Pure credere*, *Ardenter imitari*.

Qui alia innumerabilia bona mihi contulisti; nam

me { *Errantem reduxisti*, *Ignorantem instruxisti*, *Jacentem erexisti*.

Qui mihi singularem meditandi et interius me exercendi gratiam contulisti

Illuminando intellectum,

Excitando affectum,
Cooperando effectum.

Qui non modo meum intellectum docuisti meditatione, sed, quod potius est, affectum meum affecisti gustu et devotione, et accendisti interna consolatione, dans mihi arram vitae aeternae.

Qui, ne supradictas gratias perderem, singulariter ne laberer custodisti:

Removens occasiones ad peccandum,
Dans vires ad resistendum,
Sanans affectiones ad permanendum.

Qui, si quando tentatione me superari permisisti, fortiorem me erexisti, praestans virtutem fortius resistendi, et ponens super me manum tuam, ne prorsus frangerer.

Ubi haec compleveris, adde ea, quae supra *Feria secunda* posita sunt.

Sabbato post *Completorium* de beneficio gubernationis.

Gratias tibi ago, supersumme Domine, Deus meus:

Qui in hoc esse hactenus me conservasti, dans mihi augmentum quotidianum, praestansque esse sanum et jucundum, cum ex me nihil sim.

Qui ab ineunte pueritia usque ad praesentem diem tam solicite a tot periculis, languoribus et hostibus et ab aliis malis pluribus me eripuisti.

Qui ad meam sustentationem sufficienter mihi victum et vestitum praestitisti.

Qui caetera omnia mihi necessaria ministrasti, dans domum ad manendum, cubile ad quiescendum, et non solum mihi necessaria impendisti, sed alia multa iucunda et utilia.

Qui non solum me gubernasti, sed etiam omnes alias creaturas propter me in suo esse conservasti et direxisti, ministrans successionem temporum, producens diversitatem fructuum ad tollendum fastidium.

Qui non modo me rexisti deducens me per prospera, sed etiam per adversa, in quibus mihi multa impendisti bona purgando delicta, augendo merita. Et quod plus est: quod semper circa me ita es solicite intendens et intente solicitus, ac si vacares a caeteris. Et semper mihi es praesens, omnia opera mea prospiciens.

Finito hoc exercitio addantur caetera ut in *Feria secunda*.

Die Dominica post *Completorium* de beneficio glorificationis.

Gratias tibi ago, supersumme Domine, Deus meus:

Qui mihi gaudia Paradisi promisisti, scilicet *Supra me:* Divinitatis fruitionem, Redemptoris et Matris ejus visionem. O Domine, quantum gaudium erit mihi, videre Regem coelorum in decore suo et Dominam meam Virginem Mariam totam deificatam et glorificatam. *Circa me:* frui Sanctorum societate jucundissima propter eorum qualitatem; sunt enim

speciosissimi, nobilissimi, charitate plenissimi et in numero plurimi. *Intra me:* stolam animae et corporis ratione quadruplicis dotis, quae illud decorabit, immortalitas illud circumdabit, atque supra solem fulgebit. *Extra me:* locum amoenissimum, delitiosissimum, et omni, quod delectare potest, refertissimum, scilicet omni *Odore*, *Sapore*, *Candore; altissimum, spatiosissimum*, *luminosissimum.*

Quia alia plura gaudia mihi daturus es, ut promisisti; non enim tantummodo fruar his, quae sunt supra me, juxta me et intra me; sed etiam his, quae sunt subtus me, cum prospexero, me tam saevos et terribiles tua gratia et virtute hostes devicisse, et commissos reatus tua clementia deflevisse, et tam dolorosos cruciatus tua misericordia evasisse.

Propter alia multa bona, quae mihi impensurus es, quae

sunt { *tam multa, ut nequeant numerari;*
tam magna, ut nequeant mensurari;
tam preciosa, ut nequeant extimari. }

Fruar itaque amotione omnium malorum et impletione omnium desideriorum, omne habens, quod cupiam, et nihil habens, quod odiam.

Caetera explenda sunt sicut *Feria secunda.*

Advertendum, quod in qualibet praedictarum considerationum non cursim, sed morose te debes habere, ut supra meminimus. Rursum uti debes in singulorum recordatione beneficiorum aliquibus punctis

elevativis ad intellectum elevandum et affectum inflammandum, qualia sunt:

O { *Summa Bonitas*, *Altissima Aeternitas*, *Incomprehensibilis Majestas*,

O { *Ardentissime Amator*, *Suavissime Inhabitator*, *Sanctissime Sapor*,

O { *Rex praeclarissime*, *Magister sapientissime*, *Nutritor sufficientissime*,

O { *Largissime Creditor*, *Diligentissime Custoditor*.

Quando tibi, Domine, digne potero gratias agere pro tot beneficiis, donis, misericordiis?

Et non tantum in his exercitiis *viae illuminativae* hujusmodi punctis elevativis et affectivis debes uti, sed etiam in aliis exercitiis.

Utendum est praeterea in consideratione praedictorum beneficiorum aliquibus sacrae Scripturae auctoritatibus ad elevandam mentem aptis, ut est illud: *Benedictio, claritas, sapientia, gratiarum actio, honor, virtus et fortitudo Deo nostro in saecula saeculorum. Amen*; et illud: *Regi autem saeculorum immortali, invisibili, soli Deo honor et gloria in saecula saeculorum. Amen*; et illud: *Benedic anima mea Domino, et omnia quae intra me sunt nomini sancto ejus*; et alia hujusmodi.

Considerandum, quod gratiarum actione in aliis quoque exercitiis utendum est. Oratio enim, si sit perfecta, tres debet habere partes, scilicet:

Culpae recognitionem,
Misericordiae implorationem,
Gratiarum actionem.

Et a quolibet horum trium potes orationem inchoare; non enim necesse est, semper incipere a defectuum consideratione, sed secundum statum animae, scilicet incipientes, a consideratione suarum miseriarum: proficientes, ab actione gratiarum: perfecti vero, ab affectionibus et suspiriis unitivis et amorosis, descendentes nonnunquam ad suas miserias intuendas, et ea quae timorem ingerunt.

CAPUT XXIV.

Quomodo via illuminativa ex multis partibus recipit radios suae claritatis, et praecipue ab Oratione Dominica, quam religiosus contemplari debet diligentissime, affectuosissime et devotissime, ut incendio flammescat divini amoris.

Sicut a sole sidera radios recipiunt suae luminositatis, sic *via illuminativa* ab illo Sole justitiae, Redemptore nostro, recipit splendorem suae claritatis, scilicet ab ejus sanctissima vita, exemplo et doctrina; nam vita Salvatoris nihil aliud est, quam quidam illius aeternae claritatis splendor ad animarum illustrationem. Et ideo oportet, si in spiritualibus cupis

copiose illuminari, te frequenter recolere vitam, exempla et doctrinam Domini. Recipit quoque haec *via illuminativa* influentiam sui luminis ex vitis sanctorum Patrum, quae nobis in exempla datae sunt prudenter nobis imitanda. Recipit quoque haec via influxum ab omnium creaturarum solicita consideratione, a sanctarum scripturarum assidua lectione, a divini verbi crebra auditione, a continua et praecipue Dominica oratione. Et ut intellectus tuus clarius valeat irradiari et affectus ardentius inflammari, enodabimus hic in sensu spirituali, scilicet anagogico, orationem Dominicam secundum septem petitiones in ea contentas; dicamus igitur:

Pater noster, id est, o Pater dulcissime! tu es, qui spirituales generas filios per seminis tui dulcissimi amoris in eorum corda diffusionem, quod eis praestas vitam. Igitur si ego, Domine, vere sum filius tuus, ostende, quomodo te vero amore queam diligere et ex totis praecordiis meis amplexari. Tu quidem, Domine, es Pater noster, et diffundis affluenter in omnibus te diligentibus bonitatem tuam. Si autem ego te vere diligerem, stillaret aliquid in me de largitate roris tuae gratiae et charitatis. O Domine, da mihi, ut te toto ardore valeam diligere; si enim toto conamine te diligerem voluntatis, appareret in me tuae largitas bonitatis.

Et hoc modo potest intelligi, quod sequitur in oratione Dominica, scilicet anagogice. Itaque praece-

dente meditatione eo modo, quo diximus, nostri amoris affectio paulatim exardescet. Nam sicut stupa madefacta in igne posita, primo exiccatur, deinde accenditur, sic et cor multo plus ignescit et in Deum elevatur per praecedentem meditationem. Et per hunc modum potest anima devota dicere illud, quod mox sequitur:

Qui es in coelis. O miserabilis anima mea, quando ad similitudinem coeli efficieris clara et limpida, et diversitate virtutum sicut coelum stellarum varietate adornaberis? Tunc Pater optime cognoscam, quia tibi placet in me habitare, cum te ardentissimo amore amplexabor, et peccatorum meorum faecibus per incendium tuae dilectionis purgatus fuero. Tunc cognoscam te procul dubio, cum tua gratia obumbrabit mihi et dignaberis venire ad inhabitandum templum animae meae a peccatis mundatae.

Prima Petitio.

Sequitur deinde: *Sanctificetur nomen tuum*. O sanctissime Pater, tunc nomen tuum in nobis sanctificabitur, id est, cognitio nominis tui erit in nobis sine terra, hoc est, sine omni carnali affectione, cum diligeris a nobis solus super omnia, quae in mundo sunt. Cum ego, Domine, hoc fuero assequutus, non habebit in me locum terra, quae est carnale desiderium; tu enim, benignissime Pater, per tuam gratiam et charitatem solum in me habitabis.

Secunda Petitio.

Adveniat regnum tuum. Heu me peccatorem nequissimum, quia saepe satagunt intrare et regnare in me coenodoxia, voracitas et carnis voluptas; ego vero Domine nollem, ut in me quidquam regnaret, nisi tu superoptime Pater, qui es in coelis. Tunc autem in me vere regnabis, cum te ardentissime amavero. Quando igitur Domine te possidebo et amorosae charitatis vinculis amplexabor, ut tu solus in regno meae voluntatis, iniquitatum tenebris pleno, incipias regnare?

Tertia Petitio.

Fiat voluntas tua sicut in coelo et in terra. Tua autem voluntas tunc in me primo fiet, cum ego miser et vermis totus terrenus consensero tuae voluntati, quantum possibile est humanae fragilitati, sicut consentiunt illi beati Spiritus, qui in coelis facie ad faciem contemplantur tuam Majestatem. Verumtamen, o Deus meus dulcissime, quid me faciet tuae voluntati consentire, nisi fervor tui amoris, qui copulat contrarias voluntates et diligentem te tibi conformat et miro modo transformat de claritate in claritatem? Quando igitur te diligam ex toto corde, o bone Jesu, Domine et Redemptor mi? Quando tibi soli consentiam, nisi cum amoris glutino tibi soli adhaesero?

Quarta Petitio.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. O panis Angelorum, quando de te dulcissimo cibo saturari potero? Per te panem vivum, qui de coelo descendisti, vivunt Angeli et spiritus beati in regno tuo, tibi Pater optime et Redemptor ignitis amoris adhaerentes desideriis. Ut ergo illo cibo, quo in coelesti gloria vivunt Angeli, in hac mortali vita ego valeam sustentari, et ut mensae tuae aeternae beatitudinis epulas valeam degustare, o Pater optime et aeterne, da mihi semper hunc panem, quia superplenum inquietudine est cor meum, donec te pane vivo aliquatenus impleatur, qui de coelo descendisti, cum panis tui amoris fit panis quotidianus; tanto enim avidius appetitur, quanto ardentius amatur.

Petitio quinta.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. O bone Creditor dulcis Jesu et Redemptor meus, quando et quomodo scire potero, esse mihi dimissa peccata mea? Si ego te, Domine, vere diligerem, indubitanter per quendam internum saporem a te mihi dimissa esse scelera mea cognoscerem; sicut peccatum me constituit inimicum tibi: ita si amor me tibi conglutinaret, te ad indulgendum mihi delicta mea cogeret, ac gratum et acceptum coram oculis tuis faceret. Igitur Domine et Salvator

mi, quando ego potero tibi per amorem conciliari, ut experientia discere valeam, mihi dimissa esse peccata mea, et quod tu conversus es in pium et mansuetum?

Petitio sexta.

Et ne nos inducas in tentationem. Et hoc peto, Pater mi et Creator, de tua confidens bonitate, sperans me inseparabiliter tibi amore coaptari. Scio, Domine, quia si post te amoris tui odor me currere compulerit, quod tibi tanto copulabor vinculo, ut facile omnia contemnam et tibi nunquam a te divellendus adhaeream. Quis mihi Domine auxilium praestabit, ut te inveniam et te solum inseparabiliter amplectar? Nam tu solus es bonus et dulcis hospes animae, et tu solus me potes tutum reddere et ab omni adversitate liberare.

Septima Petitio.

Sed libera nos a malo: non solum a malo poenae infernalis, sed temporalis. Et non peto hoc, care et bone Pater, ut tormenta fugiam, sed ne multo in purgatorio demorans tempore, a complemento mei desiderii impediar, scilicet a visione tuae majestatis, quam sancti Angeli et animae sanctae semper cupiunt intueri. Si autem ego te vere diligerem, amor ille omnem peccatorum meorum reatum consumeret. Si ego te Domine vere diligerem, tui amoris incendium adureret mearum iniquitatum rubiginem.

ut flammis ignitorum desideriorum purgatus, ad te spiritus meus sine aliqua mora in die volaret obitus mei. Quando igitur te Domine tam ardenter diligam, ut amor meus ab aeternis suppliciis et divortio tuae visionis me liberare sufficiat? Tu Domine, qui per nunquam terminanda saecula vivis et regnas, hoc facturus es. Tu Domine, apud quem non est transmutatio neque vicissitudinis obumbratio, potens es, mihi inutili servo tuo sanctas impendere virtutes, qui beatos Angelos et sanctas animas satias. Tu es, Domine, Sapientia increata, qui splendoris tui clarissimis radiis Angelos illustras et omnes coelestes cives; tua enim virtus omnes vivificat creaturas. Adauge, Domine, amatores tuos et a terrenorum avelle amore, et eos ad tuam notitiam et amorem convertens, ab omni averte dispersione, et tuo regno et veritati coelesti fac appropinquare. Tu enim, Redemptor noster, in templo claritatis aeternae veros congregas filios Israel, qui sparsim per bonorum terrenorum concupiscentias discurrunt.

Unde frater ora sic dicens: O bone Jesu, dulcis et speciose, sauvis et misericors, miserere omnium peccatorum, quos pretioso sanguine tuo et tot et tantis doloribus redemisti. Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.

CAPUT XXV.

Ostendit multipliciter, quam vituperandus est, qui desidia deserit praedicta exercitia.

Sanctus Abbas Ephraim in tractatu de contemplatione dure reprehendit eos, qui divinis servitiis dedicati et ad sanctam religionem vocati, quibus Dominus tantam quietem et opportunitatem ad vacandum spiritualibus exercitiis et adhaerendum Deo per orationis et contemplationis studium contulit, inutilibus occupationibus, incuria, negligentia et torpore non curant in eis exerceri; adversus quos tales adducit rationes. *Primo:* quia isti non obediunt Dei praecepto, qui ait: *Vocate et videte, quoniam ego sum Deus*, per hoc nobis insinuans, quia circa hoc debemus nos singulariter intendere, occupari, et contemplari, scilicet quoniam ipse est Deus et Dominus, qui summe diligendus est. Si igitur religiosus hujusmodi exercitia spernit, clare patet, eum esse inobedientem et praememorati praecepti transgressorem.

Secunda est, quia ex hoc apparet, quod religiosus modicum diligit Deum et minus quam quamcunque aliam rem, non implendo quae ad suum habitum et religionem pertinent. Et cum Dei specialis amicus et cultor nominetur, et sacram scripturam, quae est imago Dei, jugiter legat vel audiat, et divinum decantet officium, quod est cum Deo loqui, et

quod haec omnia non sentiat monachus, magnum indicium est, quod modicum diligit Deum et modicam partem habet cum eo. Unde bonum fuisset ei, si ad religionem non venisset.

Tertia est, eo quod quanto isti tepidius et negligentius Deum colunt, tanto sunt minus certi de ejus gratia, et quia eum non requirunt, non ostendit eis aliquod amoris signum. Unde accedit, ut ad eorum confusionem saepe quibusdam in saeculo manentibus et simplicibus et idiotis majora ostendat amoris insignia, quia fidelius et diligentius eum colunt, diligunt et quaerunt.

Quarta ratio est, quia, qui hujusmodi sunt, per magna indicia manifestant, in se parum boni esse, qui in altiori statu positi pigriores, frigidiores, inutiliores et indevotiores sunt his, qui in minori statu sunt constituti, et ideo merito a Domino repelluntur, despiciuntur et in aliorum in humiliori statu degentium scandalum dantur.

Quinta, quia dedit eis majorem opportunitatem ad bene vivendum quam caeteris omnibus, et eos a laboribus hominum elongavit, ut possent ei vacare. Et quia tempus ad Deo vacandum eis impensum, viventes delicate, segniter et negligenter expendunt, non est mirum, si eis Dominus non dat sentimentum sui neque sui amoris gustum.

Sexta est, quia Deus constituit eos medios inter seipsum et populum, et vult, ut comedant peccata

populi, quod et faciunt, et hoc non obstante, ipsi non satagunt, adhaerere Deo per assiduam orationem, contemplationem et bonorum operum exercitationem. Unde fit, ut per hunc contemptum eum provocent contra seipsos, et sic indignos seipsos reddunt, ut sint mediatores inter Deum et populum et ad recipiendum emolumenta, quae ob hoc eis a populo impenduntur.

Septima ratio, propter quam orationis et contemplationis exercitia religiosis sunt magis necessaria, est: quia eos faciunt in tentationibus fortiores et a peccatis elongatiores et aliorum exemplaria et justiores et ad corrigendum peccata aliorum ferventiores. Et propter omnes praedictas rationes hortatur praefatus sanctus Pater, ut religiosus, nisi sit occupatus ratione obedientiae, relictis omnibus se tradat exercitiis, orationibus et contemplationibus. Itaque propter vitandam prolixitatem praetermittimus hic plura alia documenta, quae ad hanc materiam adduci potuissent. Unde dantes finem in hac *via illuminativa*, dicamus de *via unitiva* et perfectiva.

TERTIA PARS.

De via unitiva.

CAPUT XXVI.

Quid est via unitiva et perfectiva, et de conditionibus ejus, qui ad eam cupit pervenire.

Diximus de *via illuminativa*, quae intellectum illuminat et quomodo monachus poterit meditando ad finem optatum (qui est adhaerere Deo per amorem) pertingere: tempus est, ut tractemus de *via unitiva* et perfectiva, quae unit animam cum Deo et facit eam perfectam. Et hoc est, secundum doctrinam Sanctorum, ut supra dictum est, ad veram sapientiam pervenire.

Definientes autem primo *viam unitivam* dicimus, quod est illa, qua quis bene purgatus et illuminatus amorose unitur Creatori suo exultando de perfectionibus ejus, illi soli placere desiderans: libenter et devote nunc ipsum magnificat, nunc laudat, nunc

admiratur, totus languet amore ejus, ut possit dicere illud Canticorum: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est*, et illud: *Fulcite me floribus, stipate me malis, nuntiate dilecto, quia amore langueo.* Et amor iste, quo tuum quaeris dilectum, debet esse purissimus, scilicet principaliter propter suam bonitatem, secundum illud Psalmi: *Quid enim mihi est in coelo, et a te quid volui super terram?* id est, ego pure amo te, non propter dona coelorum aut propter dona terrena, sed propter tuam summam bonitatem et propter teipsum.

Unde considerandum est, quod per *viam unitivam* elevat homo mentem suam in Deum, excludens omnes vanitates, id est omnia creata, et avertit affectum sui amoris ab omni creatura, convertens illum ad suum Creatorem, et proponit sibi illud: *Vidi cuncta quae erant sub sole, et ecce universa vanitas.* Fac igitur, frater, sicut avis in altum se elevans; si occurrunt muscae, non cures, sed pertranseas dicendo: Ad solem tendo, id est ad Redemptorem meum Christum, qui est verus Sol justitiae, qui solus est sanctus, solus Dominus, solus altissimus, et ideo nolo cor meum circa vanitates terrenas occupare.

Acquiritur autem haec via per intimam recollectionem ab exterioribus ad interiora, ab infimis ad summa, a temporalibus ad aeterna.

Rursum advertendum, quod ad acquirendam hanc viam *primo* requiritur, quod homo per virtuosam

assuefactionem et gratiam sit in virtutibus radicatus, quod nullam delectationem habeat in appetitu vanae gloriae, in cupiditate divitiarum, in concupiscentia oculorum et gulae.

Secundo requiritur internum silentium, ut scilicet non occupet se monachus circa exteriora, quid foris viderit vel audierit, nihil curando, tanquam si in somnis occurrissent.

Tertio, quaedam cum Deo amorosa unitio, ut omnia ejus judicia, omnia facta, omnes doctrinas cum summa reverentia amplectatur.

Quarto, quod nihil aliud quaerat, sed reputet sibi illum dilectum sufficientissimum, superexaltans eum in corde suo, diligat super omne visibile, audibile, cogitabile, et imaginabile, quia ipse

totus { *Amabilis*, *Desiderabilis*, *Fidelis*.

Et est advertendum, quod iste, quem perfecte cupis diligere,

non est { *Visibilis*, *Audibilis*, *Odorabilis*, *Gustabilis*, *Tangibilis*, *Sensibilis*, } sed totus desiderabilis.

Scias quoque, quod iste, quem amando quaeris,

non est { *Terminabilis*, *Figurabilis*, *Numerabilis*, *Circumscriptibilis*, *Commutabilis*, *Imaginabilis*, } sed totus desiderabilis.

Ulterius cogita, quod ille, quem diligis,

non est { *Demonstrabilis*, *Definibilis*, *Opinabilis*, *Aestimabilis*, *Investigabilis*, *Intelligibilis*, } sed totus desiderabilis.

Quinto, quod frequenter ad memoriam reducat divinas perfectiones et illis intime congratuletur. Et quamvis Dei perfectiones innumerae sint, tamen communiter tres occurrunt, in quibus tuum affectum excitare debes, sic dicens:

1) O Domine et dilecte mi, congratulor tibi, quia tu es *potentissimus*, non quod mihi in hoc bene sit, quasi commodum meum principaliter quaerens, sed quia illa est perfectio tua, quia nullum times, nullius indiges, nemo te superare potest, nemo valet tibi resistere, nullus daemon, nullus adversarius, et de hoc ego *primo* gaudeo.

2) *Secundo*: Domine, congratulor tibi, quia tu es *sapientissimus;* in te enim ipso clarissime et limpidissime intueris universa, scilicet bona et mala, prae-

terita, praesentia et futura, actualia et possibilia, temporalia et aeterna, mutabilia immutabiliter, contingentia infallibiliter, et hoc totum est perfectionis tuae, quia sic nullus te decipere potest, quia nihil te latet.

3) *Tertio:* congratulor tibi, quia tu es *summe bonus*, hoc est, summae perfectionis, quia immutabiliter es bonus et ita bonus, quod quidquam te melius excogitari non potest, immo neque dignius neque nobilius.

Sexto: utile est incipientem habere aliqua puncta et verba, per quae exprimat desiderium suum, affabiliter alloquendo Dominum in oratione, prout diximus in fine *viae illuminativae*, et dicemus in praxi hujus viae capitulo sequenti.

CAPUT XXVII.

De his, quae tota hebdomada post nocturnalem synaxim secundum viam unitivam meditaturus est devotus monachus, ut sex gradus possit ascendere, quibus anima Deo adhaereat.

Postquam ad locum orationi statutum perveneris, primo crucis sacrosancto vexillo te munies: et recolligens spiritum assumes personam filii vel sponsae cum affectu amoroso, et forma meditationem de perfectionibus et laudibus divinis discendo in eis gustare, quam dulcis est Dominus, hoc modo:

Feria secunda: quomodo est fons sive principium omnium rerum.

Feria tertia: quomodo est pulchritudo universi.

Feria quarta: quomodo est gloria mundi.

Feria quinta: quomodo totus est charitas.

Feria sexta: quomodo est omnium regula.

Sabbato: quomodo est quietissimus gubernator.

Dominica: quomodo est sufficientissimus donator.

Feria secunda debes morose cogitare: quomodò Deus est auctor, hoc est Alpha et Omega, principium et finis omnium, de cujus arbitrio omnia, tam mortalia quam immortalia, pendent, et qui solus dedit universis esse.

Quomodo ipse est, qui facit et reficit, creat atque creata gubernat, cujus idem est posse quod velle.

Quomodo Deus non potest cogitari non esse, quia si ipse non esset, nihil esset, et etiam quia a nullo alio habet esse, quin potius omne, quod est, habet esse ab eo.

Quomodo nulla res est bonitatis suae tam diffusiva sicut ipse, bonum autem quanto communius tanto melius.

Quomodo nihil est tam cito placabile, desiderabile, delectabile et amabile sicut ille.

Quomodo Deus est causa universalissima omnium rerum, illa scilicet, quam Philosophi naturali ratione ducti cognoverunt esse primam causam.

Quomodo ipse est, a quo et in quo et per quem

sunt omnia, et qui coelum et terram implet, et cujus virtute omnia subsistunt : et quod est ubique, et quod omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil; qui non potest sentiri neque videri, cum ipse universa sentiat, videat, sciat et nusquam desit.

Cum igitur congratulando summae bonitati tui dilecti morose in cordis tui intimis praedicta pertractaveris, forma orationem tuam, suspiriis et ignitis affectionibus mentem in Deum elevans; et in corde tuo alloquens Dominum dic amorose :

O Domine, tu es amor meus, honor meus, spes mea, refugium meum, vita mea, finis meus, dux meus, eruditor meus, gaudium meum. Non aliud quaero, Domine, nihil aliud volo, nihil aliud mihi dicatur, nihil aliud mihi proponatur, nisi tu Deus meus, quia tu es mihi sufficientissimus, tu es pater meus, frater meus, nutritor meus, rector meus, custos meus, qui es totus amabilis, desiderabils, fidelis.

Quis tam liberalis, qui seipsum det?

Quis tam charitativus, qui pro tam vili peccatore moriatur?

Quis tam humilis, qui majestatem suam tantum humiliavit?

O Domine, qui nullum despicis, nullum quaerentem te deseris, nullum horres, sed praevenis eum et occurris quaerenti, delitiae enim tuae esse cum filiis hominum.

Quid in me invenisti nisi sordes peccatorum : et

mecum vis esse usque ad consummationem saeculi? Nonne satis fuit, te pro me mori et dare tot sacramenta et Angelos custodes? Et his semper sum ingratus, sed et tu vis esse mecum. O amantissime Pater, tam bonus es, quod te ipsum negare non potes. Faciamus igitur cambium simul, tu intende mihi et ego tibi, et sicut scis et vis fac mecum, quia tuus et non alterius esse volo. Da mihi, Domine, ut ego tibi soli intendam, te solum diligam, tuo semper amore ferveam, nihil aliud cupiam nisi te, et me totum tibi offeram, et oblatum nec aliquatenus repetam.

O ignis me incendens, o charitas me inflammans, o lumen me illuminans, o requies mea, o refrigerium meum, o spes mea, o thesaure mi, o vita mea, o amor, qui semper ardes et nunquam extingueris.

O Domine Jesu Christe, Rex meus, accende me igne amoris tui, tui desiderii, tuae charitatis, tuae laetitiae, tuae pacis, tuae pietatis, tuae mansuetudinis, ut totus dulcore tui amoris plenus totaliter, compos flammae tuae charitatis te dulcissimum et speciosissimum Dominum meum diligam ex toto corde meo, ex tota anima mea, ex omnibus viribus meis, ex tota intentione mea, ex tota contritione cordis mei et lacrymarum compunctione, ex multa reverentia, tremore et timore, te semper habens in corde meo, ante oculos meos in omni loco, ita ut in anima mea alicujus privati amoris non sit accessus, sed transformatus totus in tuum amorem merear tecum unus spiritus esse.

Postquam autem auxilio divinae gratiae secundum praedictum modum per aliquod tempus fueris exercitatus, amorem adeptus, ascensis sex gradibus infra describendis, tunc sine aliqua praecedenti meditatione neque intellectus consideratione poteras centies in die amorose mentem in Deum levare.

Et si quis ignorantia vel simplicitate nescit se in praefata via exercere, in fidei virtute fundatus doleat saltem de suis peccatis. Et si nescit in divinis Scripturis meditari, conetur ex toto corde suo Deum amare, in suis orationibus frequentans verba, quae sequuntur.

O Domine, quando te potero amplexari certo et integro amore?

O amator ardentissime, quando te diligam filiali amore?

Et hoc faciens, quantumcunque sit simplex et illiteratus, ex dolore et compunctione peccatorum, quasi quodam pedum osculo, et ex recordatione divinorum beneficiorum, sicut quodam manuum osculo, ascendet ad osculum oris, scilicet ad affectum divini amoris, secundum illud, quod Salomon ait in *Canticis* in persona sponsae, scilicet devotae animae Redemptori suo desponsatae: *Osculetur me osculo oris sui*. Et non est putandus superbus vel praesumptuosus, qui hoc osculum oris petit, cum prius fuerit assuefactus et exercitatus in osculis pedum et manuum per compunctionem peccatorum et memoriam divinorum benefi-

ciorum, ut dictum fuit supra cap. 19, cum loqueremur de *via purgativa*. Et haec sufficiant quoad exercitium *Feriae secundae*, quod quidem consistit in suspiriis amorosis dilecti.

Feria tertia veniens ad oratorium, signaculo sanctae crucis consignatus, assume personam filii cum amoroso affectu, et forma meditationes hoc modo :

Primo intuere, quomodo iste tuus dilectus est decor universi et universa decoravit.

Quomodo est ille, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur, et in quem Angeli desiderant prospicere.

Quomodo ab isto tuo dilecto habent decorem pulchritudinis sidera, rosae, lilia, plantae et universa creatura.

Quomodo ab illo habent aves decorem suavis melodiae, philomelae, alaudae et omnium avium genera et organorum.

Quomodo ab illo habent dulcorem saporis mel, vinum et omnium pigmentariorum et fructuum genera.

Quomodo ille decoravit coelum sideribus, aërem volucribus, terram animalibus, aquam innumerabilium generum piscibus.

Quomodo ipse sustentat omnia: et si suam subtraheret sustentationem seu conservationem, omnia in nihilum redigerentur.

Quomodo ipse est fons sapientiae, a quo emanant

omnes thesauri sapientiae et scientiae; ille enim est aeterna sapientia attingens a fine usque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter.

Quomodo ipse est, qui coelorum continet thronum et abyssos intuetur, montes ponderat in statera, terram palmo concludit, et posuit legem aquis, ne transirent terminos suos.

Cum igitur lente ista super potentia et decore dilecti tui fueris contemplatus, ex intimis cordis forma orationem amore ignitus eo modo, quo diximus *Feria secunda*, dicens: O Domine, tu es amor meus, honor meus, spes mea, refugium etc.

Feria quarta ad locum orationis accedens, ubi tibi crucis signaculum impresseris etc. personam sponsae assumens ingenti amoris affectu forma meditationem modo qui sequitur:

Inspice, quomodo iste, quem amando quaeris, est mundi gloria, quem adorant Angeli, adorant Archangeli, tremunt Potestates, et cui omnia serviunt.

Quomodo eum jure laudat omnis creatura, et ipse est spes nostra, salus nostra, honor noster, gloria nostra, finis et expectatio nostra.

Quomodo est abundantissimus; nam sua est terra et plenitudo ejus, et gloria et divitiae in domo ejus, et quod si honoratur et dives dicitur qui habet aurum, quantum honorari deberet, qui fecit aurum et gemmas et omnia, quae sunt in universo?

Quomodo iste tuus dilectus est incomprehensibi-

lis; de eo enim dicitur: *Magnus Dominus et laudabilis nimis, et magnitudinis ejus non est finis.*

Quomodo est tantae excellentiae, ut suam altissimam celsitudinem nemo possit capere ad plenum: neque Angelus, immo neque ulla creatura, quia omnis creatura est finita, dilectus autem tuus infinitus, finiti vero ad infinitum nulla est proportio.

Cumque ista congratulans gloriae et divitiis tui dilecti morose fueris meditatus, ex praecordiis amore plenis forma orationem ut supra *Feria secunda*, dicens: O Domine tu es amor meus, etc.

Ubi *Feria quinta* ad orationis locum perveneris et crucis sanctae vexillo te insignieris, assumens personam etc. ut supra, cum ardenti amore forma meditationes hoc modo:

Contemplare, quomodo iste, quem diligis, totus est charitas, et qui manet in eo, manet in charitate; sicut natura ignis est ardere, incendere et calefacere: sic proprietas charitatis ejus est creare et se largissime diffundere, ad amorem inflammare, accendere, salvare, redimere, custodire, liberare, illuminare.

Quomodo iste dilectus tuus est loco incircumscriptibilis et tamen ubique est; nam si ascenderis in coelum, illic est: si descenderis in infernum, adest: de illo enim dicit Bernardus: *Deus ubique regnat, ubique imperat, ubique majestas ejus omnia implet, nam in inferno exercet actum justitiae; dicere autem in absentia ejus hoc fieri, perfidia est.*

Quomodo iste dilectus tuus est merces Sanctorum, jubilus Angelorum, speculum omnium Electorum, exspectatio Patriarcharum, fundamentum Prophetarum, solamen Apostolorum, corona Martyrum, jubar Confessorum, gloria Virginum.

Cum ergo ista charitati et magnificentiae dilecti tui congratulans demorando meditatus fueris, ora modo quo supra, dicens: O Domine, tu es amor meus, etc.

Feria sexta ad oratorium perveniens postquam te sacrae crucis armis munieris, accipiens personam ut supra, cum affectu amoroso forma meditationem sic:

Animadverte, quomodo iste, quem cupis ardenter diligere, est regula et exemplar omnium, et quanto res est ei propinquior, tanto est nobilior.

Quomodo aliqua habent esse solum, aliqua esse et vivere et sunt nobiliora prioribus, aliqua esse, vivere et discernere et sunt secundum naturam utrisque nobiliora, aliqua praeter haec habent purum esse et virtuosum esse, et sunt ei plus caeteris propinqua.

Quomodo per sincerissimam ejus bonitatem est in eo omnis *Exemplaritas, Virtuositas, Communicabilitas.*

Quomodo iste tuus dilectus est ordo sive Ordinator universorum, qui singula locat secundum statum suum et sua merita sursum aut deorsum, sicut prudens pictor ponit colores: hic rubeum, illic nigrum, ibi fulvum, ut decoret opus suum.

Quomodo iste, quem diligere concupiscis, est per-

fectissimus sine omni defectu, qui nullius indiget, quia est sibi sufficientissimus, quo melius aut dignius aut nobilius aut perfectius quidquam neque est, neque potest excogitari.

Quomodo quidquid est laudabile et perfectionis in creatura in positivo, hoc est in eo in superlativo. Ubi autem haec congratulando exemplaritati, ordinationi et perfectioni tui dilecti demorans fueris contemplatus, affectu amoris igniti forma orationem eo modo, quo diximus *Feria secunda*, dicens: O Domine, tu es amor meus, etc.

Sabbato, ubi accesseris ad locum orationi deputatum, consignans te sacrosancto signaculo crucis ac assumens personam, ut supra, cum affectu amoroso forma sic meditationem.

Conspice primitus, quomodo iste, quem amas, est quietissimus, et perpetua mundum ratione gubernat, terrarum coelique sator est, stabilisque manens dat cuncta moveri.

Quomodo est principium, rector, dux, semita et terminus omnium.

Quomodo ipse est finis et requies tranquilla piis, et immobilis et immutabilis, quia ubique est; res autem dicitur moveri, quae tendit ad locum ubi prius non fuit, immobilis autem, quae ubique est et non habet quo tendat.

Quomodo est omnium recreator; ipse enim dixit: *Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et*

ego reficiam vos; et quod anima, quae in suo dilecto radicata est, sicut in suo centro recreatur et quiescit, quae vero non, multis vanis phantasmatibus inquietatur et fatigatur.

Postquam haec praedicta diligenter meditando in corde versaveris tuo, ut valeas in corde aliquem percipere saporem, congratulans quieti, stabilitati et recreativae virtuti tui dilecti, amoroso affectu ora ut supra, dicens: O Domine, amor meus tu es, etc.

Dominica die oratorium ingressus et sanctae crucis vexillo munitus, assumensque personam filii vel sponsae cum amoris affectu, forma isto modo meditationem tuam.

Primo cogita, quomodo iste, quem amans desideras, est sufficientissimus: et qui eum possidet, omnia possidet, et qui eum non habet, mendicus est et pauper, quia quidquid praeter eum est, non reficit, et si reficit non sufficit, et si ad tempus sufficit, non tamen in perpetuum satiat, quin adhuc amplius quaeratur; qui autem eum habet, saturatus est, quia secum finem suum habet et non aliud, quod quaerat.

Cogita, quomodo iste tuus dilectus est super

Omne {
Visibile,
Audibile,
Gustabile,
Odorabile,
Tangibile,
Sensibile.

Quomodo est altior, quia super

Omne {
Terminabile,
Figurabile,
Numerabile,
Circumscriptibile,
Commutabile,
Imaginabile.
}

Quomodo est altissimus; est enim super

Omne {
Demonstrabile,
Definibile,
Opinabile,
Investigabile,
Existimabile,
Intelligibile.
}

Est tamen totus amabilis, maxime laudabilis et summe desiderabilis.

Quomodo iste tuus dilectus est thesaurus fidelis, et ubi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum quidquid tibi auferatur. Si ille in te permanserit, sufficit tibi, nam ille est illud unum, quod dixit Marthae esse necessarium.

Quomodo ille est summa complacentia nostra, et si totus mundus nos reprobat, si ille nos approbat, sufficit nobis; desiderium enim nostrum ipse est et nostra sufficientia.

Quomodo est vita, a qua habent vivere omnia, in quo nos movemur, vivimus et sumus; de illo enim dicitur: *Ex ipso, per ipsum, et in ipso sunt omnia.*

Quomodo dilectus tuus dicitur Christus, id est, unctus; nam est talis unctio et salsa, quae apposita unicuique rei mundi facit ipsam sapidam.

Quomodo in electis est sapor gratiae, in damnatis sapor justitiae et vindex iniquitatum.

Quomodo iste tuus dilectus est creator, gubernator, redemptor, justificator, retributor et glorificator. Exultans igitur in meditatione harum perfectionum dilecti tui et eis congratulans liquefiat anima tua, et in pace in idipsum dormiat et requiescat, et dicat: Nolite suscitare dilectam, donec ipsa velit et prorumpam in ejus laudibus. Et si digne eum laudare nequeam, de eo tamen non silebo, cum solum de eo gaudeam; ille enim est dulcissimus sapor, et qui eum gustat, victus ab ejus sapore, mori poterit prae amore. Tu solus amans, unice dilecte mi, pulcherrime, ubi, quaeso, vis manere? Ubi vis te quaeram, qui totus es sapor et dulcedo? O dulcis hospes animae, esto hospes meus et ego tecum sine fine.

Cumque ista congratulans sufficientiae et fideli thesauro vitae et unctioni tui dilecti morose meditatus fueris, ex intimis suspiriis et desideriis ejus forma orationem prout diximus feria secunda, dicens: O Domine, tu es amor meus, etc.

CAPUT XXVIII.

Quomodo anima nostra per fervidum amorem sine aliqua intellectus operatione erigitur in Deum.

Diximus in superioribus, quomodo intellectus noster per meditationem et laudationem divinarum perfectionum erigitur in Deum, et qualiter in anima nostra per verba et desideria ignita ignis divini amoris est accendendus; nunc tractandum est, qualiter mens jam aliquantulum secundum formam suprapositam exercitata elevatur in Deum absque ulla intellectus actione, et ei per fervidum amorem adhaeret, quod Sancti veram sapientiam nuncupant, ut enim dicit divinus ille Dionysius: *Sapientia ista est per ignorantiam cognita, eo quod nulla humana ratio intellectus, vel notitia elevat animam ad hujusmodi amorosam unionem: sed est opus solius Dei, qui sine aliquo intellectus nostri officio dignatur sui sentimentum animae communicare.*

Unde hic anima nostra quoad intelligere potius se habet passive et receptive quam active, nam ibi sensus non habet locum, ubi sola regnat amoris affectio. De hac sapientia dicit Beatus Jacobus, quod omne donum perfectum de sursum est descendens, id est, a Deo. Ista est sapientia, quae tantum et tam saepe commendatur in *libro sapientiae*. Et non gignitur in nobis haec sapientia per studium intelle-

ctus sicut scientiae humanitus acquisitae, sed per exercitia internorum affectuum, de qua loquitur Propheta, cum ait: *Renuit consolari anima mea: memor fui Dei et delectatus sum, et deficit spiritus meus*, hoc est, quod anima, quae omnem humanam et carnalem delectationem a se repulerit, tactu divinae sapientiae exhilaratur et sursum elevatur et hic deficit; nam non sufficit linguae exprimere officio, quod de suo hic sentit dilecto.

Ad hanc sapientiam nunquam philosophi pervenerunt, neque illi, qui circa corporalia et phantasmata intellectum occupant. Et est super omnia dona nobis supernaturaliter infusa, quantum ad modum elevandi in Deum, scilicet per amorem, superiorem animae portionem; neque enim in aliqua alia re anima tantum quiescit, neque adhuc in eo habens respectum ad aliquid commodi vel voluptatis; sed solum propter seipsum, qui solus est summe amabilis, quem quaerit et petit et diligit dumtaxat, quia sentit eum summe bonum, immo ipsum summum bonum ab omni defectu et miseria elongatissimum. Et ut dicit quoque idem Beatus Dionysius capit. 7: *De divinis nominibus:* sapientia ista ita pertingit suum dilectum per amorem, quod non speculatur vel considerat eum speculative vel subtiliter, quod quidem non movet ad amorem, sicut si quis ad investigandum aliquas veritates subtiles vehementer occupetur in materia de Trinitate vel de aeterna Verbi genera-

tione aut de mundi creatione, in quibus patefit divina potentia, non afficitur ad amorem, sed solummodo haec sapientia studet illis considerationibus, quae afficiant animam nostram, ut elevetur et calescat ad amorem ardentem sui Conditoris, sentiens eum absque aliqua similitudine corporali et intelligens ineffabiliter; itaque supra naturae cursum prius amatur quam cognoscatur. Et qualiter per hanc seraphicam sapientiam ametur et cognoscatur, hic experiri potest, dici non potest; nam cum hoc totum sit pure spirituale, nihil corporeum ad illud aliquod adminiculum praestare potest, hoc enim Deus tantummodo per seipsum operatur.

Unde quilibet licet simplex et illiteratus, qualis est unus rusticus, vel una simplex vetula, in hac sapientia tam alta potest repente fieri magnus discipulus, prout ei Dominus illam sapientiam dignabitur communicare in magna vel parva quantitate, prout ad eam se praeparaverit; si enim non se praeparat faciens quod in se est, nunquam ad hanc sapientiam perveniet.

CAPUT XXIX.

Quod exercitator plus sentit et diligit quam videt et intelligit.

David propheta confirmat hanc sententiam dicens: *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus.* Ubi ostendit, quod devotus quisque prius gustat Deum affectu per amorem, et deinde cognoscit intellectu, quod interiori palato praegustaverat. Rursum patet hoc per hoc, quod multi contemplativi et devoti plus amant, quam intelligant vel sciant, sicut patet de ignorantibus vel simplicibus, qui magnis Scholasticis sunt devotiores. Illi ergo tales majorem habent amorem, et ad plura se extendit in eis amor quam intelligentia, et per consequens aliquis est amor in eis, qui non est per intelligentiam vel cognitionem praeviam. Praeexigit tamen talis amor lumen fidei et praesentiam gratiae et charitatis, secundum enim quod ait Dionysius in principio libri *de mystica theologia :* ista alta sapientia, de qua loquimur, ista est sapientia, quod solum est ejus, qui verus est christianus et amicus Dei.

Unde notandum, quod, quamvis amor iste detur devotis personis sine hoc, quod praeexigatur aliqua cognitio praecedens, quia hic amor non firmatur in anima, nisi per cognitionem fidei, quam de Deo habemus: tamen haec gratia non ita omnibus copiose confertur. Ideo qui noviter contemplationi vacare incipiunt, antequam ad perfectionem hujus amoris

perveniant, in quo omnis contemplatio finitur, oportet primitus speculationi et considerationi creaturarum et divinorum operum insistere, quemadmodum ei, qui vult in altum ascendere, opus est scala. Hoc insinuavit Propheta, cum dixit: *In meditatione mea exardescet ignis,* quasi dicat: Prius quam anima igne divini amoris inflammetur, oportet ut praecedat aliqua creaturarum et divinorum operum consideratio, qua veluti quadam scala sursum feratur. In perfectis vero et exercitatis contemplativis absque ulla scala intelligentiae vel considerationis speculativae vel practicae alicujus alterius rei, quae non est Deus, et adhuc nulla de Deo praecedente speculativa cogitatione mox per ardorem amoris erigitur sursum superior animae portio. Et quia aliquis posset dicere, quod Augustinus dicit: *Invisa amare possumus, incognita vero minime*, dico quod, secundum quod dicunt sancti doctores, Augustinus vult dicere: quod in omni contemplatione requiritur aliqua cognitio, et hoc verum est; iste autem tam altus amor, de quo agitur, est totus circa Deum, in quantum est summum bonum, et est speciale donum Dei, ita ut per nullum alium modum neque ab alio quam a Deo haberi possit. Et ideo amor iste praesupponit cognitionem Dei, quae habetur per lumen fidei, quae est virtus theologica, et per consequens nobis infusa a solo Deo, et per nullam viam gignitur in nobis talis amor, neque per aliquam cognitionem

vel industriam aut artem humanam, sicut ille amor communis, qui naturaliter excitatur in nobis ex quadam naturali inclinatione animae nostrae in rem amatam.

Et ad clariorem praemissorum intelligentiam est notandum, quod sicut contingit, accedentem ad ignem prius sentire calorem ignis, quam videat ejus lumen : sic contemplativus perfectus prius sentit calorem divini amoris, quam cognoscat quod experitur, saltem in hac vita ; nam in patria aliud erit, ubi anima nostra inseparabiliter unietur cum illo aeterno lumine gloriae, quod est Deus. Ad istum amorem, de quo loquimur, citius vel prius ascendit, qui saepius suspirans et gemens in corde suo dicit illud, quod supra diximus in meditatione et oratione *secundae feriae* hanc materiam tangente. O Domine, quando te diligam, quando te fruar, quando te amplexabor, quando intra me intuebor, etc. Qui hujusmodi est, citius elevatur ad amandum et ferventer desiderandum Deum, quam si contemplaretur profunda arcana immensurabilis aeternitatis vel divinarum processionum ; qui enim hujusmodi speculationes in mente sua versat, ut sciat solum et non, ut igne divini amoris ignescat, parum proficit, nam amor est finis omnium cogitationum in homine bene ordinato. Et quia hoc non fecerunt magni Philosophi neque faciunt moderni Theologi, ideo quamvis sint magni speculativi, sunt tamen elongati a

Deo et ab omni devotione et amore et timore Dei, in multis et magnis sceleribus involuti.

De hac tam sublimi et tam gloriosa sapientia ait Beatus Paulus: Quam nullus sapientium, scilicet Graecorum, intelligere potuit. De qua etiam Corinthiis scribens ait: Spiritus noster Spiritui divino unitus sentit quae sunt ejus, et haec est sapientia quam loquimur inter perfectos; de illa quoque Redemptor noster dixit Apostolis ante Ascensionem: Induemini virtute ex alto. Et hoc signatur, cum ad altare induitur sacerdos, qui incipiens a capite vestit se amictu, alba et casula, eo quod ista sancta sapientia solum venit desursum, neque quisquam alius eam docere potest, quam Deus.

CAPUT XXX.

De effectibus, quos gradatim iste amor unitivus et perfectivus in anima operatur.

Opera sive effectus, quos iste divinus amor et spiritus supernae contemplationis in mente devota gradatim operatur, secundum doctrinam Sanctorum, sunt sex isti gradus:

Illuminatio,	*Desiderium*,
Inflammatio,	*Saturitas*,
Suavitas,	*Raptus*,

et significantur per sex gradus, quibus Salomon

ascendebat ad thronum, qui erat in alto positus, quia eodem modo Christus Jesus ascendit per eos in altiori portione animae nostrae, quae dicitur apex mentis, et illic residet, cum eam plena pace possidet.

Primus gradus vel effectus, quem iste supernus amor in anima contemplantis operatur, dicitur *illuminatio.* Postquam enim igne illius seraphici amoris inflammatur, relinquit in ea quandam experimentalem Dei cognitionem. Hic cognoscit anima, Deum esse fontem totius bonitatis, nobilitatis et speciositatis, et dignum omni honore, gloria, reverentia et laude, et ex comparatione ad ipsum cognoscit, seipsum esse miserabiliorem, viliorem, contemptibiliorem e abominabiliorem, quam aliqua mortali lingua exprimi possit. Et comparans Deum ad seipsum cognoscit nihilominus, quanta sit ejus dulcedo et clementia, qui suae sapientiae tam inaestimabiles thesauros dignatur in tam vili loco, scilicet sua abominabili conscientia et anima peccatorum omnium spurcitiis plena, reponere.

Secundus fructus sive gradus hujus unitivi amoris, qui est in hac vita altissima contemplationis pars, vocatur *inflammatio ;* nam anima illuminata, habens experientiam speciositatis, sublimitatis et nobilitatis divinae, manet in tantum inflammata ejus ignito amore, ut nihil aliud cogitet neque in alia re delectetur neque cogitare vel loqui aliud vellet. Et tunc abhorret prorsus omnem carnis voluptatem undecunque venientem.

Tertius effectus sive gradus est quaedam suavitas et delectatio. Ubi enim anima fuerit illuminata et igne isto divini amoris inflammata, oritur in ea quaedam ineffabilis delectatio omnes superans mundanas delectationes, sicut mellis dulcedo fellis amaritudinem; itaque modicum quid illius supernae dulcedinis praevalet et plus animam delectat, quam omnes mundi hujus, quae fuerunt et sunt futurae, carnales delectationes.

Quartus gradus dicitur esuries vel desiderium; cum enim anima contemplantis sic illuminata et delectata in Deo fuerit, sicut dictum est, desiderat ita vehementer per assiduum amorem et sentimentum Deo adhaerere, quod potius quaecunque tormentorum et poenarum genera, in quibus ipse non offenderetur, eligeret, quam illis supernis deliciis, quas in suo dilecto expertus est, ad horam carere. Et ideo omnis alia voluptas est sibi mors, et semper manet in illo ardore et vehementi desiderio fruendi his deliciis, quas apud suum superamabilem patrem et Dominum sensit.

Quintus gradus dicitur saturitas; tunc enim ita anima illis Dei sentimentis saturatur, ut nihil aliud quaerat vel desideret, quin potius aliud habere vel possidere est sibi mors; tunc in ea sopiuntur universa alia desideria, gaudia, affectiones, et videtur sibi, quod fruitur Deo, et quod fruens Deo fruitur

omnibus quae sunt, et quod sine illo nihil est, et quod tenens eum est generalis regina super omne, quod est et esse potest.

Ex omnibus praemissis quinque gradibus, quos praefatus seraphicus amor in mente veri contemplativi operatur, procedit *sextus*, qui appellatur *raptus* seu *excessus mentis;* non quod ille raptus requirat, quod homo videat aliquas visiones imaginarias vel reales, sed requiritur, quod homo videat se illuminari, inflammari, recreari, elevari per amorem in suum Creatorem, ita quod illud, quod sentit et videt, non potest aliquibus verbis declarari ratione suae sublimitatis, bonitatis, formositatis, puritatis et nobilitatis; et ratio hujus est, quia ille *raptus* seu *mentis excessus* provenit ex gratia Dei sua immensa bonitate illam animam ita sursum ferre volentis, ut nulla alia res a Deo eam elevare sufficiat, cum talis elevatio omnem potentiam creatam transcendat. Et quia iste raptus est quid spirituale, ideo intellectus noster onere carnis praegravatus non potest in eo diu permanere, sed quasi captivus elevatur, statim ad se ipsum rediens. Habet se quoque intellectus noster in illo raptu sicut oculus corporis intuens solis radios, qui non potest diu fixis obtutibus solem intueri, sed per modicum temporis aspicit et mox non valens lucis solaris virtutem sustinere clauditur, et iterum aperitur ad intuendum, et mox solis vigorem non sustinens clauditur. Simile accidit intelle-

ctui nostro in contemplatione solem justitiae intueri conanti. Rursum est similis sagittae, quae sursum projecta statim deorsum descendit ratione suae gravedinis ad descensum eam inclinantis. Et pisci extra aquam saltanti et mox ad eam descendenti. Tale quid in proposito contingit.

Huic sexto gradui annectunt Doctores hos duos sequentes.

Primus dicitur *securitas;* siquidem cum anima a suo sponso Christo Jesu experitur, se tam ardenter amari et sic illuminari, inflammari, deliciari et rapi, concipit ab eo et in eo tantam securitatem, ut nulla hujus mundi supplicia vel corporis detrimenta neque adhuc ipsam mortem dubitaret propter eum sustinere, et ex tunc nihil timet. Et tantam habet fiduciam in aeterna Dei bonitate, quam praegustavit et expertus est, ut non formidet ab ea unquam sejungi; quin potius confidat procul dubio se cum eo in gloria aeternaliter futurum. O quanta habitat omni tempore laetitia in tali anima, quae illam aeternam beatitudinem, quam infallibiliter sperat, hic jam praevidet et praegustat.

Secundus est *plena tranquillitas;* nam cum animam hujusmodi nulla tribulatio, neque damna corporis, neque metus terrere valeant, sequitur, eam esse in plena pace et quiete tanta, ut nullis verbis queat explicari. Unde super hoc dicit Richardus *in suis Contemplationibus:* O anima christiana, cum hunc

Paradisum possis ascendere et in hac vita permanere, vende omnia quae possides et scis, et compara hanc gloriosam possessionem, nec cara tibi videatur, nam ejus venditor Christus est, qui se offert universis eam emere cupientibus.

Et est advertendum, quod in hac vita nullam praedictarum trium viarum supra expositarum, scilicet *Purgativam*, *Illuminativam* et *Unitivam*, plene possumus perficere, sed nosipsos in illis exercentes ascendimus ad puritatem cordis et charitatem perfectam in hac vita possibilem.

In exercitio *primae viae* quaerimus Deum, quem quamvis inveniamus non tamen per ferventem charitatem.

In *secunda via*, scilicet *Illuminativa*, offerimus hostias et sacrificia laudis et ardentium desideriorum spe et aviditate ad aeternam beatitudinem perveniendi.

In *tertia via*, scilicet *unitiva*, invenimus illum, quem diligit et desiderat anima nostra.

In *prima* itaque *via* mundanae concupiscentiae deseruntur. In *secunda* mens illustratur. In *tertia* jam quietata quiescit in Deo. Nec putandum est, quod in praesenti vita omnino a concupiscentiis purgari queas, cum hoc beatus Paulus consequi nequierit, ut ait Augustinus et Tractatus: *Beatus vir*, neque valeamus omnes nostras affectiones sursum erigere, quin quidquam earum terrae adhaereat; nam ter-

rena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem, neque possumus ad tantam cordis munditiam hic venire, ut Deo incessanter per fervorem actualis amoris adhaereamus, quia quam diu in corpore vivimus, peregrinamur a Domino.

Hactenus exposuimus tres vias praedictas, et quomodo per eas, si orationi et meditationi studiose vacaveris, poteris seriatim ad illud quod optas pervenire, scilicet ad unionem illam cum Deo amorosam. Et ideo dantes finem huic *viae unitivae*, oportet ut nunc saltem breviter tangamus, qualiter contemplando poteris ad illam seraphicam unionem pertingere.

QUARTA PARS.

De contemplatione.

CAPUT XXXI.

Quod magna literatura est scientia et non sapientia, et quod contemplativis non est omnino necessaria.

Quamvis multi sancti et praeclari Doctores subtiliter de contemplatione locuti fuerint, sicut B. Gregorius *in moralibus*, et B. Bernardus *super Cantica*, et Richardus de sancto Victore *in suo libro de contemplatione*, et multi alii, ad quorum tractatus eruditi recursum habere possunt; pro minus tamen eruditis tractabimus saltem breviter de ipsa contemplatione, licet plura de ipsa in superioribus dixerimus. Et primo asserimus, non esse necessariam contemplativo scientiae copiam. Quamvis enim multa scientia et literatura eruditioque legis divinae ac S. Scripturae non modicum apicem contemplationis ascendere cupientibus conferat adminiculum, inter-

dum tamen multum officit multis, non quidem ex se, sed ratione inflationis occasionaliter ex ea provenientis. Nemo autem ad veram contemplationem scandere valet, nisi per scalam humilitatis, ut ait Apostolus : Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc saeculo, stultus fiat, ut sit sapiens, hoc est, intellectum suum humiliando subjiciat, stultum se aestimans respectu divinae sapientiae, utpote non valens comprehendere Dei judicia atque opera. Hinc est, quod in contemplationis adeptione iter ad eam perveniendi pluribus hujus mundi sapientibus nil adeo interclusit, quam quod se humiliare dedignati sunt, scilicet suum intellectum captivando et subdendo arcanis redemptionis per Christum Jesum Redemptorem nostrum patratae ac ejus operibus tam humilibus et exemplis, quae nobis reliquit. Attamen, qui per hoc ostium tam humile et bassum non ingreditur, fur est et latro et frustra laborat, prout dicit Dominus : In vanitate sensus sui, capite incedens levato, id est, in magna intellectus sui et scientiae suae aestimatione, renuensque humiliari et effici ut parvulus, nunquam per illam humilem januam valebit intrare : immo cespitans retroibit instar quorundam Domini nostri discipulorum, de quibus scriptum est, quod abierunt retrorsum, cum eum intelligere non potuerunt. Quod etiam constat quibusdam contigisse viris doctissimis, qui utinam tantam scientiae copiam non acquisivissent, sed po-

tius in sua simplicitate sicut eorum matres absque literatura permansissent: non ratione scientiae, quae ex se proficua est et plurimum prodest bene ea utenti, humiliter et in Dei gratia, sed hoc provenit ex superbiae subreptione, sicut dicit Apostolus, quia scientia inflat. Contingit etiam hoc secundum complexionum et personarum diversitatem. Experientia enim cognoscimus, vinum optimum non parum nocere febricitantibus, ensem quoque furioso, si seipsum eo occidat. Videmus praeterea, aegris oculis odiosam esse lucem, quae sanis est amabilis, dulcis et delectabilis. Simile est de scientia, quae cum sit bona in se, homini tamen indisposito et moribus inordinato, ea abutenti, multum nocet.

CAPUT XXXII.

Qui sunt aptiores ad contemplationem.

Sicut ait Beatus Gregorius *Moralium sexto libro*, sunt quidam naturaliter, aut ex complexione vel assuefactione adeo ad exteriora occupationesque terrenas proni, ut ad contemplationem erigi non possint, ad vitam vero activam multum aptiores inveniuntur: qui si contemplationi vacare conarentur, in magnos inciderent errores et blasphemias, eo quod tanto deteriores cordis tumultus tolerant, quanto eis libentius ad cogitationes vacat. Unde tales circa opera vitae activae versari habent.

Alii autem mentem habent tam tranquillam et otiosam, ut, si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant, sed delectabiliter vivunt in consideratione operum Dei vitaeque coelestis, et haec ruminantes, ac tota humilitate de sua salute praemeditantes, quantum valent, mentes suas ab exercitatione immoderati laboris abstrahunt; saepe enim, qui Deum contemplari quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt. Et sic tales, circa opera exteriora versantes, potius deficerent quam proficerent.

Sunt alii, qui ex consuetudine vel ex virtute contemplationis vel ex excessivo Dei amore, aut forte eis a suis progenitoribus inest, ut habeant mentem habilem, et quasi ambidextri valeant modo circa unam, modo circa alteram vitam occupari, et tales decet esse Praelatos.

Qui autem sunt de prima conditione et statu, scilicet illorum, qui ratione complexionis vel consuetudinis sunt habiles ad exteriora, frequenter errant, si se profundis cogitationibus tradunt, operationibus et occupationibus exterioribus derelictis. Accidit quoque, personas simplices et illiteratas esse de conditione secunda et statu, et hi secure possunt degere in solitudine et saepe cogitare de sua salute sine alia terrena occupatione. Unde manifeste apparet, quod personae simplices non sunt tanquam ineptae a contemplatione repellendae. Vidimus enim

et per experientiam videmus in sanctis eremitis et in aliquibus feminis, plus in Dei amore quosdam per contemplationem profecisse, quam plures magni Clerici et Religiosi literati proficiunt. Cujus rationem assignat Gerson *in suo monte contemplationis:* quia ista vita contemplativa melius acquiritur per bonam et simplicem humilitatem, quam per magnam literaturam, sicut dicit Salomon de Dei sapientia, quod ipsa graditur cum simplicibus, et cum eis est sermocinatio ejus. Et ideo in alio loco nobis praecipitur: Quaerite Deum in simplicitate cordis, quia ipse est simplicissimus et invenitur per simplicitatem.

CAPUT XXXIII.

De differentia inter scientiam et sapientiam.

Magnam differentiam assignant Doctores inter sapientiam et scientiam, et praecipue B. Bernardus, quia scientia convenit intellectui et ipsi soli, sed sapientia pertinet ad effectum. Et ideo secundum nominis etymologiam sapientia interpretatur quasi sapida scientia, qui sapor pertinet ad affectionem, desiderium, appetitum et voluntatem illius personae, cui sapientia inest: et idcirco potest esse in aliquo magna scientia vel cognitio, in quo erit modica vel nulla sapientia. Ratio hujus est, ut dicit Gerson, quia non habet saporem vel affectionem ad

illud, quod scit et dedarat hoc per aliqua exempla. Potest quis cognoscere naturam mellis, quia forte audivit aliquando de ea loquentes alios vel in aliquo libro legit, sine hoc quod aliquando mellis dulcorem gustaverit. Rursum medici sciunt languorum naturam et frequenter melius quam idem languidus; sed quantum ad doloris sensum manifestum est, ipsos aegros melius scire aegritudines non per rationem scientiae, sed ratione experientiae. Simili modo potest quis habere maximam notitiam alicujus personae sine hoc quod habeat magnam affectionem amoris vel odii, complacentiae vel displicentiae ad illam. Et ex alia parte potest quis multum affici amore vel complacentia erga aliquam personam absque magna ejus cognitione.

Secundum ergo praedicta possumus videre, quomodo in aliquo possit esse magna sapientia sine multa scientia, et magna scientia sine multa sapientia. Ex praedictis claret, quantum distant ad vacandum contemplationi devoti simplices et illiterati, et literati indevoti.

CAPUT XXXIV.

Quomodo vita contemplativa debet incipere a labore activae.

Primus gradus, pertinens ad statum incipientium et imperfectorum, est humilis confessio poenitentia mediante, qua quis in se amorem mundi cum pra-

vis concupiscentiis mortificat ac motus illicitos et pravas consuetudines. Hujus est carnem castigare et domare, ne rationi rebellet, sed ei subjiciatur, et hoc facit per jejunia, vigilias, abstinentiam, afflictiones, lacrymas, gemitus et assidua suspiria, et per laborem corporalem a Praelatis injunctum. Qui ante talem poenitentiam, vel sine hujusmodi labore et exercitio repente vellet uti perfecta et contemplativa vita, hic seipsum seduceret, et esset sicut qui vellet montem excelsum unico saltu ascendere. Et ideo dicit B. Gregorius et alii Sancti, quod vita activa, quae sita est in laboribus et afflictionibus corporalibus, debet assumi ante contemplativam, tanquam aptans viam pro illa. Quod figuratum fuit in Jacob, qui servivit septem annis pro Rachel, typum gerente vitae contemplativae; prius tamen supposita est ei Lia, ejus soror, vitam activam designans. Ex quo notatur secundnm Gersonem, juvenes carnalibus adhuc tentationibus et vitiis plenos, magnos quoque peccatores, qui multum temporis vitae suae expenderunt, non posse neque debere mox se omnino tradere vitae contemplativae; cum enim crederent, se cogitare de Deo et in loco secreto puras habere orationes, citius ipsi tunc et abundantius cogitarent ea, ad quae ex suis malis inclinationibus afficerentur, et sic pejores efficerentur. Unde et Seneca dissuadet, ne quis solus longo tempore degat. Et eadem ratione omnes Sancti et Philosophi otiosi-

tatem damnant. Nihilominus ipsemet Seneca et Sancti laudant solitudinem et otiositatem contemplationis in exercitatis ad liberius serviendum Deo, sicut fecerunt Sancti, Eremitae et alii multi devoti viri.

CAPUT XXXV.

Quod non omnes debent imitari gratiam singularem in solitudine habitandi quibusdam divinitus exhibitam.

Quibusdam ex Dei speciali munere exhibitum fuit, ut in juventute sua solitudini et solitariae habitationi seipsos traderent. Quemadmodum B. Benedictus legitur fecisse: ipse tamen in regula sua illud non consulit, sicut etiam faciunt alii Eremitae et Doctores, persuadentes, ne quis audeat attentare illud et aggredi, quia gratia singularis alicui data non est omnino trahenda ad consequentiam seu non omnibus est imitanda; et qui quandoque oppositum ausi sunt facere, scilicet quaerere solitudinem et eremi otiositatem absque praecedente labore et praevia instructione ac consuetudine conversationis inter societatem, miserabiliter sunt defraudati. Rationem assignat praefatus Gerson, dicens: Volare enim conati sunt, antequam essent alati, et congredi bellum cum hoste immanissimo, priusquam alios minores debellassent adversarios, scilicet mundum et carnem. Et ideo dicit ipse, quod non habet magnam fiduciam in quosdam nostri temporis Eremitas se di-

centes magnum afferre profectum sibiipsis: quod et sentiendum putat de feminis in reclusoriis positis. Qui etiam scribens sororibus suis dicit: Scitis vosipsae, sorores meae dilectae, quam necessitatem sustinuistis, usque huc esse in labore magno, et forte adhuc ex vobis aliquae tali indigent, antequam potuissetis vos tenere in secreto et solitarias et vos tradere omnino ad cogitandum de Deo in similitudine eremitarum et reclusarum. Habemus enim et reclusorium non solum in nemoribus locisque desertis positum, sed ubicunque possunt haberi vel exerceri tales loci ad declinandum mundum seu evitandum ejus tumultum cum omnibus suis occupationibus et solicitudinibus.

Propter hoc videmus in religionibus bene ordinatis novitios et incipientes oneratos fortiter in addiscendo, magnum habere servitium in laboribus et vigiliis, jejuniis et clamoribus et canticis ad removendum per ista cogitationes, quas circa alia solitarii existentes possent habere; sed tamen aliqui bene experti talibus poenitentiis et scientes, tentationes et cogitationes pravas devincere, possunt diutius demorari in solitudine etiam absque labore. Unde contingit, aliquos esse tam fortis complexionis ad vincendum domandumque cum labore tentationes suas, quod habiles non sunt ad perfectionem contemplationis, sed oportet eos assidue occupari laboribus vitae activae, et multi reperiuntur tales. E

contrario est, inveniri quosdam, quibus ipsa vita activa est grave onus, et mirabiliter per eam impediuntur.

Etiam accidit, ut aliquis sit talis et tam bene in sua naturali complexione ordinatus vel etiam ex speciali Dei gratia, quod plus una die proficiet, vacans contemplationi, quam alius proficiat per spatium unius anni. Verum tamen non intendo, quod quis ita uni vitae studeat, quod aliquando non intendat alteri, vel plus vel minus secundum tempus, prout sibi utilius viderit expedire; non enim adeo se totum debet tradere vitae activae, quod aliquando non habeat cogitare aliquid de Deo et sua conscientia, scilicet ad confitendum peccata sua et poenitendum. Et e contrario non sit ita totus vacans contemplationi, quin aliquando oporteat eum laborare. Unde semper in una et eadem persona oportet reperiri Martham cum Maria, et Mariam cum Martha, plus vel minus sicut diximus; talis tamen ab illa vita denominabitur, cui plus incubuerit.

CAPUT XXXVI.

Quod divinus amor est principium et finis vitae contemplativae.

Radix et principium vitae contemplativae debet esse amor Dei, id est, quod propter eum vita deseratur mundialis, omnesque solicitudines et occupationes exteriores homo fugiat, ut se totum tradat

Deo. Qui autem oppositum facit, seipsum decipit, et saepe non perveniet ad laudabilem finem, nisi per poenitentiam se emendatum reddiderit. Quales sunt multi religionem intrantes, vel literarum studio intendentes non ex Dei amore, sed ex desidia simulate laborem fugiunt mundi, vel ut habeant unde vivant, vel ex vanitate et superbia cupientes se magnos et devotos religiosos reputari, vel ex curiositate solummodo, scilicet ut sciant, cujusmodi magni fuerunt philosophi. Amor quoque Dei debet esse contemplationis finis: hoc est, quod ejus amore et dilectione satagat homo de bono in melius proficere et ab omni alio negotio et occupatione segregari terrena, tali scilicet, quae sit notabiliter contemplationis impeditiva. Neque enim nescius sum, quod ad vacandum contemplationi et ad pigritiam et inordinatam tristitiam propulsandam interdum necessaria et admodum proficua est moderata occupatio.

Divinum amorem esse finem contemplationis testatur Apostolus, cum ait: *Plenitudo legis est dilectio.* Unde in lege divina, quae sapientia vel theologia nuncupatur, ille debet aestimari excellentior magister et doctor, qui Deum plus amat; ille namque vitam perfectiorem et nobiliorem statum sortitur, qui Deum ardentius et rectius diligit. Et quia vita contemplativa in exercitatis aptior est ad diligendum Deum, eo quod est sicut quaedam schola

vel gymnasium, ubi citius et facilius ista ars divini amoris acquiritur: ideo vita ista plus approbatur et commendatur in sacra scriptura et a Sanctis, et praecipue a vero Deo amoris, Christo Jesu, qui hanc protulit sententiam: *Maria optimam partem elegit*. Et quae est ista pars optima? Revera ista, scilicet, quod illa sedebat secus pedes Domini, et audiebat verbum illius, et audiens ejus amore inflammabatur.

Notandum tamen est, quod frequenter quis in sua vita activa plus diligit Deum, quam alius in sua contemplativa, et talis est perfectior, licet sit in imperfectiori et humiliori statu, quam contemplativus; et vita activa illius perfectior erit contemplativa alterius, quamvis ex se sit in statu imperfectiori. Unde patet, illos seduci, qui putant, finem vitae contemplativae esse dumtaxat scire vel acquirere novas veritates, quinimmo praecipuus finis illius est, amare Deum, et gustare quam bonus et suavis est. Esto quod ille sapor vel gustus seu spirituale sentimentum forte potest dici quidam cognitionis modus, quia amor ipse notitia est, sicut dicit B. Gregorius. Quae tamen cognitio est talis et tam occulta, ut a nemine, nisi qui ea fruitur, dignosci queat, quia per sermocinationem vel doctrinam nequaquam ostendi seu explicari potest, sicut consuevit dici de aliquo gravi languore, quod nemo illius dolore ita vehementer afficitur sicut ipse patiens.

CAPUT XXXVII.

In quo consistit perfectio vitae contemplativae per similitudinem mundani amoris.

Declarare convenit aliquatenus, antequam ulterius procedamus, in quo perfectio consistit vitae contemplativae. Quamvis autem in praecedenti capitulo diximus, Dei amorem finem vitae esse contemplativae; nihilominus tamen, ut dicit Gerson, ita potest dici, quod ad illum finem, scilicet Dei amorem, omnia opera nostra referenda sunt. Qua de causa volo aliquas conditiones ponere vitae contemplativae: non quidem, quod ego has sufficienter cognoscam, quin potius de his loquor sicut caecus de coloribus, referens ea, quae Sancti nobis in suis libris tradiderunt, alia expertioribus in hac materia relinquens. Et ut facilius apprehendere valeamus, qualis debet esse amor Dei, cui perfectio vitae contemplativae convenit, volo hoc per ejus contrarium enodare, scilicet per amorem mundanum, eo quod illum longe melius et familiarius quam divinum cognoscimus et experimur.

Consideremus igitur, quid operatur amor mundi in homine profunde in eo posito, sicut est amor argenti, auri, honoris, dignitatis vel pravae carnalitatis. Certum est, quod in tali amore homo primo languet prae aviditate consequendi illud, quod singulariter, licet stulte diligit. Deinde ita mentem suam

et totum cor suum et intellectum in re amata apponit, ut nihil aliud nisi illam cogitare queat. Itaque sui ipsius obliviscitur, omnem deponit pudorem, et nihil est, quod continere vel abstrahere eum a re amata valeat, neque labor, neque vexatio, neque periculum, neque mors, neque amicorum consilium, neque timor Dei vel divinorum judiciorum. Si dormiat, rem amatam somniat, si vigilet, nil aliud curat audire neque loqui, adeo ut usum rationis amittat et fiat sicut amens aut ebrius sive furibundus. Nihil est, quod hujusmodi hominem a tali amore amovere posset, neque quod ipse formidaret vel recusaret facere, dum tamen illud posset obtinere, cujus amore stulto et mundano ita ardet et vulneratur. Obliviscitur adhuc omnia bona tam praesentis quam futurae vitae. Unde si quando quisquam de paradiso quidquam forte loquatur, aut de inferno, seu de morte, videtur ei quoddam esse somnium aut fabula. Neque adhuc ad modicum temporis hujusmodi spiritualem cogitationem intra se retinet vel recipit, eo quod amor carnalis vel mundanus citissime eam inde repellit.

CAPUT XXXVIII.

Qualis debet esse amor Dei, quem contemplativus debeat habere.

Secundum praemissum exemplum consideremus pariformiter, quod amor Dei esset in aliquo tantus et

talis, ut eum faceret penitus mundum contemnere et illius oblivisci, sicut mundi amor facit oblivisci Dei; et quod esset adeo ardens et fortis, sicque radicatus in corde, ut nequiret et nesciret sponte neque libere aliunde cogitare, neque metueret vilipensionem et opprobria seu increpationes et persecutiones, nec adhuc ipsam mortem prae ardore divini amoris, atque omnia, quae mundi sunt visa, audita, ad memoriam reducta, viderentur ei quoddam somnium et fabula esse, propter divinun honorem et gloriam ea omnia vilipendens, et breviter mundi judicio tanquam demens et ebrius aestimaretur, eo quod ea quae mundi sunt, spernit, vilius ea aestimans, quam quae Dei et paradisi sunt, mundano absorptus amore aestimans. Tunc ego dico, quod iste talis esset amor Dei perfectus, ad quem toto conatu verus contemplativus conari debet ascendere per suam contemplationem, et in tali statu amoris existens merito dicendus esset mortuus mundo et crucifixus, eo quod nihil ejus eum detinere valet, et viveret Deo, dormiret vanitatibus hujus saeculi, et bonis aeternis vigilaret ad universa, quae per homines mundanos fiunt, corporis oculos haberet obtrusos et sopitos, sed ad Sanctorum gaudia patulos. Et hoc est, quo sancti Doctores asseverant figurare per Moysem, qui volens cum Deo sermonem habere, ingressus est caliginem, per hoc insinuans, qui ad divini amoris perfectionem pervenire cupit, intrare oportere oblivio-

nem mundialium rerum, cujus typum illa caligo gerebat, ut scilicet neque videat, neque intendat, neque afficiatur ad eas.

Sed qualiter hunc Dei amorem, qualem descripsimus, acquirere valeamus, aliqualiter ostendamus. Iste quippe est finis vitae contemplativae, et qui ad istum pervenerit amorem qui hujusmodi est, verticem attingit montis, ubi cum tribus discipulis Christus transfiguratus est: ille loquitur Deo in figura Moysis, quando legem accepit, iste talis rapitur in spiritu vel potius supra spiritum; hujus conversatio in coelis est, iste talis amore vivit, iste feliciter et delectabiliter graditur sine aliqua fumi vel caliginis obscuritate. Verumtamen fratres, proh dolor, quam raris haec gratia conceditur et quam modicum durat, quamdiu in hoc exilio demoramur.

CAPUT XXXIX.

De duobus modis silentii et solitudinis.

Secundum statuum et humanarum conditionum varietatem quisque potest sibi locum eligere secretum, ut ibi in pace et in silentio quiescat; verum est tamen, quod principale secretum debet potius intra animam quam extra esse, hoc est, ut anima pellat eminus ab habitaculo sui cordis omnem humanam et mundanam solicitudinem et omnem vanam noxiam cogitationem, et cuncta quae eam impedire possunt, ne quo tendit perveniat. Interdum quippe contingit,

ut quis solus corpore degens et ab hominun consortio separatus non propter hoc minores patiatur phantasias et cogitationes ac melancholias, quin potius in scipso gravissimam et valde onerosam tolerat societatem, quae videlicet phantasiae varios in eo tumultus generant et magnas confabulationes et garrulationes, ante suae mentis oculos modo unum modo aliud repraesentantes, deducentes eum modo ad coquinam, modo ad forum, offerentes ei immundas et carnales voluptates, objiciendo quoque ei nunc choreas, nunc res pulchras, cantilenas et hujusmodi alias vanitates, ut eum in peccatum praecipitent, secundum quod de seipso B. Hieronymus humiliter confitetur, qui cum non nisi feris et scorpionibus associatus esset, interdum nihilominus cogitatione erat Romae inter choreas puellarum saltantium.

Rursum hujusmodi phantasiae sive cogitationes provocant animam solitarie degentem ad iram, et faciunt eam cum absente, ac si esset praesens, litigare et verborum injuriis eum lacessere. Aliquando numerabit argentum, et magnum thesaurum asportans faciet mercationes. Crebro quoque mare suis desideriis transfretabit, nonnunquam etiam per diversas terras transcurret, constituitur praeterea in magnis dignitatibus. Itaque talis anima hujusmodi phantasiis et stultitiis, quamvis sit sola, saepe impletur. Unde non in secreto et solitudine vere commoratur, licet exterius solitaria manere videatur. Neque putanda

est devota anima contemplationi vacans omnino sola esse: quia nunquam minus sola, quam cum est sola. Istarum tamen duarum solitudinum consortia multum inter se distant; nam devota anima et contemplativa non est sola, quia optimam, proficuam et delectabilem possidet societatem, scilicet Deum et Sanctos, cum quibus degit per sancta desideria et devotas cogitationes; altera autem, id est inutiliter vagabunda, habet societatem valde nocivam et in nullo ei proficuam.

CAPUT XL.

Disputat, quod contemplativa vita primo proficit sibiipsi.

Tribus motivis sive rationibus inter alias quidam admirantur, cum quis se tradit contemplationi. *Prima,* quia contemplativi sibi solum prodesse videntur. *Secunda*, quia videntur plus velle investigare et sapere quam oportet, et in altum velle volare. *Tertia*, quia multi seducuntur et in amentiam et melancholiam vertuntur. Ad quas tres rationes (si forte rationes dici possunt) respondet Gerson, referens sanctos Doctores, qui de hac materia copiose, subtiliter et profunde loquuntur. Et primo, quod aliquis contemplationi intendens sibiipsi proficit, multo plus atque divinius, ampliusque Deo placet, quam si vitae activae intenderet: et hoc sufficit; nihil quippe post Deum plus debeo diligere quam meipsum, et amplius etiam, quam residuum totius mundi. Unde debeo

diligere id, quod amplius placet Deo, et illam vitam plus acceptare, qua ei valeo fieri acceptior, quam modicum acquirere meriti, et forsan volens alium lucrifacere detrimentum mei facerem, meipsum damnans.

Haec intelligenda sunt, cum quis est tam liber, ut pro libito voluntatis suae ita possit uni vitae vacare, sicut et alteri. Et hoc dico propter habentes publica officia et propter Praelatos et alios in dignitate constitutos, quae eos ad intendendum operibus vitae activae obligant. Et simile est de mulieribus maritatis, quarum est pueros suos et familiam gubernare, et de illis, qui suis parentibus ministrare tenentur. Si igitur isti pro tunc, cum curae vel profectui aliorum studere debent, contemplari vellent, ipsi seipsos seducerent, et esset haec quaedam et periculosa tentatio, scilicet ut esset eis delectabile, semper contemplationi intendere, spretis vel postpositis his, ad quae tenentur, et ideo non solum sibiipsis, sed etiam reipublicae nocerent. Secus autem est de his, qui ratione officii aliis ministrare non sunt astricti.

CAPUT XLI.

Quod contemplativi aliis etiam multum proficiunt.

Consequenter ostendendum est, personas contemplativas non solum sibiipsis, sed etiam aliis non modicum esse proficuas: primo eo quod aliis praebent exemplum bene vivendi, operibus praedicantes

Deum super omnia esse amandum et cuncta esse vanitatem et ideo contemnenda. Et haec non est parvipendenda doctrina, sed tanto praestantior, quanto opera constant de fictione minus esse suspecta quam verba. Rursus contemplativi per suas devotas orationes aliis omnibus prosunt, scilicet (et saepe evenit), ut hominibus negotiis mundi deditis, quamvis sceleratis, eorum meritis Deus aliquod magnum conferat, scilicet pacem et hujusmodi; nihil enim possumus sine speciali Dei gratia, quam citius a Deo impetrant veri contemplativi quam activi.

Sunt autem contemplativi in ecclesia sicut oculi in corpore, illuminantes et dirigentes universa, quae per alia membra fiunt. Et si oculi non laborant sicut manus et pedes, non propter hoc manus vel pes dicere habet, quod oculi non nisi sibiipsis proficiunt. Talium siquidem contemplativorum est alios, qui non sunt ita illuminati et ad spiritualia elevati opera, dirigere et in Deum referre; nam qui cor ad superna elevatum habent, etiam si in saeculo commorentur, per seipsos sciunt et poterunt in Deum ea, quae agunt bona, sicut in finem ordinare. Veruntamen non dico, quod in casu necessitatis contemplativus non habeat suam contemplationem praetermittere, scilicet ad subveniendum alterius necessitati. Qui vero utramque simul et perfecte vitam tenere posset, iste esset melior, sicut B. Gregorius et B. Bernardus et alii Sancti tenuerunt.

Et qui diligenter adverteret; quantum anima et spiritualia bona excedunt corpus et bona temporalia, iste palam cognosceret, quod ad succurrendum aliorum necessitatibus corporalibus plus proficit toti ecclesiae una alicujus viri contemplativi oratio, quam bis centum eorum, qui operibus activae vitae sua sponte et non ex obedientia intendunt, et longe plus proficiunt, quam si in mundo se occuparent, non ad succurrendum aliis, sed pro commodis propriis, et interdum in damnum aliorum. Itaque dico, quod si quis ad vacandum vitae contemplativae se instinctu Spiritus Sancti senserit inclinari aut moveri, hoc alicujus viri spiritualis consilio agnoverit, non confidens in seipso, eo quod facile posset decipi, recipiens angelum satanae pro Angelo lucis: iste talis sine vituperio activae poterit se dare vitae contemplativae; et hoc erit in eo laudabile et non modicam propter hoc recipiet in coelis mercedem, nisi forte per contrarium talis praelato suo obedire teneretur, seu aliquod publicum officium exercere, aut alicui in casu urgentis vel extremae necessitatis subvenire. Urgentem dico necessitatem, cum esset verisimile, quod aliqui possent in corpore vel anima perire, si ipse eis valens remedium non impenderet.

CAPUT XLII.

Ostendit exemplo, non esse superbiam, ut quidam existimant, intendere contemplationi.

Neque dicendum est, secundum praefatum Gersonem, quantum ad secundam rationem antedictam, quod qui contemplationis fini vacat, quem superius exposui, hoc est, ad summe amandum Deum ex toto corde suo, iste talis nimis alte tendat aut praesumptuose agat, quin potius, si quis ad hoc aptus est, et hanc a Deo consecutus est gratiam, deficeret et minus bene ageret, prout videtur, si divino munere non uteretur, praesertim ecclesiastici et religiosi, quorum vita ad hoc ordinatur potius quam ad activam; nam Clericis, maxime Theologis (si, quod isti dicunt, verum esset), eorum scientia non solum non prodesset, verum etiam multum obesset, inde quippe efficerentur tumidi, vani, vacui et superbi.

Ulterius hoc patet ad oculum per sequens exemplum: Erit in curia regis aliquis coquinae administrator, cui rex talem largietur gratiam, scilicet faciens eum suum camerarium, quia judicat eum ad hoc sufficientem, sicque placet regi, nulli dubium, quod si praedictus minister hoc recusat ob suam desidiam vel pusillanimitatem aut voracitatem, dicens, se potius in officio velle ministrare coquinae, iste talis multum est reprehensibilis. Eodem modo qui

potest Deo in aliquo excellenti statu servire, voluerit circa res minimas versari, neque humilitas eum excusabit, sed fictioni et tepori cordis hoc imputabitur. Amplius dico, quod deficiunt et errant, qui in suis contemplationibus plus quam oportet inquirere volunt; valde quippe est eis humilitas necessaria, charitati custos et nutrix.

CAPUT XLIII.

Quantum activos contemplativi praecellunt.

Quantum ad tertiam rationem, quod scilicet aliqui contemplativi falluntur et efficiuntur dementes et melancholici, respondet praedictus Gerson, quod eodem modo in vita activa multi decipiuntur, non habentes discretionem, quae requiritur ad opus coeptum consummandum. Neque omnibus haec gratia exhibetur, scilicet intendere contemplationi, certis de causis jam assignatis, quemadmodum ait Apostolus: Unusquisque habet proprium donum a Deo, unus sic, alius vero sic. Et iterum: Si in corpore omnia membra essent oculus, ubi manus, etc. Verum est tamen, quod homines mundani facile judicant, contemplativos esse amentes et melancholicos, quia non faciunt sicut et ipsi; nam omnia parvipendunt, quae illi nimis amant et magni pendunt: sed non vident magnas consolationes et sancta opera et spirituales divitias, quas acquirunt contemplativi mundum spernentes et a se procul pellentes o-

mnem avaritiam, iram, invidiam et universam vanitatem, quae hujus mundi amatoribus non modicam praestant vexationem; et contemplativi vivunt in magna quiete et pace suae conscientiae, quae est tam magnum bonum, ut aliud ei hic nequeat comparari, et loco mundanarum occupationum super terram in angustissimo loco et re modica ipsi contemplativi occupantur in majori et ampliori loco atque negotio, quam sit totus mundus, hoc est, in Deo. Quid per hoc exprimere velim, norunt in talibus experti.

Certum siquidem est, quod vita rationalis creaturae consistit potius in operatione intellectus seu rationis, quam in aliquo alio, hoc est: in rationalibus meditationibus et in amore spontaneo. Unde illi et quasi solum dicendi sunt vivere, qui in contemplatione tali cibo et potu reficiuntur, et non illi, qui animas suas et vitam non plus quam bestiae ad coelestia levant; nam illi comedunt et bibunt, exultant, gaudent et rident, et sunt occupati in vanitatibus et levitatibus, et sua corpora laborant, et sic per hunc modum faciunt sicut pecora. Sed forte dicent isti, quod suis laboribus aliis auxilium praestant. Hoc idem faciunt equi et asini, et aliquando plus. Quamvis hoc sit laudabile in eo, qui non valet neque scit aliud, et illud complet fideliter, id est, recta intentione et bono fine, scilicet ad serviendum Deo et subveniendum proximo. Fateor ta-

men, contemplativos in negotiis mundanis non esse ita sapientes et prudentes, sicut sunt activi. Ratio est, secundum praedictum Doctorem, quia suum ingenium et intentionem circa talia non apponunt, unde fit, eos et simplices et insipientes judicari, sed ipsi de hoc non curant; nam ad hoc vocati sunt secundum Apostolum, et ad hoc totis viribus nituntur, scilicet stultos reputari, ut possint esse sapientes.

CAPUT XLIV.

Quam est necessaria contemplativo divina gratia.

Jam superius aliqualiter exposuimus, quod silentium alterum est extra animam, alterum intra, et quod contemplativus non satagit exterius silentium et secretum attingere, quam interius. Ad quod acquirendum est necessaria custodia et secretum cellae; dicit enim B. Bernardus, quod Sponsus animae Jesus Christus verecundus est amicus, neque libenter ad sponsam suam accedit multitudine praesente; quaerit autem esse solus. Oportet igitur animam a se omnino expellere exterius et interius omnes occupationes, et solummodo esse solicitam et intentam ad recipiendum sponsum suum; quoniam quidem est simplex et unicus, ideo vult quaeri in simplicitate et unitate cordis. Tale autem cor, scilicet circa exteriora occupatum, non est simplex et unitum, sed humanis, vanis et illicitis curis multipliciter divisum.

Sed heu fratres, ad quantam miseriam nobilis anima redacta est propter peccatum, quae in primo statu innocentiae ordinata fuerat ad contemplandum Deum Creatorem suum et considerandum spiritualia, quod nunc tanta poena et difficultate, onere corruptionis suae, aggravata, vix explere potest. Quod bene experiuntur, qui ad hoc conantur. O Deus meus, quid est nunc illud, quod ipsam animam in altum ferre et congregare ad unitatem et reducere ad simplicitatem posset, et eam ab hoc procelloso, fluctuanti mari et tumultuoso per innumerabiles solicitudines, per diversas phantasias et imaginationes velociter inundantes eripere? Certe hoc nemo nisi virtus tuae gratiae valet facere, et hujus maris magni et spatiosi, quod intra nos est, motus mitigare. Tu Domine suscitas egenum jacentem de pulvere vanarum cogitationum et elevas pauperem de stercore inordinatarum delectationum, collocans eum in alto, ut sedeat cum principibus, id est cum Angelis et Sanctis, et conversatio ejus sit in coelis.

Hoc gratiae munus illis vere et solum conceditur, qui accurate et ardenter illud exquirunt, et ad hoc se disponunt.

CAPUT XLV.

Qualiter anima contemplativa supra corpus elevatur et efficitur simplex et unica.

Non debemus existimare, quod anima secundum substantiam deserit proprium corpus, cum in con-

templatione rapitur secundum communem cursum, sed pro tunc dicitur esse, ubi fuerit cor et amor ejus; secundum enim B. Augustinum *anima verius est, ubi amat, quam ubi animat*, id est, quam in corpore, quod vivificet; dico igitur, quod talis animae devotae elevatio extra mundum et supra ista corporalia usque ad seipsam vel usque ad angelos vel certe usque ad Creatorem suum (quia altius non potest ascendere) fit per fortem et sanctam meditationem, vel per ardentem amorem. Itaque talis fortis et sancta meditatio vel amoris ardor virtute est tam potens, ut faciat eam oblivisci et cessare caeteras alias operationes et phantasias, ac si esset in perfecta quiete et in quodam dulci sopore; et si penitus tales operationes non cessent, non tamen valent interrumpere vel superare illam validam meditationem seu fervidam dilectionem propter suam vigorosam virtutem.

Oportet quoque, ut anima in tali meditatione totaliter sit occupata et amore ferventi, neque sit ei cura pro tunc de quacunque alia re, neque ad alia respiciat nisi forte ea cursim transcurrens, non tamen in eis pedem figens, id est, non demoretur in talibus. Et hoc posse fieri, quotidiana experientia in rebus minoribus nobis ostendit. Hoc asserit Aristoteles, dicens, quod contingit nonnunquam quempiam super aliqua re tam vehementer meditari, ut apertis oculis non videat illud, quod ante ipsum transit, et saepe illi, cum quibus est, loquentur et fa-

cient coram eo multa, quorum ipse nihil sciet: sed in sua vehementi meditatione perseverabit ac si dormiret. Unde et de tali consuevit dici istud commune proverbium: Iste suos meditatur amores. Talem modum raptus concipiunt aliquando scholastici, cum ad compilandum aliqua subtilia intendunt. Tale quoque aliquid solet accidere pictoribus et aliarum subtilium artium artificibus positis in vehementibus imaginationibus. Legitur quippe de quodam philosopho, nomine Archimedes, in geometricis peritissimo, quod decrevit imaginando facere subtilia instrumenta ad expugnandum, defendendum et capiendum urbes; et cum urbem, quam praedictus philosophus incolebat, ab hostibus capi contingeret, jussit Dux exercitus, ne praenominatus philosophus necaretur, et cum a casu quidam ad eum intrasset et in illis vehementibus imaginationibus occupatum reperiret, interrogavit eum, quod esset ejus nomen; ille vero manens fixus et intentus in suis imaginationibus nesciebat neque attendebat, quid ab eo quaereret, nisi quod innuebat ei, ne eum impediret, nihil aliud respondens, unde et vitam perdidit. Ecce quam attenta erat istius cogitatio, ut ejus virtute neque invasionem propriae urbis neque hostem, qui eum occiderit, agnoverit.

Alius quoque philosophus, nomine Neades, saepe ad mensam sedens obliviscebatur sumere cibum, et oportebat, ne inedia periret, ut quaedam ejus ancilla

sibi victum capiendum subministraret, de quo Valerius quod praediximus recitans, dicit, eum solum propter animam vixisse, et corpore veluti re extera et inutili fuisse circumseptum.

Praedicta adduximus exempla ad demonstrandum, quod anima imaginationes et solicitudines inutiles a se possit expellere, ut valeat ad altiora et sibi magis proficua elevari et ascendere, et sic reduci ad unitatem et simplicitatem, intendens dumtaxat quomodo possit pervenire ad suum Creatorem, qui est ejus locus, finis et amor, quamvis hoc facere tanto sit fortius et difficilius, scilicet quod in praemissis exemplis ostendimus, quanto oportet nos uti spiritualibus meditationibus, et habere cogitationes altiores et magis extraneas.

CAPUT XLVI.

De diversis modis, quos in tractando de contemplatione Sancti habuerunt.

Richardus de sancto Victore quemdam edidit librum in quinque partes divisum, ubi subtiliter et profunde tractat hanc materiam contemplationis, eam in sex species dividens. Quarum duae ponuntur in imaginatione, duae in ratione, et duae in intelligentia. Et secundum hoc praedictus Doctor ponit intra animam tres coelos, secundum quod ipsa anima circumvolvitur diversimode, cogitans sive meditans, scilicet vel corporea, quae sensibus exte-

rioribus percipiuntur, aut seipsam, vel angelos sive eorum statum, aut revera ipsam contemplans Deitatem. Et praesertim praefatus Richardus in quinta parte illius libri tradit, quomodo contemplatio tribus modis formatur sive diversificatur. Aliquando in quantum ipsa anima interdum amplius dilatatur. Quandoque per hoc, quod plus elevat anima suum intellectum. Quandoque autem secundum quod habet ipsum intellectum sicut alienatum et oblitum. Declarat vero, quomodo hoc fiat, adducens auctoritates et exempla sacrae scripturae. Accidit siquidem hoc: vel per vehementem admirationem, vel prae fervore devotionis, vel prae magnitudine delectationis et spiritualis consolationis. Sed quia intentio mea est loqui non subtiliter, sed ruditer et breviter, tum propter materiae subtilitatem, quae pertinet ad magnos theologos, tum etiam quia meum excedit intellectum, de ea modicum loquendum est. Et ideo ponemus hic modos contemplationis, qui a simplicioribus capi et intelligi facilius possint, quos Sancti exercuerunt et in suis scriptis nobis tradiderunt.

Beatus vero Augustinus *in libro confessionum* describit quemdam certum modum contemplandi, quem cum matre sua habuit, stans ad quamdam hortuli fenestram, non longe ante ejusdem parentis obitum.

Beatus praeterea Gregorius *in suis moralibus* largissime loquitur de contemplatione, monstrans pericula et commoda quae in ea sunt, sed particula-

rem modum intrandi ad eam ibique manendi inibi non tradit.

S. Hieronymus inter caetera scribit quemdam modum ad Eustochium virginem, scilicet ut cogitaret horam mortis, qualeque tunc praemium esset perceptura, qualiter Virgo Maria una cum Filio suo Redemptore nostro et sanctis angelis atque virginibus exirent obviam ei, illud canticum concinentes, quod post transitum filiorum Israel per mare rubrum Maria cecinit soror Moysis: *Cantemus Domino, gloriose enim* etc. De seipso dicit etiam B. Hieronymus, quod post validas tentationes et saevas pectoris sui tunsiones sibi assiduis fletibus et lacrymis divinum auxilium quaerenti visum est angelorum interesse coetibus, prae magnitudine pacis et spiritualis laetitiae suae conscientiae, sibi post suam tribulationem et poenitentiam a Deo coelitus transmissae.

Communiter omnes Doctores in hoc modo concordant, scilicet ut homo meditetur terribilia infernorum supplicia, paradisi gaudia, peccata propria, mundi vanitatem. Tamen quia de his materiis in *via purgativa* et *unitiva* satis locuti sumus, adhuc alium quaerimus contemplationis modum. Sanctus igitur Bernardus in omnibus fere sermonibus super cantica tractat unum modum, scilicet matrimonii spiritualis inter Deum et animam, quem sequitur quidam alius novus Doctor, inter Deum et animam similiter quoddam contemplans spirituale matrimonium, et intitu-

latur ille liber : *Horologium aeternae Sapientiae*. Et revera iste modus est arduus et subtilis et satis periculosus, et maxime his, qui eum tenere vellent in principio suae conversionis. Rationem hujus assignat Gerson, sic dicens: Quia cum tales novitii et in spiritualibus minime exercitati inciperent meditari spirituale matrimonium, facile transirent ad carnalis recordationem, et quaerentes puritatem animae plus sordescerent.

CAPUT XLVII.

De modo contemplationis, quem in initio suae conversionis B. Bernardus habuit.

De seipso refert B. Bernardus, qualiter in suae exordio conversionis agnovit, sibi esse necessarium habere bona opera et merita, quae ex seipso nequibat exigere et habere, et ideo providit sibi acquirere haec ex meritis Christi Redemptoris nostri. Et ex tunc accuratissime meditabatur totius vitae dominicae decursum a conceptione usque ad ascensionem, et ex universis poenis et amaritudinibus ejus collegit sibi fasciculum myrrhae, qui assidue inter ejus ubera commoraretur, atque illum jugi memoria in suo pectore collocavit, ei intime compatiendo. Propter quod concludo, B. Bernardum suam contemplationem et spiritualem ascensum a vita Domini inchoasse, eam crebro meditando, secundum quod de B. Caecilia legimus, quod evangelium Christi sem-

per in suo pectore gerebat absconditum, scilicet ejus vitam assidue meditando, et diebus ac noctibus non cessabat a colloquiis divinis et oratione. Et doctor seraphicus Bonaventura *in suo stimulo amoris* tractat quoque hanc materiam, et specialiter de passione Domini et Redemptoris nostri Jesu Christi, ostendens, quod in ea invenitur omne bonum, et quod ipsa est ostium hujus viae scilicet contemplationis, et qui aliunde vult ingredi, ipse seipsum decipit, et confirmat praefatus Doctor suam sententiam auctoritate Domini, qui ait: *Ego sum via, veritas et vita:* via per quam est gradiendum, veritas gradientem illuminans, vita eundem recreans, sustentans et remunerans.

Sunt et nonnulli communiter, qui non habent alium modum in sua contemplatione, nisi quem in aliquo devoto libro didicerunt legentes vitam alicujus Sancti vel aliquid hujusmodi aliud ad exercendam suam devotionem secundum materiam, quam reperiunt, et istis semper sunt libri necessarii. Unde iste modus per se solus non est sufficiens, nisi assuescerent illum exercere absque librorum praesentia.

Rursum sunt alii, qui divina officia agentes in Ecclesia discunt et exercitantur contemplari nitentes, et hoc difficillimum judico, praecipue a principio, et vix per hanc viam poterit quis ad perfectionem contemplationis pervenire propter laborem cantui annexum, nisi tales forsan essent in secreto prius assue-

facti per contemplationem. Et propter vitandam prolixitatem, praetermissis multis aliis modis, quos in exercitiis et materiis contemplationis multae devotae personae habuerunt, dicemus adhuc aliqua da ea.

CAPUT XLVIII.

Quid est contemplatio, et de diversis ejus speciebus et de materia, quam debet bonus monachus contemplari.

Secundum Richardum contemplatio est quidam liber animi intuitus in divina spectacula cum admiratione suspensus. Vel secundum Beatum Augustinum contemplatio est quaedam mentis illustratio ad invisibilia Dei animum salubriter alliciens. Secundum autem Hugonem contemplatio est quaedam intelligentiae perspicacitas, quam habens omnia manifesta aperta visione cognoscit secundum illud: Spiritus omnia scrutatur, hoc est, omnia scrutari facit, etiam profunda Dei.

Antequam autem species contemplationis distinguamus, est notandum cum praefato Richardo, quod contemplativus ponit in contemplatione per tres vias proficere. *Prima* est propria industria et hoc secundum illud, quod sibi videtur multum ei ad hoc adminiculum conferre posse. Et hi debent circa hoc diligenter studium adhibere, ut divinae gratiae auxilio mereantur altius ascendere. *Secunda via* est arte et doctrina alterius, sicut faciunt, qui supra positas et alias Sanctorum super hac materia datas

doctrinas observant et imitantur. *Tertia* est speciali gratia Dei hominem in altum ad sua arcana elevare volentis.

His igitur praemissis est advertendum, quod contemplatio distinguitur in tres partes seu species. *Prima* dicitur *mentis dilatatio*, et est quando contemplans humana industria extenditur et dilatatur supra id quod cogitat. *Secunda* dicitur *mentis sublevatio*, et est quando intellectus contemplantis divino lumine specialiter illustratus percipit ea, ad quae non sufficit humana industria. Et quamvis illud, quod intelligit, sit supra rationem humanam, sic tamen est intra se; quod non alienatur neque transit extra se, sed videt se esse in se, licet non sicut ante solebat. *Tertia* appellatur *mentis alienatio*, et hoc est, cum videt ad quae ascendere nequit humana industria, in qua visione adeo efficitur contemplans extra seipsum et extra solitum intellectus sui judicium, ut nesciat ubi est, neque qualiter est, scilicet an in corpore vel extra corpus, et hoc alio nomine dicitur raptus, de quo superius in *via unitiva* locuti sumus. Et nota hic, quod prima istarum trium specierum, quae dicta est *mentis dilatatio*, juvatur arte, exercitatione assidua et diligentia nimia. *Secunda*, scilicet *mentis sublevatio*, juvatur coelesti lumine, quod interdum supra humanam industriam recipit, aliquando supra propriam conscientiam, nonnunquam supra naturam, et per hunc modum elevati sunt in al-

tum Prophetae, qui viderunt et dixerunt praeterita et futura et humanorum cordium occulta, sine raptu et absque alienatione a sensibus. *Tertia*, scilicet *mentis alienatio* sive raptus, fit vel propter devotionis excessum ex ferventissimo Dei amore provenientem, vel propter nimium stuporem super aliqua re, quae videtur homini valde admirabilis, vel propter magnitudinem delectationis et gaudii, quod concipimus de aliquo beneficio intra nosmetipsos ex Dei speciali gratia recepto.

Et ulterius secundum praedictum Doctorem advertendum, quod contemplativus sentiens se in sua contemplatione frigidum debet se spirituali arte calefacere, ut queat contemplando citius ad Deum ascendere, accipiens aliquam materiam devotionis seu fervoris excitativam, secundum quod superius diximus in meditationibus illarum trium viarum, scilicet *purgativae*, *illuminativae* et *unitivae*. Sed quia, ut supra diximus, secundum illum Seraphicum Doctorem eximium Bonaventuram, ostium, per quod est ingressus ad contemplationem, est vita et passio Domini nostri Jesu Christi, et qui aliunde voluerit introire, ipse se fallit: dicemus hic in quodam compendio de vita Domini usque ad coenam.

CAPUT II.

Quomodo contemplativus debet ascendere in sua contemplatione tribus modis secundum vitam et passionem Domini.

Scire debes, quod Christus Jesus, Deus et homo, Dei et hominum Mediator, ipse est via, per quam ad divinitatis notitiam simul et amorem debes ascendere, secundum enim Augustinum *lib.* 7 *Confess.* Ad hoc Christus carnem assumpsit, ut qui Deum spiritualiter intelligere non potuimus, per Christum Verbum caro factum ascenderemus ad notitiam et amorem spiritualem. In Christi ergo vita et morte constitue tibi triplicem contemplationis modum per devota exercitia.

Prima contemplatio sit, ut affectu quodam dulci et affectu cordiali, licet quodammodo carnali Christo adhaereas, Christum comiteris jugiter circa Christi vitam et mortem affectatus et ejus praesentia et recordatione in tuis exercitiis delectatus. In hac prima ascensione vel primo affectu potes diversimode tuum exercitium variare, sicut Christum in vita multi diverso modo allecti, id est diversis intentionibus, sequebantur. Apostoli enim primo eum sequebantur sola ejus praesentia delectati, ejus colloquio recreati, ejus dulcedine et affabilitate attracti. Et tu etiam primo hoc modo sequere Christum, esto in ejus comitatu.

Cogita, quam fuerit ejus praesentia dulcis, cogita

corporis elegantiam et speciositatem ; nam erat speciosus forma prae filiis hominum. Attende suaves ejus sermones et dulcissimam doctrinam et modum, quo in omnibus se habuit, quam dulciter et benigne verba illa melliflua protulit. Attende modum, quo interius se habuit, quia ab intra mitis, benignus et suavis. Attende in eo sensum maturum , aspectum venustum. Cogita in Christo profundissimam sapientiam in corde , venustissimam eloquentiam in ore , optimam morum dispositionem , et hoc modo Apostoli eum sequebantur.

Alii Christum sequebantur , ut eorum curaret infirmitates ; sequere et tu eum ; interdum hoc modo et humiliter prostratus adora eum dicens: *Domine si vis , potes me mundare.* Vel *Jesu , Fili David , miserere mei.*

Quidam sequebantur eum propter miracula ejus. Et tu mirare potentiam ejus in miraculis ; naturam enim mutat , elementa commutat , daemones fugat , omnemque languorem curat. In his poteris eum cognoscere esse Deum , qui naturae suos in primordio indidit effectus naturales, salva sibi semper in omnibus obedientia , etiam ad effectus supernaturales producendos, et similibus modis potes variare exercitium et effectum in hac prima contemplatione.

Sed adverte, quod licet haec exercitatio personae spirituali satis utilis sit , scilicet occupare se circa mores et gestus Jesu Christi Domini nostri ; tamen

quantum ad assensum ad ejus amorem non sufficit, immo de se parum prodest. Quid profuit Judae, Pilato, Herodi vel Pharisaeis, quod Christi mores vel gestus aut praesentiam corporalem viderunt, qui eum imitari noluerunt. Terminus igitur hujus primi modi contemplandi vitam et passionem Domini secundum Bernardum *super cantica* erit tibi, ut sicut Apostoli hoc modo tracti omnia mundana, scilicet divitias, parentes et omnia alia reliquerunt, ita et tu in hoc perseverabis gradu, ut cor tuum illa suavitas occupet et totum sibi ab amore universae carnis ac carnalis illecebrae vendicet. Et breviter, homo cor suum debet extendere in tali exercitio in affectum et amorem humanitatis Christi, ut omnis affectus suus et appetitus ad dulcedinem humanitatis Christi transferatur. Et iste primus gradus contemplandi Christum est incipientium.

Secundus modus contemplandi vitam et passionem Domini est jam aliquantulum altior praecedenti, scilicet non solum circa humanitatem se exercere, sed ut dicit Bernardus, in homine Christo Deum invenire, licet non Deum nudum, neque nudum hominem, sed et Christum Deum pariter et hominem comprehendere, Christumque ut Deum pariter et hominem diligere et adorare. Multum quidem fructum in exercitio confert circa vitam et passionem Christi Domini, si quoties legis vel cogitas, Christum hoc vel illud passum fuisse vel fecisse, talem tibi de Christo con-

ceptum poteris formare, ut tibi lucide Deum et hominem repraesentet, id est, unam personam significet, quae simul est Deus et homo, ut quidquid legis vel cogitas Christum fecisse, sive in mortuis suscitandis, sive in miraculis faciendis, hominem fecisse Christum non dubites. Quidquid legis Christum sustinuisse sive in manuum perforatione seu in pedum conclavatione, Deum credas indubitanter sustulisse, et hoc propter personae unitatem, in qua Divinitas et humanitas sine naturarum permixtione substiterunt. Et hoc credit quilibet verus Christianus; sed quanto lucidius concipit devotus, tanto in Christi vita, passione, et miraculis pinguior erit affectus. Si Christum hominem cogitas, inde tibi dulcis affectus et magna fiducia, quia homo mitissimus, benignissimus, nobilissimus, suavissimus, totus decorus, gratiosus et formosus; inde tibi fiducia accedendi, adorandi et facilior conceptus; nam facilior est nobis humanitatis notitia, utpote menti impressa, quam Dei a mente remotissima. Sed si Christum Deum cogitas, inde tibi omnia verba, facta, miracula, gestus magis apparent metuenda, terrenda, horrenda et admiranda. Et sic si utrumque in Christo intelligis et concipis, magna tibi inde proveniet devotio, amor et fiducia, et rursum timor et reverentia.

Et iste *secundus gradus* contemplandi Christum est proficientium.

Tertius modus contemplandi vitam Domini est jam per humanitatem Christi ad spiritualem affectum assurgere, et jam Christum Deum per speculum in aenigmate mentalibus oculis intueri, et sic ex humanitate ad notitiam et amorem Divinitatis pervenire. Et per hujusmodi mentis intuitum et adhaesionem et transformationem incipit quodammodo homo unus spiritus cum Deo fieri, et extra seipsum transgredi, et ipsam veritatem intueri, et ad unionem et adhaesionem habilitari. Unde Augustinus *libro* 7 *Confessionum* ait: Jam admonitus redire ad meipsum, intravi ad intima mea Duce te, et potui, quoniam factus es Adjutor meus, et vidi qualicumque oculo animae meae super eundem oculum animae meae, super mentem meam, lucem Domini incommutabilem; non hanc vulgarem et conspicuam omni carni, neque quasi ex eodem genere; grandior erat, tanquam si ista multa multoque clarius claresceret totumque occuparet magnitudine, non illud illa erat, sed aliud valde ab istis. Qui novit veritatem, novit eam, et qui novit eam, novit aeternitatem, charitas novit eam. O aeterna veritas et vera charitas et cara aeternitas: tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte.

Ecce iste est ultimus gradus contemplationis in hac peregrinatione, donec ascendamus ad essentialem Dei visionem. Sed caveat hic bestia, id est homo impurus, ne tangat montem hunc, neque ad

hunc appropiet, nam bestia quae tetigerit montem lapidabitur. Et iste *tertius gradus* contemplandi vitam Domini est eorum, qui jam sunt exercitati et appropinquant perfectioni.

CAPUT L.

De figuris, prophetiis et scripturis circa Christi incarnationem.

Circa opus nostrae Redemptionis versatur materia totius Scripturae, et omnia in Scriptura contenta ad illud referuntur. Ipsum futurum testamentum vetus pronunciat, illud jam factum novum clarius demonstrat. Cogita igitur, quam multa in figuris, gestis, factis, oraculis, apparitionibus per reges, prophetas, sacerdotes ipsum opus praecesserunt, et ex hoc intellige magnitudinem ejus, quod erigit gratitudinem. Tracta apud te vehemens desiderium patrum praecedentium: mirare tuam et multorum circa hoc opus tepiditatem et ingratitudinem.

CAPUT LI.

De dominica annunciatione.

Cum veniret plenitudo temporis, ut praedictae figurae adimplerentur, et dignaretur Deus adimplere desiderium sanctorum patrum, missus est Gabriel archangelus ad Virginem, ut ei Dominicam incarnationem annunciaret. Contemplare hic et exulta

sanctorum patrum impleta desideria et divina oracula. Animo revolve reverentiam per angelum Virgini incomparabili exhibitam, et stupesce quantum potes Dei humiliationem, attende Mariae exaltationem, adverte ejus humilitatem aliasque virtutes, in corde ruminare ejusdem laetitiam, exultationem et jucundam devotionem, neque oblivioni tradendum est ministerium per eam cognatae suae Elisabethae impensum.

CAPUT LII.

De vita Domini sub quodam compendio ad exercitium noviter contemplari incipientium.

Ut sub quodam compendio totam vitam Domini recollectam tecum deportare valeas, considera, quomodo Deus factus parvulus vagit et lacrymatur in praesepio, attende ejus paupertatem, intuere ejus humilitatem et descensum angelorum et vigilias pastorum, conspice utrorumque adinvicem mutua colloquia, Mariae et Joseph vehementem stuporem, inspice Dominam nostram genuflexam prae magnitudine laetitiae, quem peperit adorantem et in corde suo jubilantem. Aspice attentissime tam speciosissimi infantis vultum et elegantiam atque ejus interiorem magnitudinem et sapientiam, quem reverenter adorabis et praesepe deosculaberis.

Celebratam octavo die ejus circumcisionem et nominis Jesu impositionem, et vide, quomodo immunis

ab omni peccato non dedignatur accipere antidotum peccati, ut tu in te superfluas et inordinatas circumcidas concupiscentias. Vocatur Jesus, ut per hoc intelligas, eum suorum, non alienorum esse salvatorem. Condole Infanti, quia tam tenerrimus vulneratur, et pro te suum incipit fundere sanguinem, et quod extrinsecus plorans, intrinsecus miserabili homini compatitur.

Stellam tam fulgentem, Magos ad puerum Jesum deducentem, et eorum magnam fidem et devotionem, et sequere eos, et devotissime offer aeterno Infanti quidquid habes, scilicet animam et corpus.

In quanta vilitate et penuria eum Magi invenerunt; non enim voluit amator paupertatis neque ad illorum regum adventum aliquem temporalem apparatum ostendere. Et quomodo parvulus rex ab oriente deduxerit eos ducatu stellae, a quibus tanquam verus Deus adoratur. Attende hic tria de Christo nato testimonia, scilicet stellae, Magorum et Judaeorum, qui perhibent testimonium de Christo et de loco nativitatis ejus.

Quomodo post nativitatis ejus quadragesimum diem Mater ejus offert eum in templo Deo Patri, et redimit eum tanquam primogenitum, offerens pauperum oblationem. Vide nihilominus illam processionem, in qua tantae tamque coelestes personae conveniunt, scilicet Virgo Maria cum puero suo Deo nostro et suo Jesu, Anna prophetissa, Simeon et Jo-

seph, et tota devotione satage occurrere illis, et nota eorum colloquia magnamque devotionem.

Contemplare Christi et suae Matris humilitatem, qui cum non essent legi subditi, legem observare voluerunt.

Quomodo Christus adhuc infantulus Herodem fugiens vadit in exilium. Attende ejus patientiam, et disce pati, sequere peregrinantes, et attende eorum mutua colloquia, et disce ab eis pauperem et humilem esse.

Quomodo a duodecimo usque ad tricesimum aetatis suae annum rex gloriae latet in plebe, quippe neque praedicabat, neque miracula faciebat, sed tam longum tenens silentium multum docuit tacens, et nihil faciens multum operatus est; tamdiu enim tacens docuit te, ne sis facilis ad docendum, sed prius disce tacere et humiliari.

Quomodo tricesimo aetatis suae anno per Joannem baptizatur. Vide, quam reverenter se habet Joannes ad eum, non audens eum tangere, et mirare et imitare stupendam Dei nostri humilitatem, se a Joanne sicut quilibet alius plebejus permittentis baptizari, et quomodo omnem justitiam, hoc est, perfectam impleverit obedientiam. Adverte, quomodo hic visibiliter tota beatissima Trinitas manifesta fuit, Pater in voce, Filius in carne, Spiritus S. in columbae specie, et quod Pater mittit Filium ad praedicandum dicens: Ipsum audite.

Quomodo post haec abiit in desertum, ubi jejunavit quadraginta diebus et quadraginta noctibus, et tentabatur a Satana. Cogita Christi in eremo conversationem, quid ibi fecit, de devota ejus oratione et contemplatione. Nota ibi ejus humilitatem, quia fuit cum bestiis, secundum Marcum. Cogita stupendam Christi patientiam: a daemone portatur et sustinet. Quam sapienter restitit Satanae: et tibi exemplum dedit resistendi. Mirare ejus dignitatem, quia Angeli ministrabant ei.

Contemplare, quomodo de monte descendens elegit in discipulos quosdam piscatores et abjectos homines, et per eosdem praedicationis gladio coepit totum mundum debellare.

Nota ejus vitam communem cum Apostolis, ejus dulcem conversationem. Considera eorum secretum colloquium in domo et in via, et quomodo ipse est inter eos sicut qui ministrat; cum eis comedit in una mensa et catino; non habet privilegium inter eos.

Quomodo ex tunc deinceps visus est super terram et cum hominibus conversatus, siquidem inter homines ambulans et ubique verbum Dei seminans; multa miracula, quae nisi a Deo fieri non potuerunt, fecit, coecis visum, surdis auditum restituit, daemones fugavit, leprosos mundavit, breviter omnes sanavit, et tot miracula fecit, ut vix valeant scribi. Rogantibus peccata indulsit. Ubi praedicabat, para-

bolas mysticas proponebat, in quarum una pastorem se dixit ad ovem perditam reducendam advenisse.

Quomodo saepe Christum sequebatur multitudo copiosa, aliquando quatuor millia, interdum quinque millia et eo amplius, etiam usque ad eremum. Sequere et tu, esto prope Jesum, ut ejus verba audias, faciem Christi et Apostolorum cernas, et colloquia et miracula videas.

Quomodo volens se hostiam offerre propter quod venerat, ut se verum agnum paschalem ostenderet, quinta die ante Pascha allatum a discipulis asellum coeli terraeque Dominus ascendit, magnoque triumpho laudumque praeconiis, pueris Hebraeorum clamantibus: *Osanna in excelsis*, Hierusalem sanctam ingreditur.

Nota Christi regis stupendam humilitatem, in eo scilicet, quod sedet super asinam Apostolorum vestimentis stratam. Ubi est ejus familia et regius apparatus? Intuere Jesum, qui cum appropinquaret Hierusalem, flevit super illam, magis autem dolore compassionis tactus misericorditer flevit super animam peccatricem.

Descripsimus ecce breviter et sub compendio vitam Domini, ut facilius eam memoria valeas retinere, siquidem circa nihil aliud poteris utilius et salubrius tuam mentem occupare. Et ideo omni die aliquid de vita et passione Christi in aliqua hora ad hoc deputata debes mente ruminare.

CAPUT LIII.

Summarium quoddam vitae dominicae metrice.

O crux frutex salvificus,
Vivo fonte rigatus,
Quem flos exornat fulgidus,
Fructus foecundat gratus,
Jesus rex regis filius,
Jesus de Deo natus,
Jesus promissus patribus,
Jesus praefiguratus,
Jesus afflatu genitus,
Jesus donis donatus,
Jesus in lucem deditus,
Jesus sol mundo datus,
Jesus infans pauperculus,
Jesus Maria lactatus,
Jesus tener puerulus,
Jesus cultro plagatus,
Jesus legi suppositus,
Jesus ulnis portatus,
Jesus ostensus regibus,
Jesus regno fugatus,
Jesus plenus virtutibus,
Jesus vir baptizatus,
Jesus ferarum socius,
Jesus hoste tentatus,

Jesus verbis veridicus,
Jesus zelo flammatus,
Jesus signis mirificus,
Jesus transfiguratus,
Jesus pius affectibus,
Jesus illacrymatus,
Jesus rex orbis agnitus,
Jesus asello latus,
Jesus servorum famulus,
Jesus panis sacratus,
Jesus Judaeis proditus,
Jesus orans prostratus,
Jesus turba circumdatus,
Jesus vinculatus,
Jesus ductus praesidibus,
Jesus ter denegatus,
Jesus Pilato traditus,
Jesus post flagellatus,
Jesus illusus penitus,
Jesus morti donatus,
Jesus fit ligni bajulus,
Jesus flentes solatus,
Jesus turbae expositus,
Jesus expoliatus,
Jesus clavatus fortius,
Jesus sursum levatus,
Jesus portentum omnibus,
Jesus alte affatus,

Jesus miris clarificus,
Jesus morte damnatus,
Jesus transfixus acrius,
Jesus infra delatus,
Jesus junctus latronibus,
Jesus felle potatus,
Jesus clamans et anxius,
Jesus exanimatus,
Jesus sepulchro conditus,
Jesus surgens beatus,
Jesus terrens exercitus,
Jesus coelo levatus,
Jesus princeps altificus,
Jesus orbi praelatus,
Jesus largitor spiritus,
Jesus judex legatus,
Jesus princeps pacificus,
Jesus sponsus ornatus,
Jesus judex aequissimus,
Jesus rex expectatus,
Jesus cunctorum dominus,
Jesus desideratus,
Jesus Alpha principium,
Jesus Omega finis optatus,
Jesu purga nos a sordibus,
Jesu perlustra cogitatus,
Jesu perfectos fac virtutibus,
Jesu sacrosque spira flatus,

Jesu defensa nos ab hostibus.
Jesu nosterque sis ducatus,
Jesu a te sit mortalibus,
Jesu aeternae vitae status.
O crux frutex salvificus, *ut supra.*
Maria super omnes coelos assumpta,
Maria varie adornata,
Maria in coeli statu praeclara,
Maria daemonibus terribilis ut castrorum acies ordinata,
Maria nostri sollicita pro nobis advocata,
O Maria mater pia, filiorum sis sollicita.
Recordare quaesumus nostri, dum steteris in conspectu Dei, ut loquaris pro nobis bona, qui tibi semper canimus: Ave Maria.

CAPUT LIV.

De coena Domini, et de praeparatione ad recipiendum Eucharistiae venerabile sacramentum.

Inter cuncta Redemptoris nostri memorialia constat, dignissimum esse illud ultimae coenae finale convivium, in quo seipsum in cibum et potum tradidit discipulis. Unde interdum spiritualiter et devote circa hoc mirabile sacramentum tuas formabis meditationes.

Considera igitur ejus hic stupendam humilitatem, quomodo scilicet Deus majestatis cum illis suis pau-

perculis discipulis et etiam Juda proditore suo in eadem mensa et scutella coenaverit. Considera pedum lotionem; nam volens cordibus eorum exemplum humilitatis arctius imprimere, prostratus ante eos, pedes humiliter lavabat, et quantae charitatis et pietatis fuerit, eosdem tam dulcibus colloquiis et verbis exhortatoriis confortare.

Sed super omnia debes jugiter, et maxime cum ad sanctam communionem accedis, memoriam agere illius tam alti mysterii, quod ibidem fuit primitus institutum. Nam postquam cum suis discipulis comedit agnum paschalem et typicum secundum consuetudinem Judaeorum, consecrans suum sacratissimum corpus, dedit eis seipsum verum agnum paschalem, quibus etiam dedit potestatem illud consecrare et aliis ministrare.

O largissima magnificentia! O largitas inaudita! O excessiva charitas! Qui seipsum dedit, quid negare poterit? Quid ultra potuit facere? Quidquid potuit, pro nobis fecit, donavit omnia quae habuit, dedit suum regnum, dedit seipsum. Unde et in hac coena dicebat: Haec quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis, id est, in memoriam eorum, quae adhuc carnem mortalem gerens pro vobis feci; pro vobis enim sum illusus, inhonoratus et crucifixus. Circa quam commemorationem dicit B. Hieronymus: Hanc ultimam memoriam nobis reliquit, quemadmodum si quis peregre proficiscens aliquod

pignus ei quem diligit relinquat, ut quotiescunque viderit, possit eius beneficia et amicitias commemorare; quem si ille perfecte dilexit, sine ingenti desiderio vel fletu illud videre non potest; ideoque Salvator hoc tradidit sacramentum, ut semper commemoremur, quia pro nobis mortuus est. Hoc igitur cum accipimus a sacerdotibus, commemoremur, quia corpus et sanguis Christi est, ut non simus ingrati tantis beneficiis. Hoc sacramentum, super omnia sacramenta excellentissimum, aegris est medicina, peregrinantibus dieta, debiles confortat, valentes delectat, languores sanat, sanitatem servat: fit homo mansuetior ad correptionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obediendum promptior, ad gratiarum actionem devotior. Hoc etiam supercoeleste sacramentum munit sensum, et in gravioribus peccatis reprimit penitus consensum. Si igitur post hujus tanti sacramenti sumptionem non ita crebro feralibus motibus iracundiae, invidiae, luxuriae et aliorum vitiorum te senseris agitari, age gratias corpori et sanguini Domini, quia virtus sacramenti operatur in te, et gaude, quia pessimum vulnus appropinquat sanitati.

Adverte tamen, quod effectus sacramentorum solet esse secundum recipientium dispositionem et praeparationem. Judas enim, quamvis dominicum corpus perceperit, non tamen praedicta munera par-

ticipavit. Ideo ante sumptionem hujus tam reverendi sacramenti magnopere praeparationi debitae studendum est, ut tantum sacramentum digne valeas sumere; qui enim corpus et sanguinem Domini recipit indigne, judicium sibi manducat et bibit. Tria autem sunt, quae ad dignam receptionem hujus sacramenti requiruntur, scilicet:

Munditia corporalis,
Puritas spiritualis,
Devotio actualis.

Munditia corporalis interdum est de congruo, interdum est necessario requisita. *Puritas conscientiae* sive *spiritualis* praesertim a mortalibus criminibus est necessaria, et ideo attende, ut ante hujusmodi sacramenti receptionem habeas contritionem et, si fieri potest, ante conspectum Domini lacrymas fundas, quibus te abluas a commissis sceleribus corde, ore, opere, et insuper doleas de bonis, quae facere omisisti. Unde dicit B. Gregorius: Operae pretium est, cum divina ista mysteria agimus, ante Deum in contritione cordis nosmetipsos mactemus, hoc est, quod peccatum, non corpus mactes; qui enim mysteria dominicae passionis celebramus, debemus imitari, quod agimus. Post haec confitere omnia peccata tua, quorum conscientia te accusat, et praesertim notabilia, quae omnia sunt confitenda, et de ignoratis te coram sacerdote fatere culpabilem. His

autem duobus, scilicet contritione et confessione, abluis conscientiae impuritatem. Tertium, quod est *actualis devotio*, in te gignunt timor et amor: timor inducit reverentiam, amor vero accendit desiderium vel affectum. Accede igitur cum timore et reverentia. Attende, quam terribilis est mensa ista, unde cum debita diligentia et diligenti vigilantia ad eam est necessario accedendum; nam revera in hac sacerdotali mensa praesens est Christus, et idem ille, qui ultimam coenam cum apostolis celebravit, istam consecrat; non enim est purus homo, qui panem et vinum in corpus et sanguinem Christi convertit, sed ipsemet Christus, qui pro nobis crucifixus est; verba ab ore sacerdotis proferuntur, sed divina gratia et virtute materiae consecrantur. Quo igitur ausu ad illam mensam, ubi praesens est Christus, tam intrepidus accedis et audes filium Dei tangere, quem Joannes Baptista veretur contingere, quem Petrus, apostolorum princeps, prae formidine a se expulit dicens: *Exi a me Domine, quia homo peccator sum.* Quem adorant dominationes, tremunt potestates.

Deinde considera, quod iste, quem sumis, tuus futurus est judex. Time igitur accedere; si enim indigne et irreverenter ipsum receperis, post tuam mortem iratum senties, cum tribunali ejus judicandus astabis. Adverte quoque, quod quamvis per millia millium annorum te praeparaveris crebrissimis orationibus et assiduis meditationibus, nihil es-

set ad condignam hujus sacramenti sumptionem, etiam si omnium meritis Sanctorum gauderes, quanto magis, quod tu indevotus, tepidus et impraeparatus accedis.

Considera praeterea eo modo, quo dictum est, tuam vilitatem, et te indignum reputabis, et sic congruam reverentiam adipisceris. Hoc autem potissime ad condignam hujus tremendi sacramenti susceptionem valet, si in oculis tuis tibi ipsi vilis appareas. Rursum debes habere desiderium accedendi ad hoc pretiosum sacramentum; sicut enim dicit Augustinus, panis iste requirit esuriem hominis interioris. Affectum autem, quo ad hoc suavissimum sacramentum accedendum est, diversi diversimode formant. Quidam enim trahuntur ex desiderio unionis cum Christo, ut eum, quem eorum diligit anima, intra semetipsos amplexibus stringant. Quidam alii trahuntur ex desiderio consequendi sanitatem a suis passionibus et vitiis, ut scilicet tanquam medicum trahant Christum ad seipsos, per quem ab omni languore animae curari queant. Alios quosdam trahit delictorum conscientia, quoniam hoc ineffabile sacramentum in remissionem peccatorum est institutum. Trahit vero nonnullos amor et compassio proximorum, ut per hoc tam acceptabile sacrificium subveniant vivis et defunctis.

Et ut tuum desiderium ardentius inflammetur et excitetur, poteris diligenter vitam Christi revolvere.

Considera igitur, quomodo universos dolores omnium ad se accedentium tulit et omnes languores nostros ipse portavit, siquidem mulier immunda ad eum retro accedens sanata est, peccatrix ejus pedes deosculans est mundata, Cananaea, dum importune eum sequitur, exaudita est. Leprosi accedentes curati sunt, daemoniaci, paralytici, et cuncta naturae monstra, dum accedunt et credunt, salutem consequuntur; nam virtus de illo exibat et sanabat omnes. Publicani et peccatores accedentes veniam promerentur, neque eorum convivium despexit. Cum igitur feceris quod in te est, accede cum fide et fiducia, sperans de infinita bonitate Dei et pietate. Debes adhuc ante hujus dulcissimi sacramenti communionem, passionem Domini devotissime ruminari, quippe specialiter in memoriam dominicae passionis legitur institutum.

Et si quaeris, in quo te potius affectu debeas exercere, an scilicet timoris et reverentiae, vel amoris et desiderii, hoc est, an debeas, secundum quod multi faciunt, anhelo et ardenti desiderio ad illud tam dulce sacramentum accedere, vel secundum alios stimulo conscientiae et prae timore, attendendo hujus sacramenti excellentiam et propriam infirmitatem, ab ejus frequenti receptione abstinere. Ad hoc respondent Sancti, utrumque affectum commendantes, quod relinquendum est cujusque conscientiae, quod sibi potius faciendum videtur. Zachaeus

namque festinavit gaudens in domo sua Dominum recipere; Centurio vero, suam contemplans vilitatem, hoc recusavit, dicens: *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum;* et uterque fuit Domino acceptus.

Unum tamen omnibus securum esse videtur, ut scilicet nec ex reverentia timentes desiderium et spem excludamus, neque rursum ex spe et desiderio reverentiam et timorem relinquamus; sed inter utrumque affectum, ex una parte confidentes et ex altera metuentes, inducamur illud recipere; ait enim B. Gregorius, nihil esse nobis securius quam sub spe semper timere. Tamen si absolute loquamur, indubitanter affectus amoris potior est quam timoris; sed quod absolute melius est, in casu fit et est multis periculosius et deterius.

CAPUT LV.

Quomodo vir devotus et contemplativus propter aliquos scrupulos eum molestantes non debet ab hujus tam saluberrimi sacramenti perceptione abstinere.

Contingit interdum, ut volentibus ad hoc tam ineffabile mysterium accedere adveniant ipso tempore aliquae cogitationes de sua indignitate, et praecipue videtur eis, sua peccata minus bene fuisse confessos. Hoc secundum Gersonem potest provenire ex daemonis suggestione, ut impediantur a tanti boni participatione. Unde isti debent considerare, quia

nunquam viribus propriis ad hoc poterunt dignificari, quamvis ad hoc per spatium centum annorum insudarent, nisi eis ex speciali Dei munere concederetur, quod tamen donum aeque potest largiri Deus nunc, sicut post memoratum annorum spatium.

Debet ulterius considerare, quod in hac vita nemo potest scire infallibili et absoluta certitudine, se esse in gratia vel non, nisi hoc ei singulariter revelaretur. Et revera, qui absque hujusmodi certitudine nollet Eucharistiam sumere, seipsum deciperet et videretur habere quamdam superbiae speciem.

Est alia humana seu moralis certitudo, quae in nostro proposito requiritur et sufficit, scilicet cum quis in sui recollectione et propriae conscientiae discussione fecit, quod tunc sua discretio et sanum seu providum aliorum consilium judicat faciendum, et hoc per tempus ad hoc sufficiens et communiter reservari solitum, et si tunc non se noverit esse in mortali, secure et absque periculo incurrendi novum peccatum mortale poterit ad sacram accedere communionem, etiam si, ut saepe contingit, superveniant aliqua dubia levia, et debet talia contemnendo vincere, et contrarium eis agere et seipsum ad hoc agendum cogere. Leve dubium appello, cum alicui videtur, quod aliquid sit bonum et justum potius quam malum et peccatum, licet habeat aliquas leves rationes et cogitationes contrarias, ei inducentes aliquid ambiguitatis, non tamen tantae, quin

primum judicium, scilicet quod sit bonum et justum, sit longe certius : ita quod , si illud ad alium pertineret, nullatenus vacillaret neque dubitaret. Verumtamen si majorem certitudinem non habet unius quam alterius partis , debet abstinere , quousque aliorum vel suo consilio vel divina inspiratione per humilem orationem obtenta ad alteram illarum partium magis declinet. Et si hoc modo quis non accipit securitatem , semper se judicabit male confessum , et nunquam habebit requiem , neque ad pacem conscientiae poterit pervenire , quod nullo modo potest dici bonum.

Omnia haec sunt accepta a praefato Doctore in tractatu de diversis tentationibus diaboli.

CAPUT LVI.

Quomodo dominica passio continet in se omnem perfectionem in hac vita homini possibilem.

Sciendum est , quod omnia perfectionis opera , quae Redemptor noster docuit in evangelio, ipse in semetipso in sua passione perfectissime complevit; itaque in cruce Domini est finis legis et totius sacrae scripturae, et in ejus passione est summa totius perfectionis , et in ejus morte est omnis verbi consummatio. Et ideo apostolus Paulus dicebat : *Non judicavi me aliud scire , nisi Christum Jesum , et hunc crucifixum.* Nam revera, frater, hoc scire est omnia scire , quae saluti expediunt. Si enim de voluntaria

paupertate loquamur : quis unquam pauperior Christo, qui nudus pependit in cruce, in qua non habuit ubi reclinaret caput suum? Si de obedientia et humilitate: quis aliquando humilior et abjectior Filio Dei, qui factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis? Si de virginali castitate: quis castior eo, cujus Mater virgo est, et cujus pater feminam nescivit? Si de charitate loquamur : quis unquam majorem vel tantam charitatem habuit ut Christus, qui animam suam posuit pro amicis suis? Rursum si de patientia: omnis ejus passio excellentissime hanc demonstrat. Si vero de contemptu mundi et a rebus mundanis elongatione: quis ita alienus a terrenis sicut Christus in cruce super omnia terrena exaltatus? Si de abstinentia et jejunio et victus inopia : Christus non gustavit in passione sua nisi fel et acetum. Si de corporis castigatione : cujus unquam corpus extitit castigatius corpore Christi in cruce pendentis? Si de efficacia orationis: quis unquam Christo efficacius oravit, qui prae attentionis vehementia guttas sanguineas sudavit? Si de largitione eleëmosynarum et de aliis misericordiae operibus: quis unquam largiorem impendit eleëmosynam, quam idem Dominus, qui corpus suum in cibum, et sanguinem suum in potum nobis pauperibus in perpetuam eleëmosynam dedit? Visitavit rursum infirmos, quando infirma discipulorum corda roboravit, et complures infirmos curavit, et captivos Limbi

redemit, mortuos a monumentis resuscitavit. Sed et si de dilectione inimicorum loquimur : in cruce pendens pro suis crucifixoribus oravit. Si de injuriarum remissione : quis libentius aliquando dimisit debita suis debitoribus, qui latroni non solum peccata dimisit, sed etiam paradisum promisit?

Et similiter de aliis operibus similibus discurrendo per singula opera supererogationis, quae omnia in passione Christi, si diligenter attendimus, inveniemus supererroganter impleta: quae etiam nos, si cupimus Christum perfecte imitari, debemus adimplere vel opere vel saltem desiderio, et illa inspicere et ad exemplum eorum operari, ut fiat illud, quod in exodo Dominus dicit: *Inspice, et fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Et cum Redemptor noster in multis sacrae scripturae locis mons propter altitudinem suae excellentissimae perfectionis dicatur : praecipue tamen dicitur mons in cruce exaltatus propter eminentiam merendi suae sacratissimae passionis. In hoc igitur monte, id est Christo, exemplum nobis monstratum est, ut diligenter et attente illud inspiciamus et efficaciter imitemur. Intuere ergo per visceralem compassionem exemplar dominicae passionis, in te eam incorporando et efficacius imitando. Unde sciendum est, quod si omnia, quae Christus in hoc mundo pro nobis passus est, vellemus referre, essent innumerabilia, neque totus mundus posset capere, qui de eis

scribendi essent libri, ut dicit B. Joannes in fine sui evangelii. Quia igitur omnia Salvatoris nostri scribendi gesta minime valemus, ejus saltem gloriosissimam passionem morose et devote contemplare assidue conemur.

CAPUT LVII.

Quod passio Domini sex modis est meditanda.

Circa passionem Domini hoc modo se habere potest vir devotus et contemplativus. *Primo* contemplando eam: ad imitandum. *Secundo:* ad compatiendum. *Tertio:* ad admirandum. *Quarto:* ad exultandum. *Quinto:* ad resolvendum. *Sexto:* ad quiescendum.

Primo dico, quod debemus passionem Domini contemplari ad imitandum, eo quod ipsa est altissima et perfectissima Christiana imitatio, et altissima et perfectissima vita est Christum imitari, summa et perfecta religio, et religiosa perfectio, regula et exemplar omnis perfectionis vitae et virtutis, scilicet imitari Christum in sua morte et passione. Sit igitur nostra vivendi regula Christi passio, et tanto consolemur, quanto Christo magis conformamur, et tanto contristemur, quanto longius ab hoc exemplari et regula elongamur. Semper, quantum in nobis est, quaeramus ab omnibus conculcari, persecutionem pati, vilipendi, illudi, affligi, flagellari et in divinis officiis ab omnibus despici. Simus nudi cum nudo,

nihil omnino habere cupiamus, imo habere aliquid sit nobis gravissima poena et dolor immensus: et in nulla re laetitiam capiamus: abhorreamus gustare dulcia et delectabilia, cupientes potius vilibus et amaris refici: et appetamus, ut omnes cibi potius nobis inferant felleum quam saporem melleum; Christus enim felle et aceto potatus fuit, et ut breviter dicam: consideramus omnia, quae pro nobis sustinuit, et quomodo se habuit in passionibus, et in quantum possumus ei conformemur.

Secundo debemus contemplari Christi passionem ad compatiendum et condolendum Christo: considera ejus verba et dolores, afflictionem cordis, nostram ingratitudinem, maternos dolores. Debemus considerare ejus verbera, illusiones et opprobria, et in corde nostro versare et ruminare, quantum in hoc fuit ejus opprobrium et contemptus, quantus dolor, quanta in corde afflictio et in corpore, tam ratione passionis, quam ratione compassionis nostrorum peccatorum. Consideremus igitur, quanta amaritudine fuerit plenus Dominus et dulcedo Angelorum. O quantum ipsum torquebat non solum poena illata, sed etiam ingratitudo nostra et afflictio Matris astantis, quam tam vehementer diligebat et prae dolore et compassione poenae deficere cernebat. Illic Filius crucifigebatur cum Matre propter mutuam dilectionem, et propter compassionem eorum mutuam erat utriusque maxima afflictio, et praesertim quia uterque sciebat,

alterum pro se pati; sciebat enim Mater, Filium pati pro se sicut pro aliis, quos erat redempturus: sciebat certissime Filius, quod gladius ejus per compassionem maternam animam transfigebat. Revolve, quaeso, ista in animo tuo replendo eum illis injuriis et poenis, videns dominum et sponsum animae tuae talia pro te perpeti. Nam si ei vere per amorem fueris unitus, tunc ei compatieris; si autem non sentis dolorem Christi, qui est caput tuum: quomodo es unum cum illo? Et sicut magis compatiendum est capiti quam caeteris membris, ita incomparabiliter magis compatiendum est Christo, quam alicui amico quantumcumque dilecto et etiam plusquam tibi ipsi, si omnia, quae praedicta sunt, sufferres.

Igitur, dilectissime frater, myrrha et aceto, quibus ipse potatus est, inebriemur, et solum ejus vulnera sentiamus, et transfigant viscera nostra ejus opprobria, vulnera et flagella, et nihil in nobis sit, quod compassionis dolore non repleatur et largiter non affligatur.

Tertio contemplari debemus dominicam passionem ad admirandum. Nam si consideremus: quis, quae, pro quibus, et a quibus passus fuit, vehementer stupere debemus.

Quis? scilicet Filius Dei verus, summe potens, sapiens et bonus, et simpliciter, quidquid nobilitatis ei attribueris, nihil est ad illum. Omnia quae sunt, quantumcumque sint bona et magna, ad tuum dilectum sunt quasi quaedam scintillula.

Quae passus est? Peregrinationem, exilium, famem, sitim, calorem, frigora, tentationes, terrores, persecutiones, insidias, sputa, opprobria, vincula, verbera, illusiones, dolores, vulnera. Gloria conspuitur, justitia condemnatur, judex judicatur, qui nunquam offendit culpatur, innocens diffamatur, Deus blasphematur, Christus conculcatur, Vita moritur, Sol obscuratur, Luna denigratur, Stellae sparguntur. Et haec omnia sustinet patienter quasi agnus, cum omnem creaturam posset solo nutu mittere in abyssum gehennae.

Pro quibus passus est? Pro nequissimis servis, pro sceleratissimis inimicis, et adhuc pro diabolicis viris, pro filiis daemonum imitatoribus, pro divinae Majestatis contemptoribus et divinae Bonitati ingratis. Attende, quod talis et tantus, talia et tanta pro tam vilissimis passus est.

A quibus passus est? A specialiter dilectis et praeelectis, quibus omnem ostendit benignitatem, Altissimus a vilissimis, a stultis Sapientissimus, ab impiis Pientissimus, a teterrimis et foetidissimis Divinus Splendor. In omnibus igitur his sublevemus in stuporem divinae bonitatis et largitatis.

Quarto debemus contemplari Passionem Domini ad exultandum. Debemus quippe in ea laetari

propter { *Redemptionem humanam*,
Restaurationem angelicam,
Divinam clementiam.

De Redemptione humana patrata per dominicam passionem sine dubio multum debemus gaudere. Quis non gaudebit et exultabit, videns se liberatum per hanc benedictam passionem a damnatione aeterna, a culpae ignominia et a potestate diabolica? Sed et quis non in immensum exultabit, videns se tantum a Deo amari, ut tantae seipsum propter eum subderet vilitati et poenalitati? Non dico, quod gaudeat de ejus vilificatione vel passione, sed de ejus fructu et de divini amoris manifestatione.

Quis Princeps in regno vel imperio alicujus Imperatoris vel Regis, videns se tantum a Rege vel Imperatore amari, ut esset pro eo mori paratus, non gauderet et exultaret? Quanto magis nos vilissimi homines, nefandissimi peccatores et servi inutiles, debemus gaudere et exultare, cum videamus Regem Regum et Dominum Dominantium et Creatorem nostrum ita nos incessanter amare, ut seipsum nobis per turpissimam et ignominiosissimam mortem Deo Patri in sacrificium obtulerit? Debemus etiam immensa laetitia exultare, eo quod plus nos diligit quam nosipsi.

Rursum gaudendum et exultandum nobis est, quia per Domini passionem videmus reparatam Angelorum ruinam. Vehemens nobis debet esse laetitia, cum videmus, per Christi mortem de nobis tam nobile collegium reparari, et quod fiat unum ovile et unus pastor, et simus simul unum.

In hoc etiam debet gaudere coelestis Curia et militans Ecclesia. O vere amabilis et reverendissima passio Salvatoris: quae distantia ita conjungis, separata ita fortissime unis, et vinculo consummati amoris et felicis gaudii in aeternum amplecteris!

Potissime autem debemus gaudere et exultare, cernentes in omnibus supradictis altissimam Domini et Salvatoris nostri clementiam. Hoc aestimo esse altissimam gloriam Justorum, tam hominum quam Angelorum, scilicet, quanto intimius et profundius Dei clementiam et benevolentiam et immensitatem bonitatis ejus contemplantur. Et haec debet esse intima laetitia cujuslibet contemplationis. Et ubi lucidius apparet diffusio divinae bonitatis et benignissimae clementiae dulcissimi et amantissimi Patris et Domini nostri Jesu Christi, quam in ejus passione, in qua tanta et talia, tam turpia et gravia voluit sustinere, ut liberaret et glorificaret inimicum suum, immo quamdam vanitatem dignam morte aeterna? In hoc gaudium ingrediatur homo et reficiatur magnificentia divinae benignitatis. Accedat homo ad cor altum et in corde suo exaltet excellentissimam et ineffabilem clementiam Jesu Christi Redemptoris nostri crucifixi.

Quinto dominica passio est consideranda ad resolvendum corda nostra et ad perfecte in eum transformandum, quod fit, cum homo non solum imitatur, compatitur, admiratur et exultat, sed etiam totus in Jesum Christum Redemptorem nostrum convertitur.

ita ut jam semper et ubique appareat ei crucifixus. Et adhuc homo tunc in ipsum resolvitur vel liquefit, cum factus extra se et super omnia positus et etiam supra se, segregatus ab omnibus, totus convertitur in Dominum suum crucifixum, in tantum, quod nihil videt vel sentit intra seipsum, nisi Christum crucifixum, illusum, inhonoratum et pro nobis passum.

Sexto debemus contemplari passionem Christi ad quietem et internam dulcedinem, quod fit, cum homo resolutus et liquefactus, prout diximus, sitiens non cessat in corde versare ipsam Domini passionem et ingressus prout valet in ejus thesaurum, humiliter et devote liquefit devoto amore, et ferventi devotione deficit a seipso et quiescit in Christo crucifixo, et quanto ei plus adhaeret, tanto magis devotissimo amore in seipso deficit et resolvitur, et quanto a seipso deficit amore et devotione, tanto fortius adhaeret dilecto suo pro se mortuo, et magis quiescit in eo. Itaque se mutuò augent adhaesio amoris et devotio, donec sponsa tota absorbeatur ab illo camino igneo amòris passionis sui dilecti, et sic in amplexibus sponsi dormiens quiescit; quae clamat dicens: *Adjuro vos, filiae Hierusalem, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit*, etc. Ruminabis igitur Domini passionem ad colligendum ex ea hos affectus: 1) Imitationem ad purgandum et inflammandam mentem. 2) Compassionem ad unionem et amorem. 3) Admirationem ad mentis elevationem.

4) Gaudium et exultationem ad cordis dilatationem. 5) Resolutionem ad perfectam confirmationem. 6) Quietem ad devotionis conservationem. Sed ut facilius possis ipsam passionem contemplari, dividentes eam in aliquot breves partes, eam hic ponemus, prout colligitur ex sacro Evangelio.

CAPUT LVIII.

De Domini passione in sex partes divisa, et primo de quodam brevi modo ad facilius eam meditandum.

Sciendum, quod in contemplando Christi passionem, ut hoc facilius peragere queas et utilius, debes in ea *tria* considerare, scilicet: *Factum*, *Modum*, *Causam.* Et ad haec *tria* est semper respiciendum in passionis contemplatione.

Factum dicimus: ut cum fuit captus, ligatus, colaphizatus, alapis caesus, flagellatus etc., quae debes devote contemplari.

Modus est gestus et humilitas, quam ostendebat; praesertim, cum coram judicibus praesentabatur, hoc est: inclinato capite et oculis in terram defixis. Quomodo proferebat illa verba tam humiliter, quam mansuete et quam suaviter propter vocis suavitatem: et si hominum quempiam ita dulciter audires loquentem, ingenti afficereris voluptate; nam ejus vox non erat minus dulcis, quam facies decora.

Contemplari etiam debes modum, quem interius habuit; manifestum est enim, quod interius gerebat

maximam humilitatem, non invidens neque irascens aliquatenus contra Pilatum , neque contra Judaeos , sed viscerose eis compatiens.

Circa *tertium* debes considerare , quod tu fuisti *causa* suae passionis , nam passus est propter

tuam { *Redemptionem* , *Illuminationem* , *Justificationem* , *Glorificationem*. }

Et considera hoc beneficium , ac si pro te solo passus fuisset Christus. Et similiter in his , quae legeris et cogitaveris , cogita , ac si tibi diceret Christus : Hoc feci pro te, ut tu sequaris vestigia mea et fias humilis et patiens et accipiens crucem tuam me sequaris.

Igitur in *opere* debes meditari Domini patientiam, in *modo* ejus humilitatem , in *causa* ejus ardentissimam charitatem. Et non solum debes contemplari in Christo praedictas virtutes, sed imitari eas operando, hoc enim est, quod maxime tuus dilectus desiderat.

Et nota , quod in contemplando passionem hoc modo semper debes Christum considerare non solum hominem neque Deum solum , sed unam personam, quae est Deus et homo verus.

Prima pars Dominicae passionis.

Igitur celebrata illa solemni et regali coena Christus Deus et homo surrexit et coepit ire cum discipulis suis ad mortem.

Cogita nunc, quam dulcibus verbis loquitur eis de sua passione, docens eos et praeveniens dicendo: *Percusso pastore dispergentur oves gregis.* Rursum Petro: *Antequam gallus cantet, ter me negabis.*

Ista trahens ad sensum literalem, ante omnia reverenter et pia dulcedine contemplare, ut praediximus, personam Christi Deum esse simul et hominem, et ea quae facit et loquitur diligenter et reverenter, cum quodam stupore et pietate audi et intuere. Denique ad utilitatem et profectum tuum et morum tuorum informationem diligenter considera, quam dulciter illa verba protulit et quam benigne se habuit et quam benigno colloquio eos admonuit. Quantum praeterea interius fuit plenus moestitia et contristatus de morte sua tam vicina.

Ulterius, tertio cogita, quomodo ob tuam redemptionem incipit ad passionem ire, et pro te immolari, compungendo te ad lacrymas et devotionem.

Et ista et similia in corde tuo versabis respiciendo ad illa tria, quae praememoravimus, scilicet *Factum, Modum* et *Causam*; neque enim in qualibet passionis particula memoranda sunt.

Consequenter relictis aliis discipulis assumpsit secum solos tres praecipuos, quibus, alloquens, dixit: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Et dimittens eos subiit solus montem orare, ubi post trinam orationem tanto fuit eminentis passionis timore affectus, ut prae ejus magnitudine sudor ejus factus fuerit sicut

guttae sanguinis decurrentis in terram, quod de alio nemine quantumcumque afflicto legitur. Considera, quomodo tunc apparuit ei Angelus confortans eum. Et confestim surgens ab oratione, licet vehementer adhuc poenam formidaret, exiit obviam inimicis suis, qui uno solo verbo audito ab eo mox ceciderunt in terram quasi mortui. Quomodo ei Judas osculum dedit, et ipse patientissime tulit. Attende, quam crudeliter Judaei eum apprehenderunt, ligaverunt et traxerunt, et omnes ejus discipuli eum deserentes fugerunt. Intuere, quomodo eum primo deduxerunt in domum Annae, ubi graviter a quodam servo nequissimo in sua speciosissima facie percussus fuit. Debes nunc contemplari, ut jam praemissum est, quis est hic, qui tam opprobriose et irreverenter tractatur: et te ei subjiciens per rationis consensum crede et cogita, eum vere esse Filium Dei, principium omnium, Salvatorem hominum, et retributorem omnium. Et haec quoad primam partem.

Secunda pars Dominicae passionis.

Quantum ad secundam partem, considera, quomodo Dominus trahitur ita crudeliter et inhumane de domo Annae ad domum Caiphae, ubi eum Scribae, Sacerdotes et Pharisaei invidia pleni praestolabantur. Et quomodo per Caipham adjuratus, veritatem dicens, fuit multipliciter percussus, tanquam falso nomen sibi attribuens divinum. Quomodo velantes fa-

ciem ejus percusserunt, conspuerunt et illuserunt eum, quaerentes contra eum falsos testes, quia veri inveniri nequibant. Quomodo negatur a Petro, qui se caeteris credebat fortiorem, quem cum respexisset Dominus, memor sui delicti flevit amare. Cogita, quomodo statim summo mane trahitur per plateas ad judicem, ut eum ad mortem condemnaret. Videns autem Judas, quod ad mortem peteretur, tantum in se doluit, quod tam dulcem magistrum suum tradidisset, ut seipsum prae amaritudine et dolore laqueo suspenderet; et retulit triginta argenteos, quibus emptus est ager, juxta Hieremiae vaticinium. Quomodo deinde multis clamoribus, falsis accusationibus, concurrente tota populi multitudine est coram populo accusatus. Missus et ductus per plateas ad Herodem, ab eo ut stultus irridetur. Hic diligentissime considera, qualis est, qui patitur, et ei configurare, ut compatiaris

Innocentissimo,
Mitissimo,
Nobilissimo,
Amantissimo.

Tertia pars Dominicae passionis.

Quantum ad tertiam partem, attende, quomodo stante Jesu humillime coram Pilato praeside magnus tumultus et clamor validus invaluit clamantibus Judaeis: *Crucifige, crucifige: nos legem habemus, et se-*

cundum legem nostram debet mori. Tunc Pilatus Christum fecit per totum corpus durissime flagellari, et in figura regis, tanquam se illicite regem nominasset, multipliciter illuditur, ac chlamyde induitur, caput spinis coronatur, arundine graviter verberatur, ut rex genibus flexis irrisorie adoratur.

Hic, Frater, diligenter attende modum, quo Christus se habuit. Quomodo Pilatus sedens pro tribunali, tanquam Dominus foret Christi Domini et judex ejus, *nescis*, inquit, *quia potestatem habeo dimittere te, et potestatem habeo crucifigere te?* Attende modum, quo Judaei se habuerunt, considera causam, cur haec omnia Christus sustinuit, non nisi propter te redimendum.

Iterant et multiplicant clamores Judaei: *Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris: Crucifige, crucifige* etc. Tunc Pilatus, timore Caesaris victus, tradidit eis Christum crucifigendum. Exiens autem, ut crucifigatur, ipse suum portat patibulum, latronibus associatus. Sequentibus autem se mulieribus cum ingenti dolore ait: *Nolite flere super me*, etc. Considera autem, quantus et quam gloriosus Rex coeli et terrae, et Dominus Sabaoth sit iste, qui sic irridetur, qui sic illuditur in figura regis, et egredere obviam ei, intuens eum cum ingenti admiratione, et attende, quomodo est

Immensus	*Potestate,* *Speciositate,* *Felicitate,* ***Aeternitate.***
Admirare igitur:	***Majestatem annihilari,*** ***Speciositatem decolorari,*** ***Felicitatem tormentari,*** ***Aeternitatem mori.***

Quarta pars Dominicae passionis.

In hac quarta parte contemplare, quomodo, ducto Domino in montem Calvariae, incipiunt se lictores disponere ad crucifigendum exuendo Christum vestibus, et sic de singulis. Cogita tu diligentissime modum crucifixionis: primo crucem erexerunt, et manus et pedes ejus cruci affigentes juncturas membrorum crudelissime divaricaverunt. Adverte quoque ejus indicibilem patientiam et modum, quo se habuit.

Rursum poteris et alio modo hanc crucifixionem meditari, scilicet quod crucem in terra ponentes, ipso Domino libenter manus et pedes expandente, primo eum cruci affixerunt, et deinde erexerunt.

Respice deinde eum in cruce lacrymantem et pro suis crucifixoribus orantem, quomodo blasphematur a praetereuntibus Pharisaeis et ab iniquo latrone. Et quomodo in vertice crucis verissimus titulus scribitur: *Jesus Nazarenus Rex Judaeorum.* Conspice Virginem benedictam, matrem ejus gloriosam, sub cru-

ce stantem doloribus plenam, quae utique tanto ampliorem habuit dolorem, quanto ferventiorem habuit amorem.

Attende, quomodo Matrem suam Joanni commisit: et factae sunt deinde tenebrae per totum mundum. Et quomodo Dominus voce magna clamavit et dixit: *Hely hely lamazabathani*, hoc est: ***Deus, Deus meus, ut quid me dereliquisti?*** In quibus verbis ostendit, quanta sua foret poena, et quod humanitas a divinitate quodammodo fuit deserta. Et hoc propterea, quod nulla fuit redundantia virium superiorum, quibus fruebatur, ad vires inferiores, quibus patiebatur. Adhuc intuere attente, quomodo ei sitienti dederunt bibere acetum felle mixtum. Et quoniam impletis omnibus clamans voce magna emisit spiritum, ostendens per hoc, quod quamdiu voluit vires sibi retinuit, et quod nullus animam a se tolleret, nisi eam ipse poneret. Unde praecipue Centurio ex hac voce motus dicebat: ***Vere Filius Dei erat iste.***

Et hic considera modum, quo passus est.

Passus est enim sicut verus agnus;
Liberalissime respectu proximi;
Severissime respectu sui;
Obedientissime respectu Patris;
Prudentissime respectu adversarii.

Stude igitur ad habendum habitum secundum effigiem imitationis Christi, ita quod ex consuetudine patiendi pro eo habitus virtutum obtineas, scilicet

benignitatis, severitatis, humilitatis et patientiae, et caeterarum virtutum. Et haec quoad quartam partem sufficiant.

Quinta pars Dominicae passionis.

Contemplare in hac quinta parte, quomodo mortuo Christo in cruce venit Longinus cum aliis militibus, et confringunt crura latronum: et cum venissent ad Christum et invenissent jam mortuum, non fregerunt ejus crura, ut prophetia impleretur, quae ait: *Os non minuetis ex eo.* Sed praedictus Longinus lancea latus ejus aperuit, unde sanguis et aqua exivit, et sic Ecclesiae Sacramenta consecravit. Velum templi tunc scinditur in duas partes a summo usque deorsum, Sol obscuravit et tenebrae factae sunt in universam terram, terra tremuit, petrae scissae sunt, monumenta aperta sunt, ut in die Resurrectionis cum Domino resurgerent corpora Sanctorum ibi quiescentia. Attende bene hic, quanta pro te Dominus passus est, et ex desiderio passionis crucem amplectere: ita quod, sicut Dominus passus est injurias, opprobria, irrisiones et supplicia, ita tu passionem Domini imitando amplexeris pro eo omnem passionem; injurias, probra, illusiones et cruciatus. Et haec quantum ad quintam partem sufficere credo.

Sexta pars Dominicae passionis.

Notandum, quod Christi passio non solum refor-

mat memoriam per devotam meditationem, neque solum inflammat affectum per devotionem, sed magnopere illuminat intellectum ad veritatis cognitionem. Jn universitatis enim cognitione *septem* erant clausa ante Christi passionem, quae in ea sunt aperta, de quibus potest intelligi illud Apocalyps.: Aperta sunt septem sigilla,

quae sunt:
- *Deus mirabilis*,
- *Spiritus intelligibilis*,
- *Mundus sensibilis*,
- *Paradisus delectabilis*,
- *Infernus horribilis*,
- *Virtus laudabilis*,
- *Culpa vituperabilis*.

Primum sigillum, quod est Deus mirabilis, in passione Christi fuit apertum, quia in passione ostendit se esse summam sapientiam, in eo, quod tam sapienter fefellit diabolum, nolens eum sua infinita potentia opprimere. Rursum ostendit se esse summam justitiam, in quantum quaesivit pretium nostrae Redemptionis. Summam praeterea misericordiam, in eo, quod pro nobis proprium tradidit Filium.

Secundum sigillum fuit spiritus intelligibilis; et hoc etiam fuit apertum per Christi passionem, in quantum per eum apparuit, quantae benignitatis sunt Angeli, qui Christum Deum suum crucifigi permiserunt, quantaeque dignitatis sint homines, qui Chri-

stum eorum amore pati coëgerunt, atque quantae crudelitatis daemones, qui Deum suum tali morte mori fecerunt.

Tertium sigillum, quod est mundus sensibilis, fuit reseratum per Christi passionem, in quantum probatur esse locus tenebrarum, in quo regnat coecitas; non enim veram lucem cognovit. Regnat etiam in eo sterilitas, eo quod Christum infructuosum putavit. Similiter regnat impietas, quia innocentem damnavit.

Quartum sigillum est paradisus, qui per crucem ostenditur esse locus plenus gloriae, laetitiae et abundantiae, cum Christus propter ejus restitutionem factus est vilis, pauper et miserabilis.

Quintum sigillum, scilicet infernus terribilis, per Christi mortem ostensus est esse locus omnis egestatis, vilitatis et paupertatis. Si enim Christus praedicta tria sustulit, ut destrueret peccatum, multo magis debent ea pati damnati in justam retributionem suorum scelerum.

Sextum sigillum est virtus laudabilis, quae per crucem Christi manifestatur esse pretiosa, speciosa et fructuosa. *Pretiosa*, quia Christus maluit vita privari, quam virtuti adversari. *Speciosa*, quia fulget in ejus opprobriis. *Fructuosa*, quia solum unus perfectus actus virtutis expoliavit infernum, aperuit coelum, restauravit perditum.

Septimum quoque *sigillum* fuit apertum, in quan-

tum apparuit peccatum quam sit detestabile et culpabile, ad cujus remissionem fuit opus tanto pretio, tam ingenti remedio et tam difficili medicamento. Et haec quoad sextam partem dicta sufficiant.

CAPUT LIX.

Quomodo contemplativus in contemplando debet semper memor esse passionis Dominicae, ne devotionis fervor extinguatur.

Quoniam fervor devotionis creatur et conservatur in nobis per jugem Dominicae passionis memoriam, ut ait Seraphicus Doctor S. Bonaventura *in tractatu de perfectione vitae*, debet semper studere contemplativus, ut habeat assidue ante oculos cordis sui Christum in cruce morientem, ut in se conservet devotionem et non extinguatur. Et idcirco dicit Dominus in Exodo : Ignis in altari meo nunquam deficiet, quem nutriet Sacerdos subjiciens ligna per singulos dies. Altare Dei est cor tuum, in quo semper debet ardere ignis ferventis devotionis ; ad ejus conservationem et augmentum apponendum est lignum crucis et jugis Dominicae passionis memoria habenda. Et hoc est, quod propheta Isaias ait: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*, id est, quicunque desiderat aquas gratiarum, aquas devotionis et aquas lacrymarum, hauriat de fontibus Salvatoris, hoc est de Christi vulneribus. Accede igitur affectionum pedibus ad Jesum vulneratum, ad

Jesum spinis coronatum, ad Jesum ligno crucis confixum, et cum Apostolo Thoma non modo mitte manum tuam in latus ejus, sed totus per illud ingredere usque ad cor ejus, et illic per ardentissimum amorem dilecti tui crucifixi totus in ipsum transformatus, divini amoris clavis confixus, praecordialis dilectionis lancea transfixus et intima compassione vulneratus, nihil aliud quaeras, nihil aliud desideres, in nulla alia re consolari appetas, nisi ut Christo valeas in cruce commori, ut cum B. Apostolo Paulo possis exclamare: *Christo confixus sum cruci. Vivo ego jam non ego, vivit vero in me Christus.* Hoc igitur modo debes habere passionem Christi in memoria, et contemplari, quod passio ejus

fuit
- *Ignominiosissima,*
- *Acerbissima,*
- *Generalissima,*
- *Diuturnissima.*

Primo considera, quam fuerit ignominiosissima passio Christi, sponsi animae tuae, quia fuit crucifixus, quasi fuisset latro vel praedo; nulli enim criminosi in lege tali mortis genere mulctabantur, nisi pessimi et sceleratissimi, ut latrones et praedones. Considera et alteram ignominiam Christi majorem: fuit enim crucifixus in loco turpissimo et foetidissimo, scilicet in monte Calvariae, ubi erant multa criminosorum cadavera et ossa foetida, quia ille locus erat talibus criminosis occidendis deputatus; nam

ibi decollabantur et suspendebantur in patibulis homines nequam et sceleratissimi. Sed et considera aliud non minus dedecus, quia inter latrones tanquam latro, quinimo in medio eorum tanquam princeps latronum crucifigitur. Unde dicit Isaias: *Cum sceleratis reputatus est.* Contemplare ulterius, quomodo ad augmentum dedecoris in aëre ponitur et inter coelum et terram suspenditur, quasi indignus vivere vel mori in terra.

O indigna indignatio et injuria, ut mundi Dominum universus negaverit mundus: nihil a mundo mundi Domino vilius reputatum est.

Mors igitur Filii Dei fuit ignominiosissima: ex mortis qualitate, quia crucifixus: ex commorientium societate, quia cum iniquis deputatus: ex loci foeditate, quia in foetido Calvariae monte positus.

O bone Jesu, o benignissime Salvator, qui non semel tantum, sed saepissime confunderis; quanto autem quis in pluribus locis confunditur, tanto mundo contemptibilior reputatur. O Domine, in horto apprehenderis et vinciris. In domo Annae colaphizaris. In aede Caiphae conspueris. In aula Herodis illuderis. Crucem sacris tibi humeris bajulans in Calvariae monte crucifigeris. Proh dolor; libertas captivorum, gloria angelorum, vita hominum occiditur! O infelicissimi Judaei, quam bene complestis, quod quondam spopondistis dicentes: *Morte turpissima condemnemus eum.* Et Bernardus dicit: Exina-

nivit semetipsum, formam servi accipiens, ut subesset; filius erat, et servus efficitur. Non solummodo formam servi accepit, ut subesset, sed et mali servi, ut vapularet et poenam solveret, cum reus non esset. Et non modo servus servorum Dei, sed fit quoque servus servorum diaboli. Neque hoc ei suffecit; sed et elegit mortem omni morte ignominiosiore. Humiliavit enim seipsum, factus obediens usque ad mortem omni plenam dedecore.

Debes *secundo* devote attendere passionem Domini, quam fuerit acerba; non enim permisit Dominus, ut sua membra in cruce aliquid solatii reciperent eorum, quae anxiis cordibus doloris levamen esse solet. Neque illud tam reverendum tanquam divinum caput habuit, ubi se reclinaret, cum in cruce spiravit.

Contemplare ulterius, quam acerba fuerit Christi passio; quanto enim quis est delicatior, tanto in patiendo ejus dolor est acerbior. Et quia nunquam fuit tam delicatum corpus, sicut corpus Christi: nam ejus caro fuit tota virginea, id est de Spiritu Sancto concepta, et de Virgine nata: ideo ejus passio fuit caeterorum omnium passionibus acerbior. Si enim Christus in sola mortis memoria in anima sua prae carnis teneritudine adeo fuit afflictus, ut sudor sui sacratissimi corporis esset sanguineus in terram decurrens: quanto vehementius affligeret eum poena in gustu amarissimae mortis et passionis? Super quo dicit B. Bernardus: Angustias tui corporis, Domine

Jesu, certissime indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis tempore de tua sanctissima carne decurrebat in terram. Quid fecisti, dulcissime puer, ut ita tractareris? Quid commisisti, o amantissime juvenis, ut ita judicareris? Ecce ego sum causa tui doloris, ego plaga tui occisionis.

Adhuc vide, Frater, diligentius, quam amara mors Christi fuerit. Quanto quis innocentior, tanto poena ad tolerandum gravior; si enim Christus propter peccata sua poenam sustinuisset, aliquantulum ei tolerabilior fuisset; sed ipse peccatum non fecit, neque inventus est dolus in ore ejus. Et hoc ipsum testatur Pilatus dicens: *Ego nullam causam mortis invenio in eo. Ipse enim est candor lucis aeternae, et speculum sine macula, et imago divinae majestatis et bonitatis*, sicut scribitur in libro Sapientiae. Considera adhuc plenius, quam fuerit poenalis mors sponsi tui Jesu Christi: quanto generalior, tanto poena acerbior; Christus autem sponsus tuus passus est in omni parte corporis sui, sic quod nullum ita parvum membrum in eo esset, quin poenam haberet, nullus ita modicus locus, quin repletus esset amaritudine: *A planta pedis usque ad verticem non fuit in eo sanitas.* Unde prae doloris vehementia clamavit dicens: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite et videte dolorem meum.* Revera, Domine Jesu Christe, nunquam fuit dolor similis dolori tuo: tanta enim fuit doloris tui effusio, ut totum corpus tuum sanguine aspergere-

tur. O bone Jesu, o dulcissime Domine, non gutta, sed unda sanguinis ita largiter per quinque partes corporis tui emanavit, de manibus tuis in crucifixione, de capite in coronatione, de toto corpore in flagellatione, de ipso corde in lateris penetratione. Neque mirum, si nec gutta sanguinis in te remanserit. Dic mihi, quaeso, mi dilectissime Domine, cum una sanguinis tui gutta ad totius mundi redemptionem sufficere potuisset, cur tantum sanguinem de corpore tuo effundi permisisti? Scio, Domine, et vere scio, quod non propter aliud fecisti, nisi ut ostenderes, quanto affectu me diligeres. *Quid igitur retribuam, Domine, pro omnibus, quae retribuisti mihi?* Certe, Domine, quamdiu vixero, memor ero laborum tuorum, quos sustinuisti in praedicando, fatigationum in discurrendo, vigiliarum in orando, lacrymarum in compatiendo, dolorum, conviciorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, clavorum, vulnerum; alioquin requiretur a me sanguis, qui effusus est super terram. *Quis igitur dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum*, ut possim flere die ac nocte mortem Domini mei Jesu Christi, quam non pro suis, sed pro meis peccatis sustinuit? *Vulneratus enim est propter iniquitates nostras; attritus est propter scelera nostra*, sicut dicit Isaias Propheta.

Continuatio praedictae materiae.

Ulterius considera diligenter et attende, quia mors

et passio Christi fuit diuturna: a prima enim die nativitatis suae usque ad ultimum diem mortis suae semper fuit in passionibus et doloribus, sicut ipse testatur per Prophetam, dicens: ***Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea.*** Et alibi dicit: ***Fui flagellatus tota die***, id est, toto tempore vitae meae. Adhuc aliter considera, quam morosa fuerit passio Christi, ut poena ejus diutius duraret, ut dolor non cito finiretur, ut mors protraheretur et sic morosius cruciaretur et durius vexaretur.

Ex his omnibus, quae dicta sunt, colligere poteris, quam probrosa, quam dolorosa, quam vilis, quam morosa fuit mors et passio dilecti tui Jesu. Et haec omnia substinuit, ut ad amorem suum te accenderet, ut pro omnibus his toto corde, tota anima, tota mente ipsum diligeres. Quid enim benevolentius, quam quod Dominus propter servi salutem accipiat servi formam? Quid potius informat hominem in salutem, quam exemplum tolerandi mortem propter justitiam et obedientiam divinam? Quid vero hominem magis incitat ad diligendum Deum, quam tanta benignitas, quod pro nobis Filius Dei altissimus absque meritis, immo cum multis nostris demeritis posuerit animam suam? Hoc tantae benignitatis est, ut nihil clementius, nihil benignius, nihil amicabilius cogitari possit. Haec benignitas tanto ostenditur major, quanto pro nobis graviora et abjectiora dignatus est sustinere. Deus enim, qui

proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non cum illo omnia nobis donavit? Ex quo invitamur ad ipsum amandum et amatum imitandum. Vae igitur illis, qui tantae benignitatis beneficiis sunt ingrati, in quorum animabus nullum mors Christi habet effectum. Unde inquit B. Bernardus: Vide caput Christi inclinatum ad te osculandum, manus perfossas ad largiendum, latus apertum ad diligendum, totius corporis extensionem ad se totum impendendum.

Vae iterum illis, qui suis peccatis rursum Christum in semetipsis crucifigentes super dolorem vulnerum ejus dolorem adjiciunt. Sed vae tertio illis, quorum corda ad planctum emolliri nequeunt, neque ad benevolentiam provocari, et ad boni operis virtutem inflammare non valet tanti sanguinis aspersio, tanti pretii effusio, tantae dignationis magnitudo. Certe isti tales inimici crucis Christi plus Dei Filium hodie ad dexteram Dei Patris in coelis sedentem crucifigunt, quam olim fecerunt, qui in crucis patibulo eum suspenderunt. Ad tales et de talibus Dominus conquerendo per B. Bernardum loquitur, dicens: O homo, vide, quid patior pro te, si est dolor sicut quo crucior, ad te clamo, qui pro te morior, vide poenas quibus afficior, vide clavos quibus confodior, et cum sit tantus dolor interior et exterior, planctus est gravior, cum te sic ingratum experior. Cave tibi, cave, ne tanto ingratus existas

beneficio, ne tanto pro te dato indevotus sis pretio, sed pone Christum crucifixum ut signaculum super cor tuum; ut, sicut sigillum in cera molli imprimit figuram seu imaginem suam, sic imprimas tu eum cordi tuo, et dicas cum Propheta: *Factum est cor meum tanquam cera liquescens. Pone eum etiam ut signaculum super brachium tuum*, ut videlicet nunquam desinas operari, nunquam desinas laborare pro nomine Jesu, sed cum operatus omnia fueris, tunc incipe, quasi nihil feceris. Si autem aliquando aliquid triste, aliquid grave, aliquid taedii, aliquid amaritudinis acciderit, vel certe si aliquid bonum desipuerit, statim recurras ad crucifixum Jesum pendentem in cruce: ibi intuere coronam spineam, clavos ferreos, lanceam lateris. Ibi contemplare vulnera Christi, vulnera pedum et vulnera manuum, vulnera capitis, vulnus lateris, vulnera totius corporis, recolens, qui sic pro te passus est, qui pro te tanta sustinuit, quantum te amaverit. Unde dicit S. et Seraphicus Doctor Bonaventura, scribens sorori suae: Credo mihi, quia statim tali intuitu omne triste laetum, omne grave leve, omne taediosum amabile, omne asperum dulce et suave reperies, ita ut et tu incipias exclamare cum B. Job et dicere: Quae prius nolebat tangere anima mea, nunc propter angustias passionis Christi cibi mei sunt, et perquam dulcia et delectabilia facta sunt mihi. Unde legitur, quod cum quidam religionem fuisset ingressus, in tantum im-

patiens factus est propter asperitatem ciborum et caeterarum disciplinarum religionis, ut religionis pondus vix portare posset; et cum ex nimia impatientia sic angustiatus fuisset, procidit ante imaginem crucifixi, et ibi replicare coepit multis lacrymis intolerabiles angustias, labores ordinis, insipiditatem ciborum, panis et potus, et statim ex latere imaginis coepit sanguis emanare; et cum ille fortiter flens suas angustias replicaret, respondens imago crucifixi dixit: Quandocunque senseris aliquam asperitatem in cibo vel in potu, intinge in salsamento sanguinis lateris mei. Et de caetero patienter toleravit asperitates religionis et ingenti devotione afficiebatur ad passionem Christi, unde et in sanctitate dies suos finivit.

CAPUT LX.

De resurrectione et gloriosa Domini ascensione et Spiritus Sancti missione.

Quoniam jam de Vita et Passione Domini locuti sumus, nunc breviter tractabimus de ejus Resurrectione et Ascensione et Spiritus Sancti missione.

Cogita igitur primitus, quomodo, Domino de cruce deposito et tumulato, anima ejus beatissima ad infernum descendit, scilicet ad locum ubi sancti Patres commorabantur, qui dicitur Limbus sanctorum Patrum.

Considera igitur, quid ibi egit, et de gaudio san-

ctorum Patrum, videntium se esse in tanta gloria propter praesentiam Domini sui, et de tristitia daemonum, quam habuerunt videntes sic se vinci et expoliari, et illas sanctas animas de eorum potestate liberari. Attende, quomodo tertia die resurrexit Triumphator mortis, per hoc ostendens, nos quoque in carne esse resuscitandos. Si igitur Christo passo fuisti compassus, nunc congaude resurgenti. Considera, quomodo resurgente Domino custodes in terram prae timore cadentes facti sunt velut mortui. Intuere praeterea Angelos super sepulchrum sedentes, et credibile est, quod multitudo Angelorum erat circa sepulchrum. Et cogita visitationem mulierum, Mariae scilicet Magdalenae et aliarum duarum, et quomodo non invenientes Dominum in sepulchro prae amoris vehementia cogebantur ad illud frequenter recurrere.

Meditare diversas Christi apparitiones. Primo apparuit suae dulcissimae Matri, deinde Mariae Magdalenae, aliis duabus Mariis et discipulis; et quantum gavisae fuerunt in ejus visione et in dulcibus cum eo colloquiis. Pensa rursum, quare Christus voluit apparere in Galilaea revera non nisi ut tu transmigrares de vitiis ad virtutes, Galilaea namque interpretatur transmigratio. Itaque transmigrantibus nobis a vitiis ad virtutes, animae simul cum corporibus transmigrabunt ad regna coelestia, ubi videbimus Christum post generalem resurrectionem.

Contemplare adhuc, quomodo post quadraginta dierum decursum, egressis Domina nostra et discipulis a Bethania in monte Olivarum, apparuit illis Dominus SS. Patrum et Angelorum innumerabili multitudine associatus, et confortans Dominam et caeteros, coepit sursum ferri propria virtute paulatim ascendens illarum sanctarum animarum copiosissimo coetu et Angelorum agminibus stipatus. Ruminare illam tantam tamque mirabilem processionem, in qua Angelis praecedentibus SS. Patres Dominum circumsepiebant, et omnes simul cum ineffabilibus triumpho, canticis et tripudio ingressi sunt illam coelestem Hierusalem, et fuit tunc celebratum tam solemne festum, quantum usque ad mundi consummationem non celebrabitur. Cogita de tristitia Apostolorum et de descensu Angelorum eos consolantium. Disce et tu ascendere cum Christo per vias et exercitia praemissa, ante omnia te vitiis exuens, quia cum Christo nullum vitium ascendit, ut dicit B. Augustinus.

Ulterius considera, quomodo post Domini ascensionem moratur Domina cum discipulis in coenaculo, hoc est in monte Sion, ubi cum discipulis Dominus coenavit, vacantes jejuniis et orationibus aliisque spiritualibus exercitiis, expectantes adventum Spiritus Sancti, ut eis Dominus ante promiserat. Itaque decem post Dominicam ascensionem peractis diebus orantibus simul, ut dictum est, Domina nostra cum

Apostolis, dominica die, hora tertia, canentibus illum Prophetae versiculum: *Emitte Spiritum tuum et creabuntur, et renovabis faciem terrae*, descendit super eos repente Spiritus Sanctus, per quem continuo fuerunt illuminati, confortati et in perfecta charitate fundati. Contemplare nunc, quomodo in linguis igneis cum vehementi sonitu cecidit super eos. Considera dona et effectus Spiritus Sancti; cum enim fores domus, ubi erant congregati, clausae essent propter metum Judaeorum, domum egressi, omni spreto timore, coeperunt praedicare multitudini gentium copiosae, qui propter vehementiam sonitus illuc concurrerant, et quomodo B. Petrus ex eis tria fere millia ad fidem convertit.

Haec et alia poteris circa istud ingens mysterium contemplari, quae ob vitandam prolixitatem omittenda censuimus. Quantum ad materiam igitur contemplationis, haec cum his, quae de vita et passione Domini superius diximus, sufficere credimus.

CAPUT LXI.

Quod ad arcem contemplationis pertingere cupientibus summe necessaria est fortis perseverantia.

Qui absque forti perseverantia ad culmen contemplationis se posse pervenire existimat vel ad perfectum ardorem divini amoris, similis est montem altum ascendenti et propter aliquam difficultatem

vel impedimentum ei occurrens mox descendenti. Comparatur rursum in lignis viridibus et putridis accendere conanti, qui, cum mox non accenditur, et non videt nisi fumum, vel adeo modicam flammam, quod facile extingui potest, ira commotus destruit quod construxerat, et hinc inde dispergit.

Comparatur etiam tritici, quod seminavit, maturitatem expectare patienter non valenti, neque arborem, in quam plantavit, ut mittat radices in terram, propter moram, periculum et difficultatem, quae videt.

Similis est quoque simiae viridem nucem comedere cupienti, quae, mox ut corticis sentit amaritudinem, non perseverat in comedendo, sed projicit; et ideo ad nuclei dulcedinem non pertingit.

Assimilatur ulterius iste militi pigro; qui, antequam civitas obsessa plene debelletur, taedio victus et labore, discedit.

Vides ergo, Frater, quomodo sic faciens arcem non attingit contemplationis: sicut enim non perseverans neque ignem, neque triticum, neque arborem, neque nuclei gustum poterit obtinere, neque plene civitatem poterit debellare, referendo ista ad praemissa, ita nemo ad contemplationis perfectionem absque forti perseverantia poterit ascendere.

CAPUT LXII.

De multis, quae impediunt, ne contemplativus ad culmen ascendat contemplationis.

Stemus adhuc modicum in uno praedictorum exemplorum, et attendamus illum, qui ad verticem alicujus montis cupit ascendere. Iste enim talis saepe ascendit sine reditu ad montis ima, et si pausare contigerit, non redit ad pedem montis, sed a loco, ubi pausavit, coeptum prosequitur ascensum.

Pariformiter, qui contemplationis perfectionem adipisci desiderat, non debet retrocedere, si contigerit pausare, immo neque debet pausare, quia non progredi retrogredi est. Hujus ergo defectu perseverantiae tam rari inveniuntur, qui perfectionem obtineant contemplationis. Cum enim quidam modicum ascenderint, si quid poenae vel laboris sentiunt, statim pausant et retrocedunt.

Sunt et alii, qui in ascendendo neque ordinem habent neque modum: mox enim unico saltu volunt ad montis summitatem pervenire, non inchoantes ab infimis, ut transeant per medium. Infima autem montis sunt consideratio propriorum peccatorum et defectuum.

Sunt adhuc alii, qui, gravia in humeris suis onera habentes, credunt, se sic onustos ascendere posse: ista onera sunt occupationes circa mundana, et fortis circa ea cogitatio, quae animam plurimum

aggravat, eam ad terrena redire semper compellens. Et si quando se levari contigerit, statim compellitur descendere.

Rursum sunt quidam alii, qui propter quasdam ante eos volantes muscas, inchoatum ascensum deserentes discendunt, et progredi renuunt. Muscae circum volantes sunt vanae cogitationes, ob quas anima coeptum iter nullatenus debet deserere, sed eas manu cujusdam sanctae indignationis procul abigere.

Adhuc sunt, qui praedictas muscas conantur insequi instar puerorum papiliones insequentium.

Ulterius sunt, qui ad latratum canum infernalium mox terrentur, id est, statim ut aliquam turpem tentationem sentiunt, quod coeperant prorsus territi iter dimittunt, vel cum ea certamen assumunt, conantes eam a se propellere, quod tamen fieri non potest, sed citius vincitur, si de ea non curatur, inchoatum iter continuando instar peregrini, qui ad quemlibet latratum canum non sistit pedem, sed concito gressu tanquam non curando iter continuat, et sic silent; quanto enim plus persisteret ad se defendendum, vel ad eos compescendum, tanto amplius latrarent, et sic iter suum impediret.

Praeterea sunt alii, qui non extendunt manum dexteram ad eum, qui in altum eos potest sublevare, imo potius retrahunt appodiantes et confidentes in multitudine divitiarum et virium suarum,

et ideo non est mirum, si hi cito labuntur ad ima. Unde debet contemplativus semper extendere manum suam ad auxilium divinae gratiae, in propriis viribus omnino non confidens, neque illuc, quo tendit, per seipsum praesumens posse pervenire.

Sunt et alii, qui statim putant se esse in summo, cum tamen vere sint ad pedem montis, et ideo ascendere renuunt, propter quod semper retrocedunt.

Alii quoque sunt, qui usque ad summitatem ascendunt, qui tamen continuo efficiuntur inanis gloriae cupidi: videntur enim sibi iter suum bene peregisse, et suam dietam viriliter consummasse, et non curant diligentiam adhibere, qualiter ibi perdurent, unde et statim relabuntur ad ima et non ascendunt ita velociter sicut vellent. Et forte eis Deus nunquam auxilium praestabit, ut illuc, unde ceciderunt, reascendant, hoc exigente eorum superbia, ingratitudine et abusu cognitionis habitae, quod est horribile, et causa nunquam praesumendi, imo se tenendi in profunda humilitate, cum scilicet videt homo, quod ille, qui Deo fuerat tam proximus atque familiaris in collocutione sua, et sicut avicula, quae construxerat sibi nidum intra coelum, postea dejiceretur usque ad infernum sine revocatione.

Deinceps sunt alii, qui, cum se in monte isto modicum aliis altius viderint, caeteros aspernantur, et derident infra illos existentes, qui, ut labantur,

juste deseruntur a Deo, quatenus cadentes, quam modicum a semetipsis valeant, agnoscant.

Sunt qui istum montem non nisi curiositate conscendere volunt, et ut dicere valeant, etiam fuimus ibidem, aut revera, ut aliqua secreta inquirant, aut propter solam suam recreationem et delectationem, aut propter loci eminentis amoenitatem: non autem, ut melius Deo placeant, proximiusque ei serviant, honestius, amplius et magis meritorie: et isti cito amittunt Dei auxilium atque ejus gratiam, aut certe nimis dure, turpiter atque miserabiliter reperiunt se deceptos; putant enim, se esse in monte Dei, cum sint in monte diaboli.

Postremo est aliquos invenire, plusquam dictat ratio festinantes, et suum nitentes praeire ductorem aut velocius, quam vult ille, properantes, quod magna est fatuitas; ductor iste, sicut dictum est, gratia Dei est. Qui ergo non potest aut non dignatur exspectare spatium temporis secundum motus istius gratiae, jure eam perdit, et alia vice pro libito suo eam tam cito non reperiet.

Sunt e regione quidam, qui ad hanc recipiendam gratiam non sunt parati, cum ab ea vocantur et moventur, imo potius refutant, aut aliis negotiis se tradunt, vel certe verbo vel facto dicunt gratiae, ut adhuc modicum eos expectet, et sic ipsa depulsa mox recedit. Oportet ergo nos vigilare semper super custodia cordis nostri ad recipiendum visitationem

divinae gratiae, et moveri secundum ipsius instinctum, neque velocius neque tardius, omni tempore cum profunda humilitate indignos nos judicando, etiam ad montis hujus latus jacere, quanto magis ad ejus apicem ascendere; quanto enim profundius in corde suo se quis humiliaverit, tanto trahetur altius. Quemadmodum rex praepotens, volens honorare militem suum, tanto eum collocat superius, scilicet ut sedeat cum principibus, quanto eum ad hoc plus cernit renitentem et contradicentem, et quanto ipse se profundius humiliat et indignum reputat, tanto rex instantius trahit et ascendere compellit. Super omnia enim displicet Deo praesumptio, neque placet ei modus volentium ad eum effrenate et sine timore, quasi ad suum socium et sibi similem accedere, sed semper debet custodiri sancta et laudabilis verecundia, tremor, pavor et timor cum confidentia suae benignitatis; sine confidentia enim talis timor nimis esset culpabilis et impedimentum ascendendi ad montem contemplationis; esset enim talis timor immoderatus.

CAPUT LXIII.

De quibusdam aliis impedimentis contemplationis.

Dicamus adhuc de quibusdam aliis obstaculis et impedimentis contemplationis. Sunt igitur quidam, qui asinum suum, hoc est corpus proprium, nimis vexant, ita quod anima eo uti non potest.

Alii autem nimis sunt repleti atque onusti, infirmi et dormientes, sive pigri: nimis enim demorati sunt in infirmaria carnalitatis per excessivam comestionem et potationem aut vaniloquium. Tales autem sunt quasi contracti, resoluti, paralytici et dormitantes, ideoque oportet ipsos curari, scilicet ab infimis incipiendo per humilem poenitentiam.

Sed et quidam sunt, qui ascendendo vehementem patiuntur famem aliquando spiritualem verbi divini, et cupiunt post hoc illud audire vel legere. Unde fit, ut in lectione nimis se detineant, recipientes ibi ampliorem, quam recta ratio dictat, refectionem: unde et velocitatis sui ascensus, a qua inceperunt, obliti, non ascendunt secundum quod coeperant. Verum est tamen, talem refectionem interdum esse proficuam et necessariam, et praesertim in principio, quando sobrie sumitur. Semper igitur debet homo considerare suum ascensum in legendo, ut plus quaerat devotionem quam instructionem.

Rursum reperiuntur alii recalcitrantes atque saltantes contra stimulum ipsos perurgentem ad ascendendum, hoc est, qui nimium fugiunt tribulationes.

Praeterea sunt alii, qui non adhuc sufficienter instructi de itinere quaerendo seu interrogando a scientibus, vel de habendo desuper consilium non curant; sed abundantes in sensu proprio confidunt in seipsis, seipsos docere volentes, et ideo saepe aberrant et deficiunt.

Ulterius sunt alii diligenter per studium fervens viam quaerentes, ut de hac sciant loqui et alios docere, licet ibi ipsi non fuerint, loquuntur autem, quia sic audierunt ab aliis, nec nituntur, aliquando per viam quam docent ascendere, et ideo nimirum, si tales in imis maneant semper, non enim itur per eam per sola verba, sed oportet pedes ad opus mittere. Et isti assimilantur illis, qui in praeliis exhortantur et instruunt alios fortiter certare, sed ipsi neque arma tangere volunt : vel sicut illi, qui aliis demonstrant vias, per quas ipsi ob suam imbecillitatem vel pusillanimitatem non possunt ambulare.

Sunt adhuc alii, qui, postquam unam viam arripuerunt, continuo declinant ad aliam, et hoc propter eorum inconstantiam, aut quia putant leviorem aut delectabiliorem se inventuros, unde parum vel nihil proficiunt, sicut canes cervos insequentes nullum venantur, si modo post unum, modo post alium currant, sed oportet, ut vestigia primi insequantur, et circa aliquem alium non occupentur, ut canes in arte venandi bene instructi agere consueverunt.

Alii vero, seipsos et hujus viae pericula non attendentes, imprudenter et incaute pedes ponunt, et ideo a summis ad ima ruinas patiuntur.

Alii autem, cum ascendunt, retro aspiciunt vel inferius, et cum aliquis eos ad descendendum invitat, mox totum derelinquunt; qui tanto efficiuntur inhabiles, quanto diutius inferius detinentur, et

inde difficiliùs et gravius reascendunt, quia mundana conversatio in loquendo, vel aliquid aliud mundanum exercendo, non modicum impedit vel retardat, et in talibus cor suum figens, et non velociter resiliens, et citius discedens, ut contineret ascensum suum, magnum sibi parat impedimentum, ideoque non oportet in istis metam facere, nisi quantum necessitas deposcit, et cum corpus fuerit inferius, saltem corda sint sursum, quod tamen his, qui non sunt experti, difficile est, quia neque anchoram cordis fixam habent in monte, eo quod desunt eis chordae bonae consuetudinis, quibus alligari habet cor.

Sunt praeterea, qui cum ascenderint, nunquam putant se inde recessuros, sed illic persistere tanquam jure haereditario; sed in suo casu deorsum fragilitatem propriam cognoscunt, et tribulantur atque discunt, quod divina gratia illic eos collocavit et tenuit, quamdiu sibi placuit, et si in alto eos contigerit esse, per humilitatem semper timent se casuros, cum autem se inferius esse vident, hoc aequo animo portantes sperent, se per divinam misericordiam iterum ascensuros; oportet enim, ut homo non solum immobiliter et constanter se habeat in adversitate corporali, sed etiam in spirituali, et multo amplius, scilicet in tentationibus durisque mentis afflictionibus, qui sunt absque consolatione aliqua earum, quas habere consueverat vel desiderat.

Postremo sunt aliqui, qui ascendendo nimias et excessivas faciunt expensas, puta per lacrymas et corporis assiduas afflictiones, ita ut ea, ad quae tenentur, nequeant explere: et ideo misericors Dominus misericorditer se habet cum istis, interdum permittens eos decidere et labi inferius, ut ea, quae sunt necessaria, peragere non valeant.

Ista sunt, quae impediunt ascensum ad montem contemplationis. Alia sunt innumerabilia impedimenta, sed tamen ad praedicta reduci possunt, ad quae superanda et vitanda necessaria est fortis perseverantia cum gradibus supradictis, scilicet humili patientia locoque secreto et silentio.

CAPUT LXIV.

Quomodo quidam deficiunt in forti perseverantia et ideo modicum in contemplatione proficiunt.

Plures sunt non bene cauti circa perseverantiae fortitudinem et circa contemplationis fructum, et ideo ad ejus perfectionem non possunt pertingere: non enim curant orationi vacare vel meditationi, nisi se ad ista persenserint devotione affectos, et in eis gustaverint aliquam spiritualem dulcedinem; videtur enim oratio vel meditatio eis nihil prodesse, si devotionis affectum non senserint. Sed isti similes sunt illi, qui nimio frigore cruciatur, et non vult ad ignem accedere, nisi prius calescat; aut illi, qui fame vexatur, et renuit cibum quaerere, nisi prius

fuerit saturatus. Cur enim quis se tradit orationi seu meditationi, nisi ut igne divini amoris calefiat, vel ut donis seu Dei gratia saturetur? Errant autem vel deficiunt isti in hoc, quia se putant tempus perdere, si orantes vel meditantes mox devotionis imbre non irrigantur. Ad quod dicit Gerson, quod, si ipsi nituntur et laborant, quantum in se est, habere devotionem, et assidue contra suas cogitationes certamen gerunt, quia eis multum displicent, eo quod habere eos pacem non permittunt, hi saepe majus reportant meritum, quam si eis statim sine tali conflictu devotio adveniret. Ratio est, quia militant et serviunt Deo propriis sumptibus et cum majori poena atque labore. Verum est tamen, quod volens seipsum exercere oportet, ut habeat ad hoc magnum temporis spatium, rejecto a se omni onere occupationum tam ad se quam ad alios pertinentium, seque ad permanendum per duas vel tres horas in uno loco fixum cogat, sive consolatio sequatur sive non, ad quam tamen habendam assidue laborare debet, cumque se nimio taedio affectum senserit; sibiipsi dicat, quod adhuc expectet per mediam horam vel integram faciendo poenitentiam suam, expectans divinae gratiae largitatem, post horam vero elapsam adhuc se commoneat ad persistendum alia hora. Et saepe in dimidiae horae parte extrema talis in sua contemplatione amplius proficiet, quam alius decem diebus aut certe in uno mense. Et si a casu in suo

regressu reperit se quasi refutatum, sic scilicet, quod eleëmosyna ei denegetur, puta quod non consequatur gratiam devotionis : oportet, ut humiliter se convertat ad Dominum confitendo se indignum tanta gratia, et quod potius meretur flagellari et affligi, quam hujusmodi consolationibus perfrui, et dicat :

O Domine, Deus totius consolationis, laus et gloria tibi sint semper, mihi autem, ut dignum est et justum, confusio, nisi oppositum mihi proveniat de tua misericordia.

Per talem modum vincet Deum, faciens ei sacrificium de cordis sui duritia. Et certe Deus non obliviscetur misereri ejus, suam ei conferens misericordiam, cum cognoverit horam secundum suum beneplacitum opportunam. Neque debet quis in lacrymis et devotione ad suam consolationem hujusmodi consolationes vehementer affectare ; sed ut per eas ardentiori amore Deo adhaereat. Si igitur magis placet ei, quod pro tunc ei famulemur sine hujusmodi consolationibus, illud idem debet nobis placere, et debemus dicere :

O Domine, Deus meus omnipotens, optime per te mecum agitur ; si praemium meum a te reservetur mihi in alia vita, hoc unum suppliciter oro, ut mihi ita non irascaris, quod tuam amittam gratiam : de caetero fiat voluntas tua.

Si vero quisquam nostrum optatam devotionem fuerit assecutus, solicitus sit, ut omnipotenti Deo

gratias referat, orans instantius, ut opus plantationis suae in eo coeptum augmentet et confirmet, ita quod tale quid hic non conferat ei ut praemium, sed in futurum reservet ei praebendam integram.

CAPUT LXV.

Qualis sit cognitio, quam contemplativus hic habet de Deo.

Sufficere debet viro contemplativo, quod clare se sperat videre Deum in patria; in praesenti autem exilio sufficiat ei credere, eum esse suum Creatorem, Redemptorem, Gubernatorem et Remuneratorem, et sic de aliis dignitatibus, de quibus per fidem certi sumus, nec appetat hic videre clare divinam naturam.

Quocirca advertere debet contemplativus, quod secundum divinum Dionysium, quantumcunque contempletur alte Deum, et videatur sibi aliqua nova intueri, si tale quid quod cernit, quomodocumque videtur esse simile alicui rei hujus mundi, procul dubio credat, se non clara visione videre Deum; et idem judicium est de Angelis. Deus namque non est mole magnus, nec aliquo colore affectus, puta albo, nigro, rufo, flavo, aut caeruleo, neque Angelus. Verum est tamen, quod bene cognoscitur Deus hic per alium modum verbis vel scriptis inexplicabilem: nisi quod illi Deum sic cognoscentes sciunt quod vident: sentientes in anima sua quasi

quemdam dulcorem, repletionem, saporem, seu melodiam, quae sentimenta nullatenus explicare valent. Quippe quemadmodum intra nos aliquando sentimus bene ipsum amorem vel gaudium quo afficimur, tamen non possumus dicere, quod sint rotunda aut quadrata seu alba vel nigra vel alicujus alterius coloris, eo quod non sunt corporea : ita nemo posset hujusmodi spiritualia sentimenta alteri exponere, si ea ipse non praegustasset.

Non tamen dico, quod non posset de Deo etiam hic concipi, quid sit quantum ad assumptam humanitatem, quia bene possumus imaginari, quare nostram assumpserit naturam. Et sic, quod de Deo praediximus, intelligendum est quantum ad divinam naturam.

Et si anima esset multum assuefacta in assidua contemplatione per fortem et jugem meditationem, facile elevaretur supra se et inveniret ibi pulchras contemplationes sine numero, et esset ei quasi quidam portus et refugium contra universas tribulationes et fluctuationes et amaritudines hujus maris tam spatiosi, id est, hujus mundi.

CAPUT LXVI.

Quomodo tribus modis Deus per gratiam habitat in anima.

In superioribus simpliciter locuti sumus de materiis contemplationis, alios subtiliores contemplandi

modos peritioribus et magis eruditis relinquentes, et ideo de hoc nos expedientes: nunc postremo exponemus, quomodo trifariam habitat Deus in anima per gratiam.

Primo: per justificationem, absque hoc quod ipsa anima habeat de hoc aliquod sentimentum. Et quamvis non habeat sentimentum de hoc, est tamen Deo accepta.

Secundo: per aliquam spiritualem consolationem seu sentimentum, sicut hi, qui in sua contemplatione recipiunt aut sentiunt varios spiritualium gaudiorum seu consolationum modos. Nam interdum videtur sibi, quod resolvuntur in quamdam spiritualem dulcedinem, ita quod omnia, quae vident et cogitant, judicant esse plena ineffabili dulcedine. Nonnunquam habent quamdam securitatem humilitate plenam, qua mediante ipsi sibiipsis vilescunt, recipientes duntaxat consolationem in his, quae sunt secundum Deum et placent Deo. Nam quotiescunque quis placet sibiipsi et de seipso gaudet, vere sciat, se vere humilitatis esse expertem, et consolationes, quae exinde oriuntur, non esse a Deo. Vera humilitas semper conjungitur consolationibus bonis et divinis, et facit, ut homo cognoscat suam vilitatem et suos defectus, et ideo ipse sibi vilescit, et in oculis cordis sui abominabilis videtur, in seipso plus comprehendens quam totus mundus, et censet, Deum tantae esse excellentiae, tantaeque majesta-

tis, ut totum suum residuum videatur ei quasi nihil esse omnino, nisi in quantum in talibus rebus Deum speculamur. Aliquando anima sentit intra seipsam quamdam spiritualem ebrietatem, eam in divinas laudes et ad sancta devota suspiria commoventem, ita ut interius non se valeat continere, quin exterius per aliqua signa pandat. Nonnunquam videtur ei, quod omnia sunt plena claritate divina, et quod universa glorificant Deum.

Tertio: habitat Deus in anima per quamdam unionem, sicut in beatissimo Apostolo Paulo et in aliis excellentissimis contemplativis, de quo loqui me indignum reputo, illud magnis Doctoribus relinquens: nostrae ruditati sufficiant, quae dicta sunt.

CAPUT LXVII.

Quod omnes tenentur se extendere ad perfectionem sub poena damni praesentis et futuri, et praecipue Religiosi.

Vox multorum est: sufficit mihi vita communis; si cum infimis salvari potero, satis est; nolo merita Apostolorum; nolo per summa volare; contentus sum incedere per planiora. Sed viderint hi, quod jam imperfectio est, nolle esse perfectum, ut dicit Gerson in sua *mystica theologia: in via enim Dei non progredi retrogredi est.* Damnatur insuper servus piger, qui talentum servare contentus illud in fenus non tradidit. Faciamus hoc perspicuum in exemplo familiari. Habet aliquis praepotens et nobilis pater-

familias plures filios, quemlibet aptissimum ad ampliandum rem familiarem industria sua; unus illorum aliis laborantibus sedet in domo piger et iners, nihil curans, dum modo nihil sordide vivat; nihil altum, nihil praeclarum vel dignum ingenio suo aut paterna nobilitate recogitet; dicit, sufficere sibi bona jam habita et qualicunque vita uti: evocat autem pater eum ad actus sublimiores et arduos, monet, stimulat: si hic filius non obaudit neque obedit, liquet, quia odiosus erit patri. Sic similiter ponitur apud Patrem coelestem his, quos trahit ad charismata meliora et ad actus diviniores, dum torpescunt haerentes infimis, neque ad perfectionem semetipsos extendentes. Quod tamen intelligendum est de illis, qui nullo statu vel officio humiliori sic alligati tenentur, quod absque praecepti transgressione nequeant ad altiora conscendere. Et his sufficit; altissimum reputari debet in eis, quod propter divinae jussionis obedientiam in illo statu tenentur astricti, quamvis ad perfectionem non se extendant contemplationis.

Animadvertendum denique est, quod, et si Maria honorabiliter cum Martha poterat hospiti Christo ministrare, collaudavit eam nihilominus Christus, quod uni intenta optimam partem elegerit. Itaque maledictus, qui partem suam, si aliter liceret facere, facit deteriorem.

Ex praemissis liquido apparet, quod, cum vita

contemplativa, sicut ostendunt Theologi, sit perfectior quàm activa, quilibet ad contemplationem idoneus, non praealligatus actioni obedientiae necessitate, potest ad illam libenter se tradere, dimissis operibus vitae activae. Unde dicit Augustinus: Otium sanctum quaerit charitas, negotium solicitudinis suscipit necessitas charitatis, quam sarcinam si nullus imponit, contemplationi vacandum est, quasi dicat: quod si negotium, id est actionem charitatis, nemo imponit, scilicet Superioris jussione vel evidenti necessitate, debemus contemplationi vacare. Neque opponat quis facultatem, quam haberet in vita activà proficiendi, et condemnationem suam, si talentum abscinderit, in quo posset negotiari praedicando, vel pauperibus ministrando, quoniam abunde proficit ecclesiae comtemplativus, obsequens Deo corde vel intellectu, ubi alii de manibus, ore vel pedibus subserviunt. Qua de re multi sunt, apud quos damnabilis judicanda est omissio contemplationis inquirendae, quemadmodum hi, qui sunt positi in schola religionis, quae est schola devotionis, orationis et fletuum. Quales insuper convenit esse Ecclesiasticos, qui labores populorum in otio possident, ut custodiant justificationes Domini, et legem ejus exquirant: quales demum plures inveniuntur tam viri quam feminae de saeculo, quibus sufficiens otium, instructio et ingenium suppetunt, ut se totos in Deum convertant et rapiant. Saltem habeant fidem, spem

et charitatem ; non enim requiritur major instructio ad hoc , ut secundum totum suum affectum valeant in Deum ferri.

CAPUT LXVIII.

Quomodo in certis casibus debet vir contemplativus de alto contemplationis descendere , et ad tempus sua spiritualia exercitia interrumpere.

Duobus modis debet contemplativus sua praetermittere contemplandi exercitia , et descendere de monte contemplationis , scilicet ad seipsum et ad proximum. Ad seipsum debet tripliciter descendere contemplator.

Primo , cum quis in altiori gradu constitutus descendit interdum , ut se perfectius in inferiori gradu exerceat, ne semper supra ascendens negligens amittat quod inferius jam acquisierat. Neque enim quis in supradictis exercitiis ad anteriora sic se debet extendere , ut non sit ei opus penitus ad posteriora respicere : sed ita debet in anteriora tendere , et de virtute in virtutem procedere , ut nequaquam negligat gradus , ad quos devenit , vel per quem ascendit , sed summopere studeat eos custodire : v. g. Per timorem primo fuisti compunctus de peccatis, per timorem et meditationem mortis et judicii et poenarum infernalium , et alia multa bona egisti in *via purgativa*. Deinde venisti ad spem per considerationem divinorum beneficiorum in *via illuminativa*. De-

mum ad unionem cum Deo per seraphicum et ardentem amorem in *via unitiva*. Nunquid frater, quia ascendisti ad talem unionem, debes timorem et meditationes mortis et judicii prorsus deserere? Absit. Immo interdum debes descendere ad attente considerandum mundi hujus vanitatem, vitae tuae brevitatem, infernalium poenarum acerbitatem, ut timeas deorsum descendere, et tali timore alliciaris ad coelestia, et quasi quodam stimulo compellaris ascendere; et sic semper in tuis exercitiis per spem et charitatem ascendas, ut ad timorem descendas, donec in te charitas perficiatur, qua foras timor mittatur: et ne forte decidas in praesumptionem et securitatem, et torpescas. Et per hunc modum viri sancti ascendunt usque ad coelos, scilicet per spei et charitatis affectum et desiderium, et descendunt usque ad abyssos per poenarum inferni diligentem considerationem.

Secundo modo debes ad teipsum descendere, scilicet ad exterioris hominis in moribus et gestibus debitam compositionem et ordinationem, ut interior devotio et sanctitas tua in exterioribus elucescat; sic enim mores exteriores regere et nosmetipsos circumspicere debemus, quatenus cunctis imitabiles et amabiles nosipsos exhibeamus. Hoc autem optime explebimus, si *tria* in exterioribus moribus observare studuerimus. *Primo*, ut mores nostri sint maturi. *Secundo*, ut sint humiles. *Tertio*, ut sint be-

nigni. Maturitas namque nos aliis exemplares reddit: humilitas nos custodit: benignitas universis amabiles facit.

Tertio modo debemus descendere ad nosipsos, scilicet ad faciendum aliquod corporale seu manuale opus. Ita enim debemus spiritualia exercitia ordinare, ut quotidie in opere manuum suis et certis temporibus nosipsos exerceamus, et suis rursum temporibus in spiritualibus exercitiis proficiamus: quamvis manibus operantes illis vacare possimus orando, meditando, ed ad timorem et alias spirituales et virtuosas affectiones nosmetipsos excitando. Hoc sancti Patres nostri pro regula habuerunt, ut quanto fidelius ad opus manuum se conferrent, tanto ad altiorem puritatis et charitatis gradum sperarent se perventuros. Itaque homines fragiles cum simus, non putemus nos esse Angelos, qui semper utuntur cibo spirituali, quem non ignoramus, et velimus semper spiritualibus vacare exercitiis, sed certis temporibus nosipsos operi manuum aptemus multiplici ratione.

Prima est, ne taedio victi, omnino spiritualia exercitia relinquamus. Neque reputemus nos sanctiores et spiritualiores, quam fuit ille magnus Antonius, qui, nisi talem exercitii spiritualis et operis manualis vicissitudinem ab Angelo didicisset, taedio victus, ad saeculum rediisset. Ideo vult Cassianus, quod, qui non est contentus, quotidie aliquid manibus sperari, non potest in cella finaliter perseverare.

Secunda est : quamvis enim ad modicum illa manualia opera a contemplatione nos retrahant, postea tamen valentiores et ardentiores ad eam nos reddunt: non enim possumus cum concupiscentiis ascendere, immo illae ascensum impediunt, et ideo has concupiscentias oportet nos vincere, et praecipue opere manuali ; in desiderio est enim omnis otiosus. Sic ergo saepe opus manuum deservit spiritualibus exercitiis, in quantum impedimenta removet ascendendi per contemplationem.

Tertia ratio est : cor enim nostrum est valde instabile, et hinc inde velut navicula in fluctibus maris fluctuans quatitur variis meditationibus et affectionibus. Igitur, ut dicit Cassianus, cor tuum velut quadam ancora te decet figere pondere, scilicet et occupatione alicujus operis manualis.

Quarta est: quoniam plures aditus tentandi inimicus in nobis reperit otiosis quam occupatis; siquidem occupatus uno daemone tentatur, otiosus vero innumeris daemonibus devastatur. Propter has rationes et plures alias, quas ob vitandam prolixitatem omittere volui, sancti Patres, et praecipue in Aegypto, tam fideliter manibus laboraverunt ; et ideo tam sublimiter a Sanctis extolluntur. Ne autem a spiritualibus exercitiis longe discedamus, ea debemus magis opera corporalia, quantum in nobis est, eligere, quae cum spiritualibus videntur majorem convenientiam habere, sicut sanctos libros scribere, quod

minus a spiritualibus impedit, et est spiritualiter magis fructuosum.

Debemus igitur fideliter manibus operari non sicut saeculares, qui recipiunt solum mercedem transeuntem: nos autem non solum temporalem mercedem, sed immarcescibilem recipiemus coronam in coelis.

Attende, quod sancti Angeli laborantibus pastoribus Christum natum annunciaverunt specialiter. Non tamen simus in laboribus nimii, sive importuni: sed moderati et discreti, silentium praecipue cum laboramus custodientes, silentium enim, in quo juxta Prophetam est fortitudo nostra: et si ubique et semper est observandum, nisi necessitas vel utilitas cogat vel suadeat, maxime tamen in opere manuali, juxta illud Apostoli: *Obsecramus vos in Domino Jesu, ut cum silentio panem vestrum manducetis.*

Similiter necesse est saepius propter proximum nostram interrumpere contemplationem ad tempus, et hoc *tripliciter*, scilicet propter *superiorem*, propter *aequalem*, et propter *inferiorem*. Propter *superiorem* quidem: quia quamvis, quantum in nobis est, semper appetamus vacare spiritualibus exercitiis, scilicet vel cum Lazaro peccata nostra deflere et compunctionem ex memoria peccatorum vel extremi judicii in nobis excitare, vel cum Maria ad pedes dominicos sedere, id est, in vita et passione Christi mentaliter nos exercitare, vel quovis magno

alio exercitio spirituali: si tamen venit Superior et vocat nos, jubet deserere contemplationem, statim dimissis omnibus est obediendum, et debemus nosipsos ponere ad pedes Vicarii Domini, id est Superioris, dicentes: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Paratum: ut ad tuum imperium contemplationi vacem. Paratum: cum jubes, ut exterioribus ministrem. Hoc non solum ad jussionem Superioris facere obligamur, sed etiam nonnunquam ad exhortationem fratris ex charitate: omnia enim exercitia sua sancti Patres libentius postposuerunt, ut obedientiam inviolabiliter servare possent, atque hoc super omnia reputabant, si non suam sed alterius implerent voluntatem. Et quanquam obedientia praecepti vel necessitatis est magis necessaria: noli tamen discutere, si teneris vel non, quia saepe obedientia charitatis est magis meritoria, et charitatem auget devote impleta.

Secundo propter *aequalem* licet interdum spiritualia exercitia dimittere, scilicet ut ei subveniamus, moti compassione, pietate, auxilio et consilio, scilicet corporaliter afflictos juvando et eis succurrendo, et multo magis, si viderimus aliquos spiritualiter afflictos; debemus enim eis auxiliari quantum possumus admonendo, corripiendo et attrahendo, in tribulationibus et tentationibus consulendo et confortando. Nisi enim Paulus de tertio coelo descendisset et de alto statu mentis suae infirmioribus se

inclinasset, neminem attraxisset; sed descendit, factus omnia omnibus. Et carnalibus praedicabat quidem Jesum et hunc crucifixum, spiritualibus autem spiritualia comparabat. Similiter et nos debemus esse omnibus omnia, singulis succurrentes, prout necessitas exigit, maxime, si viderimus aliquos a Christi jugo suberrare per aliquod mortale peccatum, attrahendo, admonendo et corripiendo. Neque dicas in corde tuo: sufficit mihi salvatio mea: pro me volo esse solicitus, non pro alio. Neque dicas: Nunquid ego superior ejus sum, aut ejus custos constitutus? Ecce talem cogitationem non gignit zelus Dei. Debet igitur proximo succurrere: si corporaliter eget, ei opem ferendo corporalibus eleëmosynis; si autem spiritualiter, satage pro viribus ei spirituale auxilium ferre, fundendo preces pro eo, consulendo, instruendo et dirigendo maxime in tentationibus et spiritualibus exercitiis. Sed vide, ne alios doceas, quod ipse nescias: melius est enim humiliter confiteri ignorantiam tuam, quam praesumptuose velle docere. Sit tamen consilium tuum divinae Scripturae consentaneum semper. Ea autem, quae in consilio recipis, vel de quibus cum aliis consulendo percipis, si secreta fuerint, cave ne publices, maxime de tentationibus aliorum: inde enim saepe pericula veniunt. In consiliis etiam dandis cave ne propriam sequaris passionem et inclinationem, nam illa pervertit judicium, et zelus sapere nescit. Rursum, au-

tequam consilium impendas, maxime in rebus arduis, diu deliberato, et non quod prius occurrerit edicito, sed tracta apud te, submisso consilio tuo semper sentire aliorum, ne pertinax inveniaris, et velis tu magis consentire humilibus, quam tibi consentiri, unde tu nullius consilium debes vilipendere; Deus enim saepe revelat parvulis, quod abscondit a sapientibus: omnium consilia attendas: non tamen suscipias secundum illud Apostoli: *Omnia probate, quod bonum est tenete.*

Tertio debemus ab alto contemplationis ad proximum inferiorem descendere, ut scilicet, cum quis habet curam alios regendi, quales sunt Praelati, qui saepe a contemplatione necesse habent cessare, ut subditorum custodiae et disciplinae intendant. Custodiae quidem, ut conserventur stantes qui jam digne conversantur: disciplinae, ut corrigantur errantes et minus ordinate conversantes: alias certe Deus sanguinem animarum subditarum de manibus Praelatorum requiret, et nisi frater minimus, quantum in ipsis est, per eos adductus fuerit, faciem Joseph, hoc est Christi veri Salvatoris, non videbunt. Vide hic, quam periculosus est status superior, quo necesse est, ut homo seipsum deserat; nam saepe, dum negligit, perdit: nam dum homo multum foris occupatur et interius otiatur, nonnunquam exercitia interiora negligit, et ad cor durum descendit, et insensibilis fit, solum exteriora sentiens et spiritualia

non degustans, sicut bene ostendit B. Bernardus *in libro de consideratione*. Igitur consilio Sanctorum, quantum in te est, semper locum superiorem et nimiam occupationem exteriorem devita: salva semper humili et prompta obedientia. Cum vero quis cogitur occupationibus exterioribus deservire, debet valde solicite, quandocumque potest vel tempus habuerit, ad intima recurrere, et spiritualibus exercitiis vacare, ne, ut dictum est, insensibilis efficiatur. Unde B. Gregorius: Sancti, inquit, viri, qui exterioribus ministeriis officii necessitate deservire coguntur, studiose semper ad cordis secreta refugiunt, ibique cogitationis intimae cacumen ascendunt et legem Domini quasi in monte recipiunt, dum postpositis tumultibus actionum suarum temporalium, in contemplationis vertice supernae voluntatis sententiam perscrutantur; ut enim in exterioribus officiis inoffense deserviant, ad cordis secreta incessabiliter recurrere curant.

CAPUT LXIX.

De aliquibus doctrinis, quas vir devotus observare debet circa ea, quae dicta sunt; et ponitur etiam hujus operis conclusio.

Ubi auxiliante Deo tractavimus, qualiter devotus vir per exercitium orationis, meditationis et contemplationis debeat animam suam Deo unire secundum *tres vias*, scilicet *purgativam*, *illuminativam* et

unitivam, ad conclusionem hujus operis, quanquam superius aliquid saltem ex parte dictum sit, decrevimus ponere aliqua documenta observanda circa supradicta. Quae ut facilius corde retineri possint, disponemus ea secundum ordinem alphabeti, divisa per paragraphos, et cuilibet paragrapho praeponenda est haec praepositio: De

Abdicatione sive *abscissione*. Qui assidue cupit meditationi vacare, abdicare a se debet omnem concupiscentiam sive appetitum honoris, divitiarum, deliciarum et occupationum circa exteriora; harum enim rerum phantasmata multum mentem distrahunt.

Bona vita. Debet virtuose vivere, quia in malevolam animam non introibit sapientiae spiritus, neque spiritus meditationis.

Constante fiducia ad amatum. Quod non facile discedat ab amore dilecti propter supervenientes tentationes. Conatur enim diabolus variis tentationibus virum devotum terrere, et ab exercitio meditationis impedire. Idcirco dicere debes: Ego confido in eo, qui dixit: Fili mi, da mihi cor tuum, qui non mortem, sed salvationem cupit peccatorum: nihil durum aut turbulentum de tuo cogites amato, sed potius dic illud Job: *Et si me occiderit, in ipso sperabo.*

Dispositione corporali. Cum fueris solus, poteris uti diversis caerimoniis in dispositione membrorum: nunc elevans manus sicut Aaron: nunc flectens ge-

nua sicut Salomon: nonnunquam in faciem tuam cadens, et mox sine mora surgens manendo flexis genibus, sicut Christus iu monte olivarum: sedens quoque, sicut Maria ad pedes Domini: extendens rursus manus ad modum crucis, sicut Christus Dominus in cruce: interdum defigens oculos in terra, sicut Publicanus, aliquando elevans in coelum, sicut Apostoli in ascensione Domini. Itaque per hanc exteriorem varietatem caerimoniarum diversi in animo generantus affectus. *Incipientes* siquidem debent flexis genibus orare et oculis in terram defixis, vel expansis brachiis in effigiem crucis, vel faciendo plures prostrationes. *Proficientes* debent orare genuflexi, manus et oculos sursum extollentes. *Perfecti* stantes erecti supra pedes, oculis in coelum elevatis cum desideriis et suspiriis intimis. *Contemplativi* jam super se levati sedentes ad pedes Domini. Verumtatem in Conventu ne sis singularis, sed cum se inclinantibus te inclina, exhibens Domino filialem reverentiam, sicut Patri benignissimo; cum genua flectentibus genua flecte, impendens Deo reverentiam, sicut servus Domino; cum cadentibus in terram super facies suas cade, recognoscens Deum ut Judicem, et teipsum ut reum, et quod in pulverem redigendus es.

Exercitiis diversis. Debes tuas actiones diversificare secundum illud: Modo lege, modo ora, modo ferventer labora, et sic erit hora brevis, laborque

fiet levis. Si velles semper idem agere, minus proficeres, teque devastares.

Fine meditationis. Finis meditationis, orationis et contemplationis tuae non sit proprium commodum, non evasio poenarum, non aliquod lucrum vel coeleste praemium vel aliqua spiritualis dulcedo: talis enim amor esset mercenarius; sed pares in corde tuo habitaculum Deo, et des locum gratiae, et ut facias voluntatem ejus, cujus deliciae sunt esse cum filiis hominum, qui multum delectatur de nostra salute. Ad hunc enim finem anima humana est creata, scilicet ut cordialiter et amorose uniatur suo dulcissimo Creatori in hac vita per orationem, meditationem et contemplationem, et in alia per perpetuam fruitionem. Et ut breviter dicam: debes in omnibus tuis spiritualibus exercitiis quaerere gloriam Dei, honorem Sanctorum, utilitatem Ecclesiae, salutem tuam, omnia referendo in Dei gloriam, secundum illud Apostoli: *Sive comedatis, sive bibatis, vel aliquid aliud faciatis, omnia in gloriam Dei facite.*

Gratitudine gratiae. Si aliquod bonum in te recognoscis, da gloriam Deo, et gratias ei impende, et noli superbire; non enim est volentis neque currentis, sed Dei miserentis: noli inflari, quia gratia meditationis non solum bonis, sed etiam malis aliquando conceditur.

Abundantia punctorum. Debes secundum Gersonem abundantiam punctorum habere, quibus, cum

incipis, possis amorose inflammari, de quibus jam supra tractavimus.

Intimitate. Debes semper, quocunque pergis, dilectum tuum sic cogitare, ac si ante oculos haberes: modo in praesepio, modo in Aegypto, nunc crucifixum etc., in corde tuo intimis jubilationibus eum laudando, dulciter et affabiliter ei alloquendo, necessitates tuas ei proponendo, et auxilium postulando.

Charitate. Qualem vis se tibi exhibeat Deus, scilicet benignum et misericordem etc., talem tu te exhibeas proximo, neminem spernas: et sic eris amicus Dei, qui nullum abhorruit, neminem despexit. Amicorum autem idem est velle et nolle. Vel aliter: Quia facile frigescimus, ideo oportet, ut ignem quaeramus charitatis per gemitum orationis, per meditationem dominicae passionis, per dolorem compassionis, per desiderium cum eo unionis, secundum quod supra diximus in *via unitiva:* O Domine, quando te diligam etc.

Labore. Oportet te laborare, et non immerito: quia in omnibus officiis graviora sunt initia, postea tamen consuetudine alleviatur onus. Ecce quantos agricolae perferunt labores, ut fructus terrae percipiant, mercatores mare transmeant, multis se periculis exponentes milites in bello vulnera recipiunt. Et haec omnia sustinent propter res transitorias: multo igitur magis debes tu propter bona aeterna laborare.

Moderamine, scilicet *actionum per discretionem*. Debes in omnibus tenere medium: non sis nimis fervens, neque tepidus, non nimium remissus, nec rursum nimium inquietus secundum illud: Omnibus modum adde: qui est pulchra virtus valde.

Naturali complexione. Attende diligenter, quid est quod tuae naturali inclinationi est conformius; quibusdam enim multum prodest esse diutius in oratione, quibusdam in meditatione, quidam facilius ad eam trahuntur ex judicio rationis, quidam ex consideratione divinorum beneficiorum, quidam sunt aptiores ad vitam activam, quidam ad contemplativam. Rursum circa sumptionem cibi et potus debes advertere naturam tuae complexionis et de utroque moderate sumere; nam uni est nimium, quod alteri parum: idcirco vide, ne cor tuum gravetur crapula et ebrietate.

Ordine. Ut scilicet incipias a *via purgativa*, ut primo laveris et munderis, deinde per *illuminativam* illustreris, antequam per *unitivam* dilecto uniaris; non enim decet lutosum et sordidum, priusquam lavetur, ad osculum regis accedere; ne incedas super tectum, antequam super terram discas incedere.

Promptitudine. Ut in victu sic te habeas et in somno, quod semper sis promptus cor sursum levare, ut in te verificetur illud: *Sursum corda. Habemus ad Dominum*, et dicere valeas: *Deus, Deus*

meus, ad te de luce vigilo. Esto igitur ad vigilandum paratus et voluntarius atque discretus.

Quiete. Ut fugias omnia, quae mentem distrahunt, quiescens in pace Domini, nisi officio vel obedientia seu obligatione circa aliquam exteriorem occupationem sis astrictus; fuge tamen judicia et suspiciones, quia valde cor inquietum reddunt. Si autem in te insurgunt cogitationes suspicandi, projice eas a te nihil determinare judicans, sed dic: Qui judicat nos, Dominus est. In meliorem partem interpretare, quae ambigua sunt. Si quis autem ceciderit, comparere ei dicens: Si illa tentatio in me venisset, profundius forsan cecidissem.

Recollectione. Saepe te recolligere satage ab infimis ad superna, a temporalibus ad aeterna, ab exterioribus ad interna, a vanis ad sempiterna. Ne cupias vanitates aut fabulas audire, sed dic: *Vidi cuncta, quae erant sub sole, et ecce omnia vanitas,* et solus dilectus meus bonus, solus amabilis, speciosus et mihi sufficientissimus.

Servitio Sanctorum. Debes habere devotionem ad aliquos Sanctos, quibus quotidie aliqua impendas servitia, ut ante conspectum Dei semper pro te intercedere dignentur: praesertim ad Dominam nostram, ad Angelum custodem, ad aliquem Apostolorum, Martyrum, Virginum, seu Confessorum, vel ad plures, ut pro te orent.

Totali subjectione. Ut te totum subjicias divinae vo-

luntati, dicens Domino: Piissime Domine mi Jesu Christe, sicut tu scis et vis, ita fac mecum. Et si tibi gratiam orandi vel meditandi seu contemplandi contulerit, cum timore recipe: si autem non praestiterit, patienter sustine; sis contentus omnibus sine murmuratione, quae erga te ipse fecerit, et ita sis unus cum eo Spiritus, ut nihil nisi Christum crucifixum cogites.

Ulteriori tendentia per quietem contemplationis. Si es religiosus, ut dicit Gerson, intendere obligaris ad obtinendam quietem contemplationis, quamvis vix in fine vitae tuae valeas eam comprehendere; hoc siquidem requirit religionis status; ad milites pertinet miserabiles personas defendere; agricolae est terram excolere; religiosi vero contemplationi insistere. Et ut dicit Bonaventura, ubi desinis una, inde alia die inchoandum est, ut facias sicut qui vult aliquem montem altum ascendere, qui cum vult pausare, non redit retro ad primum locum unde coeperat, sed in loco, in quo se invenerit, requiescit, et resumptis viribus illinc coeptum prosequitur ascensum. Et ideo parum vel nihil in contemplatione proficimus, quia quod hodie difficulter gratia Dei adjuti adepti sumus, cras intendendo levitati et fabulis vel ludis amittimus. Unde relicto montis ascensu, descendimus ad vallem non frequentantes contemplationem.

Christo. Nihil Christo praeponas, deprecans eum,

ut dignetur esse adjutor, protector et ductor tuus et finis tui itineris.

Finitur praesens tractatus, qui dicitur *Exercitatorium vitae spiritualis*. In quo si quis legendo, meditando, orando, seu contemplando accurate se exercitaverit, facile et in brevi, ope divinae gratiae subvectus, quodam seraphico amore adhaerebit Domino, et tandem poterit securus, ut sui laboris donativum, vitam aeternam sperare.

Compilatus fuit Tractatus iste in Monasterio B. Mariae de Monte Sèrrato. Anno Domini MD. Idibus Novembris.

DIRECTORIUM

HORARUM CANONICARUM,

IN QUO RELIGIOSUS INSTRUITUR,

QUOMODO TAM IN NOCTURNA QUAM IN DIURNA PSALMODIA
SESE HABERE DEBEAT,
UT ILLAM DEBITA CUM ATTENTIONE ET REVERENTIA
PERFICIAT.

CAPUT I

Quod religiosus magnopere debet esse solicitus circa divinum officium.

In secundo libro Paralipomenon c. 29 scribitur : *Filii mei nolite negligere, vos elegit Dominus, ut stetis coram eo, et ministretis illi, colatisque eum.* Quia igitur Deus elegit religiosum in suum ministrum, ut colat et serviat ei, oportet ut sciat, qualiter ei serviendum est. Nam (ut ait Gerson) nihil ita primò et praecipue convenit religioso, sicut digne et studiose cultum explere divinum, id est, horas canonicas, quas Pater et Dux noster Benedictus in regula opus Dei nuncupat; maxime cum praecipuum religiosi officium (prout dicit B. Hieronymus) sit divinis laudibus vacare, offerendo ei Hymnos, Psalmos, Orationes et Sacrificia, et per haec populum Deo reconciliare, sua et proximorum deflendo peccata. Unde oportet monachum vigilanter et diligenter studere, ut servitutis suae pensum digne valeat exsolvere, ne illa eum Hieremiae Prophetae formidanda comprehendat maledictio : *Maledictus homo, qui opus Dei facit negligenter.* Hierem. 48.

CAPUT II.

Quam necessarium sit religioso se ante vigilias praeparatum reddere ad divinum officium persolvendum.

Legitur in Ecclesiastico 18: *Ante orationem praepara animam tuam, et noli esse quasi homo, qui tentat Deum.* Legitur praeterea in *collatione* Abbatis Isaac, quod quales cupimus in oratione inveniri, tales ante eam oportet nos praeparari. Scribitur quoque in libro, qui dicitur *Speculum Monachorum:* Stude excitare cor tuum, aliqua devotione praeveniens horam Canonicam, quam dicturus es. Sume tibi exemplum a paupere, qui cum vult eleemosynam ab aliquo divite exposcere, studet eum praevenire, cogitans, quibus verbis ad impendendam optatam eleemosynam valeat eum flectere. Inspice quoque aliquem mortis reum, antequam contra eum feratur sententia, quam studiose nititur cogitare, antequam sistatur judicis tribunalibus, quid poterit perorare, cum ei astiterit, quod eum valeat ad misericordiam inclinare. Similiter servus Dei, antequam appareat in conspectu divinae majestatis, solicite considerare habet, quomodo et quibus verbis ejus misericordiam possit flectere.

Grandis igitur, fratres, et temeraria audacia est, absque ulla praeparatione ad tantam accedere majestatem. Omnis quippe tam diurni quam nocturni divini officii fructus consistit in praevia praeparatio-

ne, secundum quod dicit Propheta: *Praeparationem cordis mei audivit auris tua.* Et nulla potest esse perfecta oratio, quam meditatio non praevenerit, ut ait Hugo in tractatu *de oratione.* Et Gerson in tractatu *de mystica Theologia* admonet, ut religiosus, praetermissis caeteris, ad canonicas horas dicendas se disponat.

Itaque, dilectissimi fratres, non sit nobis molestum, uno horae puncto ante vigilias a lectulis surgere, cum omne earum meritum consistat in praeparatione. Et venundemus Deo illam temporis morulam, et experiemur, quam abundanter retribuet nobis. Et ut in hac praeparatione aliquem teneamus modum, et non sit nobis vanum surgere ante lucem, tangemus hic breviter tres praeparationis modos.

CAPUT III.

De tribus praeparationum modis ad divinum officium peragendum, et specialiter, quomodo se religiosus ad vigilias debeat praeparare.

Dilectissimi fratres, describunt Sancti tres praeparationis modos: scilicet praeparationem

Remotam,		*sancte vivendo,*
Propinquam,	*quae consistit in*	*profunde considerando,*
Proximam,		*ferventer orando.*

Prima est generalis: et hanc explemus bene et sancte vivendo, scilicet ut nobis semper caveamus

ab omni vanitate tam in cogitationibus, quam in verbis, quam in actibus, et studeamus assidue, ut cor nostrum diligenter custodiatur, et tempus utiliter expendatur, et operum intentio finaliter in Deum dirigatur, ne cor nostrum tempore orationis vanis phantasmatibus impediatur. Et si quando se vanis cogitationibus senserit infestari, debet aliquantum legere ante orationem, et conetur ad ea, quae legit, applicare mentem suam, et materia lectionis debet esse talis, ut ferat opem ad pure orandum.

Secunda praeparatio dicitur propinqua et specialis, quae fienda est in illo quadrante ante inchoationem vigiliarum hoc modo: Postquam igitur exurgentes de cubilibus fuerimus induti, manebimus in cellis; et stantes erecti supra pedes in loco, ubi quisque orare consuevit, debemus nos pro viribus intra nosmetipsos recolligere, et sic recollecti debemus mox considerare, quid est, quod sumus acturi, et propter quid surreximus a lectis: qui enim non considerat, quid acturus est, incautus incedit in operibus suis. Quid enim, fratres, acturi sumus tempore divini officii, nisi apparere in conspectu Dei et sanctorum Angelorum, in concilio Justorum et Sanctorum fratrum; unde tria nos oportet diligenter considerare, scilicet, quod tendimus

ad { *Deum adorandum*, *Deo gratias agendum*, *Deum orandum*. }

Primo tendimus ad Deum adorandum trinum in Personis et unum in essentia adoratione latriae super judicia justificationis suae. Judicia autem justificationis ejus, fratres, intelligere debemus incarnationem Filii sui unigeniti redemptoris nostri; nativitatem, circumcisionem, regibus manifestationem, in templo praesentationem, et denique suam sanctissimam passionem, resurrectionem et caetera alia, quae gloriosus Dominus propter nostram redemptionem super terram operari dignatus est. Et dicuntur judicia divinae justificationis, quia per ea redempti sumus et justificati. Hoc est igitur primum, quod, postquam a lectulis consurrexerimus (ut dictum est), cum summa diligentia et devotione debemus considerare. Et in his judiciis exhortantur nos Sancti, debere adorare, benedicere, laudare et magnificare Dominum, accipiendo ea sicut objecta in vigiliis, sicut infra dicitur in officio vigiliarum.

Secundum, quod considerandum est, cum ad officium divinum concurrimus, est, quod tendimus ad impendendum gratias Deo et eum laudandum pro receptis beneficiis: eaque tanquam objecta in diurnis horis intueri, ut exponetur in *prima* et *tertia*.

Tertium, quod a nobis est advertendum, est, quod tendimus orare immensam Dei clementiam, pro nobis ipsis et pro universis Ecclesiae statibus, accipiendo personam singulorum, ut explicabitur in *sexta* et *nona*.

Invitat autem nos ad praedicta; si attendimus, quod nihil Deo est

Adorari dignius,
Laudari rationabilius,
Magis necessarium et utilius.

His cum ingenti devotione mente pertractatis, oportet ut mox nosmetipsos circumspiciamus, an, ut decet, simus dispositi apparere in Dei praesentia, ad quem habere sermonem tendimus; in Psalmis enim alternatim nobis loquitur Deus, nosque loquimur ei.

Ad hanc autem dispositionem requiruntur *tria*, scilicet

Mentis { *Purificatio,* *Recollectio,* *Affectatio.*

Debemus *primo* habere mentem purificatam ab omni mortali peccato, ut ante divinam praesentiam digne apparere valeamus. *Secundo*, mentem recollectam ab omni distractione, ut divinum officium attente dicere queamus. *Tertio*, mentem affectatam aliquo devotionis affectu, ut excusso torpore reverenter canere possimus, ut in sequenti praeparatione apparebit clarius.

Tertia praeparatio, quae dicitur proxima, consistit in orationis frequentia; nihil enim prodest humana industria, nisi adsit divina gratia. Post praedictorum igitur considerationem flexis genibus suppli-

citer exoremus Dominum, ut concedat nobis, quatenus super judicia justificationis ejus ipsum digne queamus adorare, et pensum servitutis nostrae devote valeamus exolvere. Cumque auribus nostris *campana* seu cymbalum majus insonare coeperit, surgemus ab oratione, dicentes haec verba: *Hoc signum magni Regis est; eamus et inquiramus eum, et offeramus ei aurum, thus et myrrham:*

Aurum devotionis,

Thus devotae attentionis,

Myrrham fortis et reverentis stationis.

Et sic pergemus ad Oratorium, cantantes in cordibus nostris cum ingenti laetitia cantica jubilationis, dicentes iterum: *Ecce venit ad templum sanctum suum Dominator Dominus, gaude et laetare Sion, occurrens Deo tuo.* Ecce, o anima mea, Deus universae terrae: et ideo in conspectu suae immensae majestatis psalle sapienter. His igitur et aliis similibus verbis seraphicis oportet monachum mentem excitare et se totum in Deum levare.

Ingredientes autem chorum, aspergentes nos ipsos aqua benedicta, dicemus: *Asperges me Domine* etc. concipientes generalem de culpis levibus contritionem. Et in ipso ingressu dicemus quoque: *Introibo in domum tuam.* Nosque dum ista dicimus, profunde inclinantes, mentis oculos in Eucharistiae sacramentum figentes atque dominum Deum nostrum cum summa reverentia adorantes, adjungemus: *Ado-*

ramus te Christe et benedicimus tibi, etc. Et sequatur continuo : *Deus meus es tu et confitebor tibi, Deus meus es tu et exaltabo te, tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, te jure laudant, te adorant, te glorificant omnes creaturae tuae*. Et haec adoratio dicitur *latriae*, quae est quaedam species honoris, quae soli Deo debetur. Et sic unusquisque nostrum in loco suo stans, clausis oculis et attracto spiritu formabit intentionem, in corde suo dicens: *In conspectu Angelorum psallam tibi* ad laudem et gloriam et gratiarum actionem summae et individuae Trinitatis, et humanitatis Jesu Christi, et in unione omnium superferventissimarum affectionum et orationum Domini mei Jesu Christi olim in terris et nunc in dextera Dei Patris pro nobis interpellantis, et in intellectu quem intendit Spiritus Sanctus, et in veneratione beatissimae Virginis Mariae, et istius Sancti, cujus hodie memoriam celebramus, et omnium Sanctorum, pro salute quoque universalis Ecclesiae desidero has exsolvere laudes, utinam possem dignas.

Et scitote fratres, quod haec intentionis formatio post praedictorum solicitam considerationem est magnae virtutis; illa enim exhibet universo vigiliarum officio vim merendi, ut B. Ambrosius et alii Sancti testantur. Et adhuc, si ex infirmitate in vigiliarum processu mens inadvertenter ad alia distrahitur, excusat nos a reatu distractionis, quia totum refertur ad primam intentionem, sicut praemissum est, for-

matam, et ideo oratio semper est meritoria, nisi advertenter distrahatur et non curet, quantum in se est, mentem distractam revocare.

Et haec sint quoad praeparationem, quam monachus debet facere ante vigilias in praememorato horae puncto, si cupit spiritualiter proficere, et ejus obsequium acceptum esse Deo; et tota die erit devotus, et jucundus, et ad divinum officium promptus.

Per horas diurnas breviter postquam in praedictis fuerit assuefactus, poterit considerare, quod tendit apparere coram Domino, ut adoret eum eique gratias agat, atque deprecetur eum, ut supra diximus. Et quoties ingressus fuerit Oratorium, toties aqua benedicta aspergatur, dicens ut supra: *Adoramus te Christe*, etc. adjiciens: *Deus meus es tu*, etc. Et stans in loco suo in illa morula, qua genuflectitur*, formet intentionem, et attracto et recollecto spiritu tractet mentaliter praemissa, scilicet: *In conspectu Angelorum*, etc.

CAPUT IV.

Quomodo poterit devotus religiosus in Psalmodia esse attentus et mente in Deum elevari.

Dilectissimi fratres, Sancti in Psalmodia varios describunt attentionis modos. Sed quia hac nostra aetate homines sunt rudis intellectus et in divinis rebus parum eruditi, rari possunt ad sensus spirituales, quos Sancti describunt, pertingere. Et ideo

ex omnibus modis, quos sancti Doctores ponunt, unum decrevi mediocrem eligere, et secundum hunc totum divinum officium quoad nostram Psalmodiam disponere: ut quicumque quantumcumque rudis ipsum valeat capere, et in ipso exerceri.

Trina Oratio.

Primo igitur, praemissa trina oratione, vel mentali praeparatione, firmiter debemus credere, nos esse in praesentia Dei, et conari, ut simus ibi reverenter, attente et devote, et ac si essemus Angeli Dei in coelo ante thronum divinae Majestatis, in medio illorum nosmetipsos praesentare. Cum autem, qui praesidet, facit signum, cogitare debemus, nos a Deo vocari, ut ad habendum colloquia cum eo praeparemur. Et quia indigni sumus, ipsum supplicamus, ut nos reddat dignos, dicentes *in exordio* vigiliarum:

Deus in adjutorium meum intende! adjicientes: *Domine labia mea aperies: Et os meum annuntiabit laudem tuam.* Et: *Domine, quid multiplicati sunt, qui tribulant me.* In quibus suppliciter petimus, longe a nobis fieri universa hostium impedimenta, quatenus digni et reverenter Dominum super judicia justificationis ejus adorare, laudare et magnificare possimus, ut in superioribus dictum est. Sequitur deinceps

Invitatorium.

In quo cogitandi sunt Angeli adesse, et nobis alloqui invitando nos, ut una cum eis Dominum adoremus et laudemus. Et sunt devote ruminandi omnes versus hujus Psalmi : *Venite exultemus Domino* etc. Statim subditur

Hymnus.

Qui est quidam modus laudis, quam Deo offerimus, collaudantes divinam praesentiam, eique congratulantes.

Subsequuntur Psalmi primi nocturni, in quibus oportet monachum mentem stabilire in aliquo certo loco, et certas disponere stationes, ne huc et illuc vagus discurrat. Et in quantum poterit, applicet sensum Psalmi his, quae in illo assignato loco fiunt, et sic prosequatur totum vigiliarum officium, collocando omnes earumdem Psalmos in juncturis quatuor digitorum laevae interioribus et exterioribus hoc modo : Ponat unguem pollicis in prima junctura indicis, et in ea collocet

I. Annunciatio,

primum Psalmum, quem dicens meditare debet adventum Angeli Nazareth, ac si cerneret venientem Angelum ad domunculam Dominae nostrae, et dicentem : *Ave gratia*, etc. Et cum Angelo multitudinem

Angelorum psallentium : cum quibus et ipse cantet primum Psalmum , applicans pro posse eum his , quae ibi geruntur , scilicet mysterio Incarnationis Filii Dei.

II. Nativitas.

Primo finito Psalmo ponat unguem pollicis in secunda junctura indicis , aptans mentem suam civitati Bethleem, et intueatur natum infantem positum in praesepio , et Angelos et Pastores canentes , et cum eis cantet ipse secundum Psalmum adaptans , ut dictum est, sensum ejus ad ea , quae illic aguntur, et sic procedat per omnes laevae juncturas, ut si mens vagare coeperit, ungue tangens juncturam revocet eam ad debitam meditationem.

III. Circumcisio.

Tertius Psalmus cantandus est Circumcisioni Domini , applicando cuncta praemissa cum mysteriis ibi gestis: scilicet materiali Circumcisioni, per quam nostra spiritualis significatur; et impositioni nominis Jesu , quod interpretatur Salvator ; et effusioni sui pretiosi sanguinis ; et doloribus et lacrymis etc.

IV. Adoratio Regum.

Quartum Psalmum canta cum Regibus, qui venerunt adorandum Regem Regum , adaptans eum etc.

V. Praesentatio.

Quintum concine Psalmum cum Simeone et Anna in praesentatione pueri Jesu in templo.

VI. Fuga Domini.

Sextum cum Domina nostra et Joseph in Aegypto, in amissione Domini in templo, in baptismo, deserto et transfiguratione. Et sic finitur primus nocturnus.

Sedens autem in subsellio, attende ad sensum lectionum et responsoriorum, cum dicuntur, et transfigurare cum Domino in monte.

Sequitur secundus nocturnus, in quo debemus facere alias sex stationes. Primam ad ingressum Domini in die Palmarum.

VII. Ingressio in Hierusalem.

Ingressus Domini in civitate Hierusalem; et considera diligenter, quae ibi aguntur: quomodo Dominus flet sedens super asinam. Et ibi una cum universis illis turbis concine primum Psalmum secundi nocturni, qui in ordine psalmodiae septimus est, aptando illum ad propositum, ut diximus.

VIII. Coena Domini.

Secundus Psalmus concinendus est cum Apostolis in coena. Et attende diligenter, quae ibi aguntur.

IX. Oratio Domini.

Tertius Psalmus cantandus est orante Domino in horto, Michaële archangelo et aliis angelis astantibus.

X. A captione usque ad domum Annae.

Quartum Psalmum concine ab horto usque ad domum Annae cum beato Joanne, cernens eum captum et vinctum.

XI. In domo Annae.

Quintum Psalmum in domo Annae, ubi fuit colaphis et alapis caesus.

XII. In domo Caiphae.

Sextum Psalmum in domo Caiphae, ubi fuit vultu velatus et sputis linitus. Et sic est finis secundi nocturni.

Cum dicuntur lectiones, visita Dominum in carcere, habendo tamen attentionem ad lectiones et responsoria.

Sequitur tertius nocturnus, qui continet tria cantica, quorum

Primum concines, cum Dominus deducitur a domo Caiphae in domum Pilati.

Secundum, cum de domo Pilati ad Herodem.

Tertium vero, cum reducitur ab Herode ad Pilatum.

Et deinde dicitur Homilia; intuere Dominum flagellari et spinis coronari. Et post duodecimum responsorium contemplare, quomodo educunt Dominum foras flagellatum et spinis coronatum, et ostendunt eum populo dicentes: *Ecce homo*, et pro eorum blasphemiis concinetur

Te Deum laudamus.

Post haec aspice, quomodo sistitur Dominus Pilato, ut audiat sententiam, quae per Evangelium significatur, quod attente debes audire. Si autem fuerit dies ferialis, stationes, quae fiunt in canticis, et *Te Deum laudamus*, sunt faciendae in *Pater noster* et *Ave Maria*, quae dicuntur in principio Laudum et in Psalmis: *Deus misereatur nostri* et: *Miserere mei Deus:* ita ut Psalmus *Miserere mei* finiatur extra civitatem, ubi Dominus crucem deposuit. Et in Psalmis sequentibus facies stationes secundum quod dicetur in Laudibus Festorum.

Psalmi Laudum sunt canendi cum stationibus, quae sequuntur.

Deus misereatur, cum post latam sententiam jussus est reverti ad locum, ubi fuit flagellatus, ut se propriis indueret vestimentis.

Dominus regnavit, cum educitur de domo Pilati bajulans sibi crucem usque ad portam civitatis.

Jubilate, a porta civitatis usque ad montem Calvariae.

Deus Deus meus! cum exuitur tunica, et cruci in terra positae supinus affigitur.

Benedicite, cum sublevatur de terra pendens in cruce.

Laudate, cum de cruce deponitur in Matris gremio et in sepulchro.

Cap. et Resp., cum descendit ad Limbum sanctorum Patrum.

Hymnus, ad gaudium, quo gavisi sunt sancti Patres in ejus visione.

Benedictus, cum sanctis Patribus de sua liberatione ei gratias agentibus.

Pater noster et oratio, significat reunionem animae et corporis Domini in sepulchro.

Ave stella, significat primam apparitionem Domini, factam Matri suae et Dominae nostrae.

Et hic finiuntur Laudes. Et hoc modo mens nostra inveniet se circa Deum semper occupatam fuisse, eum adorasse, benedixisse, laudasse et glorificasse et pro nostris necessitatibus orasse. Haec enim tria in singulis canonicis horis explemus, Deum super judicia justificationis ejus adorantes, et de suis beneficiis ei gratias agentes, et pro nobisipsis et pro universo populo Dei exorantes: quamvis specialiter in nocturno officio judicia divinae justificationis assumimus tamquam objecta, in diurno vero status Ecclesiae et beneficia a Deo recepta. Oportet igitur nos in omni opere Dei et cunctis horis canonicis esse attentos, ut, cum sensus psalmi vel versuum ejus ad adorandum aut gratias agendum, vel exorandum

nos invitat, adoremus, gratias agamus et exoremus. Et quia nonnulli formam adorandi, gratias agendi et orandi in Psalmis ignorant, ideo hic est subscribenda

Forma adorandi.

Adoratio his verbis non tam vocaliter, quam mentaliter est facienda.

O supersumme Domine, anima mea te adorat super judicia justificationis tuae in tuo dilectissimo Filio expleta.

Istis igitur vel similibus verbis in Psalmis Dominus est a nobis adorandus.

Forma actionis gratiarum.

Gratiae hoc modo agendae sunt: O supersumme Domine, anima mea tibi offert gratias et laudes de ardentissimo amore tuo, quo me ante mundi constitutionem amasti, praedestinasti, creasti, redemisti, Christianum fecisti, convertisti, de saeculo eduxisti.

Et per hunc modum praemissa verba ad agendas gratias pro quocumque beneficio poterunt aptari.

Forma orandi inter Psalmos.

Orationem inter psalmodiam per hunc modum formare poterimus: pro nobis ipsis, aut pro sancta Ecclesia, vel pro peccatoribus, seu pro parentibus, aut pro benefactoribus vivis et defunctis, vel quovis

alio statu. Primo igitur in primo vigiliarum Psalmo quasi in fine ejus sic poterimus orare, dicentes mentaliter et raptim :

O Domine, per tuam sanctam incarnationem propitius esto mihi peccatori, vel libera me de tali tentatione, vel fac me humilem aut castum seu patientem, vel concede mihi tuam gratiam vel gloriam; vel dicendo : O Domine, propitius esto Ecclesiae tuae vel peccatoribus aut animabus defunctorum, etc. In secundo Psalmo sic est orandum :

O Domine, per sanctam nativitatem tuam propitius esto mihi peccatori, ut supra, vel per tuam sanctam circumcisionem aut regibus manifestationem, aut in templo praesentationem, vel per fugam in Aegyptum, vel per tuas sanctas lacrymas, quibus civitatem ingrediens Hierusalem lacrymatus es : largire mihi contritionem et lacrymarum compunctionem ; vel per tuam sanctam coenam.

Et sic poterit monachus per totam psalmodiam orare, tam pro se quam pro universis Ecclesiae statibus, formans diversos affectus secundum diversitatem causarum vel necessitatum.

CAPUT V.

Quem modum debet habere monachus in prima et tertia per totam hebdomadam, assumendo tanquam objecta beneficia divina secundum ferias.

Feria 2.		*Creationis,*
Feria 3.		*Gratificationis,*
Feria 4.		*Vocationis,*
Feria 5.	*Beneficium*	*Justificationis,*
Feria 6.		*Dotationis,*
Sabbato		*Gubernationis,*
Dominica		*Glorificationis.*

Quodlibet istorum beneficiorum distinguitur in *sex* articulos, quorum *tres* aptantur ad primam, et *tres* ad tertiam; secundum senarium numerum Psalmorum, qui ad praedictas horas dicuntur. Unde singuli Psalmi sex canendi sunt ad singulos articulos, referendo Domino gratias hoc modo:

Oratio.

Gratias tibi ago, supersumme Domine Deus meus, de tali beneficio.

Hymnos ad primam, tertiam et sextam per totam hebdomadam concine congratulans divinae praesentiae.

Feria secunda.

Feria secunda considera *beneficium creationis:*

Gratias agens Domino, qui te	*Praedestinavit,* *Creavit,* *Corpus donavit,*	*ad 1.*
	Animam contulit, *Custodem Angelum retribuit,* *Parentes Christianos dedit.*	*ad 3.*

Feria secunda ad primam.

Ab aeterno te praedestinavit, et perpetua charitate dilexit, et semper circa te solicitus fuit.

Creavit te tempore, quo ei placuit, et te inter suas nobilissimas creaturas, scilicet homines, constituit, et noluit te condere lapidem aut tale aliquid.

Impendit tibi corpus cum membrorum integritate, complexionis bonitate et sexus nobilitate, a multis te miseriis eruens, et ad ei serviendum te aptum faciens.

Feria secunda ad tertiam.

Tribuit tibi animam, creans eam ad imaginem et similitudinem suam, condendo eam sui capacem et immortalem, et adornando multis viribus et potentiis.

Dedit tibi Angelum custodem a tuae conceptionis

hora in utero matris tuae, qui te custodiret et multis beneficiis donaret.

Largitus est parentes Christianos, ex quibus nascereris Christianus, non Agarenus, aut Judaeus, vel infidelis, et in tempore fidei Christianae.

Feria tertia.

Feria tertia ad primam et tertiam considerare debes *beneficium gratificationis* eodem ordine, quem feria secunda disposuimus:

Gratias agens Domino, qui te	*Gratificavit,* *Spiritum Sanctum dedit,* *Sacramenta impendit,*	*ad 1.*
	Baptismo abluit, *Confirmatione roboravit,* *Christianum fecit.*	*ad 3.*

Feria tertia ad primam.

Gratificavit te in suo dilectissimo Filio, non parcens ei, sed eum tibi largiens in pretium, exemplum et socium.

Dedit tibi Spiritum Sanctum in signum adoptionis et in privilegium dilectionis et in annulum desponsationis, sua tibi communicans dona, fructus et sanctas inspirationes.

Impendit tibi sacramenta et primo sanctam Ecclesiam in refugium, ubi a diluvio peccatorum sicut Noë in arca a diluvio aquarum posses salvus fieri.

Feria tertia ad tertiam.

Abluit te baptismate, in quo tibi indulsit originalem culpam, restituit innocentiam, vestivit suam justitiam.

Roboravit te sacramento confirmationis, quo multi caruere, quo te multis donavit muneribus, et eruit a malis pluribus.

Fecit te Christianum, vocans te suo nomine ad ostendendum te gratificatum et in sua gratia acceptum, et hoc tibi nomen imposuit in sui memoriam, constituens te filium Dei et haeredem regni coelorum.

Feria quarta.

Feria quarta debes ad primam et tertiam considerare ***beneficium vocationis*** eodem ordine, quem in feria secunda assignavimus:

Gratias agens Domino, qui te	***Sustulit,***	***ad 1.***
	Revocavit,	
	Bona voluntate donavit,	
	Recepit,	***ad 3.***
	De saeculo eduxit,	
	In loco reformato constituit.	

Feria quarta ad primam.

Patienter te sustulit, licet post tanta recepta beneficia a Deo aversum et per diversa scelera ad crea-

turas conversum, et diutius expectavit, et te damnare noluit, neque in tali statu mori permisit.

Te multifariis modis oberrantem tam saepe revocavit: modo per internas inspirationes, aliquando per aliorum admonitiones, quandoque per S. Scripturae exhortationes, nonnunquam per suorum beneficiorum largitiones, interdum per suppliciorum et aeternorum gaudiorum ostensiones, et per alios modos plures.

Te bona voluntate (quae suorum munerum est praecipuum) donavit, mentis tuae surditatem dignanter confringendo, vocem virtutis voci suae impendendo, conversionis tuae obstacula longe repellendo.

Feria quarta ad tertiam.

Quoties ad eum converti voluisti, paternaliter instar illius filii prodigi evangelici cum gaudio te recepit, amplexando et deosculando et primam stolam et annulum tibi restituendo.

Praeter hoc, quod te poenitentem recepit, de saeculo te eduxit, sicut Loth de Sodomis et Abraham de Chaldaeis et Noë de diluvio.

In loco reformato te posuit, conjungens te conventui sancte et regulariter degentium, et custodiens a conventu malignantium: donavit quoque tibi tempus poenitendi, quod est valde pretiosum, et gratiam merendi, et per professionem, quasi per alte-

rum baptisma, remissionem omnium praeteritorum peccaminum concessit.

Feria quinta.

Feria quinta debes considerare *beneficium justificationis* ordine, quo supra:

Gratias agens Domino, qui tibi	*Voluntatem mutavit,* *Perseverantiam dedit,* *Spem contulit,*	*ad 1.*
	Eucharistiam tribuit,' *Scripturas exhibuit,* *Ornamenta virtutum tradidit.*	*ad 3.*

Feria quinta ad primam.

Mutavit tuam voluntatem, ut opera poenitentiae, quae tibi prius erant amara, fierent dulcia, et quae prius erant dulcia, efficerentur amara, dando tibi peccandi continentiam, quod est insigne donum.

Dedit tibi perseverantiam et constantiam, sine qua nemo potest salvus fieri, cum multi, qui inceperunt, non perseveraverint.

Contulit spem et gratiam, ne in coeptis deficeres, sed sperares, veniam, gratiam et gloriam te ab eo consecuturum, de hoc te certum faciens diversis modis internarum consolationum, et conferens gratiam ad proficiendum per odium praeteritorum malorum et desiderium futurorum bonorum.

Feria quinta ad tertiam.

Tribuit tibi sacramentum Altaris, parando in conspectu tuo mensam, ubi refectionem sumeres et sustentari posses, ne deficeres in profectu; donavit tibi sacramentum sui pretiosi Corporis et Sanguinis in viaticum hujus peregrinationis et in sacramentum communionis et in sacrificium redemptionis.

Exhibuit tibi sacras scripturas tamquam speculum, ubi tuos defectus valeas contemplari, affectus valeant inflammari, ac magis et magis possis purgari et justificari.

Tradidit ornamenta et exercitia virtutum, quibus foeditatem tuorum peccaminum operires.

Et ne in justificatione deficeres et tepesceres, Sanctos tibi in exempla contulit, quibus et instruaris et accendaris.

Feria sexta.

Feria sexta in prima et tertia considerare debes *beneficium dotationis* ordine, quo supra feria secunda: Gratias agens Domino, qui

Tibi	*Insignia dona praebuit,* *Alia plura bona adhibuit,* *Gratiam meditandi exhibuit,*	*ad 1.*
Te	*Inflammavit,* *A peccato custodivit,* *Jacentem erexit.*	*ad 3.*

Feria sexta ad primam.

Praebuit tibi insignia dona: Naturae, praebens tibi sensum ad capiendum et memoriam ad retinendum: Fortunae, scilicet fortitudinem et pulchritudinem: Gratiae, pure credere et ardenter imitari.

Alia multa bona adhibuit, te reducens aberrantem, te instruens ignorantem, te erigens jacentem.

Gratiam meditandi et in interioribus te exercendi exhibuit intellectum erudiendo, affectum accendendo, effectum coagendo.

Feria sexta ad tertiam.

Inflammavit tuum affectum; nam non modo intellectum illustravit meditatione, sed, quod plus est, affectum affecit gustu et devotione, et inflammavit interna consolatione, dando tibi arrham vitae aeternae.

A peccato te custodivit, propulsans causas ad delinquendum, praestans virtutem ad resistendum, sanans affectiones ad permanendum.

Te jacentem erexit. Et si aliquando te tentatione superari permisit, te fortiorem surgere fecit vires ad fortius resistendum impendendo, et ne frangereris, manum suam super te imponendo.

Sabbato.

Sabbato ad primam et ad tertiam debes considerare *beneficium gubernationis* ordine, quo supra: Gratias agens Domino, qui

Te	*In esse conservavit,* *A multis malis praeservavit,* *Necessariis sustentavit,*	*ad 1.*
Tibi	*Alia administravit,* *In esse alias creaturas servavit,* *Regendo et gubernando intendit.*	*ad 3.*

Sabbato ad primam.

Conservavit te in esse, dans tibi augmentum quotidianum, et esse jucundum et sanum, cum ex te sis nihilum.

Te a cunabulis usque ad praesentem diem praeservavit a tantis periculis, languoribus, hostibus et aliis malis pluribus.

Necessariis te sustentavit, praestans tibi sufficienter victum et vestitum quotidianum.

Sabbato ad tertiam.

Subministravit tibi omnia alia necessaria, impendens domum ad manendum et lectum ad quiescendum, etc. et non modo largitus est necessaria, sed et multa alia utilia et jucunda.

Conservavit in esse propter te caeteras creaturas, ministrans successionem temporum et producens diversitatem fructuum ad tollendum fastidium.

Te rexit et gubernavit, deducens te non solum per prospera, sed etiam per adversa, in quibus complura tibi contulit bona purgando delicta et augendo merita. Et quod potius est, quod semper circa te ita est solicite intendens, et intente solicitus, ac si aliorum non esset ei cura. Et semper est tibi praesens, omnia opera tua prospiciens.

Dominica die.

Die Dominica ad primam et tertiam debes considerare *beneficium glorificationis* ordine, quo supra, feria secunda: agens gratias Domino de beneficiis glorificationis,

quae sunt	*Supra te,*	*ad primam.*
	Juxta te,	
	Intra te,	
	Extra te,	*ad tertiam.*
	Subtus te,	
	Circum te.	

Die Dominica ad primam.

Gaudia Paradisi tibi promisit: *supra te* Divinitatis fruitionem, Redemptoris nostri et ejus gloriosae Matris visionem. Considera igitur, quam grande erit

gaudium, videre Regem coelorum in decore suo et Dominam nostram Virginem Mariam totam deificatam et glorificatam.

Juxta te fruiturus es Sanctorum societate, jucundissima propter eorum qualitatem; sunt enim speciosissimi, nobilissimi, charitate plenissimi et in numero plurimi.

Intra te propter glorificationem animae et corporis ratione quadruplicis dotis, qua adornabitur et vestietur immortalitate et prae sole fulgebit.

Die Dominica ad tertiam.

Extra te praebiturus est tibi locum amoenissimum, deliciosissimum, omni quod delectare potest refertissimum, scilicet odoribus, suavitatibus, canoribus, melodiis et diversis harmoniis altissimum, latissimum, lucidissimum.

Subtus te alia plura gaudia tibi largiturus est. Non enim solum his, quae supra te sunt, fruiturus es, sed etiam quae subtus te sunt, cum perspexeris, te tam saevos et terribiles divina virtute hostes devicisse, et commissos reatus Dei clementia deflevisse, et tam dolorosos cruciatus Dei misericordia evasisse.

Circa te alia multa bona est tibi exhibiturus, quae sunt tam multa, ut nequeant numerari: tam magna, ut nequeant mensurari: tam pretiosa, ut nequeant aestimari: itaque fruiturus es amotione omnium ma-

lorum et impletione omnium desideriorum, omne habens quod cupias, et nihil habens quod odias.

Utilitas gratiarum actionis pro beneficiis.

Hactenus, dilectissimi fratres, per totius hebdomadae ferias in prima et tertia Dei beneficia retulimus, ne quis valeat se excusare, dicens, se ignorare pro acceptis beneficiis gratias agere, cum inter cuncta religiosi exercitia hoc sit praecipuum, ut gratias agens de receptis fiat dignus recipiendis. Quia enim sumus ingrati, ideo tantam virtutum et divinorum donorum, et praecipue divini amoris patimur inopiam. Nullatenus quippe perfecto amore Deo valemus aptari, nisi per assiduam suorum beneficiorum considerationem; nam isti sunt funiculi, quibus trahimur, aptamur et adhaeremus Deo secundum quod ipse per Prophetam Osee testatur, dicens: *Traham eos in funiculis Adam.* Et qui sunt, fratres, funiculi Adam, nisi divinorum munerum jugis ruminatio, ut Liconiensis et Bonaventura dicunt? Ingenter igitur nobis insudandum est, ut in praemissis exercitiis assidue nosipsos exercendi peritiam habeamus, et procul dubio experiemur, animas nostras divinitus illuminari et inflammari, quia, ut B. Augustinus dicit, nihil nos ita ad Dei inflammat amorem, sicut crebra divinorum beneficiorum recordatio.

CAPUT VI.

Quem modum tenere debet religiosus in sexta et nona.

Quemadmodum supra diximus, non solum pro nobisipsis, sed pro toto mundo orare et totis pietatis visceribus supplicare debemus Dominum, quatenus suam dignetur inclinare misericordiam ad omnes creaturas, pro quibus Princeps gloriae Christus Redemptor noster pati dignatus est, ut scilicet ad agnitionem veritatis suae Catholicae fidei trahantur, sive Christiani, sive Judaei, sive alii infideles, et non priventur illo beatorum consortio felicissimo et careant illa beatifica Divinitatis visione, ad cujus contemplationem et fruitionem rationales creaturae fuerunt conditae, pro quibus quoque et sanguinis Christi pretiosus thesaurus fuit effusus in cruce. Praecipue tamen divinam arctamur pro populo Christiano supplicare Majestatem, sicut nos docet Hieremias Propheta, cum, videns populum suum per iniquum regem Nabuchodonosor male tractari et captivum in Babylonem trahi, dolens ajebat: *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum: et plorabo die ac nocte interfectos populi mei?* Quis est Nabuchodonosor iniquus rex, fratres, nisi diabolus, qui trahit captivas animas populi Christiani in Babylonem, hoc est, in infernum? Et quis est Hieremias, nisi anima devoti religiosi Deo per amorem conglutinata, quae ante Deum astans spiritu pietatis deli-

buta ex intimis compassionis visceribus die ac nocte plangere et preces fundere non desistit pro interfectis populi sui? Debemus igitur, fratres, in sexta et nona affectuose cujuslibet status Ecclesiae personam sumere, orantes, ut ad memoriam revocemus illa septem verba, quae Redemptor noster anxietate plenus in cruce protulit, poscentes pro reverentia cujusque illorum verborum a divina Majestate illud, quod cuilibet septem statuum personarum est necessarium.

	Septem Verba.	Septem Status.
Primum	*Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.*	*Inimicis Christianis, Saracenis, Judaeis et aliis Infidelibus.*
Secundum	*Mulier, ecce filius tuus, et Discipulo: Ecce Mater tua.*	*Parentibus.*
Tertium	*Hodie mecum eris in Paradiso.*	*Benefactoribus.*
Quartum	*Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?*	*Tentatis, Afflictis, Captivis.*
Quintum	*Sitio.*	*Existentibus in peccato mortali.*
Sextum	*Consummatum est.*	*Justis.*
Septimum	*Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.*	*Infirmis et in mortis agonia laborantibus.*

Ad sextam per totam hebdomadam.

Concine primum Psalmum repraesentando primum verbum, scilicet: *Pater dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt.* Ora pro Christianis inimicis, Agarenis, Judaeis et aliis Infidelibus, concipiens in corde tuo, ut ad cognitionem veritatis perveniant, ne illa aeterna beatitudine priventur. Et affectu pietatis forma orationem, dicens: O piissime Domine, per istud primum verbum, quod in cruce pendens protulisti, miserere omnium istarum animarum.

Concine secundum Psalmum in persona omnium consanguineorum, repraesentans secundum verbum, quod in cruce Dominus protulit, scilicet: *Mulier, ecce filius tuus*, et discipulo: *Ecce Mater tua.* Et formato sic orationem: O Domine, per istud verbum propitius esto nostris consanguineis.

Tertium cane Psalmum in persona benefactorum, repraesentans tertium verbum, quod Dominus dixit ad latronem, scilicet: *Hodie mecum eris in Paradiso.* Orationem autem sic formabis: O Domine, per virtutem istius sacri verbi tantae misericordiae miserere benefactorum nostrorum.

Ad nonam per totam hebdomadam.

Hymnus est concinendus in persona omnium tentatorum, afflictorum et captivorum ad repraesentandum quartum verbum, scilicet: *Deus meus, Deus*

meus, ut quid dereliquisti me? Oratio autem sic est formanda: O Domine, per virtutem hujus verbi subvenire dignare afflictis omnibus et tentatis atque captivis.

Concine primum Psalmum in persona omnium in mortali peccato persistentium, repraesentans quintum Christi verbum in cruce pendentis, scilicet: *Sitio*, salutem videlicet animarum. Et formetur per hunc modum oratio: O Domine, per virtutem hujus sacrosancti verbi miserere cunctorum in mortali consistentium crimine, et trahe eos ad veram poenitentiam.

Secundus Psalmus in persona universorum justorum est cantandus ad insinuandum sextum verbum Christi, scilicet: *Consummatum est*, videlicet omne quod prophetarum fuerat super judicia justificationis Patris mei. Orationem vero forma hoc modo: O Domine, per hoc sacrosanctum verbum conserva universos justos in actibus verae justitiae.

Psalmus tertius canendus est in persona aegrotantium et in agone mortis laborantium: et per eum repraesentatur septimum Christi verbum, quod in cruce protulit, scilicet: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum.* Et est hoc modo formanda oratio: O Domine, per hoc sacrum verbum miserere omnium infirmantium, et recipe animas eorum, qui in mortis laborant agonia.

CAPUT VII.

De vesperis.

Ad vesperarum officium solicitius debet se religiosus praeparare, ut offerat Domino sacrificium vespertinum : et matutinorum et vigiliarum repetita praeparatione, cum fuerit in oratorio in loco suo attracto spiritu, ascendat mente coelum, praesentans se ante thronum divinae Majestatis et multitudinis Angelorum et omnium Sanctorum in circuitu throni psallentium, et quasi inter eos cum summa reverentia laudans Deum,

Concinat Psalmum Cantet	*Primum*	*cum*	*Angelis,*
	Secundum		*Patriarchis,*
	Tertium		*Prophetis,*
	Quartum		*Apostolis,*
	Cap. et R.		*Martyribus,*
	Hymnum		*Confessoribus.*

Concinat	*Magnificat.*	*Ver.quinque*	*Primos cum Domina nostra: secundos cum Virginibus.*

Concinat	*1. Parter noster, et Collectam.*	*In persona Ecclesiae militantis.*

CAPUT VIII.

De completorio.

Inter horas Canonicas diurnas ultima est *Completorium*, et quemadmodum hic est terminus diei et operum vitae activae, ita devotus religiosus illis expletis transire debet ad contemplationem, et ab exterioribus ad interiora. Et ideo in principio Completorii praemittimus: *Converte nos Deus* etc. rogantes Dominum, ut convertat nos ab actione ad contemplationem.

Psalle primum Psalmum cum (*Psalm. 1*) universis sanctis Patribus in persona animarum in purgatorio luentium, repraesentans Dominum ad limbum descendentem. Est autem sic orandum: O Domine, per tuum sacrosanctum descensum ad limbum miserere omnium animarum in purgatorio commanentium.

Psalmus secundus (*Psalm. 2*) est psallendus in persona sanctae Ecclesiae, repraesentans Redemptorem nostrum in monte Olivarum in die Ascensionis cum Domina nostra et toto illo sacro Collegio ejusdem Ecclesiae typum gerente. Et orabis sic: O Domine, per tuam sanctam Ascensionem miserere Ecclesiae tuae, Ordinum et Graduum ejus.

Tertium concine Psalmum (*Psalm. 3*) in persona totius nostrae congregationis cum Domina nostra et

cum Apostolis et sanctis mulieribus in coenaculo ad insinuandum adventum Spiritus Sancti. Ora vero hoc modo : O Domine , per adventum Spiritus Sancti miserere hujus nostrae congregationis , et dignare in nobis ejusdem Sancti Spiritus gratiam et dona diffundere , ut ipse nos semper gubernet et regat.

Conclusio hujus Operis.

Diximus hactenus de repraesentationibus devotis et objectis, ad quae in singulis Psalmis divini officii debet religiosus respicere. Nam sicut praemissum est, multum confert, ut attenti simus et devoti, mentem in aliquo certo loco stabilire. His objectis usi sunt Sancti in Psalmodia diversimode. Nam quidam habuerunt respectum ad horas Dominicae Passionis. Alii ad vitam Redemptoris nostri per totam hebdomadam , ut ostendit Bonaventura in suo libro *de Contemplatione vitae Christi.* Nonnulli ad Evangelium literaliter , ut scribit Gerson in suo *Monetesseron.* Quidam alii ad divina beneficia. Et quia non omnia conveniunt omnibus , secundum capacitatem nostri temporis ex omnibus praemissis excerpsimus illa , quae melius et minori fastidio valent exercitari. Unde qui dignus citharista cupit esse Domini , modum supra positum observet diligenter. Quod si egerit , secura conscientia poterit apparere super distractionibus in officio divino habitis ante divinam Clementiam, faciens quod in se est; nam absque mentis di-

stractione Deo cantare Angelicum est, non humanum officium. Et ut parum eruditi intelligant, quid nomine *Objecti* significatur, dicimus, quod in praesenti *Objectum* dicitur quaecunque materia devota, quae praesentatur intellectui, ut vita Domini, Dei beneficia, status diversi personarum, ut supra patuit.

CAPUT IX.

Quomodo sunt horae Canonicae terminandae, et quid meditari debet bonus monachus in illa morula, in qua post singulas horas Canonicas in Oratorio flectit genua.

Diximus ecce de horis Canonicis quantum ad ingressum et quantum ad progressum: videndum est modo de iisdem quantum ad egressum. Legitur quippe in Ecclesiaste: *Melior est finis orationis quam principium.* Hoc dicit, quia omnis laus in fine canitur. Nam opus, cujus finis bonus est, ipsum quoque bonum est. Non igitur, fratres, decet, ut finita hora Canonica de Oratorio mox egredi festinemus. Valde enim hoc Sancti reprehendunt, quinimo expleto penso servitutis nostrae debito, mens nostra solicita sit ex intimis praecordiis Dominum exorare, quatenus servitium nostrum gratum habere dignetur, et humili corde

veniam petere,
gratias agere,
Sacrificium offerre.

Primo consideret, si habuerit attentionem, de-

votionem et reverentiam, et de eo, in quo se cognoverit defecisse, exposcat sibi a Domino indulgentiam, ut nostra humilitas orationis suppleat imperfectionem devotionis, et dicat corde contrito illa Publicani quinque verba: *Deus propitius esto mihi peccatori;* sunt enim ingentis virtutis et admirandae devotionis. Si autem tantam efficaciam habuerunt, ut Publicanum Deo reconciliarent: debemus fiduciam habere, quod pro negligentiis, quas in divino officio inviti committimus, valebunt satisfacere. Et ea dicentes pectora tundere, instar illius Publicani, non negligamus.

Secundo curet gratias Domino agere, qui dignatus est nos ad suas laudes admittere, et in nobis suam gratiam et consolationem diffundere, et praestare fiduciam exauditionis.

Tertio studeat offerre sacrificium vigiliarum et matutinorum et caeterarum horarum Canonicarum, quod summe necessarium est, ne aves coeli, scilicet daemones et vanae cogitationes venientes rapiant semen divini verbi in agro cordis nostri tempore Psalmodiae seminatum, quod scilicet divinum semen confestim oratione est abscondendum. Unde scitote, fratres, quodlibet bonum opus esse per orationem semper Deo offerendum, ut semen deificum semper maneat in corde, et spiritualis fructus crescat in actionem, ut sit Deo grata, et nobis et toti Ecclesiae proficua. Et haec oblatio post consummationem di-

vini operis nequaquam est praetermittenda, ut dignetur in nobis Dominus conservare, quod nobis bonum dignatus est praestare. Et fienda est per manus Sanctorum, quorum agimus festa, et praecipue Dominae nostrae, et dicatur sic:

Suscipe, Domine Deus meus, precibus et meritis Gloriosissimae Virginis Mariae et omnium Sanctorum tuorum, singulariter Angelorum vel Apostolorum, vel talis Sancti, cujus hodie memoriam agimus, obsequium servitutis meae. Et si quid his laudibus dignum egi, clemens respice, et quod negligentius actum est, propitius ignosce. Per Christum Dominum nostrum. Vel sic:

Consummatum est Sacrificium matutinum vel vespertinum: suscipe illud, Domine, per intercessionem Beatissimae Virginis Mariae et istius Sancti, cujus hodie memoriam celebramus, et omnium Sanctorum tuorum ad laudem et gloriam nominis tui, et salutem animarum nostrarum et omnium Christianorum, et requiem defunctorum. Per Christum Dominum nostrum.

Post horas autem reliquas sic est oblatio facienda: Consummatum est Sacrificium laudis: suscipe illud etc. Et ita nosipsos in eadem semper conservare devotione et morum gravitate post orationem debemus, ac si tunc ab oratione discederemus, aptantes mentem ad solita exercitia, vel ad ea, quae in superioribus tractavimus, morosius ea ruminando.

CAPUT X.

Quid contemplandum est, cum in fine Psalmorum canitur Gloria Patri.

Universa Dei beneficia secundum Bonaventuram sunt

Bona	*Naturae*,
	Gratiae,
	Supereminentiae.

Bona	*Naturae*,	*sunt dona*	*Creationis*,
	Gratiae,		*Justificationis*,
	Supereminentiae		*Redemptionis*.

Ista autem tria munera pretiosa attribuuntur tribus divinis Personis.

Patri,	*attribuitur*	*Creatio*,
Filio,		*Redemptio*,
Spiritui Sancto		*Justificatio*.

Quoties ergo psallimus *Gloria Patri*, toties memores simus horum trium munerum, sic dicentes :

Gloria	*Patri, qui, cum non essem, me creavit,*
	Filio, qui, cum perditus essem, me redemit,
	Spiritui Sancto, qui, cum essem filius irae, me justificavit.

Vel generaliter loquendo :

Gloria	*Patri, qui omnia creavit,* *Filio, qui totum mundum redemit,* *Spiritui Sancto, qui omnes Sanctos justificavit.*

Tanta et talis gloria propter haec omnia et eorum quodque sit ei pariter, quanta erat in principio, cum eum laudarent astra matutina, et quanta est nunc et semper, et per discursum praesentis vitae ei dabitur ab universali Ecclesia, et quanta in saecula saeculorum ei erit ab universis coeli concivibus in patria; qui tanta mihi largitus est bona. Amen.

Explicitum est Directorium horarum canonicarum ad honorem et gloriam Dei, et supergloriosae Genitricis ejus et Dominae nostrae Virginis Mariae. Deo gratias. Amen.

Tractatus iste in summa continet quatuor Partes principales.

Praeparationes ante Divinum Officium.
Adorationes ad Vigilias, Matutinas et Vesperas.
Gratiarum actiones ad Primam et Tertiam.
Orationes ad Sextam, Nonam et Completorium.

Praeparationes sunt tres :

Remota, *Propinqua,* *Proxima,*	*quae consistit in*	*sancte vivendo,* *profunde considerando,* *ferventer orando.*

Sancta vita consistit:

in { *Cordis nostri pervigili observatione,*
Temporis fructuosa expensione,
Nostrorum operum recta intentione. }

Debemus autem profunde considerare, quod tendimus

ad { *Deum adorandum,*
Deo gratias agendum,
Deum orandum. }

Quia nihil est

Deo { *Adorari dignius,*
Laudari rationabilius,
Magis necessarium et utilius. }

Ad ferventer orandum oportet habere

Mentem { *Puram,*
Recollectam,
Affectam, ut in tertia praeparatione continetur. }

Adorationes hoc modo fiunt:

In Vigiliis

Adoranda est { *Conversatio,*
Passio,
Glorificatio } *Christi.*

In Vesperis

Adorandum est	*Cum Domina nostra,*
	Cum triumphante Ecclesia,
	Cum militanti Ecclesia.

In Psalmodia primae et tertiae agimus gratias pro beneficiis a Domino receptis, ea ad memóriam revocantes hoc ordine:

Feria 2.		*Creationis,*
Feria 3.		*Gratificationis,*
Feria 4.		*Vocationis,*
Feria 5.	*Beneficium*	*Justificationis,*
Feria 6.		*Dotationis,*
Sabbato		*Gubernationis,*
Dominica		*Glorificationis.*

Unumquodque praememoratorum beneficiorum distinguitur in sex articulos : ut singulis sex Psalmis, qui per totam hebdomadam in prima et tertia psalluntur, correspondeant singuli sex articuli cujusquô praenominatorum beneficiorum, ut latius in singulis feriis superius dictum est.

Orationes in sexta et nona dicuntur pro septem Statibus in reverentiam septem illorum sacrorum verborum a Christo in cruce prolatorum.

In tribus Psalmis, qui ad Sextam psalluntur, oramus

pro { *Inimicis, Christianis, Saracenis,*
Judaeis et aliis infidelibus,
Consanguineis, Benefactoribus. }

In hymno et tribus Psalmis, qui ad Nonam canuntur, oramus

pro { *Afflictis, tentatis et captivis,*
In mortali peccato persistentibus,
Justis,
Infirmantibus et in mortis agonia laborantibus. }

IN COMPLETORIO

oramus

pro { *Animabus in Purgatorio luentibus,*
Statu universalis Ecclesiae,
Nostra congregatione. }

FORMULA
ORATIONIS ET MEDITATIONIS,

TRADITA

PER REVERENDISSIMUM

P. D. LUDOVICUM BARBO VENETUM,

CONGREGATIONIS SANCTAE JUSTINAE DE PADUA
FUNDATOREM,

QUA FERTUR IPSUM USUM FUISSE SINE INTERMISSIONE
USQUE AD MORTEM TAM IN EPISCOPALI QUAM IN ABBATIALI
DIGNITATE.

EPISTOLA SEU TRACTATUS

MISSUS FRATRIBUS CONGREGATIONIS SEU UNITATIS DE OBSERVANTIA SANCTAE JUSTINAE PADUANAE, DE TRIPLICI GRADU ORANDI.

Omnibus Fratribus Domino fideliter servientibus in Congregatione de observantia sanctae Justinae Ordinis sancti Benedicti Ludovicus, servus vester pro Domino Jesu et minister omnium ejusdem in Travisio, salutem et pacem in Domino sempiternam.

EXORDIUM.

Ab initio, et quando contigit me esse apud charitates vestras, persuasi vobis semper mentalis orationis exercitium, utpote sine quo difficillimum ac pene impossibile est, fragilitatem conditionis humanae dura religionis tolerare certamina, et siccitatem

cordis inebriari dulcedine, quae trahitur de fontibus Salvatoris: nam sicut arbor, succi favore subtracto, pressa siccitate, fructus et folia rejicit immatura; sic anima sine orationis fervore in omnibus suis operibus sterilis est et imperfecta. Quamobrem de saluberrima ordinatione in vestro generali Capitulo edita (ut scilicet fratres certa hora in Ecclesia simul orationi vacent) gaudium non mediocre percipiens, cogitavi, non doctis quidem aut exercitatis, sed inexpertis et parvulis in Domino facilem atque suavem quasi lac parare doctrinam, per quam mentes eorum tenere enutritae paulatim crescentes unumquemque eorum evadere faciant in virum perfectum. Confido autem fore, ut hac facilitate doctrinae etiam hi ipsi, quibus ab initio forte videri possit, istud meditandi exercitium, quia minus usitatum, fastidium potius quam spirituale solatium esse allaturum, postea judicent, nihil posse excogitari hoc orandi modo salubrius, quo et peccata et eorum poenae praevia sacramentali confessione remittuntur.

NARRATIO.

Primum itaque animadvertendum existimo traditionem omnium Sanctorum, qui de oratione scripserunt, tres esse orandi gradus: Primus quidem voce, scilicet dicendo vocales orationes, ut puta Dominicam seu aliam quamvis, aut Psalmos, seu etiam sacram et sanctorum Patrum scripturam cum devotio-

ne legendo, aut invocando aliquos devotos Sanctos, qui nobis affectatas gratias impetrent; quod quomodo fieri expediat, diffusius infra patebit. Est autem hic communis orandi modus, qui cum facile apprehendi possit, incipientibus potissimum convenit. Attendite itaque, obsecro, diligenter ad eum, quoniam in facilitate sua utilis fiet vobis ac delectabilis super mel et favum, et ex eo illustrationes et gratias percipietis. Est enim quasi basis et fundamentum graduum reliquorum, a quo etiam magni contemplativi incipere solent, ut ab eo ascendant ad caeteros. Huic ergo viriliter vos exhibete, ut cum lacrymarum compunctione et suavibus suspiriis eumdem perficiatis. Animadvertite autem super omnia, dilectissimi fratres, qui vultis fructus desiderabiles ex oratione suscipere: oportet vos charitatem complecti, pacem cum omnibus habere, offendentibus ignoscere, virtuosos singulariter diligere, humiliter omnibus servire, prioribus in omnibus alacriter obedire, ut per bonorum operum exercitia mentes vestrae in pace fundatae mereantur Dei habitacula fieri, cujus locus in pace factus est, et per continuum hujusmodi exercitium possint ascendere de virtute in virtutem, usque ad clarius contemplandam celsitudinem Dei Deorum, qui habitat in Sion.

NARRATIO PROCESSUS.

PRIMO DE ORATIONE VOCALI.

Convenientibus ergo vobis in unum orandi gratia, curate, ut quamvis oretur in eadem Ecclesia, tamen per parva locorum intervalla separati sitis ; ne alter alterius naturali indigentia spuendi, seu tussiendi, vel hujusmodi inquietari valeat. Tunc vobis, quantum possibile fuerit, erunt exteriores corporis sensus recludendi et cordis januae reserandae Deo, ut veniens ipse ea possideat et occupet. Quoniam vero per gestus corporis elevari reperiuntur devotiones mentis, levandae erunt vobis primum manus ad sidera, tensis in coelum oculis, ut imaginetis coelum apertum aspicere et D. Jesum intueri cum Angelorum multitudine ad orationes vestras audiendas praeparatum; cumque bene fixeritis imaginationes visionis hujus in mente vestra, caput ad terram declinantes cum Abraham, Moyse et Publicano, qui omnes per verba humilia Deo grati fuerunt, vocalem orationem his aut hujusmodi humilibus verbis inchoare poteritis:

Domine Deus omnipotens, quis sum ego? Cinis et vermis, plenus peccatis et omni miseria, ut praesumam tuo sanctissimo astare conspectui, et loqui coram te qui es immensus et incomprehensibilis Deus coeli et terrae!

Scio, sacratissime Deus, quia non sum dignus le-

vare ad te oculos meos, quibus Majestatem tuam offendi aspiciendo carnalia et vana hujus saeculi; tamen immensae miserationes, quas a saeculo operatus es, faciunt mihi fiduciam de te. Obsecro itaque supplex et acclinis, propitius esto mihi misero peccatori, et beatissimam Matrem tuam Virginem Mariam cum Sanctis, quos invoco ad intercedendum pro me, exaudire dignare propter merita, quibus gloriantur apud te.

Post cujus orationis formulam introducenda erit imaginatio, quasi videatur coram Domino Jesu Beata Virgo omni corusca splendore, sua immensa benignitate te aspiciens, ad cujus pedes procumbens plorando dic voce submissa: O serenissima Regina coeli, benignissima Matrona generis humani, refugium omnium peccatorum qui ad Filium tuum confugiunt corde contrito, intercede ad eum pro me, ut ejus favore ac gratia merear accipere donum, illi fideliter inserviendi, quoniam tanto Domino, qui servo non indiget, sed quo servus indiget, famulari et servire regnare est, atque etiam, ut reliqua charismatum dona, quae tua sancta intercessione et concivium tuorum, quos invocare proposui, expecto, mihi misericorditer concedantur. Esto autem tu matutina Stella, cunctis splendidior astris, iis Patronis meis praevia, ut te fautrice mereantur celerius exaudiri.

His vero succedat imaginatio eamdem beatissimam

Dominam intuendi in te benigne aspiciendo perseverantem, tuamque deprecationem suscipientem, atque pie suo sacratissimo Filio Jesu Christo te commendantem.

Qua imaginatione completa, eligendi erunt 12 Sancti, qui tibi devotiores existant, quos utile erit imaginari astantes Domino Jesu cum ejus Angelis intueri, quorum unumquemque ad tuum praesidium et ad impetranda pro te et omni populo Dei sacra charismata gratiarum humiliter et devote verbis mitibus et placabilibus poteris invocare, utpote dicendo: Dulcissime et sacratissime (nomen illius exprimendo), per ardorem charitatis in Deum, quo in hoc saeculo nequam vehementer arsisti, ita ut pro eo verba contumeliosa, verbera, carceres et denique mortem subire non recusaveris. Scilicet si fuerit, qui talia passus sit pro Domino; si autem fuerit Confessor aut Virgo, mutatis verbis ita dici aut similiter poterit: Per sinceritatem dilectionis, qua pro Domino tot labores, aerumnas, vigilias et jejunia hilariter sustinuisti, dignare Dominum meum pro me misero peccatore interpellare, ut mihi sit propitius; et a primo quidem poteris petere, addens: et precibus ac meritis suae sacratissimae Matris largiatur mihi suae gratiae vigorem, quo fiam sibi servus fidelis et perseverem in beneplacitis et laudibus ejus usque in aeternum, habitans in atriis suis et in domo sancta ejus, non declinans a semitis suis sanctis ad dex-

teram vel ad sinistram, et nunquam deinceps saltem mortaliter peccem in majestate nominis sancti ejus, satisfaciens illi per singulos dies de innumeris delictis ac peccatis meis praeteritis per veram contritionem ac satisfactionem, quae potest esse grata in oculis ejus.

A 2. Pro fidelibus et tota Ecclesia Dei.

A Secundo pete singulariter intercessionem pro omni Ecclesia sancta Dei, ut Deus et Dominus noster Jesus Christus faciat eam repleri abundantia pacis et omni decore, sicut decet speciosam et immaculatam sponsam ejus, et tueatur eam ab omni impetu hostilitatis, augeat et multiplicet prolem ejus omni tempore, praecipue vero in diebus nostris, et benedicat omnibus Pastoribus, quos praefecit et elegit in ea, ut verbo et exemplo suis ovibus proficientes ad aeterna mereantur gaudia pervenire cum omni populo electo.

A 3. Pro Congregatione et Fratribus ejusdem.

A Tertio singulariter pete, ut dignetur esse continuus Intercessor Congregationis nostrae, ut Fratres et Patres, qui sunt in ea, mereantur accipere donum Deo serviendi fideliter ac sincere, ut nobis invicem alternatim impendentibus observantiam et universa charitatis officia laudetur Deus in servis suis, et cantemus hilares in atriis Domini, quoniam

magna est gloria Domini; et qui praesunt, habeant divini operis praesidium, ut spirituales et temporales curas cum charitate et hilaritate afflati Sancto Spiritu exhibeant, neque elati prosperis, neque fracti unquam adversorum impetu. Qui autem subsunt, in omni modestia et mansuetudine dignum Deo exhibeant famulatum.

A 4. Obedientiam.

A Quarto pete singulariter, ut impetret tibi gratiam obediendi non tantum Patribus, sed etiam omnibus Fratribus et minoribus, junioribus sive inferioribus.

A 5. Humilitatem et mansuetudinem.

A Quinto pete, ut singulariter oret pro te, ut fias humilis, pius, pacificus, et omnibus benignus.

A 6. Liberationem a morte subitanea
et intellectum sanum.

A Sexto pete, ut sua singulari oratione custodiat te a morte improvisa et subitanea, et impetret tibi, concedi intellectum sanum cum recognitiòne divinorum beneficiorum usque ad mortem.

A 7. Charitatem.

A Septimo pete, ut singulariter impetret tibi gratiam diligendi charitate perfecta proximos, etiam

dum te offenderint, praecipue pauperes, peregrinos et domesticos fidei, ut eisdem in omni hilaritate semper servire appetas.

Ab 8. Pro commendatis orationibus servorum Dei.

Ab Octavo pete, ut dignetur orare pro omnibus, qui se committunt orationibus servorum Dei, maxime pro eis, pro quibus indicuntur orationes a Patribus per totam Congregationem.

A 9. Pro Benefactoribus et Propinquis.

A Nono pete, ut singulariter dignetur sua oratione impetrare retributionem, bonam gratiam et uberrimam benedictionem omnibus benefactoribus nostris, parentibus, propinquis, benevolis et amicis, ut de omnibus peccatis suis vere compuncti ad Dominum in toto corde converti mereantur, et pro admissis veniam, et pro benefactis optimam gratiam in oculis divinae Majestatis invenire.

A 10. Pro Defunctis.

A Decimo pete, ut dignetur fieri pius advocatus omnibus fidelibus defunctis, maxime Patribus et Fratribus Congregationis nostrae, parentibus, benevolis, benefactoribus nostris, et illis omnibus, qui carent suffragiis specialibus, ut Deus et Dominus noster Jesus Christus det eis pacem et gloriam sempiternam.

Ab 11. Pro moerentibus et angustiatis.

Ab Undecimo pete, ut dignetur fieri pius consolator omnibus moerentibus, tentatis, desolatis, angustiatis et dormientibus in stercore peccatorum suorum, qui in terra seu in mari sunt, ut sua pia intercessione mereantur a Domino consolari, adjuvari, erigi et firmari.

A 12. Exauditionem pro praedictis.

A Duodecimo pete, ut vultu sereno in omni laetitia et jubilo sanctitatis suae dignetur applaudere serenissimae Reginae Angelorum Virgini Mariae et Sanctis, quos singulatim invocaveris, et ut velit omnem sanctorum Spirituum plenitudinem invitare, ut cum petitiones praefatae aperientur in conspectu Dei, dignentur inenarrabilibus tripudiis plaudere, in conspectu ejus clamantes universi: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus.*

Postea cum maxima reverentia cogita videre eos Sanctos cum B. Virgine se praesentare ante lucidissimum tribunal Christi, et flexis genibus eum deprecari, ut exaudiantur preces tuae.

Hunc orandi modum tenuit virgo et martyr gloriosa Caecilia; in legenda enim sua legitur sic: Invitabat Angelos precibus, lacrymis interpellabat Apostolos, et sancta agmina omnia Christo famulantia exorabat, ut suis eam deprecationibus adjuvarent, suamque Domino pudicitiam commendarent.

De fructu et utilitate vocalis orationis.

Ex praedicto modo vocaliter orandi, dilectissimi fratres, in brevi tempore infallibiliter sentietis mirabilem diminutionem illecebrarum carnis, augmentum divinae gratiae ad custodiendum cor vestrum et mentem a peccatis et malis cogitationibus; et sentietis in vos paulatim venire ex divino dono praedictas gratias per vos petitas, et non eritis sine dono lacrymarum, et mirabiles dulcissimasque sentietis consolationes, et efficiemini digna receptacula Dei et Spiritus Sancti.

Haec sufficiant pro primo exercitio in primo gradu verbalis orationis, post quae ascendes ad secundum gradum orationis, scilicet Meditationis.

DE SECUNDO GRADU SEU MODO ORANDI
VIDELICET
M E D I T A N D I.

Posito, quomodo vocaliter orare conveniat de mensa Domini, de loco Pascuae ejus, de gradu videlicet Meditationis tractandum est.

Meditatione autem non verbis, sed intellectu et affectu oratur; cum oculis mentis nostrae miramur bonitatem, sapientiam et pulchritudinem Majestatis Dei, aut opera ejus, sive ordinem creaturarum, et in his percunctamur, ita ut rapiamur in amorem ejus, et affectus animae totus dulcoretur dilectionis

suavitate, quae efficiat nobis gratum pensum servitutis nostrae circa ipsum Dominum et proximum; ut autem sine difficultate habere possitis materiam meditandi et sine fastidio hujusmodi exercitio occupari, subjiciam, quid quaque die per hebdomadae circulum possitis meditari.

DE MEDITATIONE
Dominicae diei.

Primum Dominica die meditari poteritis immensam Dei charitatem, quia, cum ab aeterno esset summum bonum, totius felicitatis capax, nullo extrinseco indigens, in se continens omnia priusquam crearentur (quoniam secundum beatissimum Evangelistam Joannem quod factum est in ipso vita erat, id est, ita vigebat in sui aeternitate consilii, priusquam fieret, sicuti postquam factum est), volens suae potentiae immensitatem, sapientiae profundum, pulchritudinis nitorem, gaudiorum incomprehensibilem cumulum communicare, duas istorum capaces creaturas in esse produxit, Angelos scilicet et homines. Ad quorum felicitatem et illustrationem coelum ornavit sole, luna et stellis: terram decoravit herbis, floribus, arboribus et fructibus eorum, atque innumeras bestiarum species produxit, mare, flumina, fontes, cum omnibus animantibus, quae moventur in eis, quae ad solatium hominis voluit

accommodari ; praeterea humanum ita erexit ingenium , ut cursus siderum , solis , lunaeque scrutetur, virtutes lignorum herbarumque cognoscat: quae beneficia oportet nos , fratres charissimi, suavi meditatione saepius ruminare , memores, quia cum ea ipsa , quae superius numerabam , dederit Deus , et in ipsis abscondita sit multa sapientia ejus et bonitas, eo memorando inebriatur anima dulcedine amoris ipsius , cui si semper gratias agamus pro eo solo , quod nos condidit , nihil tamen dignum adhuc retribuimus ei. Quis sufficiat cogitare , quantum illud unum sit , quod nos ex nihilo deduxit in esse , non quidem insensibile , ut producti sunt lapides , aut vegetabile solum , ut pares essemus arboribus et plantis , aut vegetabile et sensibile , ut esset nobis esse commune cum bestiis , sed existentiam nostram munivit ratione et multiplicibus gratiis, ut supra id , quod homines sumus , gratis dederit nobis esse Christicolas , non paganos , Catholicos , non haereticos. Super quae omnia nobis servis suis dedit majoris felicitatis summam , ut eligeret nos ad habitandum in domo sua et aggregavit in numero filiorum , ut serviamus ei per donum bonae voluntatis in ordinibus Sanctorum. Quod quantum sit , si digne pensare velitis , non est dubium , quin saepe prae gaudio lacrymas dulces effundentes trahamini in fervorem tantae ejus dilectionis , ut illum summopere diligentes mandata , quae data sunt vobis , in omni puritate cordis curetis implere.

QUID SIT MEDITANDUM

die Lunae.

Die Lunae imaginandus erit lapsus Adae, primi parentis omnium, miserrimus, ex quo tam nobile, tamque lucidum Dei habitaculum a suae dignitatis culmine longe decidens, anima scilicet nostra, adhuc deducta sit, ut prematur ignorantia, indigentia et vitio. Etiam hic imaginari conveniet multiplices mundi miserias, hominum foedissima scelera atque flagitia, et quomodo ipse Deus optimus ab hominibus ignoretur et despiciatur, ubi etiam singuli poteritis reminisci, quanta in saeculo perpetrastis scelera, et quod tanta fragilitate circumdati estis, ut, nisi incomprehensibilis Dei bonitas sua simplici misericordia nonnullis vestris meritis intellectum vestrum erigeret ad bona, adhuc sceleratissima et infinita flagitia committeretis; pro quo munere vos convenit Deo immensas per singulos dies gratias agere, recognoscentes gratiam vocationis vestrae una cum beatissimo Francisco, qui dum meditaretur munus vocationis suae, cum lacrymis dicebat: O Domine Deus meus, o bone Jesu, et quare mihi tantam gratiam contulisti, qui te semper offendi?

Poteritis etiam addere meditationibus vestris, quot erant vobis noti in saeculo, qui melius et cum minori Dei offensa in religione vixissent quam vos,

quibus tamen non donavit Deus gratiam serviendi sibi in atriis suis, sicuti donatum est vobis, ut, postquam modicum laboraveritis in praesenti, recipiatis coronam immarcescibilem, et in aeternum gaudeatis et exultetis cum Angelis Dei.

DE MEDITATIONE

die Martis.

Die Martis exercitium meditationis vestrae, dilectissimi, erit imaginari, quanta fuerit charitas Dei post lapsum primi parentis, dum dignatus est mittere unicum Filium suum, Dominum nostrum Jesum Christum, ut lapsum hominem repararet, qui veniens ita humiliari voluit, ut etiam nasci elegerit in praesepio. Cujus nativitatem dum recolitis, imaginamini, vos illi astare praesepio beato et videre B. Virginem considerantem puerum Jesum cum stupore et admiratione nimia, et pari modo Joseph; et vos singuli imaginamini esse in angulo illius domunculae, considerantes in excessu mentis amplitudinem divinae charitatis, quae, ut ferret iniquitates nostras, languoresque portaret, dignata est involvi substantia carnis nostrae; et ille, quem coeli, pontus, terra et aër, omniaque in eis consistentia colunt et adorant, eum tamen continere aut capere non valentia, summo amoris fervore, quo genus dilexit humanum, in vili praesepio jacet, in Virginis gremio requie-

scit, et Joseph curae committitur: ille, qui est lumen incircumscriptum et inaccessibile, mortali carne circumdatus deprehenditur in forma servi, et in habitu invenitur ut homo. Quae devota anima, quae mens fidelis et grata poterit sine lacrymis, sine singultu et clamore recordari, Deum coeli et terrae, Angelorum Regem ac Dominum pro redemptione ac salute humana in vili tugurio brutorum animalium super modicum foenum accubare? Pro tali re tantoque munere convenit laetari cum Angelis, stupere cum Pastoribus, laudare ex toto corde cum omnibus Sanctis humilitatem Domini Dei nostri dulcissimi pueri Jesu, qui cum sit splendor paternae gloriae, ex supereminentissimo throno Trinitatis ad reparationem generis humani delapsus inter duo bruta animalia voluit collocari, et qui incomprehensibili gaudio in suae Deitatis Majestate semper fruitur, pro nobis elegit, teneris membris indutus et vilibus pannis involutus, vagire atque plorare; qui est verbum et sapientia Patris, venit infantulorum gesta suscipere; qui coelis, terrae et mari, et omnibus, quae in eis sunt, dominatur et imperat, venit hominibus subjici et obedire.

Pro quibus omnibus poteritis imaginari, vos esse coram hoc divino Infantulo, et ei cum lacrymis gratias reddere pro tantis muneribus infinitas.

DE MEDITATIONE

die Mercurii.

Die Mercurii adducite ante oculos labores et sollicitudinem dulcissimi Jesu, dum huc atque illuc incessanter discurreret, illustrando animas in suavitate suae doctrinae et operibus miraculorum; et hic imaginamini singuli, quod sitis cum illo, et vos frequenter admoneat dulciter, et proprio nomine vos vocando dicat (singulis videlicet N.): Vide, quoniam incessanter laboro pro te; tu igitur pro me quare cessas servire fratribus tuis? Vide fili, relinque teipsum et veni post me; tunc enim te libenter recipiam et frequenter consolabor, cum totum teipsum reliqueris, non innitendo nimis tuo sensui, aut quae senseris defendendo per carnalem prudentiam, non discutiendo praecepta majorum, non judicando defectum aequalium, cum in omnibus mihi detuleris, ostendens te scire, quoniam non solum a me sunt bona, sed et quae videntur mala ex permissione mea sunt; nam et in eis plerumque est fructus aliquis animabus, utpote quia alii humiliantur, alii exercentur, uti patres, alii docent patientiam, uti proficientes. Si ita feceris, totumque te mihi dederis, meipsum totum tibi dabo, et dum taliter exerceberis, acquires omnium benevolentiam, habebis pacem in corde tuo, et frueris inenarrabili dulcedine propter crebras visitationes meas.

Hic erit considerandа fames atque egestas dulcissimi Jesu et Discipulorum ejus, qui, ut satisfacerent fami, spicas de campis evellebant, inter quos imaginamini singuli vos ipsos astare, aristas evellere, et Domino Jesu offerre humiliter et devote. Vide eum insuper miracula facientem, mortuos videlicet suscitantem, leprosos, paralyticos et daemoniacos liberantem. In omnibus autem iis imaginamini, vos ipsi Domino Jesu astare, eique obsequium aliquod suppliciter praestare, admirari, consolarique in omnibus prodigiis et miraculosis operibus Domini Dei nostri, ut eum discatis amare, timere et revereri.

DE MEDITATIONE

die Jovis.

Die Jovis exercitium vestrae meditationis erit, reminisci, quantas persecutiones Dominus Jesus post tanta pericula et labores sustinuerit, quantaque fuit ingratitudo hominum, ad quantamque caecitatem et duritiam declinaverit reprobum genus humanum, ut nec veritate doctrinae, nec stupore miraculorum a suis perversitatibus discesserit. Singulariter autem poterit revocari in memoriam, quam dolosa fuerit machinatio Judaeorum, cum duxerunt eum in supercilium montis, volentes praecipitare illum; et in hac memoria erit exercitium devotionis, imaginari, cum illo pergere plorando et stupendo,

quomodo mirabiliter transierit per medium perfidorum, non territus aut ullatenus laesus ab eis. Poterit etiam in meditationem adduci, quomodo praefati Judaei illum non verebantur dicere potatorem vini, eique exprobrare, quod Daemonium haberet: in quorum memoria mens erit firmanda, ut cum tranquillitate possitis deinceps opprobria sustinere, si inferantur; ut sitis in aliquo similes nostro dulcissimo Jesu.

Demum autem vertite cogitatum ad duas coenas, quarum alteram habuerit in domo Simonis. In hac primum intuenda erit Maria Magdalena, currens devotione sincera et fervore mirabili ad pedes Domini Jesu, et inter epulas plorans, mugiens et suspirans pro venia; cujus lugubres clamores, si imaginabimini audire, provocari facile vos sentietis ad lacrymas. Quod dum senseritis, in ipso meditationis studio accurrite, et ex alio latere cum devoto fervore et tremore vosmetipsos projicite ad pedes Domini Jesu, plorantes et supplicibus votis veniam de vestris criminibus postulantes: si enim ita egeritis, in hujusmodi meditatione invenietis donum dulcium lacrymarum.

Convertimini postmodum ad meditandum de secunda coena, quam Dominus Jesus habuit cum Discipulis suis, et audite suavissimum sermonem ejus mirabili quadam charitate refertum in saluberrima institutione Sacramenti Corporis et Sanguinis sui, et

humillime flexis genibus meditamini, vos sumere cum Apostolis de manibus vestris Sacratissimi Jesu suum pretiosissimum Corpus et Sanguinem: tunc subsistite aliquantulum in dulcedine, quam sentietis pro tam praeclara spirituali communione.

Demum imaginari libeat, quam profunda fuerit ejus humilitas, quando surgens a coena ipse Rex aeternae gloriae, Angelorum Dominus, Deitatis pulchritudo, coelorum Creator et mundi, tam cordialiter, tam benigne amplecti dignatus est ita vilem tam abjectum actum lotionis pedum discipulorum suorum. Et ex hoc discite non verecundari proximis vestris obsequia quantumcunque vilia praestare. In actus vero lotionis praefatae excitabitur vestra devotio, si fueritis meditati, quod Domino Jesu serviatis, utpote linteamina porrigendo ad discipulorum pedes tergendos, aliaque obsequia praestando cum stanctis illis mulieribus, quae sibi frequenter astabant: in ipsa namque obsequiorum exhibitione mentes vestrae inebriabuntur consolatione spirituali, et inardescent prae amore praeclarissimi Domini nostri Jesu Christi.

DE MEDITATIONE

die Veneris.

Die Veneris cogitate, vos videre Judam, plenum diabolo, surgentem de mensa ire ad tractandam

proditionem vestri dulcissimi Jesu; de hinc vertite mentem ad Dominum vestrum Jesum, et sequimini eum cum Apostolis, euntem ad montem Oliveti ut oraret; imaginaminique singuli, quod vocans vos propriis nominibus dicat singulis: Fili mi, anima mea tristis est usque ad mortem; sed confortare, fili; etsi enim caro infirma est, spiritus tamen est promptus, ut nihil formidet mori pro te et omni humano genere. Tunc autem prosterne te ad vestigia illius et dicito: O misericordissime Domine, tu agnus immaculatus non peccasti, cur igitur eligis mori? Ego sum, qui peccavi, possemne mori pro te? Et si tu mori elegisti, concede saltem, ut moriar tecum. Post haec audi eum dicentem tibi: Fili mi, nondum venit hora tua; mihi autem datum est a Patre meo, et nunc patiar et ad redemptionem totius humani generis moriar. Sed expecta hic parumper, quoniam tempus est orandi.

Cerne postmodum Dominum tuum a te separatum orantem et factum in agonia sanguineas guttas emittentem; tumque zelo compassionis accensus, imaginare, ad faciem illius tergendam te currere prae nimio ejus amore; poneque, quod ille plenus lacrymis dicat tibi: Recede fili, hoc enim non est tuum ministerium, sed Angelorum, qui mihi assistunt: vade potius orare, ne intres in tentationem in mea proxima passione. Quo audito plorans et ingemiscens revertere et ora.

Deinde elevare paululum et respice Judam et Judaeos astantes cum fustibus et lanternis, comprehendentes Dominum tuum Jesum vinctum, et cum diversis conviciis et opprobriis ad domum Annae et Caiphae illum non tam ducentes, quam severissime trudentes. Intuere etiam discipulos fugientes, tu tamen cum Petro et Joanne remane et meditare sputa et alapas et flagella, quae agnus ille mitissimus suffert ab impiis, et ingemisce, plora atque suspira, mente pertractans angustias tui dulcissimi Domini ab omnibus derelicti, atque prae nimia cordis angustia ab imo pectore trahens suspiria, dicito: O immaculate agne, o Rex aeterne, qui omnia condidisti, qui coelum, terram et maria pugillo contines, qui respicis terram et facis eam tremere, tangis montes et fumigant, cujus imperio omnia obsequuntur cum tremore, quare permittis, te tam atrociter affligi? O summa charitas, non te capio; absorbeor enim quasi in abysso in amplitudine tui amoris, quando considero, quod me vilem et abjectum peccatorem tantum diligere dignatus sis, ut, ne peream, ista patiaris: si tantum erat tuae majestatis placitum, ut patereris, cur elegisti tam ignominiose pati? tam dure affligi? tam atrociter laniari? Moriatur anima mea tecum; ne mortuo Domino meo inveniar amplius super terram. Deducant oculi mei lacrymas per diem et noctem, quia in tanta afflictione posito Domino meo jam nihil est, quod libeat, nisi flere et miseram flendo disrumpere vitam.

Tunc autem imaginare, quod ipse dulcissimus Jesus suppressa voce prae angustia suae afflictionis proprio iterum nomine te vocando tibi dicat: Fili mi N. noli flere; tuae enim ac Matris meae et Discipulorum lacrymae, suspiria et gemitus me magis transfigunt, quam flagella Judaeorum; et si videar in carne ita ex flagellis despectus, scias fili, quod intro magis sum refrigeratus propter tuam et humani generis salutem, quam credere posses. Nec enim tu, nec aliqua alia creatura, immo nec Angeli, si assumpta carne paterentur mortem, et omnes homines simul cum eis satisfacerent offenso Patri meo, afficerenturque, ut homo posset frui coelesti Paradiso. Ideo patienter tu fili et cum gratiarum actione sustine meam passionem, et gratias refer Patri meo de tanto beneficio. Vide et ora, ut in monte Oliveti tibi dixi, ut et tu, quando es offensus, aut quando pateris, aut quando per obedientiam labores sustines, sicut me sustinere vides, non commovearis ad impatientiam, sed ut gratiam habeas, omnia alacriter sustineto; et sic mecum, ut petis, vere dolores et crucem portabis, et mecum morieris. Tunc cum lacrymis recede.

Postea meditare, mane facto videre duci Dominum tuum Jesum coram Pilato, iterumque ibi objurgari, injuriis et diversis flagellis affligi, illudi ab Herode et aliis principibus, judicari ad mortem, et exire cum spinea corona et sanguine per ejus san-

ctissimum vultum decurrente super vestes. Associa te illi cum sanctis mulieribus ad Calvarium montem: finge audire illarum sanctarum mulierum clamores, et te cum illis finge plorare, quia vere credo, quod hic in veritate plorabis. Vide tuum dulcissimum Jesum ante te crucem ferentem et in via debilitatum a duris flagellationibus in terra cadentem, crucem deponentem; et tunc te ibi currere et cum fletu clamare: O mi Domine Jesu, út dixi tibi et dico, cur non parcis tibi? Cur tam incredibilia et incogitata sustines tormenta? Et tunc finge te audire illa pavenda verba: Fili, noli flere super me, sed super te et homines mundi: quoniam si Dei justitia ita saevit in me, qui sum lignum viride sine macula, in vos aridos et siccos, qui peccatis pleni estis, quid fiet? Et tunc commenda te, ut tibi det gratiam illi satisfaciendi pro peccatis tuis.

Postea associans eum ad montem Calvarium contempla audire sonitum malleorum configentium Dominum tuum, et vide eum se totum torquentem, et compatiaris: vide postea eum elevatum in cruce, et quod te aspiciat, et tunc in mente tua clama: O mi Domine Jesu, cur tantam crudelitatem pateris? et ipse tibi dicat oppressa voce: Fili N. libenter haec patior pro te et humano genere. Et tunc te projicias ad terram gratias ei referendo et ei compatiendo.

Postea audi verbum primum a se prolatum in cruce: Pater ignosce eis, quia nesciunt quod faciunt;

et tu meditare, quantum debeas parcere et rogare pro tuis offensoribus, qui es cinis et pulvis et offensor Dei, quando ipse immaculatus Deus tuus pro suis crucifixoribus tam dulciter orat.

Postea audi secundum verbum ad Matrem, et cogita, te videre beatam Virginem plorantem et dolore transfixam, Christum vero cum lacrymis et prae dolore cum singultibus dicentem: Mulier, ecce filius tuus; et ad S. Joannem plorantem: Ecce Mater tua.

Audi postea tertium verbum, plenum gratia et infinita charitate ad latronem: Hodie mecum eris in Paradiso. Et hic lauda tuum dulcissimum Jesum de tanta misericordia, quam tribuit quantumcunque magno peccatori, quoties ad ipsum Dominum Jesum per cordis compunctionem et oris confessionem se converterit.

Postea audi quartum verbum: Heloii, heloii Lamasabacthani, hoc est: Deus meus, Deus meus, cur dereliquisti me? Et hic flens compatiaris humanitati tui dilectissimi Christi Jesu, qui ab omnibus derelictus videbatur, etiam a Patre, nullum ostendens signum Divinitatis.

Postea audi quintum verbum: Sitio, et illos crudeles offerentes sibi acetum cum myrrha et felle mixtum; et contemplare, te videre eum renuentem, et tu pie curre ad crucem, et dic: O Domine mi, vado quaerere potum tibi? Et ipse dicit tibi: Non fili, non quaero potum vini aut aquae, sed salutem tuam et

humani generis sitio, et in hac praestolor me inebriari: et tunc projice te ad terram et contemplare dulcedinem infinitam tui dulcissimi Jesu.

Postea audi sextum verbum consolativum: Consummatum est: id est, quidquid scriptum est in Lege et Psalmis de eo, Filio Dei, impletum est. Hic refer in consolatione gratias Deo tuo.

Postea finge, te videre ejus caput aliquantulum prae nimiis doloribus inclinari, corpus totum torqueri et irrigari. Et audi septimum et ultimum verbum: Pater in manus tuas commendo spiritum meum, et vide eum inclinato capite emittere spiritum: et tunc contemplare dolorem B. M. V. Audi etiam voces illarum sanctarum mulierum, magnis ululatibus flentes, sanctum Joannem plorantem, terraemotum magnum petras scindentem, solem obscuratum, centurionem cum suis recedentem et confitentem Deitatem tui jam mortui Jesu.

Postea cum Magdalena curre ad pedem crucis, et flens super tuum dulcissimum Jesum defunctum pro tua et humana salute, tam lacrymabiliter in cruce pendentem, suspira, quasi in extrema anxietate positus, et clama in tumultu cordis, quia et sine voce ipsius cordis tumultus apud Dominum est vis magni clamoris, et dicito: Heu me miserum, ut quid mihi amplius vivere defuncto meo dulcissimo Jesu? Quis mihi dare potuisset, ut mortuus fuissem pro eo? Ubi est decor illius serenissimae frontis, ubi decens ve-

nustas illius speciosissimi vultus? ubi splendor omnium lineamentorum corporis mei clementissimi Regis Jesu, quem videntes poterant diligere et formidare? Ecce intueor, et non est ei decor, considero, et non video nisi pallorem mortis in eo. Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit: propter scelera nostra crucifixus est, et propter multitudinem iniquitatum nostrarum mortuus ligno nunc pendet ab alto; sed tu Deus, Pater omnipotens, suscita Filium tuum, ut Prophetae tui fideles inveniantur, et ne derelinquas nos orphanos, sed benedictionem Aaron da populo tuo, et dirige nos in viam justitiae.

DE MEDITATIONE

die Sabbati.

Die sabbati autem meditare, te cum tuo gloriosissimo Jesu descendere ad infernum, et cogita, te videre magnum splendorem procedentem ex serenitate gloriosae faciei Domini Jesu, et vide Adam, Evam, Abraham, Isaac, Jacob, Moysem, David, et omnes pueros occisos in nativitate Domini, et ipsum Joannem Baptistam, omnes cum exultatione flectere se coram illa gloriosa anima Jesu, et in ipso splendore etiam et ipsi splendidi exire de baratro et venire cum eo ad Paradisum terrestre; et cogita, cum quantis gaudiis illa beata quodammodum innumera-

bilis multitudo justorum referebat gratias tuo Jesu dulcissimo pro tanto munere suae Passionis, qua et ipsi liberati fuerunt.

Cogita postea ejus reditum ad corpus et resurrectionem: quomodo apparuit Mariae eunti ad sepulchrum, ut ungeret corpus ejus; quomodo et deinde multoties apparuit discipulis suis; quomodo in sui postremo eulogio testamenti pacem suam dedit eis, et pacem reliquit, ut per eam fierent sancta tabernacula, in quibus habitare dignaretur.

Ultimo ascende cum discipulis suis ad montem Oliveti, ubi Dominus ascendit, et finge te videre tuum Jesum totum splendentem, Angelos laetantes, discipulos stupentes, tandem Jesum omnes benedicentes ascendentem in coelum, et tunc tu devote clama post eum, petens, ut memor sit tui, dum venerit in regnum suum, et concedat tibi gratiam perseverandi usque in finem cum vera poenitentia. Et sic sit finis de meditationibus pro diei Sabbati: et haec sufficiant pro secundo gradu orandi, scilicet meditando.

DE TERTIO GRADU
SCILICET
DE CONTEMPLATIONE,
ET FINIS EPISTOLAE.

De tertio gradu Contemplationis non est doctrina humana, quoniam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit lumen, quod parat Deus animae, quae digna effecta est sua contemplatione: sed veritatem dico vobis, dilectissimi fratres, quod si praedictas meditationes in cordis puritate et humilitate servabitis, teste illo devotissimo meditatore vitae Domini Jesu, Ubertino de Casali, qui punctualiter per similem meditandi modum, ut ipse testatur in proëmio sui libri de vita Jesu Christi, pervenit, et vos pervenietis tandem ad tantam dulcedinem, ad tantum amorem in Dominum Jesum, quod anima vestra tota liquefacta sentiet divinas et supertranscendentes dulcedines ac illustrationes, quibus intellectus succumbens dormiet prae stupore, cum vires suae non erunt potentes indagare abyssum tam indicibilis illustrationis; sed affectus totus ascendet ad cor altum, et Dei pulchritudinem degustando, non cum intellectu masticando, fruetur cum tanto stupore et dulcedine, quod sensus omnes apparebunt absorpti, et corpus totum propter mentis excessum apparebit rigidum, et talis

anima tunc fruetur illis beatis illustrationibus, sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit.

Et hic est tertius status orationis, immo fructus aliorum duorum statuum, quibus pervenitur ad beatum contemplationis statum, ad quem ipse pius Deus vos et me pervenire faciat, qui est benedictus cum Patre et Spiritu Sancto in saecula saeculorum. Amen.